DAGBRÄCKNING I KONGO

SVENSKA MISSIONSFÖRBUNDETS KONGOMISSION

Presented to
J. de Hessie
by Revs. Hammar & Graham
(Swedish Missionaries)
at Matadi
26 May 1915.

DAGBRÄCKNING I KONGO

DAGBRÄCKNING I KONGO

SVENSKA MISSIONSFÖRBUNDETS KONGOMISSION

ILLUSTRERADE SKILDRINGAR AV KONGOMISSIONÄRER

REDIGERAD AV

WILH. SJÖHOLM OCH JAKOB E. LUNDAHL

MED FÖRORD AV

J. P. NORBERG

STOCKHOLM
SVENSKA MISSIONSFÖRBUNDETS EXPEDITION.

TRYCKERI-AKTIEBOLAGET FERM, STOCKHOLM 1911.

INNEHÅLL.

ILLUSTRATIONER.

I. HELSIDESBILDER.

II. MINDRE BILDER.

III. PERSONER.

Karta över Nedre Kongo, utarbetad av kongomissionärer, vidhäftad i slutet av boken.

SKOLBARN VID MUKIMBUNGU

FÖRETAL.

Det var under mycken fruktan Svenska Missionsförbundet tog det ansvarsfulla steget att börja egen mission i Kongo. Många böner och överläggningar föregingo beslutet därom. Men under Förbundets femåriga samarbete med Livingstone Inlandmissionen därute, ledde Herren händelsernas utveckling så, att konferensen här hemma icke vågade undandraga sig det av Herren så påtagligt erbjudna uppdraget utan mottog det i den fulla förvissningen, att han, som nödgade därtill, också skulle giva den nåd, som fullföljandet därav krävde. Och Förbundet har icke blivit besviket i denna sin förhoppning.

Många och stora äro dock de trosprov, som varit förbundna med denna mission. Den har kostat mycket penningar och många missionärers liv, och för den har offrats mycken bön och många tårar. Men ju större offer den kräft, desto kärare har den blivit. Den har varit och den är missionsvännernas älsklingsbarn, vars utveckling de följt och alltfort följa med vekt hjärta och glödande intresse. Varje meddelande därifrån, vare sig det varit smärtsamt eller glädjande, har värmt och vidgat deras hjärtan och sporrat till nya offer av penningar och personliga krafter. För missionen i Kongo har heller aldrig saknats varken medel eller arbetare. Och dem, som gått ut, har Herren hållit vid gott mod i alla prövningar. Deras brev och tal ha aldrig andats missmod och lust att få draga sig tillbaka, utan endast tro och hopp. Till och med de avsomnade hava ända in i det sista viskat om glödande nit och hopp om framgång för missionen i Kongo.

Framgångsrik har den även varit, särskilt när hänsyn tages till de svårigheter, den haft att övervinna. Det är

i sanning ingen lätt sak att hos ett ociviliserat folk bryta ned de bålverk, som en månghundraårig hedendom uppbyggt och med varje tid allt mer och mer befäst. Inrotade vidskepelser och fördomar, hävdvunna naturvidriga seder och bruk, som räknas som heliga arv från fäderna och som det därför gäller som en ofrånkomlig plikt att värna och vidbliva, äro icke lätta att utrota ens hos kultiverade folk, än mindre hos vildar. Men för den kristna trons segerkraft måste de dock vika.

Den förändring, som sker med en kongoneger genom omvändelse till tron på Kristus, är därför stor och underbar. Man ser det icke, om man likt de mot kristendomen ovänligt sinnade vite därute jämför honom med välartade människor inom kristenheten. Men jämför man honom i sitt nya tillstånd, med vad han var förr och med andra hans likar i deras oförändrade ställning, då visar det sig, att han i Kristus Jesus blivit en ny skapelse, varvid det gamla är förgånget och allting är vordet nytt. Och genom den förändring, han själv undergått, förändras ock de yttre förhållanden, vari han lever. Ty när han genom tron på Jesus blivit väckt ur sin försoffning, sin lättja och håglöshet, börjar han sträva efter förkovran såväl i kunskap som i timligt välstånd. Och så småningom arbetar han sig upp ur sin gränslösa okunnighet och sin djupa fattigdom och kan föra en människovärdigare tillvaro än förr. Att han därigenom måste komma att utöva ett i hög grad väckande inflytande även på andra, som icke tro, och bringa även dem i andra yttre förhållanden, om de också icke omvända sig till Gud, det säger sig självt. Och det är på det sättet, behovet av mer upplysning och bättre levnadsförhållanden, än hedendomen skänker, utbreder sig bland infödingarna och öppnar dörrar såväl för missionen som för allmän kultur i landet. Lärare och skolor bliva ock allt mer och mer efterfrågade för erhållande av undervisning såväl i allmänna skolämnen som i slöjd och annan nyttig verksamhet. På detta sätt sprider den kristna missionen ljus och hopp både över livet och döden.

För närvarande finnas inom det område, där Förbundet verkar, närmare 1,700, vilkas liv och bekännelse vittna om levande tro på Jesus. Och i skolorna undervisas under en

tid av 8 månader om året mellan 5- à 6,000 män och kvinnor i olika åldrar — dock mest barn och ungdom. Infödda skollärare och predikanter till ett antal av bortåt 100 äro i ständig verksamhet. Och en tidning på folkets eget språk utkommer varje månad och läses av flera hundra omvända och oomvända, som bevistat skolorna, så att de kunna läsa. En omfattande verksamhet är sålunda i gang och har på vidsträckta områden i väsentlig mån omskapat förhallandena trots det, att denna mission ännu inte är mer än 25 år.

Men då den nu i år firar sitt 25-årsjubileum, har det synts lämpligt att bereda missionsvännerna, som med sådant intresse följt och understött den, tillfälle att på ett ingående sätt få studera dess intressanta historia och de förhållanden, varunder den kämpat sig fram. Och det är därför detta arbete nu utgives. Med sina många illustrationer och sitt allsidiga innehåll torde det ock motsvara sin uppgift och fylla ett förefintligt och känt behov. Med kännedom om dess rikhaltiga och gedigna innehåll är det med sannskyldig glädje jag nu här rekommenderar detsamma såväl till missionens vänner som till dess motståndare. Var och en skall helt visst ha nytta av att läsa det. Och han skall efter läsningen av detta arbete ha en annan föreställning om missionen, dess innebörd och betydelse, än förut.

Denna bok avhandlar kongomissionens uppkomst, de olika missionsstationernas historia och arbetets utveckling vid var och en av dem. Den giver exempel på kongospråkets egenheter, dess för européer främmande lagar och regler; den tecknar kongofolkets karaktär med dess dygder och lyten. Den framställer på ett levande sätt infödingarnas familje- och släktförhållanden med därur härflytande seder och bruk, deras rättsskipning, deras religion och gudsbegrepp, deras föreställningar om den närvarande och den tillkommande världen, deras bröllops- och begravningsceremonier, kvinnornas och barnens ställning o. s. v. Den skildrar ljusa och mörka erfarenheter ur missionärernas eget liv, framgångar och bakslag i arbetet och giver ett klart begrepp om arbetets mångfald och betydelse. Och detta är nu tecknat av missionärerna, vilka själva sett och genomlevat, vad de beskrivit.

Innehållet är därför genomträngt av den egna erfarenhetens omedelbarhet, liv och värme.

Må nu denna bok leta sig väg till många svenska hem och med såväl text som bild värma och elda missionsvännernas intresse och väcka dem, som sova, till insikt om hednamissionens stora betydelse, särskilt med hänsyn till den närvarande onda tidsålderns slut och den tillkommande tidsålderns eller Guds rikes snara ankomst!

J. P. NORBERG.

Stockholm i januari 1911.

"Ett ljus till hedningarnas upplysning."

Av MARTIN WESTLING.

Redan profeten Jesaja såg med siareblick fram mot den tid, då "ljuset till hedningarnas upplysning" skulle komma. Huru full av glad förhoppning är icke denna hans profetia: "Det folk, som vandrar i mörkret, skall se ett stort ljus; över dem, som bo i dödsskuggans land, skall det skina klart". Jes. 9: 2. Eller denna, där Herren genom profeten säger: "Det är för litet för dig, då du är min tjänare, att allenast upprättta Jakobs stammar och föra tillbaka de bevarade av Israel; jag vill göra dig till ett ljus för hednafolken, att min frälsning må sträcka sig till jordens ändar". Jes. 49: 6.

Nog hade Gud utvalt Israel till sitt egendomsfolk, men hans kärlekstankar sträckte sig mycket längre. Därför sade han: "Det är för litet för dig att allenast upprätta Jakobs stammar". Därför sände han i tidens fullbordan ljuset, som skulle lysa även hedningarna till deras Fader och fadershem. Hur stor och full av faderskärlek framstår icke Gud för oss i detta — icke endast Jakob, även hedningarna. Den himmelske Fadern hade icke kunnat glömma eller övergiva dem, som förgätit honom och

som gjort sig gudar av sten, trä, silver och guld. Hans hjärta ömmade även för dem — och så sände han ljuset till deras upplysning. Det var en soluppgång av höjden. Det var gryningen till en ny dag för hednafolken. Det var rättfärdighetens sol med salighet under sina vingar.

»Och folken skola i dess ljus
Församla sig så gärna.
Stort ljus,
Klart ljus
Nedergjutes,
Natten slutes,
Dagen börjas,
Att kring hela världen spörjas.“

Den gamle rättfärdige Simeon fröjdades, då han förstod, att ljuset kommit, som han så längtat efter under åratal. Hans ögon strålade, och med en skön sång lovade han Gud. Hundratusental och åter hundratusental hava känt Simeons glädje, då de blivit lysta och värmda av detta underbara ljus. Många av dem hava under långa år famlat i mörker, sökande efter ljus och hjärtefrid. Intet under då, att de jublat, när de funnit, vad de sökt. Intet under, att ögonen strålat, då det blivit soluppgång i hjärtat. Mot en sådan förbleknar en soluppgång på havet eller över snöhöljda bergstoppar eller över daggstänkta ängar. Ingen målares pensel kan framställa den. Så härlig är den.

Och hur ser det ut i hednavärlden nu? Där är mörkt, mycket mörkt. Men se, huru detta välsignade ljus segrat eller håller på att segra. Det lyser över Japan, Kina, Korea, det tränger in i Indiens djungler, det strålar över Nord-Amerikas prärier och vigvams, det smälter isen kring människohjärtana på Grönland och Alaska, det skingrar mörkret i Syd-Amerikas och Afrikas dunkla skogar, det förvandlar Söderhavets öar till fridens boningar. *Det är ljuset för hednafolken.*

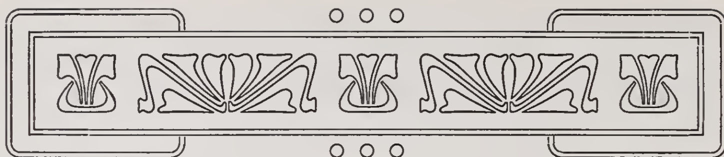
Det är underbart att se dess verkningar, underbarast dock bland hedningarna. Hat och ondska förvandlas i kärlek, grym-

het i barmhärtighet, skörlevnad i kyskhet, lögn i sanning. Vilda människoätare bliva Jesu efterföljare, avgudapräster bliva hans tillbedjare. Barnamord upphöra, giftgivningar likaså. Mörkret viker.

Och ljuset skall lysa över dessa folk, och de skola vandra i dess sken och vägledas genom öknarna till det himmelska Kanan. Där skola de församlas från norr och söder, från öster och väster, en skara så stor, att ingen kan räkna den. Och de skola stå inför tronen och inför Lammet, klädda i vita, fotsida kläder med palmer i sina händer och jublande sjunga: "Frälsningen är vår Guds, som sitter på tronen, och Lammets".

Kongoliljor

Svenska Missionsförbundets beslut att sända missionärer till Kongo.

Av C. J. ENGVALL.

Då Svenska Missionsförbundet bildats 1878, blev en av dess första uppgifter att se sig om efter ett fält för bedrivande av yttre mission. När jag kom in i Missionsskolan 1878, var det med den avsikten, att, om Gud öppnade väg, gå ut som missionär till hedningarna. Tillsammans med några andra elever fick jag bland annat läsa engelska för att beredas till missionärskallet. Men vart vi skulle sändas, hade vi ingen aning om. Andra året inskränktes vår läsning av engelska, och vi fingo i stället börja studera lappska språket. Bland många av Missionsförbundets vänner gjorde sig nämligen den meningen gällande, att de mest naturliga missionsfälten för Sverige vore Lappland inom vårt eget land samt det stora Ryssland, vars miljoner voro okunniga om frälsningens väg. En mission där vore särdeles behövlig och skulle ej medföra så stora kostnader och svårigheter, ty dessa fält låge oss nära och klimatet vore passande för nordbor. En mission t. ex. i Afrika bleve mycket dyr och i många avseenden riskabel. Det hade Evangeliska Fosterlandsstiftelsen fått erfara. Bäst vore således för ett nytt och litet missionssällskap att ej tänka på dessa långt avlägsna länder, då vi nu hade andra fält så nära.

Detta allt var ju sant, men å andra sidan fanns det bland

Svenska Missionsförbundets vänner, som förut understött Fosterlandsstiftelsen, ett stort intresse för en verklig hednamission. Stiftelsens mission i Afrika hade visserligen kostat mycket penningar, många liv samt tårar och böner, men den hade dock blivit älskad, och många missionsvänner voro med den första kärlekens innerlighet fästade vid Afrika. Det skulle för dem ha blivit en stor missräkning, om ej Svenska Missionsförbundet av Herren fått en teg sig tilldelad på detta fälts oöverskådliga vidder. Själv hade jag från min barndom i mitt hem hört och läst om Afrika och den svenska missionen där ävensom Herrmannsburger-missionen, vars tidning utgävs på svenska i flera år på 1860-talet.

D:r Grattan Guinness

När vi (5 missionselever) efter genomgången kurs lämnade Missionsskolan på våren 1880, visste vi ej, vart vi skulle komma att sändas, men Afrika kunde vi ej tänka på. Då jag kom till mitt hem och för en ungdomsvän uttalade min missräkning över att nödgas slå Afrika eller hednamissionen ur hågen, fick jag till svar: "Var lugn, Gud kan nog öppna väg ännu".

Då Missionsförbundets konferens hölls detta år, voro broder Högberg, nu missionär i Kaschgar, och jag på Sannahed för att fullgöra vår värnplikt. En dag under en rast fingo vi i en stockholmstidning se en notis från årsmötet, däri det meddelades, att konferensen beslutit kalla och utsända missionseleverna A. Lindgren, J. E. Ågren och K. J. Gustafsson till Lappland, L. E. Högberg och N. F. Höijer till Ryssland samt mig till Kongo.

Under sommaren 1878 hade läraren vid Missionsskolan, J. Lagerström, samt 2 elever varit i London för språkstudier. Vid den tiden hade Englands folk sina blickar och tankar rik-

tade på den stora, dittills okända del av Afrika, som genomflytes av Kongofloden. Stanley hade året förut, 1877, fullbordat sin underbara resa genom Central-Afrika från öster till väster. Man fick nu veta, att på båda sidor av Kongofloden funnos oräkneliga folk och stammar, nedsänkta i den djupaste okunnighet och vidskepelse, barbari och kannibalism.

Dessa underrättelser väckte de kristnas medlidande, och några varma missionsvänner med doktor Grattan Guinness, grundläggare och föreståndare för Harley House missionsskola i Östra London, i spetsen bildade en kommitté för att sända missionärer till Kongo. Denna, den första protestantiska missionen i Kongo,

Harley House

kallades "Livingstone Inland Mission" och utsände de första missionärerna i början av 1878.

Under sin vistelse i London hade missionsläraren Lagerström besökt Harley House och gjort bekantskap med d:r Guinness samt fått höra om missionen i Kongo. Denna mission tillhörde ej något visst samfund utan stod på samma breda basis som Svenska Missionsförbundet och följde samma principer vid missionärers utsändande.

Följden av Lagerströms besök i England blev ett beslut, att Svenska Missionsförbundet skulle sätta sig i förbindelse med d:r Grattan Guinness för att i samband med hans mission få begynna mission i Kongo. Därigenom skulle en hel del av de

svårigheter, som stode i vägen för ett mindre sällskap att börja en verksamhet därute, försvinna eller åtminstone förminskas. Dessutom beslöts, att jag skulle resa till Harley House för att läsa engelska och vidare bereda mig för att utgå till Kongo. Jag kom till London i början av september 1880 och mottogs på det hjärtligaste av d:r Guinness och lärarne vid skolan.

På d:r Guinness' råd blev beslutat, att jag skulle resa till Kongo fram på sommaren. D:r E. J. Ekman och d:r E. Nyström kommo till London för att göra upp med d:r Guinness om villkoren för samarbetet. En överenskommelse kom till stånd. Huvudinnehållet av denna var, att vi svenska missionärer skulle arbeta tillsammans med Livingstone Inland-missionens missionärer. Svenska Missionsförbundet skulle bekosta vårt personliga underhåll. vår utrustning och utresa. Andra utgifter, såsom byggandet och underhållet av stationer, båtar, transport o. s. v., skulle Livingstone Inland-missionen bestrida.

Den 8 juli avreste jag tillsammans med två engelska missionärer och landade vid Banana vid Kongoflodens mynning den 25 aug. 1881.

Tänka vi på de händelser, som ledde till Svenska Missionsförbundets deltagande i Kongos evangelisering, kunna vi tydligen se Guds nådiga ledning som svar på många böner.

Blicka vi nu efter 30 år tillbaka och se på, vad Svenska Missionsförbundet genom Guds nåd fått utföra i Kongo, bliva våra hjärtan brinnande och fyllas med tacksamhet till Herren, som i sin godhet tilldelade Missionsförbundet en åker på de stora, ouppodlade vildmarkerna i detta land, och vi måste utbrista: “Herren har gjort stora ting med oss och däröver äro vi glada“.

Landskapsbild

Svenska Missionsförbundets missionsfält i Kongo.

Av K. E. LAMAN.

lla de länder i Central-Afrika, som den stora Kongofloden eller någon av dess många bifloder genomflyta, kallas Kongo eller Kongobassängen.

I politiskt hänseende äro dessa länder uppdelade i tre delar: Belgiska Kongo (f. d. Kongo-Fristaten) med en yta av 22,413 kv.-mil, Franska Kongo med 5,698 kv.-mil och Portugisiska Kongo med en betydligt mindre yta.

I fysiskt hänseende delas Kongo i tvenne delar: Nedre Kongo och Övre Kongo. Nedre Kongo utgör endast en mycket liten del av det väldiga landområdet. Det sträcker sig från havet omkring 500 km. upp efter Kongofloden till Stanley-Pool. Övre Kongo utgöres av hela den övriga delen.

Nedre Kongo, varest Svenska Missionsförbundet har sitt missionsfält, är ett mycket kuperat land med undantag av kuststräckan. Från kusten höjer det sig terassformigt med nästan parallellt löpande bergåsar ända upp till Stanley-Pool, vilket gör. att en mängd katarakter uppstått i floden, så att den från havet

är segelbar endast 140 km. förbi Boma upp till Matadi. Från Stanley-Pool är floden sedermera segelbar cirka 1,600 km. till Stanley-Fallen. De större bifloderna äro ock segelbara, så att det från Stanley-Pool finnes för flodångare en vattenväg på över 15,000 km. i olika riktningar.

Kommunikationerna mellan Övre Kongo och de atlantiska ångarne förmedlas genom järnvägen mellan Matadi och Leopoldville, som ligger vid Stanley-Pool. En dylik järnvägslinje i Franska Kongo mellan Luango vid havet och Brazzaville vid Stanley-Pool är för närvarande under planering.

Ett kongolandskap ser mycket torrt och ödsligt ut. Här och där ser man smärre gräsbeväxta slätter, omgivna av ett antal större och mindre kullar med ett gulbrunt jordlager, som lyser fram mellan det korta och späda gräset. Emellan några kullar och över en slätt slingrar sig ett vattendrag fram, som skönjes genom de med rik vegetation bekransade flodbäddarne. På enstaka ställen ligger en by, omgiven av grönskande pisangplanteringar och andra odlade fält. På sluttningen av en och annan kulle synes en mindre skog i någon ravin eller vid foten av en källa. Därintill ligger en plantering och kanske även några hus. Här och var ligga även kärr och moras av rätt stora vidder. Längre bort på de högre åsarne och bergen i fjärran skönjas större skogar. Avbrändes icke årligen gräset på dessa kullar och slätter, skulle en stor del av landet bli skogbeväxt, ty i dälderna finnes en god jordmån, där elefantgräset kan växa upp till 5 à 6 meter.

Nedre Kongo har ett tropiskt klimat med mycket ringa temperaturförändring. Tvenne mycket starkt begränsade och regelbundna årstider finnas: den torra från mitten av maj till slutet av oktober, den våta alla de övriga månaderna. Under den torra tiden är temperaturen lägst 13 à 16°C. på morgonen. Luften är rätt fuktig och dimmig. Någon gång kommer det ett mindre duggregn. På de högsta höjderna äro duggregnen rätt ymniga. Himmelen är i regel höljd av moln tills emot slutet av torrtiden. då solen skiner och bränner med all sin kraft.

Den regniga årstiden är den hetaste, ty genom de ymniga och häftiga åskregnen göres luften klar och tunn, så att solen har en oerhörd kraft att värma. Den högsta temperaturen i skuggan är då 32 à 40 ° C. I solen kan den gå upp till 50 à 60° C. Klimatet är mycket ohälsosamt för europeer.

Kongolandskap

Nedre delen av Belgiska Kongo är indelat i 4 distrikt: Banana, Boma, Matadi och Stanley-Pool (Leopoldville). Franska Kongo är indelat i s. k. cirklar, såsom Boko, Kimpangu, Brazzaville, Mbamu, Pangala, Kumba, Madinga och Ludima. Vart och ett av dessa distrikt eller cirklar styres av en kommissarie, biträdd av andra tjänstemän allt efter som behovet kräver.

Svenska Missionsförbundet har sitt verksamhetsfält inom Matadi-distriktet och de nyss nämnda cirklarna av Franska Kongo.

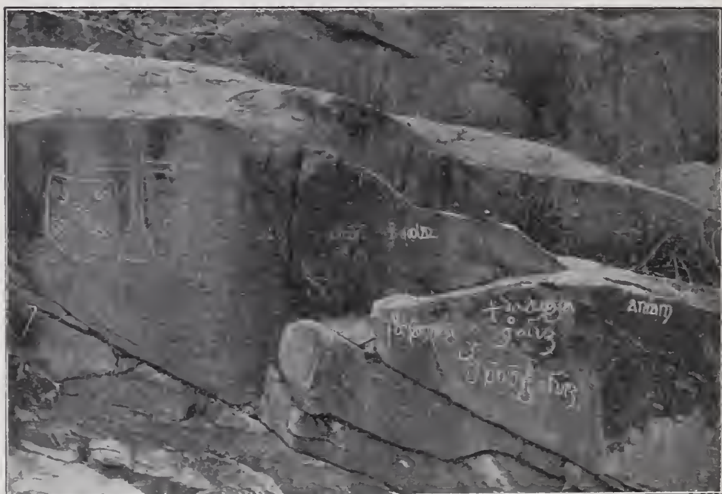
Vattenfall i en bäck nära Mukimbungu

Några städer i europeisk mening finnas icke, utan ett antal stationer hava grundlagts. Av dessa hava några utvecklat sig till större samhällen på grund av deras betydelse, såsom Boma, sätet för generalguvernören och regeringsdepartementen för Belgiska Kongo; Matadi, stor hamnplats, ändpunkten för sjöfarten och begynnelsepunkten för järnvägen; Leopoldville vid Stanley-Pool, stor hamnplats för Övre Kongo och huvudpunkten för Belgiska Kongos ångbåtsflotta samt ändpunkten för järnvägen.

På västra sidan av Stanley-Pool ligger Brazzaville, som är sätet för den franska kongoregeringen, hamnplats och ändpunkt för järnvägen från koppargruvorna vid Mindouli. I var och en

av dessa städer finnas mellan 100 à 200 vita samt flera hundra infödingar av olika stammar från hela Kongo.

I Matadi-distriktet har Svenska Missionsförbundet för närvarande missionsstationerna Londe (Matadi), Mukimbungu, Kibunzi, Kinkenge, Nganda och Kingoyi. Londe, som tillika är transportstation och platsen för vårt boktryckeri och bokbinderi m. m., ligger strax intill Matadi. Snett över på norra sidan av Kongofloden ligger Vivi utstation, f. d. H. M. Stanleys huvudstation. Mukimbungu ligger cirka 150 km. från Matadi, 5 km. från Kon-

Inristningar i en klippa nära Matadi till minne av portugisernas första besök i landet på 1400-talet

gofloden på dess södra sida. Kibunzi och övriga stationer ligga norr om Kongofloden. Kibunzi ligger i västlig riktning cirka 20 km. från Mukimbungu och Nganda i nordlig riktning cirka 35 km. från Mukimbungu. Kinkenge ligger i västlig riktning cirka 40 km. från Nganda och Kingoyi i nordlig riktning intill franska gränsen, cirka 60 km. från Nganda.

Kring var och en av dessa stationer finnas större och mindre utstationer och byskolor.

De under anläggning varande stationerna i Franska Kongo äro Brazzaville vid Stanley-Pool, Maziya i Mbamu-distriktet, 52

km. i västlig riktning från Brazzaville, Musana i Boko-distriktet cirka 120 km. i sydvästlig riktning från Brazzaville. Ifrån dessa trenne stationer och från de intill franska gränsen liggande stationerna Kinkenge och Kingoyi skall verksamheten bedrivas inom de förut nämnda franska cirklarna eller distrikten.

Det folk, som bebor Nedre Kongo och de närmast angränsande områdena, kallas i språkligt och geografiskt hänseende bakongo, d. ä. kongofolket, eller "bisi Kongo", d. ä. innevånare i byar med namnet Kongo. Det finnes många byar med namnet

Vy från Boma Kongos huvudstad

Kongo, men de skiljas åt genom sina tillnamn, som i regel är hövdingens egennamn, t. ex. Kongo dia Lemba = Lembas Kongo.

Såväl landet som Kongofloden, folket och språket (kikongo) ha fått sina namn från detta bynamn, som ursprungligen var namnet på den stad, i vilken Kongos gamle kejsare bodde. Den hette Kongo dia Ntotila, d. ä. Ntotilas Kongo. Ntotila var hans titel. Platsen kallades sedan San Salvador av katolikerna. Den ligger i Portugisiska Kongo sydost från Matadi.

Bakongo höra till de s. k. bantufolken, som äro utbredda över hela södra Afrika från och med 6° nordl. bredd.

Bantu, d. ä. folk, människor, är en språklig term, som brukas både om folkfamiljen och dess språk. Ordet bantu förekommer nämligen i samma betydelse inom hela den stora folkfamiljen. Det har alltid varit svårt att med namn särskilja de olika stammarne, emedan de i regel sakna stamnamn. Folket inom olika områden har emellertid uppkallats efter namnet på någon viss by inom området. Inom vårt verksamhetsområde kan man därför skilja på bisi Mazinga (Mazingafolket) basundi, babwende, bakongo samt baladi m. fl. i Franska Kongo.

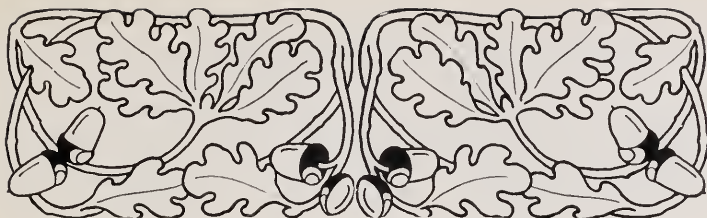
Bakongo, som inom de olika trakterna tala ett likartat språk, kunna kanske uppskattas till en miljon, emedan folktätheten torde vara 4 à 5 per kv.-km.

Deras härkomst vet man ytterst litet om. Det är ock förhållandet med andra bantufolk. De hava ej några historiska traditioner eller minnesmärken. Icke heller ha de haft något teckenspråk. På grund av de många verktyg av sten, som man funnit, såsom yxor, pilspetsar och hackor, kan man antaga, att de haft en stenålder eller att ett annat lägre stående folk fordom bebott dessa trakter.

För något över 400 år sedan, då portugiserna upptäckte landet, funno de ett mäktigt rike bland kongofolket liksom man i senare tid överallt i Kongo funnit mäktiga, stora och väl konstituerade stater, styrda av envåldsregenter. Dessa hava blivit underkuvade av europeerna.

Apelsin

Karaktärsdrag, seder och tänkesätt hos kongofolket.

Av K. E. LAMAN.

Folktyper

Att lära känna kongonegerns karaktär är långt svårare, än man till en början tänkt sig.

Vill man rätt lära känna densamma, måste man först tränga djupt in i språket, varigenom tanke- och själslivet på det mest levande sätt framträder. Därtill fordras ett ihärdigt studium och ett intimt umgänge med folket i alla dess levnadsvanor, ja, man måste så leva sig in i negrernas ståndpunkt, att man kan tänka och känna som de. Då gör man många märkliga och överraskande erfarenheter, och då ser man, att de ha en mångfald av intellektuella förmögenheter samt flera ädla och sköna karaktärsdrag.

I missionsarbetet lär man bäst känna karaktären, emedan kärleken där är den förhärskande anden i all beröring med folket. Men även i missionsarbetet kan man bli missledd och kan

bedöma handlingar hos de infödda helt anorlunda, än man skulle göra, om man kände deras känslor och motiv.

Den lag och drift, varefter detta folk lever och varav det behärskas, är självviskheten. Huru skulle det kunna vara annorlunda med den uppfattning de hava av detta och det kommande livet? Ju högre upp de kunna komma i rikedom och social ställning, desto bättre, ty därefter komma de att intaga sin plats i den andra världen. Målet är alltså att på alla lovliga vägar — och även olovliga, om man ej upptäckes — komma till rikedom, makt och ära.

Fordom riktade sig självviskheten på släkten, nu mera på den enskilde. Fordom var ett patriarkaliskt styrelsesätt rådande, så att de underordnades tankar, känslor och intressen sträckte sig huvudsakligen till deras herrar. Slaven kallade sin herre fader, och herren kallade slaven son. I närvarande brytningstider, då var och en får regera över sig själv, blir det egna intresset det centrum, varomkring alla tankar och handlingar röra sig.

Den inbrytande civilisationen har haft det goda med sig, att människovärdet stigit och personligheten framträtt mera märkbart. Den arbetande får själv njuta frukterna av sitt arbete. Han är fri och får låta sina förmögenheter komma till utveckling såsom honom lyster. De omyndiga ha blivit myndiga och själva ansvariga för sina gärningar. Fordom var huvudmannen för släkten ansvarig för varje dess medlem.

Till självviskheten hör att ej göra något till nytta och gagn för andra utom släkten och familjen. Måste någon vid ett tillfälle göra något, som en annan skulle kunna ha nytta av, kan han göra hela arbetet om intet, sedan han själv haft nytta därav. Som exempel härpå må följande anföras. Över Luvufloden började statens gamla bro bli dålig, så att bräder lågo blott här och där, varför en anländande bärarekaravan måste hugga sig träpinnar och lägga ut på bron. Då den siste bäraren passerat bron, plockade man upp pinnarna och gömde dem till återkomsten, då de ånyo utlades. Därefter plockade man åter ihop dem och — kastade dem i floden. Det har aldrig fallit någon in att bygga en bro, hacka en väg eller göra något, varav andra kunnat ha nytta. Faller ett träd över vägen, går man antingen över eller under eller omkring det. Måste en bro byggas, taga de, som byggt bron, betalt för användandet av densamma.

En hel del fabler och ordspråk gå ut på, att man skall bruka sitt förstånd på alla sätt för att själv draga fördel därav. Den, som låter sig bedragas, skrattar man åt.

I religiösa ting inblandar sig självisktheten på ett tydligt sätt. Nästan all slags avgudadyrkan har egna fördelar till mål, vare sig det gäller för en sjuk att bli frisk eller för en jägare att döda villebråd eller för en jordbrukare att få god skörd o. s. v.

Kongoby

På grund härav ligger det så nära till hands, då det gäller att mottaga kristendomen, att fråga: Vad får jag därför? eller: Vad nytta har jag därav?

Att de första vita kommo hit för att handla och vinna, det lärde sig de svarta snart att förstå. När så missionärerna kommo, var intet naturligare för folket, än att de på något sätt skulle draga fördel av att vinna infödingarna för sin sak. Men naturligtvis skulle då också infödingarna på ett eller annat sätt ha sin vinst därav. När man därför till en början fick giva dem medicin för sår eller sjukdomar, voro de genast redo att fråga: “Vad ger du oss därför att vi taga emot din medicin?“ Att de

fingo betala avgudaprästen, det var naturligt, men se, den vite hade kommit för att hjälpa dem och han måtte väl ha någon vinst därav.

Att tanken på vinst och egna fördelar ofta varit orsaken till att vissa byar mottagit missionsskolor eller att vissa personer övergått till kristendomen eller t. o. m. blivit lärare, är därför helt naturligt. Det är ej att undra på. att dylika kristna tycka. att det är "arbetsamt" och "tungt" att tjäna Gud och stå kvar i församlingen, ty de få ju oftast ej åtnjuta någon synlig, materiell vinst av att de försaka och kväva sina syndiga begär. Det hette därför till en början om avfällingar, att de "tröttnat och skulle vila någon tid". De skulle sedan komma tillbaka igen.

Det är denna inbitna själviskhet och fäderneärvda tankegång, som gör, att församlingen har så svårt att av egen tanke och drift offra och underhålla något arbete för sina medmänniskor, vare sig det gäller den direkta predikoverksamheten eller folkets skolundervisning. Att det nu finnes vissa sköna undantag här och där, är mycket glädjande. Till dem står vårt hopp, i det vi tro, att kommande generationer skola utveckla sig efter dem och följa i deras spår.

Man måste i detta sammanhang erinra sig, att i kongospråket ej finnes något ord, som direkt betyder *älska*, utan de ord, som brukas härför, betyda egentligen vilja, vilja ha, tacka, tacka för, vara nöjd med. Man älskar alltså det man vill ha och tackar för eller är nöjd med. Denna kärlek är mycket uppblandad med själviskhet.

Det område, där kärlek och tillgivenhet visar sig starkast, är syskonkretsen och den närmaste släkten å mödernet. Tillgivenheten mellan mannen och hustrun eller släkten å fädernesidan är alls icke så stor, ehuru även den vid vissa tillfällen kan visa sig varm. Då man frågar en kongoneger, varför han ej älskar hustrun mest, svarar han: Hon är väl icke min syster?

Emellan moder och barn visar sig stor kärlek. Mannen har dock ej samma sympati för barnen, ty han rår icke om dem och får i regel ej för framtiden behålla dem. De tillhöra modern och hennes släkt, ty det är å mödernet släktens stamtavla går.

Att kärleken inom äktenskapet under dylika förhållanden ej kan odlas något nämnvärt, är ju tydligt, ty makarna betrakta sig som tvenne kompanjoner, vilka slagit sig tillsammans för släktets

förökande och ömsesidigt bistånd, den ene till stor del för att tillfredsställa sina lustar, för att betjänas och omhuldas, och den andre för att rikta sin släkt med avkomma, för att få ett hus byggt åt sig och för att få kläder och prydnader. Men ingen må tro, att äktenskapet hålles i mindre helgd därför. Nej, tvärtom beivras alla slags äktenskapsbrott och försök därtill på det kraftigaste.

En hämsko för sann kärleks utveckling är vidare månggiftet. Man skulle tro, att medhustrurna inbördes hatade varandra,

En kongohövding med hustrur och barn

men, frånsett vardagliga stridigheter, älska de i allmänhet varandra och se med förnöjelse, att mannen tar sig flera hustrur, blott han ej visar större behag och välvilja mot den ena än mot den andra. Då en hustru får en medhustru, får hon alltid mindre arbete med att laga mat till mannen o. s. v. I månggiftet ligger ock ära och rikedom.

Ehuru en man gift sig och även utbetalt en del ägodelar för att äkta kvinnan, får han icke beräkna, att han skall få all sin mat av henne. Hon vill och känner sig skyldig att även emellanåt

giva sina bröder av de produkter hon odlat. Så giver ock mannen en del av sina tillhörigheter till systrarna. Maten till mannen beräknas ock såsom en slags gåva, som mannen på ett eller annat sätt får återgälda.

Till följd av att mannen betalar en överenskommen summa för att äkta kvinnan, betraktar mången vit detta som slaveri. Kvinnan däremot betraktar sin man som en stackare, om hon ej i hans ögon varit värd några ägodelar för att äktas. Hon låter då mannen alltsom oftast få höra, att han ej betalat något för äktenskapets ingående, och hotar med både det ena och det andra. Män med karaktär vilja därför ej äkta en kvinna för ingenting, emedan de då få uppbära spott och hån därför.

Kärleken syskon emellan är, som sagt, den varmaste och varaktigaste. Inom äktenskapet kan man snart bli trött på varandra, men syskonen tröttna icke i ömsesidiga kärleksbevisningar. För sin syster kan en broder offra både tid, krafter och ägodelar, ja t. o. m. sitt liv. Krig ha mången gång uppstått därigenom, att en syster på något sätt misshandlats, vare sig det skett av mannen eller annan person. Som syskon betraktas även halvsyskon av samma moder och även barn i senare led å mödernet.

Brodern visar sin kärlek i gåvor av allehanda slag samt i att hjälpa och strida för sin syster. Systern visar sin kärlek genom den mat, hon giver sin broder, samt genom att vid sjukdom vårda honom och vid dödsfall gråta, klaga och sörja djupt. Sorgen tager sitt uttryck i sorgdräkt och sorgekväden samt i försakelse av sömn och mat jämte späkningar. Gäller det att visa glädje, gör brodern det genom att skjuta, trumma, trumpeta och anställa danser, systern genom att sjunga och dansa, varvid allehanda prisvärda ord diktas.

Vid sjukdom och död visas mot alla släktingar en mycket djup sorg. Både män och kvinnor besöka den sjuke flitigt och sitta stilla i eller utanför sjukrummet. De tala så litet som möjligt. Vid dödens inbrott blir sorgen mycket häftig under outsäglig gråt, blandad med skrik och tjut. Kvinnan kan då överhopa liket t. o. m. efter sin man med kyssar och smekningar, vilket är så mycket märkvärdigare, som dylikt aldrig på något sätt förekommer vare sig i äktenskapet eller syskon emellan. Efter de

första häftiga utbrotten av sorg fortsätta klago- och sorgesånger under en längre tid.

Ett annat utmärkande drag hos kvinnan är, att hon anser sig vara skapad för att bliva moder icke genom otukt utan genom äktenskap, om än ibland under formen av månggifte. Jungfrur och änkor vilja därför gärna gifta sig. Man finner också sällan några kvinnor, som ej äro gifta. Men ve den kvinna, som ej kan bliva moder. Det är en stor skam och vanära. Kvinnan vill även bliva moder, emedan hon på så sätt bidrager till sin släkts förkovran och rikedom. Barn ha alltid betraktats som skatter. En kvinna vill dock ej bli moder på nytt, förrän den sistfödda kan gå riktigt och börjat sköta sig själv. Denna sed är i viss grad upphov till månggiftet.

Modern visar i regeln mycken tillgivenhet, försakelse och uppoffring för sina barn, vilket uttryckes i ett vackert ordspråk: "Giver icke en moder sitt liv för barnet?" Under vredesutbrott, kiv och trätor med mannen kan modern någon gång göra sitt barn skada på något sätt, vilket mannen sedan får umgälla och stå till ansvar för hos hustruns bröder och släkt, emedan han ytterst varit orsaken till ett sådant dåd.

En kvinna har många sätt, varigenom hon kan föra sin vilja igenom eller sätta sig i respekt hos mannen. Såsom släktens bärarinna vördas och respekteras hon i allmänhet mycket, så snart hon blivit äldre. Inför de gamla kvinnorna falla de yngre männen på knä liksom hustrun ofta för sin man och överordnade i allmänhet.

Vördnad, aktning och ära visas i regel mot alla gamla och överordnade. Även bland de yngre vördas alltid den äldre. Den förstfödde inom familjen räknas som de yngres chef och förmyndare och kallas av de yngre syskonen för herre. Det är därför skamligt för en äldre att taga emot en gåva, såsom mat eller annat, av en yngre. Den yngre skall mottaga av den äldre.

Vördnaden och aktningen sinsemellan är mycket stor och visar sig i allehanda vördnadsbetygelser och aktgivande på vissa seder och bruk synnerligast inom familjen och mellan svärföräldrar och mågar eller sonhustrur och svågrar och svägerskor sinsemellan. Missbruk av dessa seder åtalas. För att visa vördnad faller kvinnan, såsom redan nämnts, ofta ned på knä eller

intager en nedhukad, framåtlutande ställning, såsom då hon hälsar eller räcker mat åt sin man eller går förbi.

Det anses vara mycket skamligt för män och kvinnor att äta tillsammans. Efter flera års äktenskap kunna dock man, hustru och barn göra det. Ingen man får någonsin äta, så att en kvinna inom de genom giftermål besläktade familjerna ser det. Detsamma gäller ock kvinnorna gent emot männen. Efter flera år kunna dock de närmaste släktingarna lagligen upphöra med denna sed, då ett större gästabud tillställes.

Mångahanda goda seder finnas ock, då det gäller att äta. Man bör t. ex. ej äta fort eller glupskt, ty det tyder på fråsseri. Man bör likaså tugga maten sakta och hålla igen munnen samt svälja så obemärkt som möjligt. Händerna behöver man ej tvätta så noga men däremot tänderna alltid på morgonen och sedan så ofta man ätit eller även vid andra tillfällen med den vid sidan hängande tandborstpinnen.

Vördnad och aktning inbördes visar sig i många andra seder. Vid rättegångar och dylika tillfällen, då underordnade tala till sina hövdingar eller äldste, måste de först sätta sig lugnt med korslagda ben och först hälsa med en sakta klappning av händerna och sedan begära ordet. Att med hast komma till en by och där till någon framföra sitt ärende eller klagomål ivrigt och stående är en stor förnärmelse. Inför större hövdingar fordras ännu flera ceremonier.

Mycken respekt visas ock för edfästa förbund. Dylika förbund finnas av olika slag, och troheten emot dem är stor. Brytes ett sådant, straffas i regel den brottslige hårt. På grund härav är det en efterlevandes oavvisliga plikt att uppfylla allt, vad den döde förordnat och besvurit honom att göra.

Mot alla kända främlingar bevisas stor gästvänlighet. Detta grundar sig på en allmän lag, som säger, att gåvor och gengåvor bevara frid och vänskap, men det är ej därmed sagt, att man skall giva en gengåva strax efter det man mottagit en gåva, nej tvärtom. Till en god ton hör att vänta och ej visa sig alltför girig, så att man söker första tillfälle för att få en gengåva. När därför någon reser bland kända vänner, behöver han aldrig taga mat med sig. Han får rikligt med mat överallt. Hus äro även byggda i byarne för främlingars skull. Dessa, som givit främlingen mat, göra en annan gång en resa i hans land

och hälsa på sina vänner och bekanta där, och då få de njuta av samma gästfrihet, som de förut bevisat.

Denna princip gäller på alla områden. Ett ordspråk säger: "Att giva är lycka (medgång)". Därvid är underförstått, att man alltid har att beräkna att få gengåvor i stället. Den snåle får däremot inga gåvor. — Om någon äldre och känd person dör, komma släkt och vänner för att ge begravningsskänker i form av tygstycken till svepning och krut till skjutning efter den döde.

Då ett äkta par levat tillsammans i frid och gamman något år eller däröver, håller brudens släkt en tacksägelsefest med en mängd jumagrytor och ett eller flera levande svin, allt efter som mannen varit frikostig mot hustrun eller rättare mot hustruns släkt. Ty det hustrun får, bär hon till sin släkt, och allt bevaras i minnet genom att man slår en viss knut på ett snöre för varje köttstycke, pisangklase, filt m. m., som hustrun fått. Detta är en tacksägelsefest, som hustruns släkt ställer till för att återgälda mannen för alla gåvorna till hustrun under den gångna tiden. Vid denna fest återgäldar ock mannen en del av det, han får, såvida han anser, att han fått mycket. Anser mannen, att han ej får tillräckligt med gengåvor, köpslås därom, och hustruns släkt kan få lov att ge ännu ett svin eller någonting annat. Vägra de det, kan hela tacksägelsefesten gå om intet och jumagrytorna bäras hem igen. Stor vikt lägges vid dessa gåvor.

Genom att ej giva en gåva, där man är skyldig att giva, visar man hat. Det ihågkommes och kan till och med förorsaka rättegång.

All slags oenighet, som uppstår, måste utredas och dömas. Tiden läker ej sår och oförrätter bland kongofolket. De minsta småsaker måste noga utredas och dömas av lägre eller högre myndigheter, allt efter som målet anses vara mindre eller större. Någon förlåtelse för en förseelse kan icke givas, utan allt måste försonas genom skänker eller böter.

Då äktenskapet ej är grundat på kärlek, så förlåter man ej heller där varandras förseelser, utan allt måste försonas. Har t. ex. hustrun förnärmat sin man genom förtal, otidigheter eller dylikt, så visar mannen sitt misshag genom att ej äta av den mat, hon tillagat. Till en början kanske hustrun håller på sin rätt och ej bryr sig om det, men hon ångrar sig snart, och saken

göres upp, därigenom att hon giver honom ett höns eller något annat. Sedan är allt glömt.

Så snart man betalat sina böter, vare sig för småsaker eller större brott, så är allt utplånat, och man får ej påminna den felande därom eller anse honom sämre för det. Har någon begått ett brott och därför av staten blivit insatt i fängelse, kan man vid hans hemkomst mottaga honom under glädjebetygelser genom

Gräseld

att skjuta för honom, såsom man gör för personer, som återkommit från en längre bortovaro. Man vill visa, att hans brott är glömt.

Då rättegångar avgjordes fordom, jämfördes de ifrågavarande fallen med föregående dylika och de domslut, som då gåvos. Det gällde då för den anklagade att genom frågor och svar söka få sin sak jämförd med sådana mål, som dömts lindrigt. I regel fick den skyldige plikta rundligt. Och den, som den ena gången förlorade och måste betala, vakade alltid över att finna sak mot en annan för att få tillbaka sina ägodelar. Mycken list brukades,

och försåt utlades på olika sätt av personen själv eller hans släktingar, manliga eller kvinnliga. De, som tjänade på rättegångarne, voro hövdingar och advokater.

I vissa fall avgjordes målet av prästerna genom s. k. gudsdomar. Då det gällde att utse "ndoki", d. v. s. en, som på hemligt sätt ansågs hava vållat någons död och som därför måste dödas, prövades hans skuld eller oskuld därigenom att han fick dricka nkasagift. Genom dess verkningar bedömdes hans skuld eller oskuld. I åtskilliga andra fall, såsom vid stöld, fick den anklagade undergå eldsprov, vilket vanligen skedde genom att med en glödgad gräskniv hastigt slå med flatsidan mot benet.

Vid alla rättegångars avgörande gällde det att finna reda på, vem som var verkliga upphovet till att brottet begicks. Den anklagade sökte alltså att skjuta skulden till brottet på någon annan. Lyckades han häruti, fick upphovsmannen böta i hans ställe. Numera avgöras större rättegångar inför statsmyndigheterna.

Känsla för rätt och orätt finnes bland folket, men därmed är ej sagt, att man skall göra det rätta, såvida man icke har någon vinst eller fördel därav. Skuldmedvetandet framträder störst i förhållandet till de döda, i det att folket tror, att de avlidnas andar kunna hämnas på dem, som göra deras släkt något ont. För att nå sina egoistiska syften och ändock hålla sig skadeslösa mot andarna, besvärjas vissa avgudar, som kunna skydda sina tillbedjare mot dessa andar.

De döda vördas mycket. Ingen får missbruka deras namn. Skall namnet nödvändigt nämnas, måste alltid ordet "widi" (framlidne) utsägas framför namnet.

Kongonegern har ett mycket religiöst sinnelag. Han känner sig i allt beroende av sina gudar, varför deras tillbedjan och besvärjande är en daglig gärning. Självisketen framträder visserligen överallt, men han har även fruktan och vördnad för sina gudar, på det att de ej må skada honom. Att han skulle kunna älska dem är onaturligt att tänka sig enligt den uppfattning han har om dem och även om den, han kallar Nzambi (den högste guden). Då denne Nzambi ej alltid uppfyller människornas önskningar, anses han hård och orättvis. Det är han, som tager ifrån kongonegern hans föräldrar, barn och släkt. Han råder överallt och kan ej genom böner eller besvärjelser bevekas.

Det är sällan man finner någon kongoneger, som närmare begrundar de religiösa tingen eller livet efter detta. Det finnes intet särskilt sökande efter sanning och ljus och icke heller något behov därav. Nya avgudar antagas villigt och tillbedjas under hopp om bättre lycka. Kristendomen antages likaså rätt villigt i början, innan man lärt känna, att kärnan däri är ett liv i kärlek under självuppoffring och försakelse.

Kongonegern har i regel blivit uppfostrad under hårdhet och förtryck. Kommer han därför någon gång till makt, vill han regera despotiskt och njuter av att få vedergälla andra, vad han förut fått undergå. Han är emellertid ej så hård och okänslig, som mången föreställer sig. Mången vit anser sig kunna säga till den svarte nästan vad generande som helst och bemöta honom huru som helst, i den tron, att han inga känslor har. Jo, han både känner och gömmer, och åren utplåna icke de lidna oförrätterna i ord och handling. Men genom kärlek, förtroende och tillgivenhet vinnes under alla omständigheter hans hjärta. Det är en omutlig lag bland detta folk, att förtroende skapar förtroende, kärlek skapar kärlek o. s. v.

Av naturen är kongonegern godmodig, gladlynt, öppenhjärtig och i mångt och mycket barnslig. Han är rätt fram. Allt skall omtalas. De dumma och själviska tankarna och beräkningarna sägas ofta rent ut. Mot fiender och ovänner kan han visa sig mycket slug, falsk och bedräglig. Månget förhastat och obetänksamt ord sitter kvar i hans minne och sinne längre än man har en aning om. Den vite bör därför vara mycket försiktig och betänksam i sitt umgänge med folket. En missionärs förhållande till dem med hänsyn till känslor, vård och fostran bör vara såsom moderns till barnet.

Kongonegerns känslor röras starkt och häftigt. Blir han förnärmad, upplågar hans vrede med hast. Man skulle knappast kunna tro, att detta folk skulle hålla på sin värdighet så noggrannt, som det gör. Iakttagas ej de goda sederna, följer åtal därpå. Om en person förnärmas, smädas eller beljuges, har han rätt att bliva ond. Om han då i sin vrede utför något dåd, bryter av sin kniv eller slår av sin bössa, blir alltid rättegång därav för att utröna, om den förnärmande varit orsaken därtill. Är han det, måste han betala det fördärvade.

På så sätt och på många andra dylika söker kongonegern bevara sin person från tillvitelser och skaffa sig respekt. Detta drag är genomgående i folkets tänkesätt även i många andra fall, då det gäller att föra sin vilja igenom. Vill man utkräva en skuld, går man ofta till en annan person än den skyldige och binder honom eller tager honom med makt om handleden och säger till honom, att han skall följa med. Att så med våld tvinga en person att gå med är det samma som att binda eller fängsla honom. Den bundnes släkt kommer genast för få att veta orsaken.

En kanot drages till vattnet

Då är det en person i en annan by, som ej på något vis vill betala sin skuld. De förorättade gå genast till gäldenären och tvinga honom att betala skulden, så att deras släkting blir fri. Därefter får han betala till den bundne för den oförrätt och smärta han lidit. Gäller det större skulder, kunna flera bindas, på det att de bundnas släkt må med ännu större kraft utkräva skulden.

Marknaden är en fridlyst plats. Där eller på vägen dit får ingen binda eller på annat sätt med våld utkräva sina rättigheter. Vore det icke så, skulle vid vissa tider eller tillfällen ingen våga gå dit.

Att stjäla anses alltid såsom ett av de grövsta brotten, men om någon stulit på marknaden, får han det strängaste straff, man

kan tänka sig. Att genom handel eller på annat sätt söka narra en person är tillåtet och anses såsom bevis på gott affärsgeni. Här visar sig ofta slugheten mycket stor. Man får däremot ej förfalska sina varor, t. ex. genom att blanda potatis i stött jordnötsmassa. Lindrigast straffas en dylik på marknaden genom att män och kvinnor samlas runt omkring för att på allehanda sätt smäda honom. — Då själviskheten är så utpräglad, att man får använda all sin slughet i handel och vandel för att vinna sitt mål, är naturligtvis också misstänksamheten stor.

Att genom dagligt arbete förtjäna en slant var vid tiden för de vitas ankomst alls icke något tilltalande. Affärslivet var däremot på vissa trakter det enda folket hade lust och fallenhet för. Huvudmännen för släkterna höllo lagren och deras underordnade gingo inåt landet till större marknader och byar. så långt de vågade och voro kända. De måste då uppföra sig mycket väl. Genom fabler och undervisning lärdes handelsmännen, att de ej finge blanda sig i landets rättegångar, begå otukt, stjäla eller annars bära sig illa åt, ty då skulle de bindas och handelsvarorna konfiskeras.

Genom handeln samlades rikedomarna hos släkternas huvudmän. De använde ägodelarna till att köpa slavar och hustrur åt sig själva eller åt slavarna. Vissa saker, såsom krut, tyg och lyxartiklar, inköptes ock rikligen till att bevaras för begravningsdagarna. I tyget sveptes liket. Krutet sköts upp under en viss tidsrymd. Lyxartiklarna sattes ovanpå graven.

Nu för tiden användas pengarna till mera nyttiga saker eller ock till mat och dryck. Många av de från kuststäderna hemkommande arbetarna ha knappast mer, då de komma hem, än då de gingo, förutom en del småsaker till prydnad.

Negern vill gärna ståta på det ena eller andra sättet. Tatuering, filande av tänder m. m. dylikt är bevis på att man är en fin person. Ursprungligen hade kongonegern högst litet av kläder på sig. Han hade då intet annat sätt att pryda sig än det nämnda. I senare tider består grannlåten i fina kläder och diverse andra persedlar och saker, som hängas på. I brist på käpp bäres ett slags piska av flodhästhud eller annan grov hud. Andra finheter i gång, ställning och förande av kroppen, något olika för män och kvinnor, visa, att även kongonegrerna kunna vara koketta och älska att uppmärksammas.

KONGOFRUKTER

Skönhetssinnet har bjudit kongonegern att ej allenast pryda sig själv utan ock att pryda husgerådssaker och andra artiklar dels genom utskärning och inristning och dels med pärlor, mässingsstift och ringar m. m. Då kongonegern gör något för egen räkning, gör han det i regel mycket nätt, fint och pyntat. Hemslöjden har varit mycket allmän, men en del av densamma synes avtaga hastigt på grund av de många nya och billiga varor, som införas från Europa.

Vad annan konst beträffar, förekomma olika slag därav. Folket har i allmänhet en god sångförmåga och en mångfald av melodier. Musik är ock mycket omtyckt. Nästan alla kunna sjunga, och diktkonsten är rätt allmän.

Vältaligheten är efter förhållandena ganska stor. Männen och även kvinnorna ha genom de offentliga rättegångarna fostrats därtill och vunnit en stor vana och färdighet. Som rättegångarna avgöras genom svaren på de listigt formulerade frågorna å ömse sidor, gäller det att vara kvick, beräknande och skarpsinnig. De yngre öva sig häruti genom konstlade rättegångar, där diskussionen är mycket livlig och lärorik.

Förmågan att lära främmande språk tyckes icke vara så ringa. Negern har ock en otrolig förmåga att efterhärma alla slags läten och även en persons röst och gester.

Minnet är mycket gott. Hjärnan är ej fylld med mycket vetande, varför kongonegern lätt och ofantligt länge ihågkommer allt han ser och hör, som är av intresse för honom.

I räknekonsten synes han ej vara särdeles kvicktänkt, så snart talen bli något stora och röra sig om annat än vad han är van vid på marknaderna. Tidräkningen är bristfällig. Ingen vet, huru många år eller regntider han levat, men väl vilken årstid han föddes och vilka större tilldragelser, som skedde vid tidpunkten för hans födelse.

Hos kongonegern finnas för övrigt allehanda slags sinnesförmögenheter, vilket visas av den senare tidens

Tvenne av statens s. k. medaljhövdingar

civilisation. En stor del av de yngre nöja sig ej längre med att stanna hemma i byarna, utan de taga plats i de större samhällena, vid järnvägen och på ångbåtarna. En och annan söker sig ock till Europa för att där stanna och arbeta. Till följd av hemlängtan, som är mycket stark hos detta folk, håller mången dock ej ut så länge utan hälsar på hemma allt som oftast och kan då stanna en ganska lång tid.

De yngre ha stor fallenhet för tjänarekallet och anställas som uppassare, kockar eller tvättare. Största delen ägnar sig åt vanligt grovarbete av olika slag, men andra utbilda sig i snickeri och mureri m. m. De, som ha lätt för att lära sig franska, anställas som telefonister och stationsmästare vid mindre stationer.

Hos kongonegern finnas alla förutsättningar för bildning och civilisation, men han saknar ännu en verkligt självständig och fast karaktär. Han har under århundraden varit undertryckt och regerad av andra, så att hans självständighet och viljeriktning ha aldrig kommit till någon utveckling. Har någon visat sig oberoende, så har han ansetts som en fara för samhället, och folket har alltid sökt få honom ur vägen.

Palmvinstappning

Inom släkterna äro personerna sinsemellan bundna av varandra. Det den ene gör, det gör ock den andre. Sällan finnes det någon, som bryter ny väg och kämpar för nya idéer eller seder. För en tid kan det väl lyckas för en sådan att få andra med, och allt går väl, men snart avstannar det hela och går tillbaka, om ej starkare krafter utifrån ingjutas.

Verkligt moraliskt mod är rätt sällsynt bland detta folk. Men fysiskt mod, som grundar sig på kroppskrafter, temperament och sinnesstämning, visar sig ofta. I krig prisas väl tap-

perheten, men den visar sig i att träffa och döda en fiende och ej så mycket i djärva bedrifter. Ett ordspråk säger: "Strid med en men icke med många".

Uthållighet i arbete och andra förrättningar är i regel icke stor, men varhelst någon visar sig uthållig, prisas han. Mången håller ut, lider och fördrager alla umbäranden, om han blott därmed på kort tid kan komma till ära och rikedom.

Folkets sedliga och moraliska liv är på långt när ej så ruttet, som man tänkt sig. Det har funnits bestämda sedelagar, som folket noggrannt måst följa. Förutom de oskrivna lagarna föreläste de äldste för folket i allmän sedelära, på det att de skulle kunna leva ett fridfullt och framgångsrikt liv. Därvid framhöllos allehanda lärdomar, fabler och sånger, som belyste olika drag ur livet. Somliga innehöllo t. ex. varning för månggifte, vrede, stöld, avundsjuka, bedrägeri, skvaller, lögn, djurplågeri, falskhet. Andra innehöllo uppmuntran till uthållighet, till att vara tacksam för det lilla, att vara glad, att vara nöjd med sin lott som slav, att fatta mod i sorg och motgångar. Andra innehöllo undervisning om, huru man bör skicka sig i främmande land, att man ej kan göra borta, det man gör hemma, huru man bör vörda personer, att man ej skall svara ja till allting, att man ej skall skryta över sig själv, att man bör vara förståndig i umgänge med okända personer, att man vedergälles för det onda man gör o. s. v.

Sånger brukas ock mycket ironiskt. De diktas efter olika tilldragelser, och mången blir en visa i hela landet genom sina dumma eller kloka bedrifter. — Ordspråken uttala många märkliga sanningar och äro ett tacksamt studium, där man finner, att även kongonegern har givit akt på den väg han gått och det liv han levat. — Syner och drömmar utöva på folket ett stort inflytande. Genom dem mottaga de varningar, som de åtlyda mycket noga. Intet kan så tvinga dem till det goda och till att avhålla sig från det onda som syner och drömmar. Dessa äro för dem ett mysterium, som ingiver fruktan. Det konkreta och det materiella kunna de reflek-

En hårfrisör

tera över och tänka på, men angående det abstrakta och andliga synes deras tankevärld nästan stå stilla.

Den närvarande tiden är för folket såsom ett uppvaknande från en tusenårig dröm. Allt är så nytt och främmande. Det ena nya kommer brådstörtat efter det andra. Allt utvecklar sig så raskt, att de ej hinna med. De nödgas underkasta sig skatter och förpliktelser, som de ej alls kunna fatta. De ha kommit in i en ny, påtvingad, beroende ställning, där deras vilja och intressen ha mindre att säga än någonsin förr.

Frihetskänslan vill nog tränga sig fram. Den visar sig tydligt på flera sätt, men de känna alltför väl sin oförmåga och okunnighet i att företaga något till motvärn. För kommande släkten skall allt te sig ljusare och bättre. De skola lättare vänja sig vid det nya och bättre följa utvecklingen för att ha nytta därav.

Att missionens uppgift är stor, då det gäller danandet av den nya folkkaraktären, är tydligt. Missionären får ingalunda försumma sig i detta stycke. Det skall till stor del bero på honom och hans arbete, hurudan folkets framtid blir. Han skall icke medverka till att negerkaraktären blir europeisk. Målet bör vara att få en egen nationell typ såväl på folkkaraktären som på livet i allmänhet. Till detta torde inga främlingar vara mäktiga utan blott sönerna av kommande släkten i Kongo, men missionären bör kunna leda folket in i de rätta spåren, om han rätt strävar efter att bättre och bättre lära känna dess karaktär, respektera den, omhulda och vårda den, så att den utvecklar sig i kraft och stadga.

Arm- och halsringar av mässing

Släktförhållanden.

Av C. N. BÖRRISSON.

Släktförhållandena i Kongo äro mycket invecklade och i vissa avseenden byggda på andra principer än våra. Folket bär, liksom i mycket annat så även i sina släktskapsidéer, tecken av förgångna, bättre tider. Friborenheten synes förr ha varit både aktad och allmän. I det gamla patriarkaliska levnadssättet har kvinnan blivit bäraren av den medfödda värdigheten. Och därifrån synes, sedan slaveriet blivit mera allmänt, äganderätten ha utvecklat sig.

Orsaken till att den ursprungliga friborenheten utbytts mot det slaviska ägandesystemet, där varje person anses representera ett visst värde eller pris av vissa kända och omtyckta varor, är att söka i den stora förändring av människovärdet, som den "civiliserade" slavhandeln åstadkom. Då den florerade, uppbringades genom plundringståg eller s. k. uppköp människor, män, kvinnor och barn, så väl fria som slavar, och såldes som oskäliga djur på den amerikanska slavmarknaden. När hövdingarna närmast kusten ej förmådde tillföra handelshusen tillräckligt antal slavar, för vilka de erhöllo en spottstyver i ersättning i form av brännvin, krut, bössor, pärlor, billigt tyg, salt o. d., så anställdes blodiga rövaretåg inåt landet för att fylla skeppslasterna av lidande människor.

Före denna tid synas de slavar, som funnos, ha bestått av

krigsfångar från andra stammar eller släkter och förbrytare, som ej ägde något annat att försona sitt brott med än sin egen kroppsliga tjänst, samt skuldsatta, som gåvo sig själva i pant, tills de på något sätt komme i sådana omständigheter, att de kunde betala skulden. Men dessa förslogo ej långt för de s. k. kristnas slavhunger. Hövdingarna, vilka förr betraktats mera som patriarkaliska fäder i sina samhällen, måste därför nu förklaras ha full äganderätt över alla sina underlydande, ja, även sina egna syskon och släktingar, för att ej behöva stå ansvariga för dem inom sina egna hövdingskap, som de med eller mot sin vilja avyttrade till slavhandlarna.

Hus under byggnad

Men för att ändå behålla en friboren gren kvar för hövdingskapet, så har det blivit traditionellt, att hövdingens äldsta levande syster måste vara fri och uppbära hövdingevärdigheten efter sin moder. Hennes äldsta levande barn är sålunda den naturlige arvingen till morbroderns hövdingskap. Alla övriga anses sedan stå i slavförhållande till sin hövding och vara mer eller mindre tydligt fala för slavmarknaden. Dessa hövdingens livegna kunna sedan stå även i ägandeförhållande till varandra led efter led ända ned till den allra ringaste, som kan sägas vara slavarnas slavars slav.

I belysning av detta tillstånd böra de nuvarande släktförhållandena ses. En hövding föder således ej en prins till sin egen by utan till sin hustrus, om hon är en fri kvinna. Står

hon däremot i livegenskapsförhållande till honom på något sätt, så är barnet slav till sin fader i samma grad som modern. Ett friboret barn säges alltid vara "herre av sin mors och barn av sin faders släkt". Men ett icke fritt barn tillerkännes knappast en gång att vara släkt med sin fader, så hårt håller moderns ägare på äganderätten både till henne och barnet.

Giftermålen på de olika sätten inverka således på släktförhållandena. Det mest ansedda sättet, som ock är villkoret för en friboren avkomma, är, att mannen "lånar sig hustru" (sompa nkento), såsom det ibland uttryckes, eller "gifter sig medelst pant" (kwela longo). Det sker så, att då en man eller hans hövding gjort ett val, sändes — om hövdingarna ej själva sammanträffa och uppgöra affären, vilket är mindre förnämt — en s. k. böneman till kvinnans hövding för att höra efter, om kvinnan är ledig till äktenskap samt huru mycket hövdingen vill ha i pant, ifall han skall gifta bort henne. Såsom förhinder räknas, om hon redan står i outredda äktenskapsförbindelser, har ed eller förbud vid någon avgud för giftermål eller är av samma släktkult, så att kontrahenterna betraktas som syskon, eller tillhör någon gammal fiendesläkt, så att förfäderna svurit ett "evigt förbud" vid någon avgud för giftermål dem emellan m. m. De, som ha "löfte" på sig vid avgudarna, kunna dock under åtskilliga ceremonier befrias därifrån av någon med samma namn som den "bundne", varför "bror i namne" alltid betraktas med en viss släktkänsla.

Tillredning av bindvirke

Antager nu hennes hövding anbudet, så begär han ett ansenligt pris, ända till ett, två, ja tre hundra kronors värde, och till friaren meddelas, att han får komma på visit och börja att bära med sig det önskade. Om de vilja erkänna sin fattigdom, försöka de nog att pruta. Men de, som vilja anses mäktiga, sätta sin ära i att betala mycket i pant, även om de nödgas låna det på annat håll eller sälja en slav för att skaffa beloppet. Kvin-

nan är undergiven sin herres vilja, och när hon sedan tillfrågas av friaren, svarar hon vanligen "kadiambuko", intet hinder. Gör hon invändningar och friaren anmärker det till hennes hövding, svarar denne: "Bär bara hit det önskade, så skall jag nog lära henne att älska dig." Och den lärdomen sker medelst stränghet, stryk och t. o. m. fängsel i band eller stock, om ej annat hjälper.

Friaren bär nu i månader, ja, halvår sina "gåvor", bestående av palmvin, pisangklasar, höns och till sist getter och svin, in-

Interiör av ett gräshus

nan det räcker, så att alla "bankwesi" (svågrarna) bli nöjda. Som tiden skrider, gör kvinnan besök i friarens hydda samt börjar att reda till små fält i trakten av hans by, så att hon får visa sin odlingsförmåga och snart nog får något att skörda och laga mat utav, då hon flyttat in i sitt nya hem.

Äntligen äro hennes hövding och hans folk nöjda, och då samlas de båda hövdingarne och deras anhöriga. Palmvin drickes, en "fredspipa" rökes och man genomgår och beräknar noga både vad friaren under tiden framburit och vad han återfått i gengäld i form av lagad mat o. d., och så får kvinnan officiell tillsägelse

att på allvar flytta till honom. Hennes matta, korg och lergryta samt hackan, som hon förut fått av honom som "förlovningsring", är hennes flyttgods. Några festligheter hållas ej då, och sina ceremonier med avgudarna företaga de i tysthet för sig själva eller med tillhjälp av någon avgudapräst.

Om sedan hustrun dör eller är otrogen eller rymmer från sin man i osämja eller ej föder barn, eller om hövdingarna bliva osams m. m., så kan "panten" fordras tillbaka. Och då upphör äktenskapsförbindelsen. Äktenskapet är därför ofta för kvinnan blott en olycklig rad av skilsmässor med ty åtföljande rättegångar och misshandel, och hennes barn hava ofta var sin fader.

Om mannen dör, är hans hövding skyldig att efter sorgetiden giva änkan en annan man. Gör han ej det, har hon vanligen rätt att flytta till sin by. Men vill hon ej ha den man, som bjudes henne, blir det rättegång, och om hon ej kan förmås att giva efter, får "panten" återbäras. Om kvinnan dör men sämjan fortfar mellan släkterna, är det vanligt, att en annan kvinna lämnas i stället. Ofta kan det sålunda ha utbytts ömsom man ömsom kvinna i flera led på samma "pant", och under sådant förhållande blir syskonraden av rätt invecklad sammansättning. Och som det under tidernas lopp ofta tagits och givits handlån från ömse sidor för släktskapets skull, då än föräldrarna än barnen uppställts som pant härför, så är det vanligen mycket invecklade rättegångar, då sådana släktförbindelser skola redas upp, helst som de äldre hövdingarna och målsmännen vanligen då äro döda och ingenting finnes skrivet.

Något år efter det de förlovade flyttat tillsammans, om de då äro överens, kan brudgummen göra bröllop. Då bära brudens anhöriga mycken "förning" till kalaset, för vilket de få ersättning av brudgummen. De göra det då så festligt de kunna, och för att höja ståten utklädes "brudparet" på ett fantastiskt sätt.

Men även här visar sig släktets olycka däruti, att det vanligen är gamla gubbar, som gifta sig med de unga kvinnorna. Ynglingarna — ofta allt för unga — få nöja sig med gamla änkor och frånskilda, emedan de sällan kunna skaffa så stor summa till pant, som fordras för en yngre kvinna. Månggiftet skall sedan lämna botemedlet. Och då en äldre man kan hava ända till tio, ja flera hustrur, kan det sålunda bliva en hel del halv-

syskon i en familj men sällan många helsyskon. Dessa halvsyskon säga väl, att de äro födda av samme far, men ändå tillhöra de var sin släkt liksom deras mödrar.

De ord, som användas för bror och syster, ha därför en mycket vidsträckt betydelse och innefatta först all yngre släkt på mödernet såsom hel- och halvsyskon, kusiner, halvkusiner o. s. v., sedan halvsyskon på faderssidan samt släktingar och kamrater i allmänhet.

En manlig släkting kallar en kvinnlig för syster, "busi", men de kvinnliga kalla varandra bröder, "mpangi", likasom männen. Språkformen håller för övrigt ingen reda på kön, utan en

Ett hus flyttas

morbror kan likaväl som en moster kallas för "yaya" eller "mama", moder, och en faster likaväl som en farbror kallas för "tata" eller "se", fader, o. s. v. En manlig missionär kan också kallas för "yaya" och en kvinnlig för "tata". Detta är ej misstag utan beror på, huru äran utdelas.

Företagsamma hövdingar söka helst att gifta bort sina kvinnor medelst pant men köpa hustrur åt sina manliga slavar för att på båda vägarna själva bliva ägare av det kommande släktet och sålunda göra sina byar stora.

Köpta kvinnors giftermål ske i regel utan någon allmän ståt eller ceremoni. De endast givas till hustrur åt slavarna så

länge, tills hövdingen behöver dem för att sälja eller lämna bort dem som pant för lånta ägodelar eller gifta bort dem för pant.

Kvinnan står pa visst sätt högst i värde men dock blott från nyttighetssynpunkt. Hon skall uppehålla stammens både anseende och numerär, och för att kunna göra det måste hon underkasta sig de mest onaturliga förhållanden i äktenskapsfrågor, i månggifte och skilsmässor utan gräns. Hon betingar ett högre pris än mannen vid avyttring. Hon skall bära ansvaret för menighetens uppehälle genom sitt jordbruks- och annat ar-

Interiör av ett "modernt" kongohus

bete, och hon är lastdjuret i nästan alla avseenden. Men ehuru männen sålunda faktiskt erkänna sin egen underlägsenhet i nyttan för livet, sa anse de sig dock stå högt över kvinnan och ha rättighet att förslava och förtrycka henne på allt sätt. Naturligtvis förändras alla dessa sorgliga förhållanden, eftersom kristendomen får inflytande över folket.

Folket i Kongo söker att halla noga reda pa släktfödda anförvanter, men dessutom ha de s. k. kultsläkter, närmast att förlikna vid vårt begrepp för adelsätter. I Kongo hör varje människa till någon sådan ätt enligt sin moders börd, och var och en,

även den ringaste, håller mycket väl reda på vart han hör. De kunna blandas och spridas om varandra, men varhelst några av samma ätt träffas, äro de från första gång bröder och mottaga och undfägna varandra som sådana. För att utomstående ej må kunna draga fördel av detta broderskap, så ha de ett "sköldmärke" i minnet, ett hemligt lösensord, bundet vid någon deras stamgud från svunna tider. Och därför innefattar släkt-

Kristen kongofamilj

skapet en viss kult, nedärvd från ett ursprungligen gemensamt hem. De kunna nu ock betjäna sig av samma gudar.

Sådana kultsläkter äro: "Basundi", de som hinna de andra i förväg; "Bananga", de mer än andra upphöjda; "Bangimbi", de välsignade; "Bamakaba", de rikligt försedda; "Bamazinga", de förblivande; "Bazulumongo", de som bebo de himlahöga bergen, och många, många andra. Byar, tillhörande olika släktkulter, ligga strödda om varandra likasom det finnes i varje by flera kulter representerade. Den vidsträckta utbredningen av

dessa släktkulter visar, att de härstamma från en avlägsen tid. Så t. ex. hör folket i Kibunzi-distriktet m. fl. huvudsakligast till "Basundi". Och samma stam ha vi funnit bebo de trakter av Franska Kongo, som vi nu räkna till vårt nya missionsfält.

Hur en sådan blandning av släkter uppstått, är väl ej så lätt att påvisa. Men folkets stora benägenhet ännu i dag att flytta sina byar från den ena platsen till den andra visar hän på en antingen kraftig eller ock småningom skeende folkvandring. I förra fallet skulle då kraftigare fientliga stammar trängt på och intagit förut bebodda platser, och de förra inbyggarna, som först blivit undanträngda och flytt till skogarna, sedan genom ständiga skärmytslingar hava försvagat inkräktarna, tills de blivit jämnstarka. Infödingarne veta att berätta om stora krig och ständig fiendskap byar och släkter emellan, som hållit i sig ända till missionens tid. — I senare fallet ha nya stamkulter utgått från de äldre med nya släktgrenar, vilka dragit ut och slagit sig ned på mera glest befolkade trakter, där de funnit önskat utrymme. Så har t. ex. "Bangimbi" gått ut ifrån "Bananga" o. s. v. Det troligaste är, att båda sätten förekommit. Tydligt är ock, att de alla ytterst härstamma från samma källa, ty de ha vissa äldre gudar, som de säga vara "taku", rotändan för alla släkterna och till vilka alla kunna hänvända sig. Gemensamt erkänna de även alla "Nzambi Mpungu" såsom stående över alla deras avgudar.

De äro alla Hams svarta barn och höra vår Gud till, som gjort hela människosläktet av ett blod till att bo på hela jordens yta. Apg. 17: 26.

Maniokväxt

Rättsförhållanden.

Av TEOFIL CEDER.

En fånge i stock

Rättsförhållandena i ett land äro i de flesta fall byggda på folkets rättfärdighetsbegrepp och rättskänsla. Står ett självstyrande folk högt i andligt och moraliskt avseende, äro rättsförhållandena väl ordnade, men motsatsen råder i samma mån som folket står lågt. Då negrerna i Kongo tillhöra de lägst stående folken, få vi ej vänta mycket, när det gäller rättsförhållandena.

Rättsbegreppen äro dunkla. Mord, äktenskapsbrott och stöld på marknader betraktas som de grövsta förbrytelserna. Att stjäla från en vit eller en främling är en prisvärd handling, och stöld inom samhället betraktas ej som brott, förrän tjuven ertappats. Om någon retar en person, så att denne i vredesmod begår ett brott, anses den förre vara förbrytaren. För att hämnas på en medhustru tar t. ex. en kvinna in gift för att döda sig, men hon åsyftar därmed, att medhustrun skall anklagas och straffas som

mörderska. Arbetarne lämna vid tillfälle arbetet eller förfuska det. Övervakar ej arbetsgivaren dem bättre, än att de kunna göra det, så är det hans sak, de äro utan skuld. Att ljuga och dikta ihop historier är deras rättighet och skyldighet, då de kunna vinna något därpå.

Den äldstes och mest erfarnes utslag i ett visst mål godkännes vanligen. Detta utslag tillämpas sedan i alla liknande fall. Sålunda ha många lagar uppkommit, vilka bibehållits

Rättegång vid Nganda

släkte efter släkte. De äro naturligtvis oskrivna och variera på olika trakter. Straffen bestå vanligen i erläggande av böter såsom slavar, svin, getter, höns, krut, filtar, palmvin m. m. Fängelsestraff förekommer ibland med eller utan "stock". Stocken är ett trästycke, försett med två hål för fötterna. När fången satt sina fötter genom dessa, slår man i kilar eller tvärträn, så att han ej kan frigöra sig själv. Straffarbete kan ock förekomma, då en hövding låter brottslingar arbeta åt sig. Dödsstraff ha förekommit fastän jämförelsevis sällan. Dödssätten ha varit halshuggning, giftgivning eller "plantering" på marknaden. Det sistnämnda har särskilt visat hednisk grymhet.

Ju äldre en tvist blir, desto dyrare blir det för svarandeparten vid uppgörelsen. En kvinna kom en gång och anklagade en man för bedrägeri. För ett tiotal år sedan hade en stamförvant dött, och mannen hade bland annat fått eller tagit en get i arv Kvinnan ansåg nu, att hon blivit bedragen i arvskiftet och ville ha igen geten — och hennes avkomma. Hon beräknade, att djuret avkastat sig så, att hon nu kunde göra anspråk på tio stora getter och fem killingar.

Hövdingen eller huvudmannen för släkten för talan för sina

En statens medaljhövding förkunnar lag för folket

underlydande vid rättegångarna och betalar ådömda böter. Är det stora rättegångar, samlas hela släkten å ömse sidor. Parterna företrädas då vanligen av advokater. Dessa kunna ibland hålla glänsande tal på hela timmar och därutöver. På ett snöre ha de förut gjort så många knutar, som de ha huvudpunkter i sitt tal, på det de ej må glömma något viktigt. Ibland lägga de en pinne, en jordnöt eller något annat på marken för varje huvudpunkt i talet. Här och var faller den ena parten in i sin advokats tal för att bekräfta sanningsenligheten av det sagda. Motparten protesterar genom att med sånger och skrän överrösta talaren. Ibland användas trummor och andra instrument för samma ända-

mål. Lögner och diktade historier tillgripas gärna å ömse sidor. Advokaterna söka genom spetsfundiga frågor och lustiga upptåg överglänsa varandra och vinna majoriteten på sin sida. Den, som lyckas häruti, vinner oftast. Är det fråga om böter, begär den vinnande parten så mycket som möjligt, och motparten bjuder det minsta möjliga. Då de prutat en stund, avträda parterna för att rådgöra om hur högt de kunna ställa sina fordringar. De sammanträda och avträda på nytt flera gånger. Sålunda kan en rättegång taga flera dagar i anspråk. Då man enats om böternas beskaffenhet och mängd, skola dessa erläggas. Men nu börjar ofta en ny process. Svinen, som den bötfällde lämnar, äro för små, getterna för gamla o. s. v., och så tager det en dag till att enas om detta.

En statens medaljhöfding med familj

Domaren tager för sitt arbete av den tappande parten ersättning, som i värde varierar efter rättegångens storlek.

De ojämförligt flesta rättegångarna gälla giftermål, tvister makar emellan, äktenskapsbrott o. d. Frågor av den mest privata natur behandlas då öppet inför alla.

Hövdingarna tjänstgöra i de flesta fall som domare men även andra, som blivit kända såsom insiktsfulla och förståndiga män. Numera äro vissa personer inom olika distrikt av Kongostaten utsedda att upptaga skatter, utskriva soldater och döma i mindre rättstvister. Grövre brott äro de skyldiga att anmäla för myndigheterna. Folket har ock rättighet att hänskjuta tvister av alla slag till dessa, som då pröva och döma enligt de av staten utgivna lagarna.

Marknad

Marknader, byteshandel och penningförhållanden.

Av C. N. BÖRRISSON.

En anordning, som ej har full motsvarighet i infödingarnas nuvarande låga kulturståndpunkt utan visar hän på en idérikare och bättre tid, är deras marknads- och handelsförhållanden.

Marknadssystemet är en med fullständigt sammanhang genomförd organisation, som är utbredd över hela landet, för att på ett enkelt och lätt sätt giva även de mest undangömda byar tillfälle att göra affärer och skaffa sig de livsförnödenheter och det utsäde m. m., som de behöva. Butiks- och gårdfarihandel äro nya saker för dem. Marknadshandeln är allmän och passar även bäst för deras byteshandel. Det finnes dock även s. k. marknadsresande, som gå från marknad till marknad och på ena stället byta till sig, vad de veta sig kunna byta bort med någon fördel på ett annat och så undan för undan.

Marknadsdagarna utgöra den enda tidräkning med bestämt dagantal, som kongonegrerna äga. Dessa dagar äro fyra och utgöra sålunda ett slags vecka på fyra dagar. Någon fastställd

vilodag förekommer ej, utan då den fjärde marknadsdagen gått, så börjas med den första igen. För tydlighetens skull bära dagarna och de marknadsplatser, som dessa dagar bevistas, samma namn. Marknaderna äro många för varje dag, större och mindre, men alltid äro de i förhållande till varandra utströdda så, att de ej äro för nära ihop och ej heller för långt borta från något bydistrikt. Varje trakt har för varje dag marknad åt något håll ej för långt bort.

Marknadsplatserna ha anlagts på obebodda områden eller utmarker, som kunna finnas mellan byarna, så att dessa ej skola störas av marknadslivet. De besökas vanligen flitigt, och ibland tillställes dans och annan förlustelse som avslutning på marknaden. Även kunna rättegångar, frieriaffärer o. d. uppgöras där. Förbrytare ha där avstraffats genom att levande begravas.

Salustånd

På gamla marknadsplatser växa en hel del träd, som tillkommit genom att "människor planterats". Att t. ex. stjäla på marknaden var belagt med dödsstraff. Tjuven greps och förplägades med mat och palmvin, så mycket man kunde tvinga i honom, medan en grav grävdes. Sedan sattes brottslingen ned levande, fastpålad i graven, som fylldes med jord. Medan huvudet ännu var fritt, gjordes kanske ännu ett sista försök att tvinga honom eller henne att äta och dricka mera, naturligtvis under mycket hån och smädelse. Mera jord fylldes på, och sedan togs en stör av ett visst träd, som spetsades och drevs genom huvudet och bålen ned i gravens botten. Av stören växte sedan upp ett stort träd såsom ett hemskt minnesmärke. Detta kallades att plantera människor.

För att skaffa fred och officiellt skydd åt marknaderna hade vissa framstående hövdingar inom olika större distrikt valts till "konungar över liv och död", som skulle vara marknadernas och handelns beskyddare. Dessa voro kända vida omkring. Marknadsbesökande, huru långt bort ifrån som helst, kunde därför tryggt besöka marknaderna även som främlingar, blott de kunde uppgiva sig tillhöra något av dessa kända hövdingars distrikt. Men kunde de ej det, hade de ingen utsikt att återkomma till sitt land igen utan kunde bli kvarhållna som slavar. Det var annars

Marknadsplats

mycket strängt förbjudet att binda folk eller göra något upplopp på marknaden. Den, som åstadkom sådant, kom under allas dom för att ha "dödat marknaden".

Dessa skyddande marknads- och handelslagar ha dock kommit i förfall därigenom att Kongostatens officerare och soldater föraktat och brutit dem. De ha ofta, då människorna trott sig trygga på marknaderna, våldköpt och bundit folk och huserat efter behag för att främja sina syften.

Infödingarnas handel bedrevs ursprungligen genom byte av inhemska produkter. Men redan sedan lång tid tillbaka ha även en del europeiska saker letat sig väg från handelshusen vid

kusten långt in i landet. Bland inhemska varor må nämnas: tygbitar av palmbladsfiber i tvenne olika storlekar, skynken, hopsydda av den större sortens fibertyg, av ananasfiber sydda hövdingmössor och matsäckspåsar, större och mindre fångst- och fisknät, spjäl-

Vävare

mjärdar, råttfällor, papyrus- och gräsmattor, korgar i olika former och storlekar för förvaring av matförråd o. d., flätade band att bära större korgar eller barn uti, lergrytor och andra ler- och kalebasskärl; småsmide såsom hackor, knivar, kilyxor, blybitar, arm- och fotringar av koppar, små träarbeten såsom avgudabilder, träskedar, dörrar, sängbottnar av runda palmgrenar, olika

slags trummor, skallror, träskällor, klättervidjor, vandringsstavar, rotting och annat bindvirke, såsom palmgrenar, palmlöv och gräs, till förfärdigande av hyddorna m. m., rep, snören, tvinnad bomullstråd m. m.

Av livsförnödenheter torgföras palmvin, lagad mat (juma, en grötlik rätt av flerehanda grönsaker, kokta i palmolja), pisang och bananer, söt- och flodhästpotatis, pumpor, meloner, sockerrör, palmnötter, mayakarot och mayakapudding, bönor, ärter, majs, jordnötter, ananas, nsafu och en del andra frukter samt tobak m. m.

Tillverkning av lergrytor

Vidare förekomma svin, getter, höns, hundar, kattor och mera sällsynt får och ankor samt slavar. Att handla med slavar är numera i Kongostatens lag förbjudet. Av vilt förekommer fisk, grodor, småfågel, råttor, larver och på somliga håll ormar, gräshoppor, ätlig lera samt någon gång kött av villebråd.

Av europeiska saker tillhandahållas billigt tyg, kulörta näsdukar (12 i ett stycke), billiga filtar, salt, krut, flint- och knallhattsbössor, hackor, knivar, brännvinsflaskor med innehåll, blå, vita och röda pärlor samt på senare tid något penningar och tändstickor.

En stor del av det nämnda förekommer nog ganska sparsamt, men på större marknadsplatser är tillförseln vanligen god. Och med dessa saker byter man sins emellan, såsom behovet är.

För att få värdeenheter vid byteshandeln ha vissa saker fått tjäna som värdebegrepp. Fibertyg i bitar av omkring $1^1/_2$ decimeter i fyrkant ha ursprungligen använts som växelmynt. Sex sådana bitar i en bunt kallas "ntanu", ett femtal, och två "ntanu"

En smedja

kallas "nkoni", som egentligen skulle betyda tio. Men därför att två bitar komma till på köpet, så är det i verkligheten tolv. "Nkoni" är lika med ett pärlknippe av ett tusen blå eller ett hundra vita eller fyratio röda pärlor, vilket kallas "kolasi". Fem kolasi motsvara "mbele", kniv. Fem "mbele" motsvara "kimbundi", tolv kulörta näsdukar i ett stycke. Fem "bimbundi", (pluralis av "kimbundi") är "mbaku", ett stycke mycket dåligt bomullstyg på omkring 25 meter eller en något bättre sort på omkring 12 meter. Två "mbaku" eller tio "bimbundi" är "mbandu", ett tiotal eller en krutkagge. "Mbandu" är även tio höns eller en get.

Fem “mbandu“ är “ngulu“, ett fullväxt svin, och tio “mbandu“ är “nkama“, ett hundratal eller en hustru eller slav. Djur och slavar variera naturligtvis vid särskilda köp i pris efter deras beskaffenhet, men vid allmänna beräkningar räknas det så. Bestämda större eller mindre mått av krut och salt gälla även som värdebegrepp.

Tio “nkama“ är “funda“, egentligen hopbuntad börda, och tio “funda“ är “sunda“. Hundra “sunda“ är “kiazi“ en miljon.

Elfenben

Av miljonerna kan folket vidare på sitt språk göra både biljoner och triljoner och mera. Men det är tydligt, att deras begrepp ännu ej kan följa med så höga tal, då de aldrig i praktiken ha tillfälle att utnyttja dem. Man kan förvånas över de stora förutsättningarna även hos detta folk att kunna bli affärsidkande.

På senare år har Kongostaten släppt ut en del mynt enligt francsystemet, och i missionsdistrikten, kring statsposterna, handelshusen och järnvägen avändas nu även penningar i byteshandeln. Francen har fått intaga värdet för “kimbundi“ och, oegentligt nog, femfrancsstycket, “mpata“, för “mbandu“, då detta ju

bort gälla för tio francs. Men det beror på, att krutkaggarna nu blivit mindre och billigare och säljas för fem francs.

Vid missionsstationerna har arbetats in marknadsdag på lördagarna dels därför, att det då är avlöningsdag, och ännu mera för att slippa marknader på söndagarna för de kristnas skull. Därigenom ha de gamla marknadsdagarna likaväl som en del av platserna däromkring förlorat sin betydelse. Stationsmarknaden blir oftast den största i orten. Med glädje betjäna sig missionärerna av tillfället att på marknaden predika evangelium för de samlade skarorna. Så bäres det livgivande och kulturbärande Guds ord genom marknadsbesökarna ut i landet även till byar och folk, som annars kanske på länge ej skulle fått höra något därav.

På dessa marknader ser man också, huru gamla, värdelösa och förnedrande saker och seder utebliva, medan nya och värdefullare förökas. Dryckenskap, osedlighet, dans, grymheter och annat hedniskt väsende bannlyses från dessa marknader fullständigt. En ny tid har inträtt och ljuset lyser redan.

Av Kongostaten präglade mynt

Religiösa begrepp och föreställningar bland kongofolket.

Av P. A. WESTLIND.

Anm. Större delen av materialet till nedanstående skildring av kongofolkets religiösa tänkesätt och seder har jag hämtat ur uppsatser, som på min begäran skrivits av Nimba, Makumba, Lumbu m. fl. evangelister vid Nganda. De voro själva fetischpräster, innan de blevo omvända till kristendomen. Genom samtal med gamla män i hedniska byar har jag sökt kontrollera och komplettera deras uppgifter.

Under de folkvandringar, som ägt rum i Afrika, är det troligt, att kongonegrernas föreställningar blivit påverkade av andra folk. Det är även möjligt, att några, ehuru omklädda i deras egna tankar, äro minnen från katolikernas vistelse i San Salvador (Portugisiska Kongo) på 15—1700-talen.

Ämnen:

I.

Kongonegerns föreställning om världen och människans skapelse.

Himmelen och jorden äro skapade av "Nzambi waunene", den store Guden. Jorden tänkes vara platt som en skiva. Vid dess yttersta gränser finnas stora pelare, varpå himlavalvet vilar. Där bortom finnes endast vatten.

Solen och månen gå upp och ned i denna stora vattenmassa. Vid sin nedgång förvandlas de till vilda djur, som överfalla husdjuren och förstöra grödan för de människor, som bo vid jordens gränser. Dessa måste därför vaka natt och dag över sin boskap och gröda.

Himmelen är den store Gudens hem. Där finnas många boningar, som bebos av honom och hans tjänare. Men det stundar en dag, då de pelare, som uppbära himmelen, skola svikta. Himlavalvet skall då störta samman över jorden. Därvid skola människorna förvandlas till grodor och ödlor.

Nzambi. Gud, var före allt, och från honom leder människan sitt ursprung. Från sin boning i himmelen kom han klättrande på ett rep ned till jorden. Här skapade han en kvinna och ingick äktenskap med henne. De fingo snart ett gossebarn, som vårdades ömt.

Gud återvände till himmelen men kom dock tillbaka för att se gossen och kvinnan. Gossen växte och frodades, men en dag blev han sjuk och dog. Moderns sorg häröver var mycket stor. När Gud, som var i himmelen, hörde sin hustru gråta, steg han genast ned och fann gossen vara död. Han lade honom i en svepning av bast- och papyrusmattor och stängde in honom i husets inre rum. Sedan förmanade han kvinnan att icke öppna dörren till likrummet och ej vidröra gossen, ty om hon gjorde så, skulle han aldrig bliva vid liv. Därefter återvände han till himmelen för att hämta medicin, varmed han skulle uppväcka honom.

Men kvinnans frestelse att se gossen blev allt för stark. Hon gick in i huset och tog av honom svepningen. Hon märkte då, att han andades och att han höll på att byta om hud. Men när han fick se sin moder, dog han igen.

När Gud, som var i himmelen, såg kvinnan göra det, som han förbjudit henne, steg han genast ned och sade till henne: "Varför lydde du mig icke? Om du icke gått in i huset och vidrört gossen, hade han nu varit vid liv. Då skulle även de barn, som du i fortsättningen kommer att föda, blivit skonade från döden. Men emedan du gjorde detta, skola de alla dö." Det var på detta sätt, som döden kom till välde i världen.

II.

Kongonegerns gudsbegrepp.

Ehuru kongonegern hemfallit åt den krassaste avgudadyrkan, har han likväl sina föreställningar om en personlig Gud, som står högre än alla andra.

Denne Gud äger förmåga att på samma gång vara överallt, men likväl saknar han icke egentlig boning. Några tro, att han bor på jorden ehuru undangömd för människorna. Mera

allmänt tros det, att han vistas i himmelen. Där bor han i en praktfull borg, belägen på en hög plats och omgiven av alltid grönskande träd. Dessa träd innesluta en stor gårdsplan, som alltid måste vara ren, vadan den dagligen sopas. Ingen människa kan komma till hans borg. Den är tillgänglig endast för dem, som han skapat att vara sina tjänare, och dessa hava alltid varit hos honom.

Själv är han oföränderlig och odödlig. Men de, som äro med honom i borgen, dö däremot i den torra årstiden och uppstå i början av regntiden. Gud uppenbarar sig icke för oss människor, men för sina tjänare är han alltid synlig, emedan de äro av samma natur som han.

Hövdingegrav

Hans utseende är fruktansvärt. På hans huvud växer ej hår som på människors huvuden. Men hans hjässa är övertäckt med ett fint gräs, som alltid grönskar.

Hans makt är oinskränkt, varför hans gärningar ock äro mycket stora. Ingen människa kan inverka på hans vilja och handlingar. Allting har han skapat, och honom förutan skulle

ingen människa finnas till. Han ser oss, ehuru vi icke kunna se honom. Alla, som äro i hans borg, se oss även.

Gud är all trolldoms fader. Det var han, som sände de första trollkarlarna till jorden, ty eljest skulle människorna aldrig lärt sig trolldom.

Kongonegern tror allmänt, att Gud är ond. När han vredgas på människorna, gå de, som äro hos honom i borgen, på knä fram till honom, bedjande, att han måtte upphöra att vredgas. Om hans vrede tilltager, vänder han sina blickar uppåt och tillsluter himmelen, så att ihållande torka uppstår. Först när han blivit försonligt stämd, blickar han nedåt, varvid det åter börjar regna.

Kongonegerns föreställning, att Gud förtrollar människor, gör honom ännu mera fruktad. Med anledning härav säges ofta, då någon dött, att Gud förtrollat honom. När en trollkarl genom sina signerier förtrollat en människa, så att hon insjuknat, kunna prästerna med sina gudars hjälp ertappa den skyldige, som då genom giftgivning undanröjes, varefter prästen kan bota sjukdomen. Men när Gud förtrollar någon eller dömer någon, äro alla ingripanden såväl av gudar som av människor fruktlösa. Personen måste dö.

Ehuru negrerna ansett det vara lönlöst att dyrka denne Gud, hava de dock understundom i ensamheten och under inflytande av någon stor sorg, såsom vid någon närstående släktings död, kunnat framsucka: "O Herre Gud, din skapelse är god, men ett elände beredde du oss genom döden. Du hade i stället bort laga, att vi aldrig dött. O Gud, vi hava mycken sorg — — —." Ett sådant sorgekväde avslutas med en sorgesång. När de samlats till fester på byarnas samlingsplatser, hava de kunnat begrunda skapelsen, sägande: "O, huru mäktig och egenrådig är icke Gud! Han har gjort en värld av saker, hundraden och hundraden, som ej förgås. När stormen skakar trädens kronor, kunna vi ej se dess ansikte, om det är vitt eller svart. Det är den underbare Guden, som varit före allt."

III.

Sol- och måndyrkan i Kongo.

Kongonegern betraktar i vissa fall solen och månen såsom gudar, av vilka hjälp kan utverkas. Ibland, när fetischmännen

behandla någon, som är mycket sjuk, säga de: "Vi människor taga vår hälsa från solen. Vi förändras, men solen var, är och förbliver sig lik." De taga härvid ett löv och lägga det på handen, slå hål därpå och låta det falla till marken, sägande: "Tyst, var stilla! Du sol, behandla honom invändigt. Vi skola behandla honom utvändigt. Lindra hans plågor! Tag bort hans smärtor! För honom ej till bråddjupen! Vare hans hälsa lik dig, oföränderlig, och ej lik månen, som ständigt förändras."

Månen tillbedes ock under vissa omständigheter. Vid nymåne fröjda sig de unga och sjunga glädjesånger till dess ära. Men en del gamla överösa den med smädelser. De, som göra så, ha tid efter annan plågats av sjukdomar, till vilka månen anses vara orsaken. Det säges ofta om en person, som dör, då månen är i sista kvarteret: "Månen har 'ätit' honom", det vill säga: månen har berövat honom livet.

Om det är litet saft i palmerna, då månen är i sista kvarteret, säga palmvinstappare, att det beror på månen. När den på nytt visar sig, fröjdar man sig och tänker: "Den, som tog vår äring och försvann, kommer snart åter, och då skall vår egendom frodas."

Det tros, att sjuka människor bliva friska, då nymånen framträder. De sjukas anhöriga bruka då samlas omkring sina sjuka, bönfallande månen att bortbära sjukdomarna. Då ett barn fäller en tand, kastar man den en månskenskväll mot väster, sägande: "O måne, då du förnyad åter visar dig på himmelen, skall du medföra en fullkomligt ren och frisk tand i den förlorades ställe." Då barnen fälla sina tänder, lära föräldrarna dem att bedja månen om nya, präktiga tänder.

IV.

Kongonegerns tankar om avlidnas andar eller spöken.

De avlidnas andar intaga ett framstående rum i Kongos gudavärld. De kallas vanligtvis spöken. Det är en vanlig uppfattning, att människoanden vid kroppens död blir ett spöke. Spökena hava kroppar, men emedan de äro andliga, kunna de ej ses av oss. De äro intresserade för våra förhållanden.

Gudasläkten Mvutudis präster kunna dock se andarna och underhandla med dem. Dessa hava givit folket en ganska vidlyftig föreställning om andarnas vistelseort och egenskaper.

Deras boningsorter utgöras av gravarna, de djupa skogarna och underjorden. Deras underjordiska boningar tros vara under vattensamlingar. Skogarna anses dock vara deras egentliga tillhåll. Där äro de samlade i större byalag, där varje stam har sin stamhövding.

Kongoföremål vid Etnografiska missionsutställningen i Stockholm år 1907

Den dag anden inträder i de dödas boningar, hålla dess avlidna släktingar välkomstfest under stort jubel. När de levande begråta sina döda, är det allmän glädje i skogens snår. När en hövding eller bykonung dött, är glädjen bland de döda så mycket större, som sorgen bland de levande är större efter honom än efter en annan. Då de välkomna någon till dödsriket, slå de på trummor och dansa.

Somliga tro, att andarna äro fula och att en ond lukt, liklukt, alltid följer dem. De hava liten kroppsgestalt. Håret är tjockt och yvigt. Dess färg är röd eller grå. De gamla andarna rundklippa sitt hår. Deras kläder äro trasiga. På ryggen bära

de kransar eller påsar. Då de inträda i gravarna, gå de baklänges och mycket krokiga. När de uppenbara sig för människor, antaga de den form, de finna fördelaktigast.

Det tros ock, att människans tillstånd i andevärlden är sådant det varit i sinnevärlden, ehuru sjukdom och död ej finnas till.

Att människorna få det bättre efter döden, är en mycket vanlig åskådning. Deras kroppar bli skönare, deras liv glädjerikare och glädjen verkligare. Även de, som på jorden voro onda och oefterrättliga, skola i andevärlden förädlas och bliva goda.

Andarna äro ej beroende av tid och omständigheter såsom människorna. De kunna mitt på dagen besöka sina gamla byar utan att behöva visa sig. Även kunna de gå genom låsta dörrar. Det tros ock, att de följa sina nära och kära på vägar och stigar, ehuru osynliga.

Det liv, de föra, är muntert och glatt. De äta, dricka, arbeta och leka under munterhet och fröjd. Peppar få de dock icke äta, ty då skulle de nödgas återtaga sin jordiska tillvarelseform och återvända till sinnevärlden. Det har varit en gängse uppfattning, att vi européer äro deras fäder, som för länge sedan dogo. En dag åto vi peppar, och då måste vi återtaga den mänskliga naturen. Att vi ej äro svarta, beror på att vi genom döden skildes från den mörka kroppen. Den inre människan eller anden, som en längre tid uppehållit sig i andevärlden, har under tiden förädlats. Därför stå vi så långt framom dem. Vid återinträdet i människovärlden antogo vi den vita färgen.

Infödingarna själva äta mycket peppar. Deras nationalrätt, "yuma", är alltid starkt kryddad därmed. Då de bjudit oss på yuma, ha vi ursäktat oss med, att vi ej kunna äta den för pepparns skull. Därav hava de dragit den slutsatsen, att vi genom en lag från de dödas rike äro förbjudna att äta peppar. Naturligtvis var det i andevärlden, vi lärde oss vår utomordentliga trollkonst.

Ehuru inga andra än Mvutudis präster och trollkarlar kunna se andarna och rådgöra med dem, kunna de dock själva visa sig för vem som helst. Dock göra de det sällan. Å ena sidan äro de mycket fruktade och å andra sidan mycket avhållna. Dem de gynna kunna de giva hälsa, lycka och rikedom. Dem de

hata åsamka de motgång, lidande och död. Om någon är företagsam och sparsam, så att han därigenom förvärvar sig ägodelar, tros det allmänt, att de döda bära till honom skatter.

Andar anses vara mycket tjuvaktiga, men de stjäla endast från sådana, som förolämpat dem. Av tjuvgodset giva de vanligen åt dem, de vilja befrämja. De gå in i husen och stjäla matvaror och andra där gömda saker. Även taga de höns och getter, som de bortföra till sina boningar i skogen eller i jorden. På kvinnornas fält taga de allehanda frukter, som de tycka om, till föda. Då de bliva törstiga, gå de bort i hövdingarnas palmlunder och tappa palmvin. De äro med överallt, där det gives tillfälle att stjäla. Under marknadsdagarna infinna de sig alltid på torgen och stjäla allehanda saker. Det stulna godset bära de bort i sina påsar eller kassar.

Då stölder förövats, gå tjuvarna ofta fria, emedan fetischmännen skjuta skulden på andar. Det är följaktligen en lätt sak för fetischmännen själva att stjäla och sedan angiva andar som förövare av stölden.

Om t. ex. ett svin försvunnit, kan fetischmannen, som eftersänts för att ertappa tjuven, säga till dess ägare: "Du var skyldig att betala sjuttio tygstycken till Kifwau, medan han levde, men genom orättvisa i rättegång slingrade du dig undan skulden. Nu har han i andevärlden haft rättegång med avseende på denna sak. Som ersättning för den förlust, du vållat honom, har han nu tagit ditt svin."

Ofta komma andar till människor i sömnen och förorsaka dem förskräckelse. De öppna tillslutna dörrar och skaka hus, så att människorna darra och ropa av fruktan.

Vi de stora nattliga danserna närvara andar i människoskepnad och deltaga i dansen. De kalla sig då främlingar och undvika alltid att göra sig bekanta. Alltid lämna de dansen före ljusets inbrott. De uppenbara sig ej gärna om dagen.

Då en person skendött och sedan uppvaknat, tros det, att de döda eller andarna genom hans släktingars böner och sorg låtit beveka sig att återlämna sitt offer för att trösta och hjälpa de sörjande. De döda bruka ock taga till sig i dödsriket släktingar, som behandlas illa av sina målsmän. Då en avliden lämnat efter sig barn eller nära släktingar och märker, att dessa

misshandlas eller vanvårdas, varnar den avlidne målsmännen genom drömmar och uppenbarelser. Men om målsmännen icke låta sig varnas, så att de behandla dem bättre, hämtar den avlidne genom sjukdom och död sina misshandlade anhöriga till sig.

När fetischmännen skola redogöra för orsaker till sjukdom eller olycka, skjuta de ofta skulden på de döda. Här är en sjuk man. Den anlitade fetischmannen har hållit undersökning och därvid funnit, att de döda hålla på att taga till sig hans ande. Prästen går till skogen för att beveka de döda att avstå från sina anspråk på den sjuke. När han återkommit, har han följande eller liknande historia att berätta: "Då jag kom till de dödas vistelseort i skogen, värmde de sig vid en eld på sin konungs samlingsplats. Härvid drucko de palmvin. Deras konung är en gammal man. Hans hår är alldeles vitt. Somliga av hans män höllo på att göra kassar av ananasfiber. Kvinnorna gjorde gräsmattor. Där såg jag ock den sjuke, som satt i sin moders sköte." — Här är det underförstått, att livet ännu icke flytt, ehuru anden redan befann sig i dödsriket. — "Men då jag bad dem, att de skulle låta honom följa mig tillbaka till sin by, sade hans moder: 'Om du giver oss ett svin, skola vi släppa honom, men eljest icke.' Vid dessa ord tog dödsrikets konung till orda: 'Han är nu redan här, jag släpper honom icke. För övrigt har han så många bröder därborta, att I kunnen reda eder honom förutan. Upp, I ynglingar och jungfrur, tagen trummorna, trummen och dansen, ty en av de våra har anlänt hit.' När jag lämnade dem, höllo de på att trumma och dansa."

Här är en man, som har otur i jakt. Han anmodar en fetischman att taga reda på anledningen härtill. De anordna en fest. När fetischmannen efter många konster funnit sig föranlåten att fritaga de församlade från skuld, börjar han forska i guda- och andevärlden. Då han i sin guds namn frågat, om andarna föranlett mannens otur, tillkännagiver sig det jakande gudasvaret genom konvulsiviska ryckningar i hans kropp. Härvid utstöter han besynnerliga ljud. Han ser ut, som om han kommit i extas.

Nu skall den misslyckade jägaren tillsamman med de sina blidka de döda. För detta ändamål taga de några kalebasser

palmvin och gå bort till byns begravningsplats. Detta palmvin måste tappas genom skaftet på palmens hanblommor. Komna till gravarna borthacka de gräset och sopa dem. Sedan utgjuta de palmvinet därpå och knäfalla, sägande: "Mottagen här vin, som tappats genom skaftet på palmens hanblommor. Vi hava kommit att tillbedja eder, emedan vi behöva kött. Därför, I andar, upphören att vredgas. Låtom oss icke längre misslyckas i vår jakt och vårt fiske. Våra grannar få mycket villebråd, men vi fa intet. Tagen edra förbud tillbaka. Given oss lycka i

En hövdings grav

jakt och fiske." Efter bönen nedfalla de på gravarna, röra tillsammans jord och palmvin och smörja därmed sina kroppar. Då de på detta sätt försonat de döda, gå de hem igen med gott hopp att kunna skjuta villebråd och fånga fisk.

Andar sägas ock gå in i kroppen på människor, som då bliva mycket sjuka. Dessa sjuklingar tillfriskna ej, förrän andarna utdrivits.

Det tros, att andarna äro odödliga. Men även här gäller satsen: "Ingen regel utan undantag". Det gives präster, som under vissa omständigheter döda andar. I en by hava flera

dödsfall inträffat å rad. Sjukligheten fortfar. Fetischmännen skjuta då skulden på någon av de döda, vanligen på en, som var fientlig mot dem, medan han levde. Det bestämmes, att den skyldige anden skall dödas. Detta är ett svårt fall, ty här gäller att ingripa i andevärlden, vilket dock fetischmännen hava mod och kraft till. För att försona de döda slakta de några svin, som utsättas åt dem i någon närbelägen skog. Under natten hava prästerna sammanträde med andarna, vilket anses mycket farligt, emedan de till sin natur stå över människorna, varför de ock, om de bliva förolämpade, kunna utkräva en förfärlig hämnd. Om fetischprästerna anse, att den sjuke kan bliva frisk, säga de, att de kommit öfverens med de döda, att dessa skola utlämna den ande, som förorsakat så mycken sjukdom och död. Därefter börja fetischprästerna i förening med byfolket en jakt efter anden, som snart upptäckes av någon präst. Härvid fångas den och förvaras väl för att sedan dödas. Vid dödsförrättningen få inga andra än präster närvara.

En påse anskaffas. Däri plockas ben av något slaktat djur samt grodor och dylikt. Några skott skjutas genom påsen. Sedan brännes den. Därpå får folket komma och se resultatet. Prästerna kunna härvid framvisa ben m. m. som ett tydligt bevis på att företaget lyckats. Som betalning för sitt dåd taga de krutkaggar och tygstycken eller svin och höns. Dessutom taga de i hemlighet svinen, som utsattes åt de döda.

Av ovanstående ur kongonegerns föreställning om de avlidnas andar eller spöken se vi, att begreppet om människoandens odödlighet finnes även hos honom. Den tron, att andarna kunna inverka befrämjande eller försvårande på människans liv och öden, har föranlett en stor respekt för de döda. Och det är orsaken till att envar vill stå på god fot med dem. Andens ynnest söker man vinna genom att ivrigt skjuta, då den går till sin mystiska boning i skogen eller underjorden, samt även genom att lägga värdesaker i graven, där kroppen gömmes. Genom att vårda den dödes grav, begjuta den med palmvin och någon gång skjuta däromkring kan man även vinna andens ynnest.

V.

Fetischer och fetischdyrkan i Kongo.

Fetischer

Man kan säga om kongonegrerna, att de dyrka nästan allting. Utom solen, månen och de avlidnas andar ägna de somligstädes gudomlig dyrkan även åt vissa djur, såsom elefanten, flodhästen och krokodilen. Bland gudomligheterna i Kongo intaga dock fetischerna det främsta rummet, ty dem möter man överallt. Deras former så väl som deras sammansättning äro mångskiftande.

Någon hemlig makt eller andekraft tänkes vara representerad i varje fetisch. Rörande dessa andliga krafter äro dock tankarna mycket ovissa och svävande. För många är den av fetischprästen invigda bilden själv den makt, som, förolämpad, slår och, försonad, helar. Prästerna själva tillverka och inviga under stora högtidligheter sina fetischer. Prästerna äro många och uppfinningsrika och framskaffa nya gudabilder, som snart bli ryktbara bland det lättledda folket.

Fetischerna äro indelade i släkter med vitt skilda egenskaper. De, som höra till samma släkt, uppgå ofta till ett tjugutal. De äro mycket olika varandra och hava var för sig ett inskränkt verksamhetsområde. En råder över jakt, en annan över fiske, en över kärlek, en annan över hat och hämnd, en över tur och otur på ett område, en annan över tur och otur på ett annat, en över solsken och regn, en annan över ymniga skördar och missväxt, en över sår och bölder, en annan över huvudvärk och sovsjuka o. s. v. Fetischerna i samma släkt komplettera varandra, då där-

emot de olika släkterna ofta stå i stridigt förhållande till varandra. En slår och nedriver, vad en annan upprättat och helat.

Vanligen är samma person präst endast åt en fetischsläkt. Samma person kan dock vara präst åt två eller flera släkter på en gång, men då får det ej vara sådana, vilkas lagar motsäga varandra. Prästerna äro nämligen pliktiga att själva hålla alla de lagar, som äro förenade med de fetischer, vilkas präster de äro. I annat fall drabbas de själva av gudarnas dom och bilderna förlora sin kraft. De kunna dock åter inviga dem i deras ämbetsutövning.

Av fetischsläkterna må nämnas Nseke, Zulu, Mamba, Makodia, Fiedila, Nima, Nungu, Nkiduku, Kubungu, Binkuma, Kukula, Mvutudi och Nkimba.

1. Släkten Nseke.

Hit höra fetischerna Makuta, Mbuku ayanga, Nkosi, Funza, Nsansi abakulu, Nabenza m. fl.

Makuta är sammansatt av kritmjöl, söndersmulade växtdelar, salt och jord från eldstaden m. fl. saker, som förvaras i en kalebass.

Då någon får magplågor eller bråck, tros det, att han förolämpat Makuta, vadan en av dennes präster skall behandla honom. Vid sjukbehandlingen, då byfolket är samlat till dans, skola de närvarande rita kors på bröst och tinningar med en smörja av krita och ett rött färgämne. Vid ett uppehåll i dansen öppnar prästen kalebassen. Av dess innehåll blandar han till en medicin, som den sjuke skall dricka under prästens besvärjelser. Även sjungas sånger, vari folket deltager. Under folkets bifall uttalar prästen Makutas lagar, som lyda: "Ät icke kassavarot, som nyligen blivit uppgrävd. Drick aldrig vatten stående. Släpp aldrig något vårdslöst till marken i Makutas närhet. Stampa aldrig, då du går förbi Makutas hus."

Makuta hålles upphängd på framgaveln av prästens hus, på det att alla förbigående må se den och påminna sig dess lagar, ty om någon skulle överträda dem, får han magplågor eller bråck. När fetischprästen dör, skall hans Makuta läggas under honom i graven för att den, som förtrollat honom, skall få bråck.

Mbuku ayanga består av en lergryta och två antilophorn,

fyllda med ungefär samma ämnen, som finnas i Makutas kalebass. När den vanhelgas, straffar den med svullnader, varbildningar eller huvudvärk. Dess präster och alla, som av dem blivit behandlade, få aldrig sitta vid roten av ett pisangträd och aldrig äta palmoljegröt, som, sedan den tillagats, varit undanställd på marken. De få aldrig äta fisk, som dött i vattnet, icke heller ägg, som blivit kvar vid kläckningen.

Nkosi liknar Mbuku ayanga men är dessutom beklädd med vildkatt- och apskinn. Den förorsakar svartvattensot och sjukdomar i hjärtat, då den förolämpas, men i likhet med andra fetischer botar den från samma sjukdomar, då den blidkas.

Nsansi abakulu, som ock hör till denna släkt, är en bildstod av trä, föreställande två människor, som vända ryggarna mot varandra. Den är lång och spetsad i nedre ändan. Vid invigningen smörjes den med blod. Krita, torkade och söndersmulade kräldjur, löv och andra växtdelar blandas med kåda och sättas pa bildernas bröst. Den, som förnärmar denna fetisch, blir mager och sjuklig och kan ej sova om nätterna.

2. **Släkten Zulu.**

Till denna släkt höra en mängd märkliga fetischer, av vilka de förnämsta äro Lusunzi, Makwende, Mbuzi, Nkondi, Ngovo, Nalumbu, Niambi, Nsumbu, Lembe, Nakwandanda, Ndembendembe, Kinkoni, Nsonde, Mayiza m. fl.

Lusunzi består av en barkask, som bäres i en kasse av snören. Den innehåller söndergnuggade löv av flera slag, krita, bärnsten, rapphönsägg och fruktskal m. m.

Lusunzi förleder människor att göra mycket ont, såsom att stjäla, slåss, mörda o. d. Den förorsakar även tvister, trätor, rättegångar och krig så väl mellan enskilda personer som ock mellan hela byar och stammar. Även kan den göra människor sinnessjuka och driva dem åt skogen, där de skola äta snäckdjur och tusenfotingar.

Om någon blir ond på en Lusunzis präst och hotar honom med kniven, skall han mista förståndet, om han ej ödmjukar sig inför prästen och låter honom behandla sig samt försonar sig med guden. — När någon blir sinnessjuk, tillkalla hans an-

höriga en av Lusunzis präster, som under festliga högtidligheter behandlar honom. Utom besvärjelserna och sången består behandlingen däri, att prästen tager av askens innehåll och blandar i vatten. Han tager sedan munnen full av blandningen och sprutar på patienten. — Då byar kommit i tvist med varandra, brukar man anordna fester, varunder man söker att med Lusunzi som medlare utverka samförstånd. Under ivriga besvärjelser besprutas både folket, husen och vägarna med en sådan blandning av vatten och mjöl ur Lusunzis medicinask.

Dans

Lusunzis präster och alla, som blivit behandlade av denna fetisch, få aldrig dricka palmvin med blottade huvuden.

Makwende är gjord i två mycket olika delar. Den ena delen är en bildstod av trä, som i sin hand håller en bild, föreställande en fånge. Då den inviges, smörjes den med blod. På dess huvud och bröst påsättes medelst kåda en blandning av kolanötter och löv m. m. Små knivar och spjutliknande saker av järn sättas fast vid dess kropp. Om dess midja bindes ett skynke av palmfibertyg. I bältet, varmed den är omgjordad, upphängas bjällror.

Den andra delen är en påse av bomullssnören, fylld med söndergnuggad röd sten, krita, löv, frukter och rotknölar.

Makwendes två stora egenskaper, hämndens och nådens, äro representerade, den förstnämnda i träbelätet, den senare i medicinpåsen. Bildstoden straffar med sina knivar och spjut förbrytare och våldsverkare, då den uppfordras därtill. Medicin- eller trollpåsen benådar och försonar, då den tillbedes och blidkas.

Då en person utan giltig orsak nödgats utbetala egendom till en annan, utkräver han genom Makwende hämnd på prejaren. För detta ändamål utväljer han en gåva, vanligen ett höns, och sänder den till en Makwendes präst med bud, att han skall taga fetischen med sig och komma. När prästen anlänt, taga de en tupp och ett kruthorn och gå till närmaste vägskäl åt det håll, där prejaren bor. Då de kommit dit, tager den förorättade mannen tuppen och kruthornet. Stående framför Makwende, som ställts på vägen, säger han: “Nu, Makwende! Lyssna väl och tag noga reda på saken. Du sanne och mäktige, på vilkens storhet ingen kan tvivla, jag besvär dig vid denne tupp och detta kruthorn, att du väl sköter om min sak. Hövdingen i denna by har utan anledning tagit min egendom. Gå därför dit och hämnas. Döda männen! Döda kvinnorna! Slit sönder! Sopa bort! Skona ej getterna! Skona ej svinen! Skona ej något av folkets egendom! Förstör allt! Du har knivar och du har spjut!“

Sedan mannen uttalat dessa besvärjelser, giver han tuppen och kruthornet åt prästen, som skär huvudet av tuppen och låter blodet rinna över fetischen. Genom att dricka tuppens blod skall den bli modigare att utföra sitt värv. Framför fetischen lägger han fem till sju kruthögar, som han antänder, sägande: “Döda dem med dina knivar, Makwende!“

När de sålunda överlämnat hämnden åt Makwende, vänta de, att sjukdomar och olyckor skola inträffa i prejarens by. När så sker, vilket ju är vanligt i varje by, tro de, att hämnden håller på att utföras.

På liknande sätt utkräva de ock hämnd på troll, tjuvar och andra förbrytare, som ej blivit ertappade. Personer, som drabbas av särskilda olyckor, tros vara föremål för Makwendes hämnd. Då någon kräkes blod, säges det, att Makwende sårat honom med sina knivar. Så säges det ock om den, som får rödsot.

Makwende anses även vara en hjälte i krig. Därför är det vanligt, då ett bysamhälle råkar i krig med ett annat, att anhålla hos Makwende, som medföres i striden, om seger över fienden.

Mbuzi förvaras i en kasse av palmblad. Den består av söndersmulade löv, välluktande rotknölar av gräs, svamprot, frukt av slingerväxter, bitar av leopard-, buffel-, elefant- och flodhästskinn samt antilophorn, fågelbon och många andra saker.

Denna fetisch kan göra människor förargade, dumma, oroliga, pratsjuka, tungsinta och sinnesrubbade samt leda dem vilse i skogen. Den kan ock riva ned palmvinstappare ur palmer, så att de slå ihjäl sig eller bliva svårt skadade.

De, som genom prästämbetet eller sjukdom kommit under Mbuzis ok, ha det besvärligt, ty många äro de lagar, som de måste iakttaga. Följande anföras såsom exempel: det förbjudes att äta kött av nyslaktade djur, att lysa i palmoljegröt, då den kokar, att stående röra i en kokande gryta, att barhuvad dricka palmvin, att äta stekt majs, svinkött och svalor. Det förbjudes även att stjäla och ljuga.

Nkondi är en dubbelstaty, föreställande en man och en kvinna, som vända ryggarna mot varandra. En påse, fylld med en blandning av krita och torkade växt- och djurdelar, har man bundit fast vid tvillingguden. Detta utgör dess medicinförråd.

Den straffar med skabb, blåsor i munnen och sår.

Av dess lagar må nämnas: Det förbjudes att rosta kassavarot, nsafu (en sorts plommon), palmnötter, torr majs och jordnötter samt att äta plommon, som blåst ned i åskväder.

Lembe är en påse, fylld med den vanliga medicinen. Den förvaras i ett korgliknande flätverk av rottingfiber. Många träbjällror äro fastbundna vid densamma. Den får bäras endast på ryggen. Då prästen bär den, skramlar det i bjällrorna, så att det höres på långt håll.

Nakwandanda är en kvinnobild med horn i pannan. Den är smord med blodet av en tupp. På huvudet bär den en mössa av söndersmulade växtdelar och andra saker, som blandats med kåda. På höften bär den en medicinpåse.

Den anses vara mycket stark. Dess offer behöva ej ligga länge på sjuksängen utan ljuta en hastig död. Dörren till det hus, där den förvaras, måste alltid stå på glänt.

3. Släkten Mamba.

Av fetischerna i denna släkt må nämnas Nakongo, Bunzi, Maninga, Mabunduka, Mbumba, Simbi, Manzanza och Madimba.

Nakongo består av en S-formad trädrot, som urhålkats, och en påse, innehållande två kalebasser, fyllda med krita, söndersmulade djur- och växtdelar m. m.

Då den förolämpas, straffar den med fallandesot, kramp eller förlamning. Den är mycket fruktad.

Bunzi förvaras i en korg, liknande en stor ask. Däri finnas krita, svamprot och andra rotknölar samt löv, frukter och örter, som söndersmulats och hopblandats, ävensom klor, fjädrar och näbbar av vissa fåglar samt rapphönsägg.

Den straffar med bölder, sår eller elephantiasis (klumpfot).

Bunzi förbjuder att äta mat, som, sedan den blivit tillagad, varit undanställd på marken, och att dricka vatten, som stått i kärl på marken, sedan det hämtats från källan eller bäcken. Den förvaras på en hylla i prästens hus. Ingen, vare sig man eller kvinna, som ej fått barn, får röra vid varken fetischen eller hyllan, varpå den står. Dess präst får ej trampa på aska från annan eldstad än sin egen. Ingen får slå omkull en Bunzis präst.

Maninga är till innehåll och utseende lik Bunzi. Den inviges under stora högtidligheter, som vara ända till fyra dagar. Därunder äro ett trettiotal personer anställda att skaka en sorts skramlor, som ock användas vid sjukbehandling.

Maninga tros vara hård och hänsynslös. Då den förnärmas, straffar den med värk i lederna, tandvärk och ömhet i kroppen. Den är allmänt tillbedd av folk, som bor i närheten av vattensamlingar.

Mabunduka är en hel mansbörda. Även den består av ett korgliknande flätverk, fyllt med en blandning av krita, löv, frukter, rotknölar, egendomliga stenar ur bäckar m. m. Utanpå korgen hängas flera zibetkattskinn.

Maninga föreställes vara kvinna och Mabunduka är hennes make. Han anses vara en stark krigare och en stor hämnare.

Det är mycket vanligt att genom honom söka hämnd på dem, som genom våld eller svek tillvällat sig andras egendom.

Han straffar antingen med lunginflammation eller fallandesot. Stundom kastar han människor ur sängen bort i den mitt på golvet brinnande elden. Han har fått namnet Mabunduka, emedan han utför straffet fort och ej uppehåller människor länge på sjuksängen.

Några lagar, som han har gemensamt med Maninga, lyda: Det förbjudes att (i mat) hopblanda fisk, bönor, nyuppgrävd kassava, kött av nyslaktat djur och kassavabröd. Det förbjudes även att stående dricka vatten, att krossa palmnötter, att äta syrsor och krabbor.

När prästen bär Mabunduka över vatten, skall han, innan han vadar över, kasta en handfull avrepade löv i vattnet, ty eljest skulle han inte komma upp på land igen. Han får icke se sig tillbaka, då han bär honom, ty om han gjorde det, ginge hans nacke ur led. Icke heller får han bära honom i regn.

Simbi är ock en sådan "medicinkorg", vid vilken man bundit två S-formiga trädrötter, prydda med svampar, puppor, pärlor, snäckskal, vilda frukter m. m.

Den straffar föräldrar genom att göra barnen sjuka. Särskilt åstadkommer den svaga lemmar, krokiga ben och hosta.

Manzanza består av en dubbelkalebass eller det hårda skalet av en pumpa, vars skaft växt ut, så att det fått pumpans form. Den är fylld med ungefär samma slags ämnen, som finnas i Mabundukas "medicinkorg". På kalebassens hals hänga snäckor, pärlor, pinglor, krokiga trädrötter och många andra saker.

Den straffar med barnsjukdomar och ofruktsamhet. Makar, som ej få några barn, låta sig behandlas av Manzanzas präster. Då tvillingar födas, säges den vara orsaken därtill. Dess präster föreskriva mödrar, huru de skola förhålla sig under första tiden efter barns födelse.

4. **Släkten Makodia.**

Till denna släkt höra Madunga, Kodia dia Nsansi, Mazeba, Nsumba, Mahungu och Mbola m. fl.

Emedan den "heliga" blandningen, varav dessa fetischer äro sammansatta, förvaras i snäckskal, hava de fått namnet Makodia, som betyder snäckor. De ämnen, varmed snäckskalen fyllas, variera något hos de olika fetischerna, men i huvudsak äro de lika för hela släkten. Dessa ämnen äro krita, kassava, ananas, salt, löv, "palmelefantens" larver, gröna larver med brännhår, ettriga myror och ormhuvuden m. m.

Madunga förorsakar bråck, magsjukdomar och svartvattensot.

Kodia dia Nsansi straffar med sår, som icke läkas. Den förorsakar, att näsan frätes bort och även att andra kroppsdelar förtäras av frätande sår. Den är mycket fruktad.

När dess präster behandla sårpatienter, strö de av den ovan beskrivna blandningen i såren.

Mazeba straffar med diarré och gör människor begivna på mycket peppar.

Dess lagar förbjuda att äta krabbor och "palmelefantens" larver.

5. **Släkten Fiedila.**

Till denna släkt höra Ntadi, Mwanza, Samuna, Bau m. fl.

Ntadi kan tjäna som typ för släkten, ty dess fetischer äro till sin sammansättning tämligen lika. Den består af krita, jord från eldstaden, kolanötter, svamprot, näbbar och huvuden av fåglar, som tros förutsäga tillkommande ting, flera sorters insekter m. fl. saker, som förvaras i en påse. I samma påse finnas två små träbeläten, som föreställa andar.

Fetischerna i denna släkt ertappa tjuvar, troll och andra förbrytare samt uppdaga hemligheter. De förorsaka inga sjukdomar. Därför och emedan de uppenbara trollen, som föranleda sjukdom och död, betraktas de av folket som mycket goda. I verkligheten har dock ingen fetischsläkt åstadkommit så mycket ont som denna, ty när människor genom dessa fetischer blivit angivna som troll, hava de sedan måst tömma giftbägaren. De hava även blivit begravna levande.

Fiedilas präster äro mycket efterfrågade. Då t. ex. något blivit bortstulet i en by och man icke kunnat upptäcka tjuven, sänder man efter en av Fiedilas präster, som anordnar en under-

sökningsfest, varvid tjuven utpekas. Om en person varit sjuk en längre tid och prästerna genom sina gudar icke kunnat bota honom, tros det, att han blivit förtrollad. En fiedilapräst skall då efter skedd undersökning, varvid folket är samlat till fest och dans, utpeka trollkarlen.

Fiedilaprästernas vanligaste tillvägagångssätt vid en sådan undersökning är följande:

1. Ntadis präst strör av fetischens medicin på sina händer, går sedan från man till man i folkhopen, vridande händerna och gnidande dem mot varandra. Härvid uttalar han namn, frågande Ntadi, vem som är den skyldige. När han uttalar brottslingens namn, giver sig det jakande gudasvaret tillkänna genom besynnerliga ryckningar i prästens kropp. Då undersökningen pågår, äro tio till tjugo personer anställda att skaka i skramlor.

Kvinnor utsmyckade till dans

2. Mwanzas präst skakar vid undersökningen en träbjällra med ena handen. I den andra håller han fetischen, varpå han luktar, då han går från man till man, uppsökande den skyldige. När han träffar rätta personen, får han hysteriska anfall.

3. Samunas präst lägger, då han håller undersökning, en kniv på vägen vid ett vägskäl. Sedan strör han medicin på händerna, går fram till någon person och luktar, varefter han vänder om till kniven, frågande, om den, framför vilken han luktat, är skyldig. Kan han överstiga kniven, är personen i fråga oskyldig. Han går då till en annan och luktar samt återupprepar ce-

remonien vid kniven. När han träffat den skyldige, kan han ej stiga över kniven.

4. Baus präst gör upp eld, då han skall undersöka. Ved till denna eld får tagas endast av "mpete"-träden. Bredvid elden lägger han delar av en saftig pisangrot. Sedan glödgar han en gräskniv i elden, varefter han tager den i skaftet. Frågande, om en viss person är skyldig, stryker han med den glödgade kniven över handen. Bränner han sig icke, är den, varom han frågat, oskyldig. Då gör han på samma sätt och frågar, om en annan är skyldig. När han bränner sig av den glödande kniven, griper han genast tag i den saftiga pisangroten för att därmed svalka sin hand. Personen, varom han därvid frågade, är skyldig.

Åtskilliga andra sätt att undersöka förekomma ock. Prästen kokar till exempel en armring av mässing eller koppar i vatten. När vattnet kokar, tager han upp ringen. Frågande, om en viss person är skyldig, sätter han ringen på sin bara arm. Om ringen icke bränner honom, är den, varom han frågade, oskyldig. Ringen lägges åter i vattengrytan att kokas, och ceremonien upprepas. Då prästen bränner sig, betyder det, att gudarna svarat jakande och att den, varom han frågat, är skyldig.

6. **Släkten Nima.**

Fetischerna Kineni, Lukaku, Madungi, Mavenda, Ndeka och Makenda m. fl. höra till denna släkt. De förvaras i påsar, kalebasser, bockhorn och snäckskal.

Kineni består av fyra påsar, fyllda med söndersmulade löv, frukter, peppar, rött färgämne, bärnsten m. fl. saker, som hopblandats. I samma knippe som påsarna bindes ock en kalebass, fylld med palmvin. Flera korta rörgräskäppar, fyllda med krut och proppade med bomull, äro ock fastbundna vid påsarna.

Kineni, som betyder diarré, förorsakar magsjukdomar, då den ohelgas. Då dess präst behandlar någon, slår han vin ur fetischens kalebass i en mugg. Sedan tager han medicin ur påsarna och blandar däri samt giver patienten att dricka. Med sina bössor, de med krut fyllda käpparna, skall fetischen döda trollen, som inverka menligt eller dödande på den sjuke.

Lukaku består av samma ämnen som Kineni men är dessutom påklädd vildkatt- och ekorrskinn. Den har samma egenskaper som Kineni.

Ndeko är en påse med samma innehåll som förutnämnda fetischer. Dessutom innehåller den bockars fortplantningsorgan, som torkats, sönderskurits och blandats i det övriga.

Makenda består av det högra hornet av en bock. Medicinen, varmed det är fyllt, är densamma som i Ndekos påse.

De två sistnämnda straffa, då de förnärmas, med värk i ryggen, njurlidande, svartvattensot, ofruktsamhet m. fl. sjukdomar. Särskilt anses de förorsaka alla sexuella svagheter och lidanden. Deras präster äro mycket eftersökta av dem, som äro på sistnämnda sätt svaga eller sjuka, och sådana är det gott om i Kongo, vadan dessa präster ha en god inkomst.

7. Släkten Nungu.

Nungu är en talrik och mycket fruktad fetischsläkt, av vars individer må nämnas: Mawela, Madungi, Dila kianzau, Basa, Kimbengi, Kingeni, Mungania, Loko och Mpindi.

Mawela är sammansatt av huvuden från sju eller flera sorters ormar, ettriga myror, brännhårslarver, humlor, getingar m. fl. saker, som man sönderdelat, blandat och lagt i en av bast flätad stomme, varvid man sedan fäst ett glas medelst gummi. Långa tuppfjädrar äro också fästade vid stommen.

Då denna fetisch vanhelgas, straffar den med torka, ögonsjukdomar, huvudvärk eller sömnsjuka. Då den blidkas, giver den regn och botar från dessa sjukdomar.

Madungi består av ett sextiotal rörgräskäppar, bundna i ett knippe och fyllda med krut och likadan medicin som den, varav Mawela är sammansatt. När käpparna blivit försedda med proppar, begjutas de med hönsblod.

Dila kianzau är en påse, fylld med peppar, krita, majs, jordnötter, svamprot, jord från stranden av någon bäck, mandlar, malört, bärnsten, ormhuvuden, löv och vissa vilda frukter, allt torkat, söndergnuggat och blandat.

Den dyrkas mot bröstböld och dylikt samt magsjukdomar.

8. Släkten Nkiduku.

Till individerna i denna släkt höra Mankengele, Kiakwenga, Mweko, Mambazi, Mankambi, Moki, Nkengani, Nswete, Mavilukidi, Masieto, Manana, Maselokele, Nkabi och Malengani m. fl.

Somliga av dessa förvaras i lergrytor, andra i snäckskal, såsom Nkengele och Kiakwenga, andra åter i gazellantilophorn, såsom Mweko, som bäres i ett band, knutet om halsen. Medicinen, varav dessa fetischer bestå, är ganska likartad. Den utgöres av grodor, aska, jord ur eldstaden, löv och blad, som bränts, gnuggats och hopblandats.

Deras präster och tillbedjare få aldrig släpa tåg eller något annat genom byn. De äro ock förbjudna att under natten lysa på något högt föremål. Aldrig få de handlöst kasta ifrån sig en vedbörda. Skulle de råka göra det i glömska, måste de hoppa upp på vedbördan och stampa.

I motsats till de flesta andra fetischer göra dessa endast gott. Då en by bereder sig till krig, tillbedja dess invånare Nkidukus fetischer, som anses kunna bevara dem från nederlag och blodsutgjutelse. Även medföra de några såsom skyddsgudar i kriget.

De upplösa den ovan beskrivna medicinen i vatten och göra därav en smörja, varmed de rita streck och kors på tinningarna, pannan och omkring naveln. På bröstet mitt över hjärtat göra de en cirkellinje. På detta sätt rustade kunna de ej såras varken av kula eller spjut. Männen skola ock, innan de gå ut i kriget, binda löv av "nlolo"- och "mfilu"-träden om livet, på det att kulor och hagel skola förfela sitt mål och i stället träffa dessa träd. Medan kriget pågår, skola kvinnorna taga av sig sina pärlband, varmed de äro prydda, och i stället kläda sig i palmfibertyg och sätta sig på marken med benen sträckta till höger samt lägga vänstra lillfingret över ringfingret.

Dessa fetischer kunna även bevara byarna från svåra rättegångar och krig. De kunna ock förhindra torka och därpå följande missväxt. När grödan börjar lida av torka, öser man vatten över någon av dessa fetischer och lägger ned dem i en bädd av pisangblad. De göra om intet onda rådslag mot sina präster och tillbedjare och hjälpa dem i rättegångar samt förhindra vild-

djuren att taga deras svin, getter och höns. De giva ock bot för hjärtfel, sömnlöshet och onda drömmar. För dödssjuka personer kunna de öka levnadsdagarnas antal. Om en människa, som ligger för döden, önskar leva, till dess långt bort boende släktingar hinna komma till henne, sänder hon efter en Nkidukus präst. När denne kommit, binder han ett band om den sjukes arm och ett annat omkring ett "mfilu"-träd, på det att döden måtte vänta, tills den sjukes anhöriga hunnit anlända, så att han får rådgöra med dem om begravningen.

9. Släkten Kubungu.

Till denna släkt, som är alltigenom god, höra Mpinu, Mateke m. fl. De utgöras av små påsar, fyllda med samma slags medicin, som är vanlig hos de flesta fetischer, samt hållas upphängda på framgaveln av prästens hus.

Det hör till deras lagar att ej kasta bärdynan handlöst till marken, då man burit en börda, att icke äta palmnötter, icke heller palmoljegröt, som tillagats av en flicka.

De anses kunna fördriva svaghet och trötthet samt giva hälsa och kraft. När en palmvinstappare fallit ned ur en palm och skadat sig, brukar man eftersända en Kubungus präst att behandla honom. Man anordnar en nattlig dans eller fest vid ett vägskäl, dit den sjuke föres. Prästen slår på patientens panna med fetischen eller påsen bedjande: "O, giv kraft, där kraft saknas! Gör friskt, där det är sjukt! Tag bort det, som gör honom oförmögen att röra sig, och gör honom lätt och rask! Gör händerna starka! Gör fötterna snabba! Må han kunna icke blott gå utför backar utan även bestiga berg!" Efter denna bön slår han med påsen på varje led hos den sjuke, på det att kraft må strömma in i alla kroppsdelar. Barn, som sent lära sig att gå, behandlas på samma sätt för att få kraft i benen. Svaga och ledbrutna personer erhålla samma behandling, att de må bliva starka. Karavaner medföra sådana fetischer på sina resor. De tunga bördorna göra bärarna trötta, vadan de från Kubungu söka ny kraft.

10. Släkten Binkuma.

Hit höra Zamalau, Koka, Ntota, Vudungungu, Mavweta, Santu, Mavingu och Kongo m. fl.

Somliga av dessa förvaras i påsar av vilda djurs skinn, andra i musselskal och snäckskal, de flesta i påsar av palmfibertyg. Medicinen, varav de bestå, är löv av flera slag, röd färg, palmnötskärnor, 10 à 15 olika slag av träd- och rotfrukter, bladväxter, salt och fiskben m. fl. saker, som torkats, gnuggats och blandats.

Fetischerna i denna släkt äro mycket goda. De äro lyckogudar, som giva sina präster och dyrkare lycka och framgång.

Då en binkumapräst vill ha en hustru, binder han tobaksblad och kolanötter fast vid en av sina fetischer. När han sedan sammanträffar med en kvinna, som han tycker om, giver han henne därav. Hon blir då kär i honom. Om en sådan präst endast bjuder en kvinna salt, skall hon bli förälskad i honom.

Infödingarna dyrka dessa fetischer för att få varor billigt, då de skola köpa, för att få bra betalt, då de skola sälja, för att återfinna saker, som de tappat, för att få rik fångst, då de skola jaga eller fiska, för att få goda hustrur billigt, då de skola fria, för att slavar, som tröttnat på sina gamla herrar, skola komma och överlåta sig åt dem. Dessa fetischer rikta sina präster och tillbedjare på många sätt, så att de bliva lyckosamma och välbergade.

11. Släkten Kukula.

Mavutu, Bodisa, Ngindu-Ngindu m. fl. höra till denna släkt. I likhet med de flesta andra fetischer äro de sammansatta av krita, växt- och djurdelar m. m., som torkats eller bränts, gnuggats och hopblandats. De förvaras i påsar och snäckskal.

De kunna upplösa gudabud, förhindra gudar att hämnas, krossa andra gudars eller fetischers kraft. För dessa sina egenskaper hava de kommit till rätt stor användning. En person har kommit i olycka, och naturligtvis beror det på att han försyndat sig mot någon gud. Han låter sig behandlas av en kukulapräst, som lånar eller säljer honom en sådan fetisch till skyddsgud. Sedan kunna gudarna icke straffa honom. En annan har kommit under en mängd gudabud och känner dess börda allt för tung. Han vänder sig till en Kukulas präst, som behandlar honom och upplöser buden.

Det har varit vanligt att stänga eller försegla dörrar genom att binda vissa knutar eller göra andra tecken i enlighet med lagar därom hos vissa fetischer. Även med egendom ute i det fria har man förfarit pa samma sätt, pa det att obehöriga ej skulle röra den. Om någon bröte en sådan försegling, skulle han drabbas av straff från den fetisch, enligt vilkens föreskrifter förseglingen blivit gjord. Ägaren av en Kukula kan dock bryta en sådan försegling och ändock gå fri från straff, ty hans Kukula har upplöst buden.

12. Släkten Mvutudi.

Mpodi, Maluangu, Lemba och Ndela m. fl. höra till denna släkt.

Mpodi består av en i trä utarbetad staty och en påse. Statyn föreställer en kvinna med utstående mun, tillplattad näsa, insjunkna ögon, utstående öron, en lång kropp och korta ben i halvt knäböjande ställning. På ryggen bär hon ett till utseendet svagt och sjukligt barn.

Då hon inviges, begjutes hon med blodet av en tupp. Medelst kåda fastsättes på hennes bröst och huvud en blandning av den för fetischerna vanliga medicinen. Utanpå hennes medicinpåse hängas två vildkattskinn, skinnet av en tam katt och ett apskinn. Två råbockshorn, fyllda med medicin och smorda med blod, bindas fast vid skinnen. Av långa tuppfjädrar göras tva fjäderkvastar, vilkas skaft omlindas med ekorrskinn. Dessa bindas sedan jämte några skramlor fast vid fetischen.

Maluangu utgöres även av ett träbeläte och en "medicinpåse", på vilken man hängt skinnn av "mfuki", en utterart, samt ap-, räv- och leopardskinn. Två träbjällror och några skramlor har man ock bundit fast vid påsen.

Lemba förvaras i en ask, gjord av "ngwandu-ngwandu"-trädets bark. Den är omkring 40 centimeter bred och 50 centimeter i omkrets samt bäres i en kasse av nätverk. I asken finnes en gryta, fylld med den vanliga medicinen, samt bitar av flodhäst- och antilopskinn. Däri finnes ock en medicinpåse av skinn.

Mvutudi betyder återförare. Dess fetischer uppenbara troll-

karlar, driva spöken ur sjuka människors kroppar, utvisa för sina präster, var den sjukes ande finnes, samt hjälpa dem att återföra den till den sjuke, som då blir frisk. De sätta ock sina präster i förbindelse med andevärlden. När prästerna behöva underhandla med andarna, tillreda de en fest, varvid svin slaktas. Fläsket bäres jämte pisang och palmvin till en närbelägen skog, där prästerna blidka andarna och festa tillsamman med dem. Därefter hålla de rådplägning.

Mpodis präster anses kunna suga sådant, som föranleder

Avgudahus

sjukdom, ur kroppen på sjuka personer. De skära därvid hål på skinnet och suga ut blod, vanligen genom råbockshorn men stundom även omedelbart med munnen. Då en person blivit skjuten med kulor eller hagel, anlitar man Mpodis präst att suga ut dem. De ha därför fått namnet "sugare" och "hagelutdragare".

13. Släkten Nkimba.

Nkimba är en dubbelstaty. Bilderna stå på en hög träfot och vända ryggarna mot varandra. Såväl foten som bilderna äro utarbetade av ett trästycke. Bilderna äro utförda efter den

vanliga negertypen och smorda med blod. På framsidan av varje bild har man medelst kåda fastsatt en blandning av den för fetischerna vanliga medicinen. Man har ock flätat ett snöre av palmfiber och bundit det som ett bälte omkring bilderna. I detta bälte har man hängt en mängd fruktskal och andra saker, vilket tjänar som skynke.

Se här några exempel på Nkimbas lagar. Av dem, som avskilts till prästlärlingar åt Nkimba, får ingen gå ensam. De måste gå i sällskap med varandra och med präster men aldrig i sällskap med andra personer, innan lärotiden slutat. När de gå till skogen, måste de vara nakna. Om en kvinna skulle få se dem, måste hon plikta till dem två till tre höns, för att hon kom i deras väg. De få icke äta mat, som tillagats inne i ett hus. Icke heller få de smaka fisk. Den, som skulle råka att träffa dem i skogen, skall plikta till dem några höns, en get eller ett svin. De få aldrig gå in i ett hus, som har tre åsar, d. v. s. takåsen och en ås längre ned under takredet på vardera sidan om takåsen.

Nkimba förorsakar inga sjukdomar och ingen olycka. Den gör sina tillbedjare framgångsrika och ansedda. Föräldrar sända sina barn till nkimbaskolor, på det att de måtte växa fort och bli lyckosamma. För dem, som genomgått en sådan skola, gör man stora fester och giver dem gåvor. Då en nkimbapräst gjort några gester och besvärjelser för en kvinna, är hon skyldig att giva honom mat.

VI.

Vattnets gudar.

Även i vattnet finnas enligt kongofolkets föreställning många övernaturliga varelser. “Bankita zamamba“ eller vattnets gudar hava där sitt hemvist. De anses mycket starka, så att de kunna straffa med sjukdom och död och förläna hälsa och liv. Infödingarna frukta dem mycket. Då de komma till en bäck, en flod eller ett tjärn, följa de vissa föreskrifter, såsom att kasta en handfull löv i vattnet, för att vinna deras ynnest.

Ravinerna, som i Kongo äro mycket talrika, kallas gudarnas domssalar. Bankita zamamba ha med vattnet som redskap

gjort dessa stora svalg i jorden. När solen skiner mycket varmt, lämna de vattnet och samlas till rådplägning i ravinerna. Där bada de i solskenet samt sjunga sånger och förlusta sig. Där hålla de rättegång och fälla domar till människors lycka eller förbannelse. Bankita zamamba äro representerade av fetischsläkten Mamba.

Bäckar och floder tros hava makt att upplösa gudabud. Det är vanligt, att personer, som kommit under oket av många gudabud, vilja befria sig därifrån. En sådan går i detta ärende ned till en flod, ställer sig på stranden, tar munnen full med vatten och sprutar ut det i floden, sägande: "Jag äter ej fläsk, jag lyser ej över yumagrytan, då den kokar, jag ljuger icke, jag stjäl icke, jag dricker ej palmvin med blottat huvud" o. s. v. i samma stil, "men nu, du heliga vatten, för dessa lagbud till havet". När han på detta sätt överlämnat lagbuden åt floden, anser han sig fri att följa sin egen ingivelse.

VII.

Fetischprästerna och prästämbetet.

Fetischprästerna hava varit kongofolkets läkare och andliga ledare. Genom sin mångsidiga falskhet ha de icke blott tillvällat sig mycket av folkets ägodelar utan även varit vantrons och lastens bästa redskap. Att de själva trott på fetischernas makt, därom råder intet tvivel. Men att de även medvetande använt varje lögnens och falskhetens medel för att skaffa sig ägodelar och för att utkräva hämnd är lika säkert.

1. Prästinvigning i allmänhet.

Invigningen till prästämbetet är något olika på skilda platser och för olika fetischsläkter. Prästlärlingarna behöva vanligen icke gå i lära så lång tid, men för att bliva präster åt vissa fetischsläkter, såsom Nkimba, få de gå i skola ända till två år.

När någon önskar bli fetischpräst, underhandlar han med äldre präster, att de skola inviga honom i ämbetet. Om de

tycka om honom och därtill tro, att han kan betala bra, antaga de honom, och han får avlägga tysthetslöfte. Sedan är han deras lärjunge.

Till invigningsfesten, som varar två till fyra dygn, skall prästlärlingen anskaffa mycket palmvin och mat. Festen börjar på kvällen, då folket samlas vid trummornas dån. Folket äter och dricker, sjunger och dansar. Men prästlärlingen får ej deltaga i dansen, icke heller sällskapa med andra än prästerna. På en plats utanför byn ställa prästerna upp sin lärjunge på en matta eller ett skinn, öppna en medicinpåse, tillhörande den fetischsläkt, åt vilken han skall invigas, samt taga av dess innehåll och röra i vatten. Med denna smörja göra de vissa streck och kors, fetischernas tecken, på hans tinningar, panna och bröst. De undervisa honom även angående fetischsläktens lagar och egenskaper. Fram på morgonen upphör festen, och folket inbjudes att återkomma på kvällen. Då skola kvinnorna föra med sig yuma och männen palmvin.

Under dagen börjar man bygga salar av palmblad, en mindre för prästerna och en större för folket. I kvällningen börja trummorna ljuda och folket samlas till fest och dans. I den större palmbladssalen förtäres mycket yuma och palmvin. I den mindre salen, som ej får besökas av folket, lära prästerna sin lärjunge att tillaga medicin, inviga fetischer och sjunga invigningssånger m. m. I en “medicinpåse“ skall det finnas krita, rött färgämne, peppar, löv m. fl. saker. Då de blanda dessa saker, besjunga de varje sak för sig i den ordning de skola följa på varandra i påsen, till exempel: “Tekila mpemba mboki nsansa kalanda. Tekila mpemba ye e-e-e“ etc. “Låt kritan gå först, det röda färgämnet sedan. Låt kritan gå först åh-åh-åh“ etc.

På natten efter den tredje dagen slaktas ett svin i prästernas palmbladssal. Slaktandet skall försiggå under vissa ceremonier. Man skall t. ex. räkna på ett ovanligt sätt med de vanliga räkneorden förvrängda. Tiotalen få som heliga icke uttalas, men i stället användes en pluralform av näst föregående tal och sammanställes med fetischens namn. I stället för “kumi“, tio, tager man pluralformen av “vwa“, nio, så att tiotalet kommer att heta: “Mavwa ma Lemba“, i händelse fetischen, som inviges, heter Lemba. Svinet styckas. En stor och fin pisangklase och några kalebasser palmvin bäras in i salen. Men detta skall icke ätas

där utan tillagas åt andarna. Prästerna och prästlärlingen bära den tillagade maten och palmvinet till en höjd i skogen, där de göra måltid åt de dödas andar för att blidka och glädja dem.

Då de återkommit från skogen, äro de muntra och glada efter den rikliga festen. Kopparringar sättas på prästlärlingens vänstra arm, varefter han anses som präst. Han får nu jämte de andra prästerna deltaga i dansen. Han hyllas även av folket, som under prästernas ledning sjunger en sång, däri den nye prästen tillförsäkras andars och gudars ynnest.

Vid dagbräckningen upphör dansen. Den nyinvigde skall så betala festen, vilket blir ganska dyrt. Prästerna skola ha tre till sex svin, getter, höns och tygstycken. Till dem, som medfört palmvin, får han betala med krut och höns. Med kassava, pisang, jordnötter och majs skall han fylla korgarna åt de kvinnor, som försett festen med yuma. Den nyinvigde kommer i en betydlig skuld, ty han måste ju låna för att kunna betala. Men prästämbetet är vinstgivande, vadan han snart kan bli skuldfri.

2. **Invigning åt Nkimba.**

Invigningen åt fetischen Nkimba skiljer sig så mycket från den vanliga prästinvigningen, att den bör beskrivas särskilt. Nkimbas lärjungar måste såsom de övriga fetischprästerna avlägga tysthetslöfte. Om de yppade något angående de med fetischen förknippade hemligheterna, skulle de straffas med döden. Dagen, då de avskiljas åt Nkimba, är det stor fest. Med helgad krita och rött färgämne göra prästerna fetischens tecken på lärjungarnas tinningar, bröst, händer och fötter. De uppställas sedan i ring mitt i folkhopen, som sjunger och dansar efter trummornas ljud. Uttalande många besvärjelser gå prästerna runt omkring lärjungarna, tills de slutligen utropa: "Släppen varandras händer!" Prästlärlingarna efter-

Invigning av elever för nkimbaskolan

komma uppmaningen och börja ropa och skria, tills de falla som döda till marken.

Efter midnatt bära prästerna sina lärjungar till ett närbeläget berg, helgat åt Nkimba. Folket följer dem under trumning, sång och vilda rop. I gräset på bergets topp lägga prästerna ned sina lärjungar, som föregivas vara döda. Folket stannar på avstånd för att bevittna det under, som Nkimba eller Luangu, som fetischen ock kallas, skall utföra på berget. Folket fortsätter att dansa och dricka palmvin. Prästerna göra upp en stor eld, vid vilken de åkalla Luangu för att vinna hans ynnest. De visa sig mycket glada och plocka in på glöden något, vilket de säga vara fläsk, som Luangu fört till dem på berget. Härvid ropa de på prästlärlingarna: "Stån upp och kommen hit! Vi skola nu äta Luangus gris." Under folkets glädjerop stå nu de "döda" upp och gå fram till prästerna, som taga det förmenta gudafläsket ur askmörjan och dela det, sägande: "Mottagen fläsk av Luangu". Ehuru de fingo endast krita, måste de alltid inför folket skryta med att de ätit fläsk av Luangus gris.

Därefter få prästlärlingarna nya namn, såsom Nciku, Kimpembe, Kungienda m. fl. Deras hustrur få ock nya namn, såsom Luenzi, Madede, Mabengi m. fl. Även de anses sedan heliga. Om någon förnärmar dem, får han böta.

När dessa ceremonier avslutats, föras prästlärlingarna till en skog. Där skola de vistas ett till två år bland andar och troll. Endast Nkimbas präster få besöka dem. Deras anhöriga bära mat till skogen och sätta den på bestämda platser, där de själva skola taga den. Medan de äta, skola de trumma och dansa.

I skogen ha de besök av sina lärare, som undervisa dem i ämbetet och lära dem att inviga nkimbabilder m. m.

Om någon komme till prästlärlingarna i skogen, skulle dessa klättra upp i träd och ropa av alla krafter. Den, som kommit, måste böta några höns, en get eller ett svin till prästerna.

Den långa lärotiden avslutas med en stor, allmän fest. Prästlärlingarna skola nu tvätta sig, vilket de icke fått under hela lärotiden. Under sin vistelse bland andarna hava de glömt sina byar och anhöriga och kunna ej igenkänna någon eller något. Vid festen få de gåvor. De bli sedan väl mottagna av sina anhöriga, som anse dem mycket heliga.

3. En brottslig präst återinsättes i ämbetet.

När en fetischpräst överträtt sina fetischers lagar, kan han ej längre utöva ämbetet utan att först bliva försonad med gudarna och låta inviga sig på nytt.

För detta ändamål tillreder han en stor fest, varvid en tvillingmoder skall återinsätta honom i ämbetet. Det församlade folket dansar, äter yuma och dricker palmvin samt sjunger någon kort melodi, vartill det ofta sättes ord, eftersom omständigheterna föranleda. En stor eld hålles brinnande, och bredvid denna sitter den brottslige prästen. Tvillingmodern ritar på honom de sedvanliga korsen och strecken samt besvär gudarna att försona hans brott. Skulden är därmed försonad och prästen upprättad. Sedan fortsättes festen, tills morgonen bräcker.

4. Sjukbehandling i allmänhet.

Vi ha funnit, att alla möjliga sjukdomar och olyckor komma som straff fran gudarna för olydnad mot deras heliga vilja. Även hava vi funnit, att andarna kunna ingripa i människors liv och öden på ett fördelaktigt eller ofördelaktigt sätt. Därtill kunna människor genom trolldom sända olycka, sjukdom och död över vem de vilja. I vilket läge en människa än kan komma i livet, är det likväl icke alldeles hopplöst, ty det finnes alltid någon fetisch, som har rykte om sig att kunna hjälpa. Dock finnes det vissa sjukdomar, för vilka man snart upphör att söka hjälp, ty man vet, att de skola medföra döden.

Det är prästen, som förmedlar all hjälp från sina fetischer till den hjälpbehövande. När någon blir sjuk, skall han vända sig till en präst för en sådan fetischsläkt, som tros hava makt över hans sjukdom. Prästen giver patienten del av sina fetischers lagar, som han måste hålla för att försona gudarna. Som lagarna för fetischsläkterna äro mycket olika och innehållet i deras medicinpåsar av skilda slag, blir även sjukbehandlingen ganska olika. Sjukdomarnas olika framträdande och natur spelar dock vid behandlingen liten roll jämfört med lagarna för den fetisch, inför vilken den sjuke behandlas. Några exempel på, huru vissa

sjukdomar behandlas, torde giva oss ett totalintryck av prästämbetet och sjukbehandlingen i allmänhet.

5. Sårbehandling.

Då en människa får värkande sår, tror man, att det beror på små djur, som gudarna sänt i hennes kropp. Man sänder då efter Mpodis präst, som skall suga ut dessa djur. Under behandlingen tager prästen av Mpodis medicin i sin mun. Sedan för han munnen till såren och suger av alla krafter. Därpå skär han små hål på huden runt omkring såren. Medelst ett råbockshorn suger han därur ganska mycket blod. Härefter undersöker han blodet och förklarar, vad det är, som finnes däri, och vilken präst de skola anlita. Han tager ock medicin ur Mpodis påse och strör i såren.

Den sjuke och hans anhöriga ha t. ex. blivit rådda att anlita Mpiakas präst. Vid behandlingen, som oftast är förenad med den sedvanliga dansen, tager prästen i munnen av Mpiakas medicinförråd, tuggar det noga och spottar ut det på en sten, som därigenom blir helig. Med denna sten filar han en fotring av koppar för att få filspån. Med samma sten gnuggar han även salt och torkade löv av en buskartad, starkt luktande planta och blandar detta jämte filspånen i citronsaft. Med salvan, som därigenom beredes, skola såren behandlas. Patienten förbjudes att äta salt. Han får icke heller gå förbi närmaste vägskäl.

Det finnes vissa sårsjukdomar, som kallas “mputa za Makodia“, snäckornas eller snäckgudarnas sår. De kallas ock “mputa zakimbevo“, sjuklighetens sår. Hit räknas alla sår, från vilka människor sällan kunna botas, såsom spetälska, syfilis o. d. Dessa behandlas endast av Makodias eller Nsansis präster. Men när patienterna en längre tid förgäves sökt hjälp, upphöra de därmed, ty de veta, att såren skola följa dem till graven.

6. Behandling av rödsot.

En person, som får rödsot, anlitar vanligen en Makutas präst. När han fullföljt Makutas allmänna föreskrifter, skall han

giva patienten följande behandling: Han tager ett palmblad, bränner det i eld och tuggar sedan kolen därav samt spottar ut det på en bananplanta. Sedan giver han plantan åt den sjuke, som skall tugga den och svälja saften. Därefter slår han med den tuggade plantan på den sjukes rygg och blåser på hans bröst mitt över hjärtat. Denna behandling upprepas tre gånger å rad. Därefter blåser prästen på bananplantan och giver den åt en av de närvarande, som då får kraft att behandla den sjuke på samma sätt.

Om patienten ej blir frisk av denna behandling, skall prästen ånyo anlitas. Han gnuggar då löv av starkt luktande slingerväxter mellan händerna och tager detta jämte medicin ur Makutas medicinpåse i sin mun, bedjande: “Tag bort ettermyrorna, tag bort maskarna. Behandla honom invändigt, vi behandla honom utvändigt“. Sedan tager han av Makutas medicin, spottar däri och blandar i vatten, som hämtats från källan föregående dag. Härav skall den sjuke dricka. Om han sedan icke blir frisk, tror man honom vara förtrollad.

7. **Huru en sinnesrubbad behandlas.**

En människa, som börjat mista förståndet, behandlas vanligen av en präst, tillhörande fetischsläkten Zulu. Han tager löv och blad, som han torkar och gnuggar. Det stoft eller mjöl, som han därvid får, lägger han i ett fat vatten och blandar det noga. När folket i den vansinniges by sover, går han dit och bestänker hans hus med denna blandning, för att han skall bliva frisk.

Om den sjuke icke återfår förståndet under natten eller följande dag, skall prästen eftersändas på kvällen. Man gör då upp eld på gårdsplanen. En gryta fylles med vatten. Däri läggas flera slags löv och en buskartad, starkt luktande planta. Grytan sättes på elden att koka. Om vattnet sjuder över, har man gott hopp, att den sjuke skall bli frisk. Men om vattnet kokar sakta och intet kommer över, är det ett dåligt tecken, som nästan förtager allt hopp om den sjukes vederfående.

Man fortsätter att underhålla elden under grytan, trummar, dansar och väsnas på många sätt. Prästen befaller alla närva-

rande, som tillhöra den sjukes släkt, att taga fint gräs, sådant som finnes i Mbuzis medicinpase, och stoppa i munnen. Detta skola de tugga och sedan spotta ut det på marken såsom tecken till att de förlåta den sjuke. Medan de spotta, skola de uttala följande: "Om du gjort något ont mot oss, så att vi skulle ha nagot emot dig, så förlåta vi dig allt. Vi återkalla den förbannelse, som för vår skull drabbat dig. Dessa ord uttala vi *på* tungan och icke *under* tungan", d. v. s. allvarligt och icke skrymtaktigt.

Sedan ställa de sig i ring omkring grytan. Under trummornas dan sta de där och sjunga, medan de vänta, att grytan skall koka över. Då den slutligen sjuder över, bädda de ned den sjuke under filtar. Den kokande grytan sättes under hans ben. Sålunda försätter man patienten i svettning.

Följande dag hämtas vatten ur en håla vid roten av något träd. Därav skall den sjuke dricka, på det att hans tankar måtte bliva stilla som vattnet i hålan vid trädets rot. Om patienten blir frisk, tar prästen mycket betalt, svin, getter och höns. Blir han ej bättre, får han vanligen endast några höns.

8. Fiedilas och Mvutudis präster behandla en sjuk.

När någon blivit svårt sjuk och man ej vet, hos vilken fetischsläkt man skall söka hjälp, vänder man sig ofta till en Fiedilas präst. Han skall då taga reda på sjukdomens orsak och visa, var hjälp kan fås. Då han kommit, bäres den sjuke ut. Vid undersökningen utgår han från den sjukes drömmar, som han tager reda på förut. När han under besynnerliga gester och besvärjelser gått omkring med sin fetisch och skakat sin träbjällra, frågar han t. ex.: "Ha gudarna förorsakat sjukdomen?" Det jakande gudasvaret visar sig i krampartade ryckningar. När han ej får sådana, fortsätter han att fråga: "Ha trollen föranlett sjukdomen?" Vid denna fråga får han hysteriska anfall. Gudasvaret var jakande.

De råd, han vid ett sådant tillfälle giver, kunna vara av mycket olika beskaffenhet. Ofta säger han: Trollet måste ertappas och undanröjas, om den sjuke skall bliva frisk. I detta fall fortsätter han undersökningen och utpekar den skyl-

dige, som vid en nattlig fest två dygn senare skall äta gift. Då den anklagade dör av giftet, betraktas han skyldig. Om han också icke dör av giftet men under tiden för dess verkan bryter mot någon av de för den giftdruckne stadgade lagarna, betraktas han likväl skyldig. Antingen styckas han då eller brännes av den uppretade folkhopen. Om han däremot kräkes upp giftet, anses han oskyldig.

Efter en sådan undersökning som den förut nämnda brukar Fiedilas präst även giva följande råd: "Trollen ha berövat honom

Lärjungar i nkimbaskolan

anden. Kallen därför skyndsamt hit ett par av Mvutudis präster, att de måtte uppsöka den och återgiva den till den sjuke. Eljest måste han dö".

När Mvutudis präster kommit, undersöka de den sjuke. Om de tro, att han ej kan leva, säga de, att man kallat dem för sent. Tro de däremot, att patienten skall tillfriskna, befalla de byfolket att anordna fest och dans. Man bär ut den sjuke och lägger honom på en matta. Folket trummar, sjunger och dansar omkring honom. Prästerna sätta proppar i bösspipor och kalebasser, för att anden ej skall gömma sig däri. De börja nu sökandet under konster och besvärjelser. Folkhopen följer

efter med sång och rop. De söka i husen, på gravarna och i skogen. När de slutligen funnit stället, där anden gömt sig, fånga de den vanligen i en stav av grovt rörgräs. Staven blir därvid så tung, att ett par präster få anstränga sig så mycket de orka för att kunna bära den.

Då de vända om till den sjuke, uttala de många besvärjelser och skaka i varje led, medan de tungt och försiktigt bära staven. Folket följer efter med sång, rop och handklappning. Då de kommit fram till den sjuke, resa de staven på ända över hans huvud för att återgiva honom anden. Härvid göra de många konster och uttala besvärjelser.

Därefter framföres till prästerna ett svin, som de slakta och dela i två halvor. Den ena halvan giva de åt folket, den andra behålla de själva. Svinet är den lösepenning, som den sjuke skall erlägga för att bli fri från trollen.

Prästerna taga nu medicin ur sina fetischers påsar och blanda i vatten eller palmvin samt giva den sjuke att dricka. För denna behandling taga de mycket betalt, i synnerhet om den sjuke blir frisk.

9. Kongonegrernas tankar om prästerna.

Kongonegrerna i allmänhet tro, att prästerna äro mycket kloka och att de kunna göra nästan vad de vilja. Allt vad fetischerna eller gudarna kunna göra, det kunna ock prästerna själva göra, ty gudarna handla i enlighet med deras vilja. Med gudarnas hjälp kunna de utforska hemligheter, råda över regn och solsken, över lycka och motgång, över hälsa och sjukdom. De äro därför allmänt aktade.

Ibland kan det dock hända, att en präst råkar illa ut, emedan folket tror honom hava förorsakat torka. När solen under regntiden är riktigt brännande, tror man, att den påskyndar och framkallar regn. Men när solen glött flera dagar och grödan börjar lida av torka, tror man, att någon präst tillyckt himmelen. Ett större byområde anordnar då en stor fest, varvid några Fiedilas präster hålla undersökning och utpeka den skyldige prästen, som då får sig ålagt att framskaffa regn.

Om det ej snart börjar regna, samlas mycket folk omkring

den misstänkte prästens hus, befallande honom vid starka hotelser att genast öppna himmelen. Prästen anropar sina fetischer, gnuggar sönder löv mellan händerna, tar medicin ur fetischernas påsar och blandar allt detta i vatten. Sedan dricker han av denna blandning och sprutar därav mot himmelen, besvärjande gudarna att låta det regna. Fortfar ändå torkan, gripes han av folket, som bär honom till ett vatten och kastar honom däri samt smädar och misshandlar honom. Utebliver likväl regnet, mördas han av det uppretade folket.

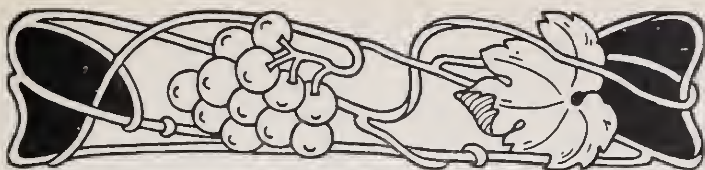
Då det blåser starkt men ändå icke blir något regn, tror man, att prästerna använda sig av vinden för att därmed bortdriva regnet.

Det är ock en allmän tanke, att prästernas andar förorsaka vind och storm på sin väg till andarnas boning. Då det är stark storm, tror man, att på olika trakter av jorden flera präster dött och att stormen är en följd av deras flykt till de dödas boningar.

En legend, som troligen härleder sig från en solförmörkelse, visar, huru folket giver prästerna äran för allt, som anses stort och övernaturligt.

Två präster kommo tillsammans för att hålla rättegång. Tvisten rörde deras rätt till prästämbetet. Båda förkastade varandra, men var och en framhöll sig själv såsom den sanne prästen. De kommo överens om att sluta tvisten på så sätt, att den, som vore en verklig präst, skulle göra ett underverk. Så började de åkalla sina gudar. Slutligen sade den ene: "Gör du solen mörk på middagen, skall jag sedan framkalla ljuset". Den sålunda tilltalade prästen åkallade sina gudar med sådan verkan, att ett nattsvart mörker uppstod på själva middagen. Människorna började rysa av förskräckelse. När den andre prästen såg detta, anropade han sina gudar att bortskaffa mörkret. Snart började solen åter skina, och då avslutades rättegången. Från denna stund betraktade de båda medtävlarne varandra som stora gudars präster.

Språket.

Av *K. E. LAMAN.*

Kongospråket är ett mycket rikt, formfulländat och väl utbildat språk, vilket man lätt finner, då man tränger något djupare in i detsamma. På ytan betraktat synes det vara mycket ensidigt och fattigt både med avseende på ordförrådet och uttryckssättet.

Genom de vitas inflytande har språket lidit ofantligt mycket. Dels ha statens tjänstemän och andra utlänningar av vit och svart hudfärg infört ett talesätt, som till sin konstruktion omfattar endast infinitiver och stereotypa prefix och uttryck, varigenom man kan säga nästan vad som helst. Därvid inblandas även t. ex. franska ord. Som exempel härpå må följande anföras. "Jag dig säga en sak. du höra på. Du höra nej (icke), jag dig giva chikott (stryk). Allé (ett franskt ord = gå), komma hit. Du bära brev till hövdingen, du säga han komma hastigt."

Även missionären måste vara vaksam över, att han ej uttalar språket vårdslöst eller upptager blott en liten del av ordförrådet och uttryckssätten. Negern är kvick att härma allting och även den vites talesätt, varför vi måst varna våra lärare och evangelister därför. Vi ha i stället uppmanat dem att tala språket korrekt och uttrycksfullt, så att de vita kunna lära av dem och icke tvärtom.

Där man bland de infödda kristna kunde få upptaga en äldre person, t. ex. en f. d. advokat eller avgudapräst till lärare, kunde

man snart få tillfälle att blicka in i kongonegrernas språk och tankegång. Men till en början var oftast fallet så, att lärarne utgått från våra gosskolor, i vilka de under flera år vistats på missionsstationen och sålunda blivit väl mycket europeiserade såväl i språket som i andra stycken. Genom studium av folkets fabler, sägner, liknelser och ordspråk i dess ursprungliga former kan man tränga djupt in i språkets labyrinter och spåra mycket gott hos detta folk. Hos de äldre infödda lärarne finner man nu en strävan att utnyttja det goda, som finnes däruti. Samma strävan bör finnas hos missionären, ty allt vad han i det hänseendet kan framdraga, vinner genklang i folkets hjärta och är för den infödde påtagligt och lättfattligt. Evangelii predikan blir på så sätt enkel och tilltalande för honom.

För att komma till den föddes ståndpunkt i språkligt hänseende behöves nog en mycket lång tid, ja, en hel levnad, men med målet för ögonen går det allt lättare och lättare.

Åtskilligt av folkets fabler, sägner och ordspråk är redan nedtecknat och en del även tryckt, men allt bör uppskrivas och tillvaratagas, innan det med detta släkte helt och hållet faller i glömska. Man skall därav lära att respektera kongonegerns tankar, känslor, seder och bruk och förstå, att allt det sköna och harmoniska, som man finner i språket, har sin motsvarighet hos folket. Känn språket, och du skall känna folket.

De största svårigheterna vid kongospråkets inlärande är dess uttal och konstruktion.

I kongospråket förekomma icke några s. k. klickljud eller andra avvikande och egendomliga ljud såsom i vissa andra afrikanska språk, men "olyckan" är, att språket skrives med romerska bokstäver, och då ligger det ju så nära till hands att uttala dessa enligt modersmålet.

Bokstaven v betecknar t. ex. två slags v-ljud, men intetdera finnes i svenskan. Det ena v-ljudet uttalas nästan som f, t. ex. vutula, återföra, och det andra med en stark dragning åt h, vartill det övergår i vissa dialekter, t. ex. vana eller hana.

U- och o-ljudet samt s- och z-ljudet äro stora stötestenar för nybörjaren. U uttalas i regel som svenskt o i bo och o som å i doft. Z har ett alldeles säreget uttal.

M och n framför en konsonant i början av ord äro mycket svåra att uttala väl, emedan de uttalas dels lätt och dels tungt,

vilket inverkar på efterföljande vokals betoning. En infödning sade för något år sedan: Mvù, år, och mvú, grå hår, uttalas av de vita på samma sätt. — Otaliga äro dylika exempel: nkóle, fånge, nkòle, bärhank; nkàzi, hustru, nkázi, broder.

Betoningen spelar en större roll än man från början förstått. Den melodiska accenten och rytmen i talet är något olika inom dialekterna, men den har överallt sin särskilda betydelse. Huvudbetoningen är mera överensstämmande med svenskan än t. ex. med engelskan och franskan.

Genom betoning av hög och låg ton särskiljes en hel mängd ord, som i skrift äro alldeles lika till formen, t. ex. fúku, bomull, fùku, natt; mvù, år, mvú, grå hår m. fl. Betoningen skiljer även vissa tempusformer och avledningssuffix, t. ex. mono yasúmba, jag köpte (för länge sedan), mono yàsùmba, jag skall köpa.

En europé vill i regel uttala orden med kort vokallängd, men i detta språk skiljas orden ofta till sin betydelse genom stavelsens längd: kūla, friköpa, kŭla växa. I svenskan brukas dubbel konsonant för att beteckna långt medljud, men i kongospråket brukas aldrig dubbel konsonant.

Språkets konstruktion är en helt annan än de europeiska språkens. I stället för ändelser brukas i regel prefix (förstavelser). Om man t. ex. i tyskan har mycken möda med att lära känna varje ords genus för att kunna bruka det rätt, så äro dock dessa blott tre, under det att de s. k. klassprefixen i kongospråket äro av 18 olika slag. Varje ord måste ha ett av dessa prefix, om ej alltid ordet självt, så måste det dock vidhängas efterföljande bestämningar. Huru det kan låta i en infödings öra, om man säger: Twala tadi kiokio kiena kiambwaki i stället för Twala tadi diodio diena diambwaki, tag hit den där stenen, som är röd, kan man lätt förstå, då man hört en utlänning säga: Se, vilket litet vackert hund. När nu prefixen äro så många, bli till en början naturligtvis misstagen så många flera.

Detsamma gäller suffixen (ändelserna), som bilda en mängd olika avledningsformer av huvudverbet, t. ex. vanga, göra; vangwa, göras; vang-ila, göra åt; vang-isa, låta göra; vang-akana, kunna göras, vara "görbart"; vang-ama, vara gjort; vang-ana eller vang-asana, göra åt varandra; vang-ula, isärskilja; vang-uka, vara isärskild; vang-ukula eller vang-uzula, isärskilja upprepade gånger; vang-anana, göra något med makt o. s. v.

Verbets tempusformer äro ock en hårdknäckt nöt för missionären. Dels äro de många och dels brukas de annorlunda än i svenskan. Det tempus, som utpekar en handling, som skedde långt tillbaka i tiden, är till sin form lik infinitiven och alltså lätt att bruka. Den användes därför gärna av européer för vilken handling som helst, t. o. m. för en, som skett under dagens lopp. För en dylik, nyligen skedd handling finnes ett annat tempus, som uttryckes genom ett tillagt suffix. Mono yasumba, jag köpte för länge sedan; yasumbidi, jag köpte för ej så lång tid sedan, t. ex. i går; nsumbidi-ngi, jag köpte t. ex. i morse, nsumbidi, jag har köpt t. ex. i dag; yàsùmba, jag skall köpa.

Som egentliga adjektiv, prepositioner och adverb äro mycket få i språket, uttryckas de på andra sätt, vilket alltid utgör stötestenar för nybörjaren. Ordföljden är ock oftast en annan än i hans modersmål. Nzo kwe yena? Huset var är? Nlangu atiya, eldens vatten, d. v. s. hett vatten. Sumbuka, hoppa över. Nswalu, hastighet = fort, hastigt.

Till en början göras även många misstag därigenom att man sammanblandar ord, som likna varandra, och att man brukar orden på samma sätt, som de enligt deras betydelse brukas i svenskan. Man kan därför t. ex. få höra följande: Uret går sin väg, förflyttar sig (kwenda) i st. för gå, vara i rörelse (diata). Lägg näsduken i buffeln (mpakasa) i st. för fickan (pakasi). Må vi se (känna) månen (ngonda) på himmelen, i st. för känna längtan (ngunda) till himmelen. Gud tvättade (sukumuna) Abraham invändigt, i st. för välsignade (sakumuna). Du har mycket land (nza yayingi) i st. för mycken högfärd (nza miamingi). Du är mycket tjock (ntándu yayingi) i st. för mycket mager (ntàndu miamingi). Fingrarna hava fjädrar (nsala) i st. för naglar (nzala). Giv mig nyckeln bort i skolan (ku skulu), i st. för skolnyckeln (askulu). Lägg honom (yandi) på elden, i st. för den (lo). Här gräto (dĭla) vi, i st. för åto (dīla). Hur sade du (för länge sedan) (wata) i st. för sade du (nyss) (tele) o. s. v.

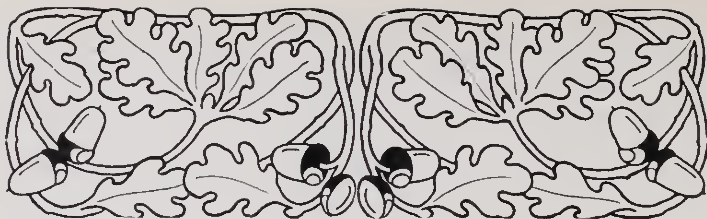
Så snart man övervunnit de största svårigheterna i språket, möter man dock alltid nya undan för undan. Den mängd synonyma ord, som finnas, missbrukas mycket, emedan deras bibetydelse icke alltid beaktas. Orden ha ofta bibetydelser, som saknas i de motsvarande svenska orden, varför dylika måste omskrivas vid översättningen. Men på samma sätt är det ofta svårt att åter-

giva svenska ord med deras bibetydelser. Många begrepp samt saker och ting äro nästan omöjliga att översätta. För ordet synd har masumu upptagits, men det betyder egentligen orenhet i levitisk mening. Ordet älska återgives med zola, vilja ha, vilja, tycka om, eller tonda, tacka, tacka för, vara nöjd med. Ordet Nzambi, som brukas för att beteckna Gud, kan bland annat betyda lik. Nzo a Nzambi, Guds hus eller likets hus = graven. Åtskilliga andra bibliska ord och begrepp, som varit svåra att översätta, ha vi på en gemensam språkkonferens sökt komma till enhet uti.

Av det föregående finna vi, att kongospråket är som en black om foten, som hindrar missionären att fritt röra sig i missionsarbetet. För att lätta denna boja får missionären före sin utresa undervisning i språket under ett år vid missionsskolan. Vid utkomsten måste han även under den första perioden ägna sig särskilt åt dess studium och undergå tvenne prövningar. Språkets studium är därmed icke slut, ty kongospråket synes mig vara en källa, som man under hela sin levnad aldrig kan tömma. Så djup och rik är den.

Sköldpadda

Ordspråk.

Av K. E. LAMAN.

Örn

Kongofolket älskar att tala i bilder och liknelser och kryddar ofta sitt tal med ordspråk och talesätt för att göra det så intressant och förståeligt som möjligt. För en europé är det mycket svårt att förstå dessa ordspråk, ty dels är ordalydelsen främmande, dels är tankegången en helt annan än hans. Vid närmare betraktande finner man dock, att tankegången är logisk och träffande efter detta folks seder och levnadsvanor. Såsom exempel på ordspråk må följande tjäna.

Kameleonten gick till floden från gren till gren. Det är: Historien går från mun till mun, och på så sätt få alla veta den. Ett steg i sänder för till målet.

Mfuki (ett litet rovdjur) *lurade på nsombelarven i palmen.* (Härvid underförstås, att hon ej fick den, ty den larven kryper aldrig ut). Det är: Hoppas ej att få sådant, som du icke kan komma åt.

Med en annans mun visslar man ej, och på en annans knä snor man ej ett snöre. Det är: En annans tanke känner man

ej. Var och en svare för sin gärning. Den, som utfört dådet, skall straffas och ingen annan o. s. v.

Grodan gick miste om sin svans genom sin stora tröghet. Det är: Den tröge (late) går miste om mycket gott för sin lättjas skull. (Fabeln säger, att då djuren kommo till sin konung för att mottaga sina svansar, tyckte grodan, att det ej var så bråttom, varför hon väntade och väntade, tills det blev försent, så att hon ej fick någon).

Mbenderåttan skulle ej ha dött, men moderskärleken (uppoffringen) *tvang* (egentligen födde) *därtill.* Det är: Sann kärlek skyr ej döden (faran etc.).

Den, som syr in liket, slickar ej nålen. Det är: Man gör intet för intet. Man lever ej av väntjänster, om de ej återgäldas (betalas).

Den lilla grisen har ätit ett majsax. Hans hövding stormen har slagit ikull det (majsståndet) *åt honom.* Det är: Om ingen börjar, blir det intet utav. Om ej viljan funnes, gjorde man ej det onda (eller det goda eller förrättade något arbete). Om man ej frestades av någon eller något, skulle man ej synda o. s. v.

Kameleont

Jag skulle ha plockat ned mbozifrukt, (men) *spöet* (med klykan på) *är för kort.* (Här underförstås: Kan du då ej skära ett längre spö i skogen?). Det är: Man skyller på en småsak för att undkomma något (t. ex. arbete, att hjälpa någon o. s. v.).

Om ej grodan för sin klibbighet — — —. (D. v. s. den skulle då också älskas). Det är: Avundsjuka, hat och dylikt finner alltid fel att klandra eller ursäkt för att icke älska, hjälpa m. m.

Den som slår svärmodern, han må slå till hårt (ty han får i alla händelser böta därför). Det är: Den som gör något ont (försyndar sig), han göre det övermåttan (mycket), ty han får ändå utstå straff eller skam därför.

Släktbandet, om än aldrig så smalt, brister icke. Det är: Släktskapet brister ej trots trätor och strider. "Blodet är tjockare än vattnet."

Båda satten I ut fällan, båda skolen I draga ut (bytet). Det är: Vad två börjat med (tänkt på m. m.), det böra båda full-

borda. Vad två utfört (gott eller ont), det skola de båda vedergällas för (lönas eller straffas).

Skall grytan koka, lägges småved därunder. Det är: En brand kan ej brinna. Ju flere man, ju bättre lycka o. s. v.

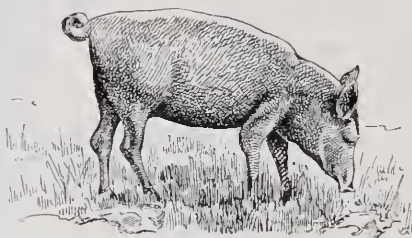
Yakaroten i faderns mun är välsmakande. (Skulle den än vara bitter, behärskar han sig, men barnet skulle strax kasta bort den). Det är: En annans arbete (börda, erfarenhet, frestelse etc.) synes alltid lätt (lättare än ens egen).

Palmnöten var för länge sedan död (rutten), (då den skulle knäckas för att ätas). Det är: Utseendet bedrager.

Tungan är en hal sten. Det är: Tungan drager en lätt in i svårigheter.

Den, som stjäl åt sin mage, är dum. Det är: Den som stulit, äter med oro (och blir ej mätt).

Om du ej uppfött en hund, uppfostrar du ej en människa. Det är: Kan man ej göra det lättare (mindre), kan man ej göra det svårare (större).

Svin

Vad lider natten?

Av S. A. FLODÉN.

"Vad lider natten, väktare, o säg?
Vi ivrigt spörja dig: Vad lider natten?
Vi famla här i mörker utan väg,
Vi dö av brist på livets bröd och vatten."

Hör, väktarn svarar: "Morgon kommit har!
Gud vare lov och pris, det börjar dagas.
Se, morgonrodna'n uppgår ljus och klar
Och nattens dis och mörker skall förjagas."

Ja, det är morgon, och man skådar glatt,
Att soluppgången nära är förhanden.
Dess första strålar re'n sin prägel satt
På stora sträckor uti hednalanden.

Se där, nu samlas uti Herrens hus
En lycklig menighet att Herren ära.
Här få vi se i evangelii ljus,
Att himmelriket kommit folket nära.

Vi se, att dagens ängel stigit opp
Med salighet inunder sina vingar.
Han träder nära, skänker frid och hopp
Och himmelsk glädje ner till jorden bringar.

Svenska Missionsförbundets mission i Kongo före 1886.

Av K. J. PETTERSSON.

Från 1881 till 1886 inskränkte sig Svenska Missionsförbundets mission i Kongo till en samverkan med det i England bildade osekteriska sällskapet "Livingstone Inland Mission".

Missionär C. J. Engvall fick nöjet och äran av att bliva Svenska Missionsförbundets förste missionär i Kongo. Han utsändes år 1881. Livingstone-Inland-missionen var då redan så långt kommen med sin verksamhet, att den hade en station vid Banana, en vid Matadi, en vid Palabala, en vid Mbanza Manteke och en vid Mukimbungu. Engvall blev stationerad vid Palabala. Ingen hade den tiden någon synnerlig insikt om att vårda sin hälsa eller sköta sig, då sjukdom påkom. Matförråden voro också små, otillräckliga och ibland inga alls. Tidtals måste missionärerna till det mesta leva på sirup och "kwanga" (ett slags bröd, tillrett av mjöl från kasavaroten), och när sirupen tog slut, voro de hänvisade att äta endast kwanga och dricka vatten. Det var icke mycket att få livskraft av till att stå emot trycket av klimatet och de otaliga sjukdomarne.

Missionär Engvalls arbetstid vid Palabala blev därför icke långvarig, ty han fick upprepade gånger solstygn och blev till slut så allvarligt sjuk, att han med första båtlägenhet måste åter-

vända hem. När Westlind och jag i början av mars 1882 mötte honom i London, blevo vi så gripna av hans utseende, att vad mig beträffar jag aldrig kan glömma det. Så förändrad var han.

Broder Westlind och jag skulle därnäst utsändas. Vi fingo först resa till missionsinstitutet Cliff College i norra England för att fortsätta våra språkstudier. Vistelsen här blev dock icke långvarig, ty redan i april skulle en sändning avgå till Kongo, och det fattades då en missionär. Det kom telegram till oss med förfrågan, vilken av oss, som ville medfölja. Vi blevo naturligtvis upptända och ville iväg båda två, men Westlind allra mest. Då jag märkte detta och dessutom insåg, att jag skulle ha nytta av att göra mig mera förtrogen med språket, så gav jag efter, och Westlind fick resa. Men nog sved det i mig, då jag en morgon skjutsade honom till järnvägsstationen. Ty nu hade jag icke någon utsikt att få resa ut förr än året därpå. Det dröjde dock icke längre än omkring en månad, så kom en morgon ett telegram med anmodan, att jag genast skulle komma till London. Just då sutto vi vid frukostbordet. Jag bad om ursäkt och reste mig genast, ty tåget skulle gå om en timme. På mindre än en halv timme hade jag packat och var på väg till stationen. Jag var så glad, att jag tyckte mig leva blott i en ljuv dröm. Då jag på kvällen kom till London, fick jag veta, att det var två svarta gossar från Afrikas västkust, vilka några år varit i d:r Guinness' missionsinstitut men fått bröstsjukdom och nu blivit tillrådda att så snart som möjligt återvända till sitt hemland. Dessutom var det en svart sjöman från Wästindiska öarna, vilken skulle ut och arbeta på den lilla missionsångbåten Livingstone. Dessa tre svarta var det meningen, att jag skulle ha hand och vård om på vägen ut. Båten var färdig att avgå från Liverpool om tre dagar. På två dagar köpte och packade jag min utrustning, den tredje dagen reste vi till Liverpool och den fjärde dagen mot kvällen bar det av till sjöss.

Den 4 juli voro vi i Banana och den 16 juli kom jag i sällskap med missionärerna J. Clark och H. Richards till Mukimbungu och träffade Westlind och Fredricksen (Engvalls reskamrat). Jag kan icke säga, huru kärt det var att få träffa Westlind. Han hade redan lärt sig så mycket av språket, att han kunde hålla skola och även möten. Det var dock egentligen blott några friköpta slavgossar att hålla skola och möten med.

Till mötena kom dessutom tillfälligtvis en och annan, men tillslutningen var mycket liten. Mukimbungu var den yngsta stationen, så att allt där var i sin linda. Mycket längre var det icke heller kommet vid Mbanza Manteke och Palabala. Infödingarna voro tvehågsna och misstänksamma och höllo sig undan.

Enligt överenskommelse skulle jag nu ha fått stanna hos Westlind på Mukimbungu och vi fått arbeta tillsammans. Men då de engelska bröderna ville, att jag skulle vara med om att anlägga en ny station, så satte vi oss icke däremot, och jag var mycket intresserad av att se, huru det gick till att anlägga en

Flodlandskap i Kongo

missionsstation. Det var nämligen så, att missionärerna vid denna tid ansträngde sig för att på något sätt göra en framryckning mot Stanley Pool, innan de arbetare från kusten, som vi fört med oss, hunnit tjäna ut sin tid, så att de skulle hemsändas. Efter ett par dagars rast i Mukimbungu fortsatte jag alltså färden uppåt landet i sällskap med de engelska bröderna Clark och Richards. På tredje dagen kommo vi till Lukungafloden. Där kände kustmännen igen sig, ty där hade de på en föregående nedresa från Stanley Pool måst fly och hade då farit mycket illa. Sedan vi ätit middag och skulle fortsätta, kommo de alla och sade bestämt ifrån, att de icke ville gå åstad och dö. Det vart ett väldigt väsen. Resultatet blev dock, att vi beslöto, att Richards och jag skulle stanna där och uppföra en provisorisk

station, medan Clark skulle gå till kusten och skaffa nya arbetare, ty ännu fick man icke infödingarne att göra någonting. Om några månader kom Clark med nya kustmän. Nu företogs färden på nytt, och efter 10 dagars faror och äventyr uppnådde vi Stanley Pool. Men vi träffade icke Stanleys kommendant, som skulle upplåta tomtplats åt oss för byggande av vår station. Han var på resa uppför floden. I Stanley Pool träffade vi engelska baptistmissionens missionärer, vilka även börjat mission i Kongo och nu hade en gräshydda uppförd här. Af dem mottogos vi mycket gästvänligt. De höllo på att frakta upp en ångbåt, som de sedan skulle hopsätta för att befara Övre Kongos vatten med. Mellan Matadi och Stanley Pool är Kongofloden till följd av en massa vattenfall icke segelbar. Ångbåten måste därför i små stycken bäras mellan dessa båda platser. (Nu går järnväg mellan Matadi och Stanley Pool.)

Medan Clark stannade och väntade på kommendanten, gick jag med kustmännen ned till Lukunga för att hämta upp mera gods. På återvägen mötte jag Clark. Han hade ingenting kunnat uträtta, ty kommendanten, som återkommit, hade inga instruktioner av Stanley att giva bort någon plats. Clark skulle nu försöka att träffa Stanley själv. Jag skulle fortsätta färden till en överenskommen plats en dagsresa nedom Stanley Pool och där uppföra ett provisoriskt hus, tills vi kunde få plats vid Stanley Pool. Ty där måste vi ha plats, emedan en ångbåt snart skulle komma dit upp för vår räkning och hopsättas. Byn, där jag skulle slå mig ned, hette Ngoma. Folket var ganska vänligt. Jag gick dit, kom överens med hövdingarna om en lämplig plats och uppförde en gräshydda. Så begynte jag genast att skaffa nytt material för att uppföra ett bättre hus. Just som jag hade det färdigt, kommo helt oförmodat både Clark och läkaremissionären doktor Sims med män och en hel del gods. Doktor Sims hade lyckats träffa Stanley vid Manyanga och av honom fått plats vid Stanley Pool, vilket gladde oss mycket. Det blev nu beslutat, att Clark skulle gå nedåt landet, att doktor Sims skulle stanna vid Ngoma och att jag skulle gå till Stanley Pool för att få vår plats uppmätt och börja bygga.

Det blev möda och arbete. Långt var det till skogen och svårt att få proviant för arbetarna. Men arbetet gick undan. När Stanley efter en kort tid kom dit, hade vi hus både för

oss och våra män samt magasin och en vacker trädgård, en mängd palmer planterade och stängsel omkring det hela. Från den stora karavanvägen såg det vackert ut. Stanley blev mycket förvånad. Dagen efter sin ankomst kom han till oss på eftermiddagen. Han stannade utanför grinden och ropade: "May I come in?" (Får jag komma in). Sedan han hälsat, sade han: "Här han I ställt till, som om I viljen få folk att tro, att I han bott här i hundra år". Vi fingo bjuda honom på té och han stannade länge hos oss och var mycket trevlig. Han gjorde därefter täta besök hos oss. När han efter första besöket kom tillbaka till sin station, hade han om mig sagt till sina män: "Om jag hade en sådan man i min expedition, skulle jag med glädje laga så, att han finge guldmedalj". Det hade väckt både hans förvåning och beundran, att vi med så små resurser på så kort tid kunnat åstadkomma en så hemtrevlig plats.

Engelska baptistmissionens missionärer hade snart fullbordat arbetet med hopsättandet av sin ångbåt Peace (Frid). Vi fingo nu använda samma plats för hopsättandet av vår ångbåt, Henry Reed, som nu börjat att i små stycken forslas upp till Stanley Pool. Missionärerna Billington och Glenesk togo itu med hopsättningen. Vi voro nu många missionärer vid Stanley Pool och hade mycket trevligt och uppbyggligt om söndagarna. Under veckan voro alla ivrigt sysselsatta vid sina arbeten.

I sinom tid skulle ju Henry Reed bli färdig och trafiken på övre floden börja. Men det gick sakta. För litet hjälp hade vi, och allt för många stycken lågo i transporten eller nere vid Banana. Byggandet måste avstanna i brist på material. Jag fick i uppdrag att resa till kusten och skaffa män både till båtbesättning och att börja bygga en ny station. Det tog en rundlig tid. Medan jag var borta, hade ångbåten Peace med missionärerna T. J. Comber och G. Grenfell ombord företagit en lång resa uppför floden för att se efter, var de bästa platserna funnos, samt för att träffa Stanley och av honom söka få byggnadsplats i närheten av någon hans militärstation. Han hade nämligen sådana vid de flesta av de mera betydelsefulla platserna, och dit kunde ingen komma utan hans tillstånd. Stanley anträffades dock icke. Han ankom till Stanley Pool dagarna innan jag återkom från kusten med min arbetsstyrka.

Nu gällde det för oss att passa tillfället. Doktor Sims och

jag sökte en förmiddag upp Stanley. Vi funno honom i magasinet, sysselsatt med att utrusta båtarna för en ny resa, som kapten Hansen skulle bliva chef för. Själv skulle Stanley resa till Europa. Sedan han fått veta vårt ärende, förde han oss in i sitt arbetsrum. Han visade sig mycket välvillig mot oss och vart uppsåt och gav oss, som det tycktes med stort nöje, en byggnadsplats vid Wangata, Equatorville. Han sade sig också göra det i den förhoppningen, att vi skulle inverka lugnande på kommendanten därstädes, som nyss haft ett stort krig, vari Wangatahövdingen och många av hans folk stupat. Stanley önskade oss lycka och framgång i vårt värv och försäkrade oss, att såsom han hade lärt känna oss som vänner, så skulle vi också i honom finna en vän. Därmed var sammanträdet slut. Med hjärtat fullt av glädje gingo vi hem med vårt papper med det beryktade namnet pa, vilket dokument vi ansågo heligt. Vi kände oss ha vunnit en stor seger. Ty vi hade icke blott fått en plats, där vi kunde slå oss ned och bedriva mission, utan vi hade fått den första missionsplatsen i Övre Kongo. Vi hade trots våra små resurser och våra motgångar blivit först att nå målet: att plantera vår missions och Herrens fana i Övre Kongo.

Henry M. Stanley

Vi började genast göra oss i ordning för att taga

landet i besittning. Vår ångbåt var icke på långt när färdig, utan meningen var, att jag i en liten roddbåt och tvenne hopbundna kanoter skulle begiva mig åstad i kamp mot Kongos starka ström och många andra faror. Jag gick genast till verket med att göra kanoterna i ordning. Kanoterna påbyggdes med bräder, så att de icke så lätt skulle taga vatten, när de ansattes av vågorna. Mast och segel förfärdigades även. Jag var rätt belåten med både flotta och män och hyste stora förhoppningar om att allt skulle gå bra och att vi i sinom tid skulle nå fram till bestämmelseorten. Så mycket förstod jag dock redan av erfarenheter med kanoterna, att färden skulle komma att taga rundlig tid. Ty båten seglade minst tre gånger så fort som dessa. Därigenom hoppades jag dock att lätt kunna hålla uppsikt över kanoterna och att på samma gång få rika tillfällen att jaga och förse oss med vilt. Allt syntes oss således jämförelsevis ljust, och vi hoppades i varje fall på en god utgång. Men just som allt var i ordning, inträffade en för färden synnerligen fördelaktig vändning. Söndagen innan vi ämnade starta fingo vi på eftermiddagen helt oförmodat se Peace komma utför floden. Den återkom tidigare än tänkt var, ty missionärerna Comber och Grenfell, som sökt Stanley i Övre Kongo utan resultat, hoppades nu träffa honom vid Stanley Pool. Han hade dock redan lämnat platsen för att resa till Europa.

När nu Comber och Grenfell fingo reda på, att jag ämnade begiva mig åstad i kanoter, så ansågo de detta innebära en allt för stor risk. Och som ett mycket vackert bevis på verkligt ädelmod och kristligt sinne, erbjödo de oss att få låna deras präktiga roddbåt, som var mycket större än vår, om vi blott trodde oss om att kunna återlämna den inom två månader. Med stor glädje och tacksamhet antogs detta anbud. Genom denna kärleksfulla erbjudan fingo vi utsikt att kunna göra resan mycket bekvämare och på omkring en månad kortare tid samt undkomma en mängd faror. På grund av denna förändring blev det bestämt, att min kamrat C. B. Banks skulle medfölja och vara kapten på den ena båten och efter framkomsten till bestämmelseorten återvända med den lånade båten, vilket företag vi icke vågade anförtro åt endast svarta. Sedan vi lastat båtarna, hade vi en bönestund tillsammans och anförtrodde oss och vår sak åt Herren, varefter vi ansågo oss vara

redo. Bröderna Billington och Glenesk lovade att göra sitt allra bästa för att få ångbåten färdig så fort som möjligt och komma efter med mera gods. Vi togo farväl av bröderna, som länge stodo på stranden och vinkade, medan vi styrde ut på Kongos väldiga ström. Snart gömde en udde oss undan deras åsyn. De vände om till sitt och vi började vakna upp över att vi nu voro på väg mot det okända. Det var redan sent på eftermiddagen, vadan vi blott hunno förbi Calina Point och styrde därefter tvärs över strömmen till den stora ön mitt i Stanley Pool. Där lade vi i land vid en trevlig plats, gjorde vårt tält i ordning och gingo så ut på jakt, ty det var ännu icke mörkt. Vi sköto flera stycken pärlhöns och vilda ankor, så att vi blevo rikligt försedda med färskt för kvällen och även följande dag. Våra män fröjdade sig storligen åt, att de fingo så god mat och att resan visade sig så god redan i början, ty många hade gjort sitt värsta att skrämma dem för faror och svält, som de skulle komma att få utstå, och kanske t. o. m. bli uppätna. Vi hade därför fruktat, att de i sista stund skulle rymma och hade med hänsyn därtill vidtagit vissa försiktighetsåtgärder. Nu började de tro, att det icke skulle bli så farligt. Vi å vår sida fröjdades åt att nu äntligen vara på väg för att så långt inne i det mörkaste Afrika resa upp Jesu Kristi korsbanér.

Följande dag startade vi vid första dagbräckning. Men det var dålig vind, så att vi voro hänvisade till att med årorna kämpa mot strömmen. Och det gick sakta, ty strömmen var mycket stark. Fram på eftermiddagen syntes det, som om vi kommit i orätt strömfåra, ty långt framför oss tycktes vägen vara blockerad av ett väldigt stengrund med en nästan oräknelig mängd bergsklyftor och stora stenar över vattenytan. I den mån vi närmade oss, förvånades vi över att finna, att en del stenar tycktes försvinna, medan andra höjde sig. Vi började nästan tro oss vara ute för en synvilla. Om en timmes tid friskade vinden upp, så att vi kunde sätta till segel, varigenom färden gick både hastigare och tystare. Vi kommo därför jämförelsevis fort helt nära det förmenta stengrundet och funno, att det utgjordes av flodhästar, av vilka somliga simmade omkring, andra döko ned i vattnet och kommo upp igen, medan de flesta höllo sig orörligt stilla. Vägen blev emellertid öppen och klar. Vinden förde oss framåt med rask fart, och mot kvällen lade vi

till vid en stor ö, som var totalt nedtrampad av flodhästar. De grymtade runt omkring oss men gingo icke i land. Den tredje dagen på eftermiddagen kommo vi ut ur Stanley Pool (Stanley-sjön) och in i flodmynningen. Där funno vi, att strömmen var ojämförligt mycket starkare. Men så var också vinden kraftigare, vadan färden likväl gick mycket fort, så att vattnet fräste och yrde om bogen. Så gick resan med god lycka dag efter dag. Någon gång lyckades vi skjuta en buffel, varigenom såväl vi som våra män blevo rikligt försedda med gott kött. Utan faror och besvärligheter avlöpo dock ej dagarne. Vid ett tillfälle seglade min båt på en undervattensten, så att ett stort hål uppstod och vatten trängde in. Detta var mycket besvärligt att laga i vildmarken, fjärran från alla civilisationens hjälpmedel. Så fingo vi vid ett par tillfällen påhälsning av malariafebern, dock ej svårare än att den snart gick över.

Utrymmet tillåter oss ej att skildra resans enskildheter. Vi vilja blott berätta några smådrag från densamma. En dag kommo vi på eftermiddagen till den store hövdingen Ngobilas by, Msuata. Stanley hade berättat för oss om denne hövding, att han hade 200 hustrur och dessutom mycket elfenben. Han ville, att Stanley skulle skaffa honom en vit kvinna till drottning åt sig samt en ångbåt, sådan som Stanley hade, och taga betalt för båten i elfenben. Stanley avrådde honom dock och sade, att en ångbåt och en vit kvinna skulle båda två bli omöjliga att regera, så att han kunde ha någon hugnad av dem. Han avstod då från tanken, dock först efter ett långt och grundligt resonemang, varunder Stanley måste lämna detaljbeskrivningar på en ångbåts sammansättning och skötsel samt ofta påkommande behov av reparation samt en vit kvinnas upphöjda bildning och stora anspråk och omöjligheten av att harmoni och familjetrevnad kunde uppstå och äga bestånd dem emellan. En djup suck och ett vredgat grymtande gav tillkänna, att hövdingens hopp flög sin väg fortare än det kommit. — Byn var ovanligt stor och låg vackert på flodstranden. Hövdingen sades vara borta på jakt, men han skulle komma hem sent på kvällen. Däråt voro vi lika glada, ty vi hade ingen lust att vara tvungna att växla presenter med honom. Vi rådde våra män att byta åt sig proviant för sitt torkade buffelkött och lovade dem att snart skaffa mera kött. De lydde rådet och bytte åt sig massor av

olika slags proviant. Det går icke att beskriva, huru förtjusta våra män sågo ut över att vara i besittning av sådana massor av präktig mat. Jag kan icke heller säga, huru glada vi också voro åt att slippa matbekymmer en hel vecka. Det är ingen lätt sak att ha omsorg för så många män i ett sådant land. Våra båtar voro snart under segel och gledo stolta iväg från land och uppför floden. Folkskaran på land växte mer och mer, och från hundratals strupar ljöd det: "Kött, kött, kött, vi vilja köpa kött! Kommen tillbaka, så att vi få köpa kött!" Men våra båtar ilade fort i väg, så att sorlet och larmet snart dog bort.

Våra män, som före avresan hyst så stora farhågor, började nu anse sig ha kommit till ett härligt land. De sågo lyckliga ut, som om all bedrövelse vore förbi. Det dröjde dock icke längre än ett par dagar, förr än de blevo påminda om, att gott och ont växla beständigt om. Vi slogo nämligen läger vid ett stort bydistrikt, där folket till en början såg vänligt, fogligt och tillbakadraget ut. Så småningom blev det dock uppenbart, att de voro lömska och tjuvaktiga. Våra män beklagade sig över, att de blevo bestulna på än det ena och än det andra. Vi ansågo det därför rådligt att anställa vakt omkring lägret och tillsade folket, att vi ville sova i fred, ty vi voro trötta. En och annan gjorde dock under olika förevändningar besök i lägret. Slutligen sade vi ifrån, att ingen fick komma in i lägret. Detta tycktes hjälpa, och stillhet och lugn syntes inträda, så att vi somnade och troligen gjorde vakterna detsamma. Helt plötsligt hördes i nattens stillhet ropet: "De ha stulit mitt myggnät". För att skydda sig mot mygg och andra kryp hade männen myggnät, hopsydda av tunnt tyg, hängande på fyra pinnar över sina läger. Tjuvarna hade smugit sig intill och skurit av näten jäms med marken och gått sin väg. Vi märkte också, att det på avstånd i byn var icke så liten oro. Ett ljud, som när man gnider järn mot sten, blev mer och mer hörbart från olika håll, och det lät hemskt. Det blev klart för oss, att infödingarna höllo på att slipa sina vapen, och vad detta innebar, hade vi icke svårt att fatta. Vi förstodo, att endast en hastig flykt kunde rädda oss. I all tysthet gåvo vi därför männen befallning att skyndsamt och tyst taga sina saker med sig och komma ombord. Under tiden lösgjorde vi båtarna och togo ned tältet

samt voro efter en kort stund ett gott stycke från land och räddade undan en stor fara. Tydligen hade infödingarna icke beräknat detta, ty liksom i ett nu var stranden full av en larmande skara, som förde med sig en mängd bloss för att kunna se bättre. De ropade på oss, att vi skulle komma tillbaka, ty de ville ge oss presenter. De förde också flera stycken getter och får ända ned till vattenbrynet och lyste på dem, så att vi skulle se dem riktigt samt frestas därav och gå i fällan. Men

I kanot

som tiden och sättet varnade oss och ljuset från blossen uppenbarade, att de voro i full krigsrustning med massor av spjut, knivar, bågar och pilar, så läto vi icke narra oss. I ett ögonblick begynte pilar och spjut att falla ned runt omkring oss. Några föllo också i båtarna, men märkvärdigt nog utan att skada någon. Vi fruktade för de förgiftade pilarna, som, om de blott göra en skråma i övre hinnan av huden, påstås medföra döden, så framt man icke strax har ammoniak tillhands att hälla i såret. Vi hade genast, då vi märkte, att infödingarna började följa oss längs stranden, styrt rakt ut för att fara tvärs över flo-

den och voro därför inom några minuter utom räckhall för pilarna, vilka ga mycket längre än spjuten. Genom att styra snett över floden voro vi vissa om, att de icke skulle kunna upphinna oss med sina kanoter, ifall de försökte, ty vid dylika försök tog strömmen alltid kanoterna och förde dem långt utför floden, innan de kunde uppnå motsatta stranden. På så sätt hade vi redan förut uttröttat små förföljande flottor, som vi icke ville inlåta oss i beröring med. Vi styrde bakom en ö och slogo läger på nytt samt gjorde upp nya eldar. Männen sovo snart igen. Banks mådde icke riktigt bra, varför han fick lägga sig. Jag tog ensam vakthållningen, tills dagsljuset inbröt. En och annan kanot hördes plaska omkring, men ingen vågade komma nära. Vid första dagning bröto vi upp och funno därvid, att en stor mängd kanoter närmade sig. Men den vänliga morgonvinden fyllde våra segel, och vi foro stolt därifrån. O, vad vi lärde oss att älska och värdera vinden! Om den blott lekte sakta i seglen, så gingo våra båtar ganska fort, och då vinden var starkare, ilade båtarna uppför strömmen.

Om några dagar kommo vi till en stor och ganska trevligt belägen by. Vi förvånades över att se så få vapen. Folket syntes godmodigt och även gästvänligt, så att de t. o. m. erbjödo oss hus att bo uti, vilket vi dock avböjde. Vi bytte bort det sista buffelköttet och även andra saker för frukter och en mängd höns och ägg. Även gåvo vi hövdingarna enkla presenter, varöver de voro mycket förtjusta. De gåvo oss presenter tillbaka av små elefanttänder. Vi gingo en i sänder och besågo de närmaste byavdelningarna. Allt syntes fredligt och ordenligt. Kvinnorna voro sysselsatta med sina matbestyr, och mycket få tycktes vara rädda för eller besvärade av oss. Vi ansågo, att detta skulle vara en ganska lämplig plats för en missionsstation framdeles. Hövdingarna frågade oss också, om vi ej vore hågade att stanna hos dem, såsom de hade hört, att vita män bosatt sig vid en del byar längre utför floden. Vi svarade, att vi kanske framdeles skulle komma och sla- oss ned bland dem, men nu skulle vi resa längre uppför floden, där vi redan hade en plats. Det kändes skönt att vara bland ett så fridsamt folk. Natten förflöt lugnt och stilla. Pa morgonen, då vi lagade oss i ordning att resa, samlade sig stora skaror

för att se pa avfärden. Den fullställständiga frånvaron av vapen visade, att vi vunnit deras förtroende.

Två dagar senare gjorde vi en motsatt erfarenhet. Vi lade till vid en stor by för att stanna där över natten. Folket såg visserligen vänligt ut men var icke sa helt förtroendeingivande. Åtskilligt tedde sig hemlighetsfullt och mystiskt, vadan vi beslöto oss för att hälla säker vakt och vara redo för vad som helst. Omkring klockan 11 blev det mer och mer tydligt, att det var allt annat än stillhet i byn. Jag väckte Banks och sade honom, att vi icke hade lang tid pa oss, innan det skulle vara för sent. Högst försiktigt väckte vi sedan vara män, en och en, och nästan ljudlöst voro de alla om en liten stund i båtarna, som löstes och sattes i gang utåt, varefter strömmen tog dem och förde dem allt längre från stranden. Om infödingarna varsnat vårt tilltag eller tiden för anfallet var så nära, det kunde vi icke klargöra, men om en kort stund kommo de massvis rusande ned till stranden och ut i vattnet under förskräckligt tjut och larm. Hade vi då legat i var sömn, hade vi blivit nedgjorda eller tillfångatagna för att sedan slaktas och uppätas. Detta hade de utan tvivel räknat ut. Men våra segel voro i hast uppe och förde oss med rask fart undan den stora faran. Våra män hånade infödingarna, frågande dem, om de voro så enfaldiga, att de trodde sig kunna fånga de vita männen. Då kunde de lika gärna försöka sig pa att taga ned både manen och stjärnorna. Sa höll Gud städse sin skyddande hand över oss, och vi kände oss rent av oförklarligt trygga. Vi talade ofta därom och tackade Gud för hans faderliga omvårdnad.

Pa 31:sta dagen efter avresan fran Stanley Pool ankommo vi till Wangata, det nuvarande Equatorville, där Stanley för kort tid sedan anlagt en liten militärpost på 20 man under kommando av löjtnant Vangelle. Denne visade sig vara en mycket trevlig och sympatisk man. Längre fram, vid tiden för kongojärnvägens invigning, var han vice guvernör över Kongostaten. I sitt tal vid nämnda invigning yttrade han de märkliga och sanna orden: "Att känna de svarta litet gör dem frånstötande, att känna dem grundligare gör dem tilldragande". Han mottog oss mycket artigt och vänligt, gav oss husrum, lät utdela mat till våra män och inbjöd oss till sitt bord.

Efter en dags vila återvände Banks för att i rätt tid kunna

återlämna den lånta båten och sedan hjälpa till med ångbåtsbygget. Jag grep mig på allvar an med stationsbygget, varuti jag dock hindrades mycket av nyfikna hövdingar och deras folk, som kommo i stora skaror för att se den nye vite mannen. Jag fann dem snart vara mera näsvisa och stolta än folket i Nedre Kongo. De voro för övrigt fullständigt av samma slag som det folk vi gjort bekantskap med på resan upp.

Mitt namn funno de för svårt att uttala. De fingo dock hjälp av Vangelles soldater, bland vilka några hört engelska så mycket, att de förstodo, att Vangelle och jag samtalade på detta språk. De kallade mig därför "Engeleso". Och det togo infödingarne sig också till att göra, så att jag fick heta "Engeleso." Infödingarne voro alltid beväpnade, både hemma och borta. Detta var fallet med män, kvinnor och barn. De visade sig även mycket angelägna att få reda på, huru många och hurudana vapen jag hade samt huru jag kunde använda dem.

I allmänhet förhöllo de sig vänligt. Jag kunde få både män och kvinnor att arbeta. Männen täckte tak, och kvinnorna buro jord. Rörligt och krigiskt var det dock runt omkring. Löjtnant Vangelle hade fått befordran till en högre post, och hans efterträdare blev sjuk och låg länge samt dog slutligen. Jag måste då även ha omsorg om honom och hans folk och soldater. Detta var ganska bekymmersamt. Därtill började det bli oroligt bland folket. Några hövdingar tyckte tiden vara inne att försöka göra ett större kap. Rykten voro också ofta i omlopp, att de skulle komma och överfalla oss. Som de emellertid fruktade mina gevär och även visste, att jag hade stort inflytande över soldaterna, så ansågo de sin enda förhoppning ligga däri att någon natt kunna överrumpla mig. Jag å min sida hade blivit särskilt förtrolig med ett par hövdingar, som jag då och då i hemlighet gav små presenter. Därför kommo de alltid och varskodde mig, då någon fara var å färde. Soldater hade jag alltid på vakt men var ock själv vaksam och hade alltid ett ljus brinnande på nätterna samt gjorde då och då en tur ut och såg om vakterna. Försök till dylika nattliga överfall upprepades mycket ofta, ibland flera gånger i veckan, men till mina vänners heder blev det alltid samma resultat. Det var alldeles säkert på gudomlig ingivelse, som dessa vänner kommo mig till hjälp, även om presenterna också något bidrogo därtill.

En dag, då jag satt vid mitt middagsbord, kom oförmodat en skara från en avlägsen by anstormande och avfyrade hundratals skott mot mitt hus, så att stenarna, varmed deras flintlåsgevär voro laddade, veno och smattrade omkring huset. Mina män hade redan flytt in i huset. De voro tillsagda att göra detta, när fara var å färde. Sedan bombarderingen pågått en stund, gick jag ut för att se, vad som vore att göra. Men så snart jag visade mig med mitt välkända jaktgevär, grepos fienderna av en sådan förskräckelse, att de flydde hals över huvud inåt skogen. Soldaterna kommo nu också med andan i halsen och ville förfölja dem. Men de fingo befallning att återvända till sina arbeten. Infödingarna hade flytt och hade icke stannat, förrän de återkommit till sin by, där de berättade om den fasa, som grep dem, då de fingo se "Engeleso" med den förfärliga bössan. Den underbara bössan med 16 skott uti och skjutskickligheten, som jag visat vid jakt, samt den omständigheten, att jag aldrig tycktes sova, voro problem, som infödingarna icke kunde lösa. De brukade ibland fråga mina män i förtroende, om jag aldrig sov eller när jag sov. Männen svarade, att deras vite hövding nog sov, men att han på samma gång var så vaken, när han sov, att ingen kunde överrumpla honom. "Vi förstå det icke", sade de, "men vi tro, att han har andar, som alltid väcka honom i god tid." Dagen efter överfallet kommo hövdingarna från den fientliga byn med presenter och sade, att de av oförstånd sökt att anfalla mig, men nu bäde de om tillgift för sitt tilltag och ville vara vänner liksom de andra hövdingarna. De försäkrade, att de menade allvar, föllo på knä och togo av stoftet under mina fötter och slickade i sig. På så sätt gjorde de sin ed. Jag hade sett det några gånger förut, annars hade jag blivit mycket förlägen. Från den dagen voro de andra människor och visade sig såsom verkliga vänner. Från deras byar fingo vi också de första skolgossarna, när vi blevo i ordning att taga emot sådana.

Det var ett underligt liv jag förde denna tid. Det var verklighetsromantik. Faror och äventyr voro så vanliga, att jag blev så förhärdad däremot, att jag sällan kände mig bekymrad eller nedstämd. Det myckna nattvaket var mest prövande. Trots detta oroliga och rörliga liv pågick arbetet med stationens uppbyggande ganska raskt. Att lära språket gick också jämförelsevis lätt, emedan jag var tvungen att röra mig bland folket dagen

igenom. Någon skolverksamhet hade jag icke tid med. En dylik började först, när ångbåten Henry Reed ankom och medförde missionär J. B. Eddie som min medhjälpare. Han fick samtidigt med lärandet av språket begynna och sedan hava hand om skolan. Våra möten voro icke så talrikt besökta den första tiden, vilket mycket berodde på vår bristfälliga kunskap i folkets språk. De voro dock intressanta och uppbyggliga och blevo med tiden mer och mer besökta.

Ångbåten Henry Reed hade med sig en löjtnant i den amerikanska flottan vid namn Taunt. På missionsstyrelsens uppmaning hade våra missionärer åtagit sig att föra denne löjtnant upp till Stanley-Fallen och tillbaka igen. Han var utsänd att studera förhallandena inom Kongostaten. Jag blev erbjuden att få följa med, och det säger sig självt, att jag antog anbudet. Resan varade ganska lång tid och var mycket omväxlande. Sällan avlopp en dag utan äventyr av ett eller annat slag. Även nätterna voro ofta oroliga. Än var det svårigheter med sandbankar och sandrevlar, än med strömvirvlar och storm, än med kullfallna och sjunkna träd, än med flodhästar och klippiga grund, än med ormar och krokodiler och mycket ofta med vilda människor, som hungrade efter människokött. Floden var mycket hög, så att en mängd öar och långa stycken av flodstränderna voro under vatten, vadan vi mycket ofta hade svårt att kunna komma i land för att hugga bränsle. Ty vi så väl som andra, som trafikerade övre Kongofloden på ångbåt, måste elda med ved. Rätt ofta måste vi fälla träden i vattnet, sedan kapa av dem i långa stycken, taga dessa om bord och hugga sönder dem till ved.

Det är särskilt ett par upplevelser från denna intressanta resa, som ännu stå levande för mitt sinne och som jag vill meddela, emedan de giva en tydlig skildring av vad afrikaresande på den tiden kunde få vara med om.

Vedförrådet föranledde ett av de största bekymren, ty ved voro vi tvungna att skaffa nästan varje dag. Och ytterst ogärna gjorde vi oss av med hela förrådet, innan vi skaffade nytt. Ty om förrådet fick taga slut, så kunde vi icke komma någonstädes och därigenom lätt råka i fara. Vi hade kommit in i ett synbarligen oroligt distrikt. Vedförrådet hade så krupit ihop, att vi tvungos att en dag lägga till vid en ganska osäker plats för att hugga ved. Kanoter med en à två personer uti smögo omkring

här och där. De flesta av våra män samt de två engelska missionärerna gingo i land för att hugga ved, medan jag skulle se om båten och sköta infödingarna och söka göra affärer med dem, om de skulle komma oss så nära. Vi kommo överens om, att jag skulle giva en viss signal, när jag ansåge, att de våra måste komma ombord. Snart hördes ljudet av yxor och sågar, träd föllo och blevo förvandlade till ved, och den ena båtlasten efter den andra fördes ombord. Infödingarnas kanoter kryssade försiktigt omkring och kommo så småningom allt närmare. Slutligen kom en så nära, att vi kunde tillropa den och fråga, varifrån den var, vart den ämnade sig och vad den hade för ärende. Mannen svarade, att han icke kom någonstädes ifrån och icke skulle någonstädes, att han bodde ensam på en ö. Han undrade, om vi ville köpa mat. Ja, det ville vi, om han blott ville komma till oss. Han kom försiktigt närmare men vågade icke komma alldeles intill. Vi sågo tydligt, att han räknade oss mycket noga, och förstodo därav, att han var en spion, som kunde ha stora skaror bakom sig. Därför sökte vi på allt sätt få honom att komma till oss, så att vi kunde uppehålla honom. Vi bådo fördenskull att få köpa proviant. Han höll då upp i vädret en klase pisangfrukt och sade, att det var det enda han hade, men att han skulle gå åstad och skaffa mera. Vi ville först köpa den klase han hade, och sedan kunde han skaffa mer. Han var oss dock för klok. Det var omöjligt att få honom att komma intill ångbåten. Vi lyckades dock genom samtal uppehålla honom rätt länge, vilket var vår åstundan för vedhuggningens skull. Det drog ut på tiden, så att hans kamrater började bli oroliga för honom, och några kanoter skymtade fram bakom holmarna. Då han märkte detta, sade han: "Nu skall jag fara hem och komma tillbaka med mycket mat." Därpå vände han sin kanot och började ro av alla krafter samt försvann slutligen bakom en ö.

En kort stund därefter började kanoter bli synliga från alla håll. De närmade sig varligt och i spridd ordning. Allt flera och flera kommo. Slutligen voro några alldeles intill oss. De hade just ingenting att sälja och voro därtill så dyra på vad de hade, att vi ingenting kunde köpa. Men jag köpslog dock med dem, allt vad jag förmådde, för att uppehålla dem. Skaran ökades emellertid mer och mer, så

att floden började bliva svart av kanoter och folk. Jag märkte, att de började ordna sig. Från utkanterna stego män ur den ena kanoten och i den andra, och på så sätt närmade de sig ångbåten. Dessa män hade vapen men inga åror, medan de, som voro kvar i kanoterna, manövrerade dessa. När jag ansåg, att det icke var rådligt att söka hålla ut längre, så signalerade jag. Bröderna hade förövrigt varskotts av det myckna larmet, ty det sorlade och larmade som på en marknad. De voro därför i ordning och kommo på ögonblicket med båten och en kanot fulla med ved. Bröderna fruktade, att jag hade gjort mig för säker och dröjt för länge. Men som infödingarna icke beräknat, att vi voro så många, och icke kunde vara säkra på, att icke ännu flera voro kvar i skogen, så blevo de för en stund liksom handfallna. Under tiden lyftades ankaret tyst och beskedligt upp och ångan släpptes sakta på, varvid propellern började röra på sig och båten glida ut på strömmen. Härvid blevo infödingarna så förskräckta, att den vildaste panik uppstod, varunder ingen tänkte på annat än att fly. Men vart skulle de taga vägen? Kanoterna stängde varandra, så att ingen kunde komma någonstädes. Dock måste de fly, och det gjorde de på så sätt, att de, som voro i kanoterna närmast ångbåten, sprungo i kanoterna bredvid, varvid dessa genast sjönko. Då de rusade i nästa lag, sjönko även de, och så undan för undan, tills nästan alla kanoterna gingo i marvatten och vattnet vimlade av svarta huvuden och armar. Först simmade männen i land med sina vapen och därefter ut igen för att rädda sina kanoter. De ådagalade mod och rådighet i förvånansvärd grad.

Det hela var ett storartat och intressant skådespel. Vi stängde av ångan och läto båten glida med strömmen för att se, om någon fara skulle uppstå. Någon sådan syntes dock icke till, ty alla rörde sig ledigt i vattnet. Vi dröjde ända kvar ibland dem, ty vi voro icke litet nyfikna att se, vad de skulle taga sig till, sedan de bärgat sina kanoter. Det tog ej lång tid för dem att få vattnet ur kanoterna och själva komma upp i dem. Sedan styrde de genast mot land, hämtade sina vapen och satte sa efter oss det snabbaste de kunde, varvid de med sina korta åror slogo vattnet till skum. De tjöto och larmade, så att det var hemskt att höra därpå. Men det var en sa storslagen och

intressant tavla, att vi läto båten gå med blott så stark fart, att den kunde stå emot strömmen och hålla sig ungefär på samma punkt, tills infödingarna voro oss så nära, att vi voro inom räckhåll för deras pilar. Utan att själva åsyfta det hjäipte de oss att avgöra avstandet, därigenom att de avsköto några pilar ungefär varannan minut. För varje gång kommo de närmare och blevo modigare, ty antagligen trodde de, att vi icke kunde komma fortare och att vi följaktligen skulle bliva ett lättvunnet byte. När de slutligen kommo för nära, satte vi full fart, och se, då ilade vi i väg ifrån dem, som om de fastnat på ett sandrev. Då de sågo, att det icke lönade att försöka följa oss längre, så upphörde de att ro och gledo med strömmen utför.

Djurliv i Kongofloden

En dag kommo vi in mellan fastlandet och en mycket lång ö. Vi anade icke, att ön var så lång och att passagen var så trång och grund, ty då hade vi naturligtvis vänt om. Rätt snart funno vi, att både ön och fastlandet voro befolkade. Byarna blevo större och större och passagen blev smalare och grundare. De första byarna signalerade och signalerna upprepades från by till by. Detta hade till följd, att stränderna fylldes av larmande skaror, som tjöto och svängde sina vapen och sågo hotfulla ut. Då vi till följd av strömfårans krökningar ibland kommo mycket nära land, så rusade de modigaste ut i vattnet och sökte nå oss med sina spjut. En och annan pil nådde också fram men utan att åstadkomma någon skada, ty alla våra män, som ej voro ab-

solut nödvändiga på däck, fingo hålla sig nere i lastrummet. Det började te sig rätt allvarligt, ty det var redan på eftermiddagen och bränsleförrådet hade smält ihop betänkligt. Ingen utsikt märktes att komma ut i vidare vatten. Vi hade även kommit så langt uppför den trånga passagen, att det icke lönade att vända om och försöka komma ut ur densamma, medan det var dagsljus och medan bränslet varade. Vi voro därför tvungna att fortsätta uppför i den enda förhoppningen att snart komma ut ur vår svåra belägenhet. Men ju längre det led, desto ängsligare blevo vi, ty aftonen närmade sig, bränsleförrådet blev mindre, och folkskarorna, som löpte längs stränderna, växte ständigt och åstadkommo ett öronbedövande larm. De tycktes redan berusade av segerfröjd, enär de trodde, att vi snart och med lätthet skulle vara infångade. En stor mängd kanoter bemannades också, och stora ansträngningar gjordes för att upphinna oss på det sättet. Vi började undra, om vi kommit vilse och voro uppe i någon biflod, som längre upp skulle visa sig vara ofarbar. Inga ord kunna beskriva de känslor, som vi under den fortsatta färden erforo. Svaga förhoppningar och missmod växade och kämpade med varandra om herraväldet. Att vi tillika var för sig suckade till Gud om hjälp och beskydd, säger sig självt. Detta var helt säkert anledningen till att hoppet envist höll i sig, fastän allt såg hopplöst ut. Ty bränslet var slut och stränderna så nära inpå oss, att pilarna började nå fram. Ej underligt, om den sista gnistan av hopp ville vissna bort och dö. Den amerikanske löjtnanten satt nere i hytten och beredde sig på sin sista stund, ty han hade för länge sedan ansett allt vara förlorat. Mina kamrater sade också: “Det är slut med oss. Framåt kunna vi icke gå länge till, ty bränslet är slut, och vända vi båten utför, så kunna vi icke styra den, utan den flyter i land, och då falla vi ett lätt byte för de rovlystna människorna“.

Men huru bedrövligt det än syntes, så kände jag ännu något hopp, fastän jag icke kunde finna någon anledning därtill. Jag hade därför något av lugnt begrundande kvar, vilket väckte brödernas förvåning, så att de började se på mig som den drunknande på ett halmstrå. Helt plötsligt var det, som om någon viskat mig i örat: Vi ha ju rätt många packlådor nere i lastrummet. Tanken var knappt född, innan jag ropade: “Bröder, ännu finnes en gnista av hopp. Låtom oss

tömma packlådorna och hugga sönder dem till bränsle. Det skall hjälpa oss att få leva några timmar längre. Gå vi ändå till sist under, så är det icke så noga, hur sakerna ligga, och lyckas vi komma undan, så reder det sig nog på något sätt".

Det var ett ljuvligt evangelium. Med blixtens snabbhet voro de nere i lastrummet, tömde ett par lådor och höggo sönder bräderna, som snart lågo brinnande under ångpannan, så att ångan icke en gång hann sjunka.

Färjställe vid Kongofloden

Jag hade åtagit mig den svåra uppgiften att stå framme i fören och med en lång stav pejla djupet och lotsa båten. Jag blev så övad härmed, att det ej var svårt att finna tillräckligt djupt vatten, så att vi ingen enda gång körde på grund. Även gick det lätt att väja undan för pilarna. Ty för att pilarna skulle nå fram, måste skyttarna rusa ut ett långt stycke i vattnet. Ofta missräknade de sig, kommo i tvärdjupt vatten, föllo och följde med strömmen. Det var sålunda ett mycket växlande skådespel, så att man ibland omöjligen kunde undgå att le trots det eljes så svåra läget. Den ena lådan efter den andra förvandlades till bränsle, som i sin tur åstadkom

ångkraft, varigenom vi fördes framåt i vårt besynnerliga gatlopp. Vi tyckte oss något kunna fatta, huru de vilda djuren känna det, då de fly för jägaren. Slutligen återstodo blott fyra lådor. Broder Glenesk pekade på dem och sade mycket sorgset: "Där ligger slutet av vårt hopp." Men han hade knappt hunnit utsäga orden, förr än rorgängaren med stor förtjusning utropade: "Master, look, big water live" (Herre, se, stort vatten synes). Och då vi sågo upp, så syntes verkligen den breda floden framför oss. Detta verkade som ett trollslag, som man säger, och förvandlade allas utseende. Glädje och tacksamhet fyllde våra hjärtan. Aldrig förr hade vi betraktat den annars av tusende faror fyllda floden som en sådan kär vän. Vi förnummo något av vad man kan förmoda, att den dödsdömde erfar, då meddelandet om benådning når honom. Vi voro, som hade vi fått nytt liv, och ett muntert sorl hördes över hela båten. Dock hade vi ännu ett långt stycke kvar av passagen, som nu var ytterst smal. Men stränderna voro här mindre trafikabla, så att infödingarna hade svårare att taga sig fram. De sista lådorna höggos sönder, och då sista brasan inlagts, voro vi ute i öppet vatten och till vår stora glädje räddade undan en förskräcklig död. Vi styrde genast snett utför floden för att så mycket fortare komma ifrån både ön och fastlandet. Det var ett hemskt skådespel att se de hopade människomassorna på båda stränderna.

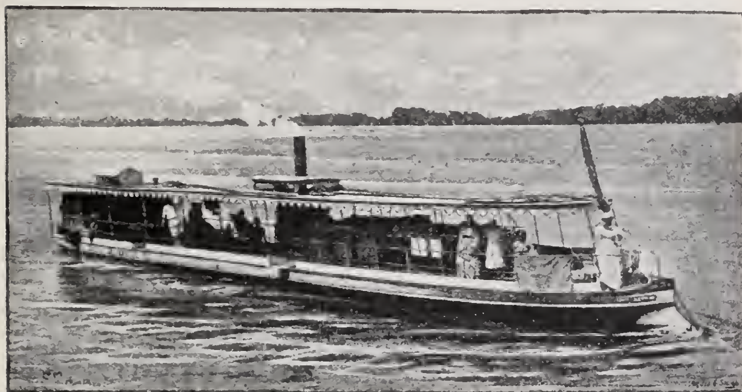
Där stodo de nu och sågo efter bytet, som gått dem ur händerna, och deras förbittring däröver gav sig uttryck i väldiga tjut och ett förskräckligt larm, som följde oss långt ut på floden. Vi å vår sida fröjdades och tackade Gud för vår räddning. Men vila var ej att tänka på, ty ångan skulle snart taga slut, och då voro vi åter i fara. Vi styrde därför upp bakom en liten ö, där vi funno en god landningsplats och där stora mängder av torrt bränsle voro hopsamlade. En myckenhet ben och huvudskallar funnos där också, dels kringströdda på marken och dels hängande i träden. Det var till synes en allmän festplats. Vi grepo oss genast an med att föra bränsle ombord och togo in så mycket, som vi hade rum för. Så bar det av igen just i lagom tid, ty i detsamma blevo hundratals kanoter synliga runt omkring udden. Vi styrde nu ut i den starkaste strömmen och foro över mot andra stranden. Kanoterna kunde då icke följa oss. Vi

fortsatte vår färd på kvällen ett par timmar, ty månen lyste oss med sitt klara sken. Slutligen ankrade vi vid en ö, där vi dock icke vågade lägga i land utan fällde ett ankar förut och ett akterut. Därefter förde vi två linor i land, en förut och en akterut, för att båten ej skulle svänga för vinden. Vi kände oss nu jämförelsevis trygga, ty vi voro i öppen sjö och hade därtill ett rätt gott förråd av bränsle. Ånga fanns i pannan och eld under densamma.

Sedan vi fått allt i ordning, satte vi oss till bords och åto vår kvällsvard, som vår duktige kock lagat i ordning, fastän varken han eller vi visste, om vi skulle behöva någon sådan. Dagens äventyr voro nu enda samtalsämnet. Vi insågo och erkände med stor tacksamhet, att det var Gud, som räddat oss. Till och med löjtnanten erkände, att vi voro räddade genom den Allsmäktiges särskilda ingripande. Sedan vi slutat aftonmåltiden, höllo vi vår aftonbön och tackade Gud för vår räddning och för hans underbara nåd. Just som vi stodo upp från bönen, hördes ett väldigt skri och larm alldeles inpå oss. Vår första tanke var att kapa linor och kättingar och styra ut i strömmen. Men i ett nu tystnade larmet och vi upptäckte ett tiotal kanoter tyst flytande mellan oss och ön. Vi förstodo, att det var spioner. De hade med sina kanoter fastnat på den övre linan och trodde, att de blivit fångade i en snara. Men linan sjönk under dem, de flöto av, och så trodde de sig vara räddade. Då var det alldeles tyst. Men blott några ögonblick till, så hängde de fast på den nedre linan, och då utbröt ånyo samma ångestskri men mycket långvarigare. De blevo hängande en lång stund, och flera av kanoterna togo vatten och sjönko under sina roddare. När de äntligen kommit loss, foro de tysta sin väg.

Jag tog första vakten och gjorde den betydligt längre, än som avtalat var, ty jag visste, att om något anfall skulle göras, så vore detta att vänta antingen strax före midnatt eller också strax före dagningen. Det blev snart tyst ombord, ty alla voro trötta efter mödor, äventyr och själsspänning. Jag kände mig varken trött eller sömnig och behövde därför icke alls anstränga mig för att hålla mig vaken. Jag måste också se till, att det var eld under pannan och vatten uti den samt att ångan höll sig uppe. Allt var tyst och stilla utom nattfåglar och vilda djur

på ön samt flodhästarna. Efter omkring en timmes förlopp kunde jag skönja några kanoter, som gledo med strömmen utför men på ganska långt avstånd från oss. Efter en stund försvunno de bakom ön. Då emellertid inga flera syntes till, så beslöt jag mig för att ännu vara avvaktande. Efter omkring en timmes tid kommo åter några kanoter på samma sätt och foro samma väg. Därav förstod jag, att vi voro bevakade och att en huvudstyrka antagligen samlades bakom ön. En gång varje timme visade sig kanoter på samma sätt. Timmarna tycktes bliva kortare och kanoterna flera för varje gång. Det blev nu klart för mig, att de ämnade omringa oss strax före dagningen. Jag

Ångaren Henry Reed

förlorade all tanke på att bliva avlöst för att få sova utan förblev på min post hela natten. Vid fyratiden på morgonen märktes det på fåglarna på ön, att något störde dem, fastän det ännu var en dryg timme kvar till dagningen. Som jag ansåg det vara bättre att börja för tidigt än för sent, gick jag i all tysthet och väckte rorgängaren och två av våra män jämte eldaren. Vi drogo först varligt in linorna och sedan kände vi på ankaret akterut. Det följde med upp jämförelsevis lätt. Därefter väckte jag de övriga missionärerna och gjorde dem förtrogna med situationen. Om några få minuter voro de klädda och i ordning. Men infödingarna hade också varit på sin vakt. Ty vi hade knappt hunnit få upp ankaret och styrt ut åt floden, förrän vi

funno, att en ring av kanoter höll på att sluta sig omkring oss. Vi satte full fart och kommo ut, just som pilarna började nå oss från båda sidor. Men ut kommo vi och det i elfte stunden. Ty så snart de närmaste kunde skönja, att vi voro på utgående, gåvo de signal med gälla visselpipor. Därpå hördes stötar från väldiga horn. Så stämde trummorna i med sin grova basröst och sedan tävlade trummor, lurar och trumpeter om att åstadkomma det värsta oväsendet, som dock nästan överröstades av tjut och rop från tusende strupar. O vilket larm! Hela nejden fylldes därav. Aldrig skall jag glömma denna natt och denna morgon. Och aldrig skall jag heller glömma, huru tryggande Herrens närvaro förnams under hela tiden. När vi kommit ett stycke utanför ringen, styrde vi snett uppför, varigenom vi hastigare ökade avståndet mellan oss och våra förföljare. Det började bliva full dag, och vi fingo se, att hela floden var fylld med kanoter och folk. Vi tackade Gud för vår räddning undan den stora faran.

Under den övriga delen av färden upp till Stanley-Fallen upplevde vi många andra faror, som utrymmet ej tillåter att omnämna. Efter många mödor och ansträngningar anlände vi slutligen en afton nära solnedgången till de storartade fallen och blevo där hjärtligt mottagna och välkomnade av de svenska löjtnanterna Wester och Gleerup, vilka hade kommando där, samt en engelsk kapten med namnet Dean, som nyss ankommit dit för att avlösa de två förstnämnda. Han hade rest före oss med ett ganska stort antal svarta soldater. Nu låg han sjuk av flera sår, som han erhållit vid ett lömskt överfall en natt i den förut nämnda trånga passagen, där vi med så knapp nöd kommo undan med livet.

När vi lyssnade till kapten Deans hemska berättelse om detta överfall, så förstodo vi bättre än förut omfattningen av den stora fara, som Herren så nådefullt räddat oss ifrån, vi som, jämförda med kapten Dean och hans följe, voro så gott som obeväpnade. Vår räddning syntes oss så underbar, att den tedde sig som en dröm. Och så synes den mig ännu i dag, då jag tänker därpå, vilket mycket ofta är fallet, ty nästan dagligen vandra mina tankar om dagen och mina drömmar om natten till Kongo, det kära Kongo.

Resan tillbaka var också full av faror, så att om dessa så

väl som alla våra erfarenheter under denna tid skulle beskrivas, skulle därav bli en stor volym. Nu har denna beskrivning för utrymmets skull måst göras mycket kortfattad för att något ådagalägga, vad de första missionärerna i Kongo fingo vara med om. Men det är en nåd och en glädje att vara missionär.

Vid återkomsten till Equatorstationen möttes jag av brev från broder Westlind, vari han uttalade som sin åsikt, att då Livingstone-Inland-missionen nu överlämnats till "American Baptist Missionary Union" (Amerikanska Baptistmissionssällskapet),

Det gamla Mukimbungu

sa vore det klokast, att vi reste hem och sökte få till stånd en svensk mission i Kongo. Jag var av alldeles samma åsikt. Bland breven, som mötte mig, var också ett från missionsstyrelsen i London, vari jag enträget uppmanades att vid första möjliga tillfälle resa hem och söka vila, innan jag bleve för mycket nedbruten. Jag kunde dock icke med detsamma bli ledig från min post och var dessutom icke så medtagen, som det troddes, åtminstone icke enligt min åsikt.

Westlind hade hela tiden varit stationerad vid Mukimbungu

och hade där utfört ett grundligt språkstudium, som varit och alltid skall vara av ett oerhört värde och som i kongomissionens historia skall giva honom det främsta rummet bland dess hjältar. Han hade dessutom tillsammans med Fredricksen predikat evangelium och utövat skolverksamhet, och många tecken tydde på, att den ädla säden snart komme att bära frukt. Det var ock några, om vilka man hoppades, att de voro omvända, fastän de icke hade mod att öppet bekänna det.

Under tiden, medan jag var förhindrad att anträda hemresan, hade Westlind under en resa ådragit sig en allvarsam förkylning genom att i timtal vada i kallt vatten upp till midjan. Han blev då tvungen att söka rädda sitt liv genom att så fort som möjligt resa hem. Därom fick jag kännedom först efter nio månader genom ett brev från Westlind, som han skrev, innan han steg ombord på den ångare, som förde honom till Europa. Då jag erhöll detta brev, var jag själv sjuk i dysenteri, vadan jag vid första lägliga tillfälle anträdde resan till Stanley Pool. Dock hade jag icke mycket hopp om att uppnå denna plats, ty jag var flera gånger så sjuk, att jag trodde slutet vara nära, och jag började längta därefter. Jag blev dock mot förmodan bättre, sedan jag några dagar varit vid Stanley Pool och där varit föremål för brödernas kärleksfulla vård. Snart vågade jag fortsätta resan och bars i en bärmatta till Lukunga. Då jag kom dit, var missionär T. H. Hoste mycket sämre än jag, varför jag övertalade honom att begiva sig till kusten och resa hem, medan jag stannade kvar i hans ställe. Vid Lukunga fanns det många getter, som mjölkade, och många höns, som tillhandahöllo ägg dagligen. Jag drack mjölk, kokade välling och gröt, gjorde puddingar och bakade lätt bröd och blev därav starkare för varje dag. Innan en månad förgått, var jag så återställd, att jag skulle kunnat stanna längre och tänkte också göra det. Men då kom en ny skrivelse från styrelsen i London* med förnyad och enträgnare anmodan att icke stanna ute längre. Styrelsen tillskrev också den dåvarande sekreteraren att göra sitt bästa för att jag skulle få resa hem. Den för länge sedan avlidne missionär McKittrick kom till Lukunga med detta brev samt hade

* Denna var ännu mycket mån om sina gamla missionärer och underhöll korrespondens med var och en av dem.

order att avlösa mig och genast sända mig i väg. Det var då ej annat att göra än att bege sig av.

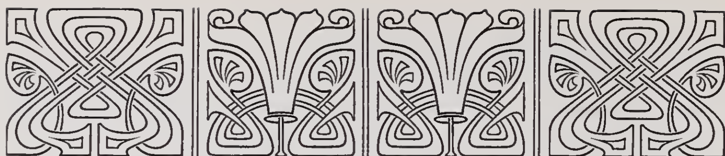
I maj 1886 återkom jag till Sverige och kände mig till att börja med som en främling. Jag gick som i en dröm och kunde svårligen tro, att jag nu var tillbaka i hemlandet.

Vid konferensen i Stockholm på sommaren samma år blev det beslutat att begynna egen svensk mission i Kongo, och i augusti samma år reste N. Westlind, K. F. Andreæ, C. J. Nilsson och L. F. Hammarstedt ut för att begynna det viktiga arbetet, som sedan utvecklat sig på ett sådant sätt, att det förvånar alla, som äga kännedom därom.

Detta är nu i breda drag något om missionen före 1886. Mot skildringen kanske någon vill anmärka, att jag låtit min egen person framträda allt för mycket. Detta kan väl också vara sant. Men det är ock sant, att jag nästan hela tiden var ensam. En annan sak är ock sann, och det är, att missionsverksamheten under den tid, som berättelsen omfattar, utgjordes huvudsakligast av undersökningsresor, byggandet av stationer, någon skolverksamhet, samtal med folket och, fast i mindre grad, predikan.

Med avseende på kongomissionens början och utveckling kunna vi säga: Av Herren är det skett och är ett under för våra ögon. Vare därför all äran hans!

Mukimbungu.

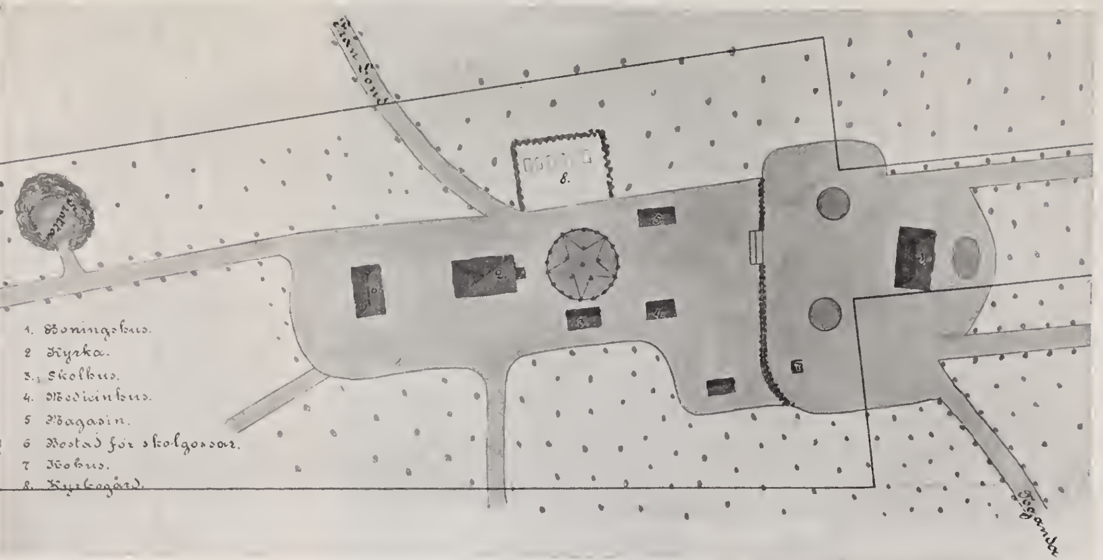
Av WILH. WALLDÉN.

Syrsorna ha knappt slutat sin nattliga serenad, morgonen är disig och grå och de väldiga grässlätterna äro genomdränkta av den våtaste dagg, men på Palabalastationen är redan allt i livlig rörelse. En skara kustmän från Liberias stränder söka överrösta varandra och trängas otåligt i magasinsdörren, där de mottaga sina bördor, som de sedan surra och binda på gårdsplanen.

Vad står på? Jo, bröderna Clark, Fredriksen och Lanceley, Livingstone-Inland-missionens sändebud och Jesu Kristi representanter i det mörka Kongo, stå färdiga att gå ut och plantera korsets fana högre upp i landet, dit handelshusen icke hunnit sprida död och fördärv med sina rusdrycker.

Allt är i ordning. Nu gives ett hjärtligt famntag och en trofast brodershand tlll en och var från den avhållne stationsföreståndaren, Henry Craves, och ömsesidigt växlas ett "Gud välsigne dig".

Just då de började stiga ned för berget på väg till Kongofloden, framträdde den majestätiska solen som ett stort eldklot och spred ett hav av ljus över landet. En känsla av helig fröjd genomströmmade deras hjärtan vid denna syn, ty de tänkte på rättfärdighetens sol, som höll på att uppgå för Kongos folk med salighet under sina vingar. Så kommo de ned till floden och

Plan av Mukimbungu station

färjades i bräckliga kanoter över till andra stranden. Då karavanen hade ordnat sig, följde den samma stig, som Stanleys expedition hade tagit, då den gick till Övre Kongo, över berg och moras, genom urskogar och stora grässlätter, genomskurna av en mängd större och mindre vattendrag, vilka alla måste vadas över. På det sättet fortsattes färden fem dagar under en glödande sol, tills de kommo till basundistammens område. Där stannade de och utvalde en plats i närheten av Kongofloden,

Boningshuset vid Mukimbungu

som de kallade Wunda (vila), och uppförde där ett gräshus.

Gräseldarnas tid var emellertid inne, och missionärerna blevo vittnen till det storartade och hemska skådespel, dessa förete i den mörka natten, då de hejdlöst rasa fram över det två till åtta meter höga, torra gräset, över de stora kullarna och de vida slätterna. Genom elden uppstår en rätt stark vind, så att varjehanda brinnande föremål kastas omkring. Ett brinnande fågelbo slog ned på taket till missionärernas hydda och antände den, och inom några minuter var den förvandlad till en ask-

hög. Landet såg efter eldens framfart ut, som om man hade brett ett svart bårtäcke däröver, och en stor del av missionärernas utrustning hade gått förlorad. De blevo så bedrövade, att de icke hade mod att bygga upp hyddan igen, utan beslutade sig för att gå över floden till södra stranden och bygga där. Framkomna dit, fortsatte de en timmas väg inåt landet, tills de kommo till en stor by, vid namn Mukimbungu, som låg emellan ett par skogar och begränsades av en hög ås i öster och söder. Folket tillhörde mazingastammen och hövdingen hette Malambukila. De blevo vänligt mottagna i byn, emedan folket hoppades få många och stora skänker. Våra män hade knappt hunnit slå sig ned här, förrän alla tre angrepos av en häftig feber, förorsakad av sorg och ansträngningar.

De hade icke tänkt att stanna på denna plats utan ämnade sig till Lukungas floddal, som blivit känd genom Stanley. Men på det att bärarna skulle hava något att göra under väntanstiden, fingo de i uppdrag att hämta virke och bygga ett hus. Ty man tänkte, att det kunde vara gott att hava en anhalt på vägen till och från kusten.

Den Gud, vars tjänare de voro, övergav dem icke i nöden utan hugsvalade dem och dämpade feberglöden, så att de kunde lämna sina sjukläger. De kommo nu överens om, att en av dem och halva antalet av bärarna skulle stanna kvar och fullborda huset, och två av dem med den andra hälften av bärarne skulle gå i förväg till Lukunga och förbereda en stations anläggande där. Så skildes de efter att hava överlämnat varandra åt Guds nåd och hoppades snart få sammanträffa på den nya platsen.

Knappt hade dessa två hunnit en och en halv timmes väg från Mukimbungu, förrän Lanceley fick ett svårt återfall av sin feber, och efter några timmar slöt han sina ögon i döden. Den överblivne hade ingenting annat att göra än, om ock under många tårar, reda sin broder en grav på höjden mitt emot den stora marknadsplatsen Konzo. Ovanpå gravkullen lade han några vita stenar i form av ett kors.

Så vände han om till sin kvarlämnade broder vid Mukimbungu och bringade honom den förkrossande underrättelsen. Under känslan av sorg och under mycken bön kom nu den tan-

ken fram: "Kanske är det Guds vilja, att vi skola stanna, där vi äro, och för dessa människor förkunna Guds frälsning".

Så blev Mukimbungustationen anlagd, icke efter mänskliga beräkningar utan genom Guds särskilda ingripande och under nöd och lidande, vilket ofta brukar leda till framgång och seger.

Broder Fredriksen, som är dansk till börden och som ännu lever och verkar i Kongo, blev föreståndare för stationen.

Under tiden hade Svenska Missionsförbundet beslutit att upptaga mission i Kongo och utsända budbärare i förening med Livingstone-Inland-missionen.

Mukimbungu kyrka

En av dessa budbärare var Nils Westlind, som anlände till Kongo år 1882 och blev stationerad på Mukimbungu såsom Fredriksens medhjälpare. Westlind tog till sin speciella uppgift att studera språket och gjorde en hel del översättningar samt predikade för folket. Därtill öppnade han en gosskola. Fredriksen ägnade sig mera åt det praktiska arbetet och stationens bebyggande samt medlade uti infödingarnas tvister och rättegångar. Genom klimatets inflytande, genom överansträngning och svåra umbäranden blev Westlind snart nedbruten, varför han 1885 måste återvända till hemlandet.

Vid den tiden var den engelske missionären Hoste ledare för verksamheten. De första kärvarna hade blivit inbärgade. i det att man fått döpa den första mannen och kvinnan samt bilda en församling. Namnen på dessa förstlingar voro Yoane Nkoba och Eva Manluakila.

Brödernas hjärtan överflödade av fröjd, och de kände sig tusenfaldigt belönade för sitt arbete och sina mödor. Sedan fick Hoste på en kort tid upptaga i församlingen ett fyrtiotal medlemmar.

Det sällskap, som hade utsänt de första missionärerna, förmådde emellertid icke bära de kostnader, som voro förenade med företaget, och måste därför hembjuda missionen med missionärer och allt till Amerikanska Baptistmissionssällskapet, som övertog det hela. Samtidigt beslöt Svenska Missionsförbundet att upptaga självständig mission i Kongo.

Av flera bidragande orsaker och icke minst därav, att Westlind under sin första period arbetat på Mukimbungu, fick Missionsförbundet utan några som helst kostnader övertaga denna station. Det var ju icke så mycket att få, ty byggnaderna voro otillräckliga och icke mycket värda, men ett Guds verk hade tagit sin början där, och man hade en operationsbasis att utgå ifrån.

Med kärlekens och hänförelsens glöd i hjärtat landsteg Westlind för andra gången i Kongo 1886 med sin i hemlandet värvade trupp, som bestod av bröderna Hammarstedt, Nilsson och Andreæ, och med samma känslor nådde de efter långa dagsmarscher det gemensamma målet, Mukimbungu.

Arbetet upptogs nu på flera områden. Hammarstedt nedbröts dock så gott som omedelbart av häftiga och svåra febrar, som ändade hans arbetsdag, innan aftonen kom. Det var under känslor, vilka vi hava svårt att föreställa oss, som bröderna grävde den första av Svenska Missionsförbundets gravar, nu så många vordna, i Kongos land. Och det var under häpnad och vördnad, som landets folk i aftonens frid sågo, huru stoftet sänktes ned i graven under tonerna, som ville kvävas av gråt: “Yeto tuna mona bena mu zulu“, det är: Vi skola återse dem i himmelen.

Under Andreæs ledning uppfördes vid denna tid en efter förhållandena god skollokal, som även tjänade till kyrka, samt ett nytt boningshus.

Förstärkning kom årligen från hemlandet. År 1888 kommo de första svenska kvinnorna, och en av dem, Anna Andersson, stationerades på Mukimbungu.

Nedskrivaren av dessa anteckningar blev ock stationerad här 1889 och hans hustru 1890, och här tillbringade de sin första period till 1893. Vid den tiden stod en hård kamp mellan ljus och mörker. Hedningarna började märka, att det fanns en mäktig kraft i missionen, som skulle bliva dem till hinder i deras gamla liv och taga bort deras onda seder och styggelser. Stridslystet och bråkigt, som mazingafolket var, låg det icke allenast i ständiga tvister och krig med varandra och staten utan hotade vid flera tillfällen att bränna stationen och döda oss. Men under tiden verkade evangelium som en surdeg, och de första bistationerna, Kumawawa, Kiandu och Nsweka, öppnades.

Infödda arbetare började deltaga i skolarbetet, sjukvården och verksamheten i allmänhet. Gosskolan, som nu kunde hållas hela året om, leddes till en början Teodor Anderson. Föreningen Kongobarnens Vänner i Göteborg hade åtagit sig underhållet av skolan och har fortsatt därmed intill denna dag.

Westlind utförde ett storartat arbete genom sin översättning av Nya Testamentet och sina Grammatikaliska anmärkningar till Kongospråket. Allt detta jämte två tillökade upplagor av sångboken m. m. trycktes vid Mukimbungu på en liten accidenspress.

Då doktor Walfridsson med fru kommo till Mukimbungu 1891, fick läkareverksamheten så småningom ett stort uppsving och beredde en god väg för evangelium. Fru Walfridsson har under sin vistelse vid Mukimbungu kraftigt bidragit till skolornas utveckling vid stationen. Vidare utvidgades stationen med ett nytt boningshus samt nödiga byggnader för sjukvården.

Under åren 1894—1897 voro makarne Sjöholm m. fl. stationerade där, och under denna tid erhöll Mukimbungu en storartad utveckling på flera områden. Vackra planteringar anlades. Evangelistskolan förlades dit, och unga troende män från våra olika stationer blevo där under tvenne kurser om året utbildade till evangelister och skollärare. Evangelium predikades i sjuttiotvå byar av en rätt försigkommen evangelistkår och församlingen förökades ständigt. Icke så litet litterärt arbete utfördes. Så redigerades tidningen Minsamu Miayenge på Mukimbungu.

Med undantag av de tider, som Laman med fru hava vistats i hemlandet, hava de varit stationerade vid Mukimbungu från 1897 till närvarande tid. Många och goda hava under tiden deras medarbetare varit. På de olika mellantiderna hava Jöns Larsson, Aug. Jansson, S. A. Flodén och Edv. Karlman haft ledningen. Mycket har under denna tid vuxit fram och nydanats på alla områden, så att man nu har svårt att känna igen det gamla Mukimbungu.

Nya, stora och välbyggda hus av tegel hava kommit i de gamlas ställe. Här ligga nu en vacker kyrka, bonings- och skolhus m. fl. inbäddade i vackra planteringar. Detta har kostat möda och arbete att få till stånd, och häruti hava bröderna Storm, Jansson och Johnell m. fl. inlagt stora förtjänster.

Församlingen har icke blott tillvuxit i antal, så att dess medlemmar nu räknas emellan fyra och fem hundra, utan den har vuxit i stadga och andligt förstånd samt renats och luttrats under tiden.

Mukimbungu har haft rykte om sig att vara en litterär station genom Westlinds goda arbeten. Den har icke vansläktats i detta avseende, ty broder Laman har på ett storartat sätt hävdat traditionen, i det att han översatt Gamla och reviderat Nya Testamentet, så att hela bibeln nu finnes tillgänglig på folkets språk. Dessutom har han skrivit en hel del goda läroböcker.

Du gamla, kära Mukimbungu, vår gamla operationsbasis, från dig har ljuset utgått som ifrån ett väldigt fyrtorn i natten och lyst hundraden och åter hundraden, som redan hunnit hamn.

Fortsätt och sprid ditt ljus med större och större kraft, tills den stora morgonen bräcker! Du är en helig plats, emedan Gud och vår Herre Jesus där uppenbarat sin frälsning för hedningarna; du är det genom de offer, som där bringats, och genom de gravar, som hölja stoftet av våra bästa vänner. Du har fått vår ungdoms kraft och kärlek, och hos dig dröjer min tanke så gärna. Ty där ha vi blivit förödmjukade, där ha vi gråtit, kämpat och segrat, och där ha vi njutit de heligaste fröjder, som jorden har att bjuda.

Kibunzi.

Av S. A. FLODÉN.

Kibunzi är i ordningen Svenska Missionsförbundets andra missionsstation i Kongo. Den ligger norr om Kongofloden, cirka 15 km. från Mukimbungu, och den anlades av K. J. Pettersson, H. Skarp och C. J. Nilsson år 1887—1889.

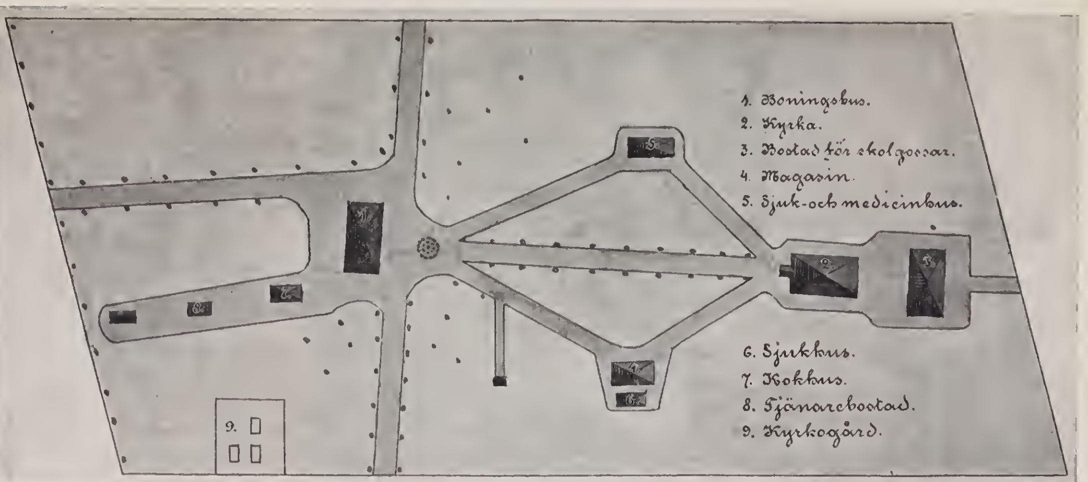
Då de valde denna plats, må man väl säga, att Herrens hand ledde dem. Han gjorde hövdingarna vid Kibunzi så villiga att upplåta plats för stationen, att missionärerna fingo bygga, varhälst de ville. Om byar eller hus låge dem i vägen, kunde de lätt flyttas. “Och“, hette det i överenskommelsen, “om missionärerna skulle säga: här vilja vi bygga, så skulle alla svara: byggen, byggen.“ Så gick det ock. Till skogar och vatten, vägar och fält skulle de hava samma rättigheter som infödingarna.

Stationen ligger på en höjd med härlig utsikt åt alla håll, torrt och friskt, och är därför en hälsosam station.

Att börja med bodde man i gräshus, tills man hunnit uppföra ett magasin av plåt, som missionärerna bodde i det första året. Sedan byggdes tvenne boningshus av lera med tak av gräs. Dessa blevo dock tillhåll för ormar, ödlor, råttor och flädermöss, som särskilt om nätterna förde ett förfärligt oväsen. En rätt stor samlingslokal av resvirke med halva plåtväggar och grästak uppfördes. Här började strax med skola och möten, och det dröjde icke länge, förrän man hade hjälp av infödingar så väl i

KIBUNZI NYA KYRKA

Plan av Kibunzi station

skolarbetet som vid ordets förkunnande. År 1890 byggdes ett tryckeri, det andra huset av tegel inom vår mission.

Utvecklingen av skolarbetet tog snart en sådan fart, att man såg sig nödsakad att få en samlingslokal till, i vilken mindre möten kunde hållas samt skola för arbetare och äldre personer, som önskade lära sig läsa. Även denna lokal uppfördes av sten och taket lades med plåt.

Sedan stationen sålunda blivit byggd, väntade man ju att få

Boningshuset vid Kibunzi

upphöra med det tunga byggnadsarbetet, men det blev annat av. Det befanns snart vara omöjligt att reda sig i den gamla skollokalen. Sol och regn gjorde det mycket svårt att vistas där, och blåsten var ofta så våldsam, att den ryckte papper och böcker från deras platser. För övrigt hade vitmyrorna så förstört allt trävirke, att det var livsfarligt att vistas där. Kom det en häftig storm, så sattes taket i rörelse, så att unga och gamla rusade på dörren, vare sig det var under en livlig lektion eller vid en stilla andaktsstund. Kongokonferensen beslöt därför, att en ny lokal skulle uppföras. Den begärde av Missionsförbundets sty-

relse ett anslag av £ 40-0-0=720 kr. Men skrivelsen därom gick förlorad under vägen, vadan vi aldrig fingo något svar. Då det led på tiden, måste vi, oaktat intet svar kom, gripa verket an. På ett håll högg man, skrädde och bar fram virke, på ett annat sågade man plank och bräder och på ett tredje var tegelslageriet i full gång. Vi arbetade i vårt anletes svett från tidigt på morgonen till sent på aftonen. Innan regntiden inbröt, var skolan eller kyrkan färdig. Och det är väl fråga om, huruvida glädjen

Vy från Kibunzi

kunde vara större vid tempelinvigningen i Jerusalem, än den var, då kyrkan invigdes vid Kibunzi på hösten 1894.

År 1899 var ett anmärkningsvärt år för Kibunzi. På grund av för få arbetskrafter inom vår mission — 8 missionärer hade dött på ett enda år och K. J. Pettersson hade måst flytta från Kibunzi för att övertaga arbetet vid Londe — beslöts, att Kibunzi station skulle indragas och verksamheten skötas från Diadiastationen. Där voro boningshusen bättre, där hade vi då flickhemmet och där voro flera arbetskrafter.

Det var förenat med många svårigheter att sköta Kibunzi från Diadia, ty verksamheten var redan då vittomfattande. Och

samma år fingo vi dyrt plikta för att vi lämnat Kibunzi. En dag, under det gräseldarna gingo fram, fördes ett brinnande råttbo av en virvelvind och kastades upp på kyrktaket, som strax fattade eld. Innan infödingarna, som förlorat fattningen, kommo sig för en smula, var kyrkan med lampor och skolmaterial nedbränd. Och icke nog därmed utan även medicinhuset, som stod nära intill kyrkan, förstördes i branden med nästan hela medicinförrådet.

De kristna vid Kibunzi blefvo utom sig av sorg. De hade bönemöte, gräto och bådo. Jag fick ett brev, i vilket de bådo om förbarmande, om tålamod och hjälp. De skulle villigt göra, vad vi önskade, blott de icke bleve lämnade åt sig själva i sorgen. Karlen, som tänt eld på gräset, sprang sin väg och var borta i flera dagar.

Jag skrev till dem, att det var en svår prövning för oss och dem, men att de nu hade att visa sin kärlek till Herren och hans hus. De skulle hugga virke, såga plank och bräder o. s. v., och vi skulle komma och hjälpa dem. Då brevet kom till Kibunzi, samlades alla de troende för att höra svaret. När läraren, Kiasungwa, läst det, utbrusto de i glädje: "Tack, gode Gud, nu vilja vi göra, vad fader Flodén sagt, och ingen må saknas i arbetet."

Efter tre veckor var det erforderliga virket samlat, och efter ytterligare tre veckor var kyrkan färdig, bättre än förut.

Hedningarna hade hånat de kristna och glatt sig åt, att de skulle få ha sina möten under mangosträden i regntiden. Men de kristna arbetade och bådo dagligen Gud avhålla regnet, tills huset var färdigt. Då vi gingo ned ifrån kyrktaket sista kvällen, började åskan mullra och ett milt regn falla. Då utbrusto de troende under hänförelse: "Sannerligen, en underbar Gud! Det är just, vad vi bett honom om."

Den aftonen skall jag aldrig glömma. Man blåste i trumpeter och höjde glädjerop till Gud. Kvinnorna ställde sig med ryggen mot kyrkväggen, slogo sig för munnen och ropade, som de bruka göra i glädjerus. Sedan det var mörkt, hörde jag ljud i kyrkan. Jag gick dit och fann tre kvinnor ligga på sina knän, tackande och lovande Gud.

Många och brinnande voro de böner, som denna afton på mötet uppsändes till honom, som från sin himmel skådar ner till

människorna på jorden. Det ovanliga var ock, att icke en enda begärde ett öre för vad han gjort.

År 1902 stationerades missionärsparet Berthold på Kibunzi. Men om man skulle kunna uppehålla Kibunzi som huvudstation, så var det nödvändigt, att den helt och hållet ombyggdes, ty alla husen voro fallfärdiga. Att detta då blev av, har vår nu hänsovne broder Berthold stor förtjänst uti. Med synnerligt intresse för Kibunzifolkets väl arbetade han kraftigt för stationens ombyggande. Och konferensen insåg, att det var bättre att nedlägga Diadia än Kibunzi, ty Diadia var mycket ohälsosam för de vita, vilket de många gravarna vittna om, och förövrigt bodde icke mycket folk i närheten av Diadia, då däremot vid Kibunzi är friskt och skönt och mycket folk.

År 1904 började ombyggandet av stationen, vilket arbete nu är avslutat. Det året uppfördes ett hus innehållande magasin och medicinrum. År 1905 uppfördes det nuvarande boningshuset innehållande 4 rum, kontor och matsal, och följande år ett hus, innehållande kök, skafferi, mörkrum och strykrum. År 1907 byggdes den nya kyrkan med sittplatser för 400 personer och år 1908 ett boningshus för skolgossar, innehållande tio rum. Alla dessa hus äro uppförda av tegel och taken täckta med plåt.

Allt arbete från början till slut hava missionärerna med tillhjälp av de svarta utfört. Det har varit tröttsamt och tålamodsprövande, men då man nu ser stationen, ser de nyplanterade alléerna, de snörräta vägarna och gångarna, prydda med kantväxter, ser rosenbuskar och blomsterrabatter, välvårdade gräsmattor och planteringar, så känner man sig rikt belönad och har en förkärlek för platsen såsom för ett eget hem, där man vill och kan både leva och dö.

Den andliga verksamheten har, isynnerhet tidtals, varit mycket livlig. Det finnes knappast en by inom Kibunzi distrikt, där evangelium icke mer eller mindre predikats. I de allra flesta ha vi haft skolor längre eller kortare tid, och för närvarande undervisa infödda lärare i 40 utskolor inom distriktet. De män och kvinnor, som längre eller kortare tid undervisats i våra skolor, kunna räknas i tusental, och få äro de hedningar, som icke hava hört budskapet om frälsningen i Jesus Kristus.

Kurser i slöjd och sömnad hava hållits upprepade gånger, vadan ute i byarna finnas många, som kunna snickra, sy kläder

etc., vilket gör, att det nu ser helt annorlunda ut inom hela distriktet än det fordom gjort.

Då detta skrives, hava mellan 1,200 och 1,300 personer genom dopet upptagits i Guds församling. En del hava, sorgligt nog, måst uteslutas, i de flesta fall för dryckenskap och otukt. Några hava utflyttat, och 436 hava hädankallats genom döden. Omkring 600 finnas ännu kvar i församlingen.

Sovsjukan har tidtals härjat gruvligt, dock mera ute i byarna än vid stationen, och många av våra förhoppningsfulla unga män och kvinnor hava ryckts bort i sina bästa dagar.

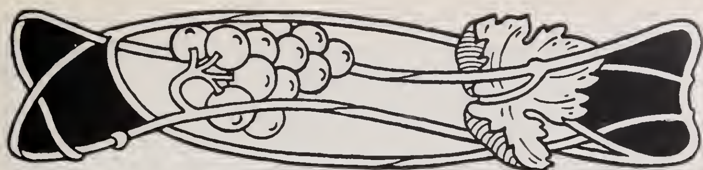
Vad som är särskilt anmärkningsvärt för Kibunzi, det är, att under dessa 23 år, som stationen existerat, icke mer än en av dess arbetare dött där på platsen. Det var Sofia Karlsson. Men det är att märka, att hon kom med den sjukdom, i vilken hon sedan dog.

Magnus Ragnström ligger ock begraven där, men han kom dit till konferens den ena dagen och dog den andra. Makarna Nils Westlind hava två barn begravna där. Det ena fördes dit som lik från Mukimbungu.

De, som längre eller kortare tid förestått stationen, äro: K. J. Pettersson, Wilh. Sjöholm, K. E. Laman, Sven Baur, Aug. Berthold, Edv. Karlman och S. A. Flodén.

Må Gud alltfort hålla sin skyddande och välsignande hand över Kibunzi station, över dess arbetare, vita och svarta, dess församling och dess skolor, och låte han arbetet, som där utföres, bära riklig frukt till människors frälsning under tider, som komma.

Diadia station.[*]

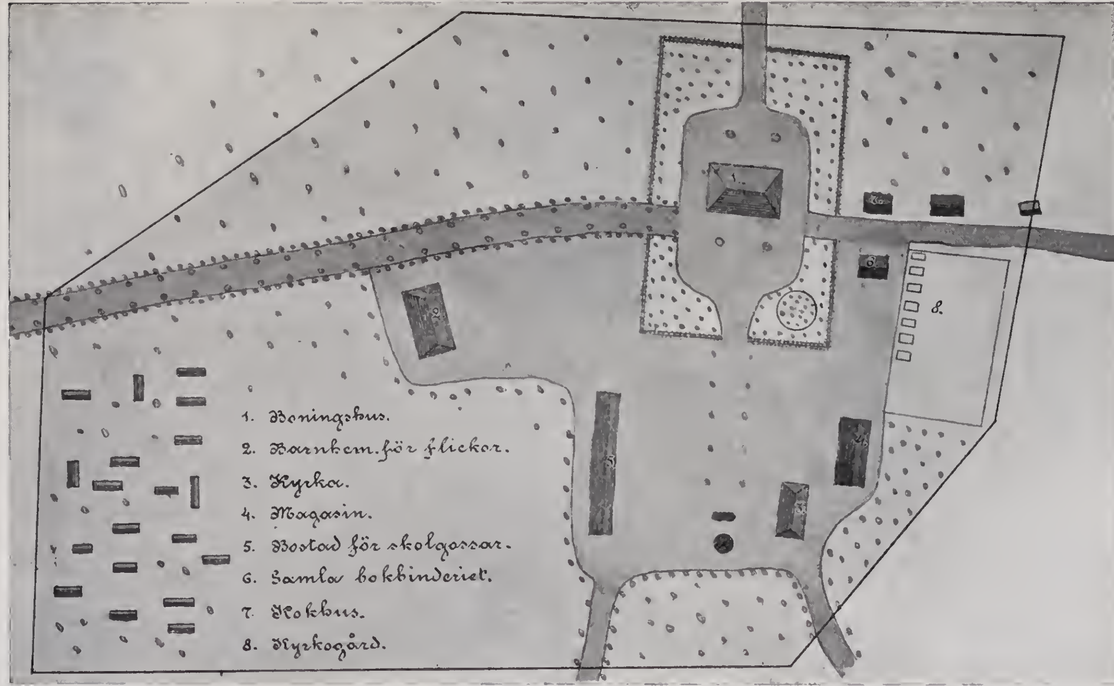
Av C. J. LINDSTRÖM.

Det gamla Diadia

Bland våra missionstationer i Kongo är Diadia väl känd för de missionsvänner, som följt med vår kongomissions utveckling. Stationen har fått sitt namn efter den by, som ligger närmast. Diadia är beläget omkring 2 sv. mil i nordvästlig riktning från Kibunzi station och ligger på en slätt, omgiven av höjder, varför klimatet icke är det bästa. Da Kibunzi station var anlagd, önskade missionärerna ännu mera utvidga verksamheten, varför de, efter att hava gjort några undersökningsresor, beslöto att vid Diadia anlägga en ny station. Den 8 augusti 1888 var en betydelsefull dag för infödingarne i det folkrika distriktet, ty då fingo de besök av tvenne missionärer, som kommo för att plantera korsets fana i deras bygder. Dessa två Herrens vittnen voro K. J. Pettersson och Henning Skarp. Deras rykte hade visserligen gått framför dem, att de voro Guds vite män och att de icke hade onda planer, men vidskepelsen och ondskan var för stor för att de skulle mottagas uteslutande med välvilja. Tvärtom insågo avgudaprästerna och deras likar, att dessa vita skulle

*) Nedlagd 1906 som huvudstation.

Plan av Diadia station

komma att strida med dem om makten och folkets förtroende, varför de uppbjödo all sin förmåga att hindra dem i deras förkunnelse av den nya läran. Avgudaprästerna sökte ock inverka på de omkringboende hövdingarne, så att dessa kommo tillsammans och rådgjorde om, huru de skulle förhindra missionärerna att bygga. Än begärde de ett högt pris för den plats, missionärerna begärt, än hotade de att skjuta dem, än att förtrolla dem, men ingenting hjälpte. Missionärerna voro obevekliga. Slutligen

Diadia

fingo de löfte om en plats, där de skulle få bygga och bo. Då dessa första svårigheter voro undanröjda, vidtog själva byggandet. De, som fingo sig detta arbete anförtrott, voro missionärerna Skarp och Håkansson. Det första huset uppfördes av gräs och var icke större, än att de med nöd fingo in sina tältsängar. Sedan uppfördes ett större gräshus, innehållande tre rum. Så byggdes det ena huset efter det andra samtidigt med att andlig verksamhet upptogs och utvecklades. Visserligen voro husen små samt uppförda av lera och täckta med gräs, men de fyllde

sin uppgift. Boningshuset hade fyra rum och matsal. Till vänster om boningshuset lågo kokhus, slöjdbod och en liten skol- och predikolokal. Till höger voro matbod, magasinsbyggnad och gosshus.

Men det var icke blott folket, som lade hinder i vägen, utan febrar och sjukdomar gjorde icke så litet till att korsa många av missionärernas planer. Svårigheterna de första åren voro stora, men missionärerna kämpade med den förvissningen, att de skulle segra. De brukade flitigt de andliga vapnen, och mörkrets fästen ramlade, det ena efter det andra. Snart vågade några bland Diadiafolket taga steget ut och ställa sig på Herrens sida, så att en församling bildades, som sedan förökades med dem som trodde.

I skolan undervisades i de heliga skrifterna och vanliga skolämnen. I byarna runt omkring Diadia gjordes besök och samtalades om det enda nödvändiga, och ljuset bröt fram och skingrade mörkret, det mörker, som i årtusenden vilat över detta folk.

Men för att nå det stora flertalet måste man utbilda landets egna söner och utpostera dem i omkringliggande byar såsom evangelister och skollärare. Detta kunde påbörjas 1891, då den första utstationen, Mbanza Nsanga, byggdes i Diadia distrikt. Där uppehölls skol- och predikoverksamheten av en infödd evangelist. Byverksamheten utvecklades sedan år efter år, så att nästan varje större by i grannskapet fick sin skola och evangelist. En annan verksamhet började 1896, då friköpta flickebarn från olika platser fingo sitt hem pa Diadia för att fostras till goda kvinnor. Även detta var ett talamodsprövande arbete, som dock säkerligen på den stora dagen skall framvisa många sköna frukter. Vid några särskilda tillfällen besökte Guds Ande Diadia på ett mera kraftigt och genombrytande sätt, och många voro de, som funno livet i Guds Sons tro.

Men själafienden kunde icke se denna rörelse och hålla sig overksam. Han uppviglade sina tjänare avgudaprästerna till att beskylla missionärerna än för det ena än för det andra onda, och det såg understundom rätt hotande ut. Och vad själafienden icke lyckades med makt, det lyckades han med list. De troende frestades till månggifte, till att dricka palmvin och dansa. Sorg-

ligt nog återvände många till sitt gamla liv, men andra voro trofasta intill döden.

Hälsotillståndet vid Diadia var icke det bästa. Säkerligen berodde detta på dess läge och vattensamlingarna runtomkring. Malariafebrar voro mycket vanliga bland de vita, och stundom övergingo dessa febrar till en svårare art, som slutade med döden.

Personer, som kommo dit med friska krafter, blevo snart nedbrutna, så att de måste byta om vistelseort eller resa hem i förtid. Bland de svarta härjade ock sjukdomar på ett förfärande sätt, och särskilt krävde sovsjukan sina offer bland unga och gamla. Som barnhemmet även hemsöktes av den hemska sjukdomen — den ena flickan efter den andra bortrycktes — så ansågs rådligast att upplösa hemmet. Detta skedde ock år 1903.

Den förut folkrika trakten ödelades således genom sjukdom och död, och folkmängden minskades betydligt. På grund härav beslöts vid konferensen 1906 att indraga Diadia som huvudstation och förlägga dess verksamhet till Kibunzi.

De missionärer, som längre eller kortare tid förestått Diadia, äro Henning Skarp, M. Rangström, Wilhelm Sjöholm, Jöns Larsson, S. A. Flodén, C. J. Lindström och Edv. Karlman. På kyrkogården vila till uppståndelsens morgon Clara Strömberg, Maria Nyberg, Henning Skarp, fru Matilda Flodén, Erika Johansson, fru Anna Lindström, Emil Olsson, Hanna Ceder och Jöns Larssons lilla flicka.

Som synes av denna korta historik, har mycket arbete nedlagts vid Diadia. Många böner hava uppsänts till missionens Herre för detta folk Om icke resultatet blivit det önskade och om icke alla förstått att uppskatta värdet av missionärernas arbete, så är det dock visst, att Diadia station haft sin betydelse, som aldrig skall utplånas. Först på den stora dagen skall frukten av evangelii verksamhet på denna plats varda fullt uppenbar.

Nganda.

Av J. HAMMAR.

Svenska Missionsförbundet hade i början av år 1890 tre missionsstationer i Kongo, nämligen Mukimbungu, Kibunzi och Diadia. De båda sistnämnda ligga västerut från Mukimbungu. Nu riktade man sina blickar åt norr för att komma in bland Bwendestammen, varför en undersökningsresa företogs av missionärerna Westlind, Andreæ och Nilsson. Denna resa hade till följd, att man beslöt bygga en missionsstation på en av de branta utlöparna, som bilda sluttningarna av Nsundi Mamba-höglandet. Platsen hade namnet Nganda, och här anlades av ovannämnde Andreæ Svenska Missionsförbundets fjärde station i Kongo år 1890.

Ngandaberget, omkring 500 meter över havet, har på sin topp fyra kullar, och på den högsta av dem ligga stationshusen. Därifrån gives en vidsträckt utsikt åt alla håll, dock mest åt söder och väster. Åt sydost synes Kongoflodens stora, glänsande yta utbreda sig på fyra ställen, och där bortom reser sig en bergskedja, vilken slutar med en väldig tvärbrant. Mellan bergen och floden ligger Lukunga missionsstation, anlagd av missionär K. J. Pettersson. Åt söder synas höjder långt bortom Mukimbungu. Åt sydväst reser sig Bidiberget, och där bakom, på andra sidan Luwalafloden, ligger Kibunzi. Åt väster synes en hög, lång ås med Kinganga- och Kikubihöjderna, bakom vilka

Kinkenge missionsstation är belägen. Åt nordväst synes Franska Kongo och i norr Kingoyibergen. Åt öster ser landet ut som ett i uppror stelnat hav, och däråt sträcker sig ej utsikten längre än omkring tre mil fågelvägen.

Att från en plats sådan som denna betrakta gräseldarna om kvällarna under augusti och september är att se ett det mest storartade skådespel. Åt alla håll synas då väldiga eldlinjer, än raka, än i bågar, än bredvid varandra, än över varandra och med ständigt

Plan av Nganda station

växlande form och läge. Ibland ser det ut, som en del avlägsna eldar vore ljusbågar, satta uppe i molnen. Detta beror på de höga bergen i fjärran. Hänförande är också att vid ett åskväder under nattens mörker betrakta blixtarna, som med sina bländande flammor upplysa himmel och jord. Då det ibland händer, att de komma ända till tjugo i minuten, är skådespelet mäktigt imponerande.

Då de vita kommo till Bwende, bodde i dessa av naturen rika trakter ett släkte, bundet i djupaste mörker, fetischdyrkan,

grymma seder, slaveri, dryckenskap, girighet och avund. Ofta företogs giftprovet för att taga reda på de onda, som på hemligt sätt genom trolldom förorsakade sjukdom och död. Med hopp och förtröstan till missionens Herre började dock missionärerna med gärning och ord att vittna om honom, som är ljuset, sanningen och friden. Dagar, som kommo, hava visat, att deras arbete icke varit fåfängt.

Om Ngandas historia, innan de vita togo det i anspråk, berättar den gamle läraren Minludi följande:

"Då den vite kom till Nganda, fanns där ej någon by, ty folket hade flyttat ned i dalarna omkring berget. Den siste, som flyttade därifrån, hette Mintulu Mambu och var en ansedd och fridsam man. Han dog i Mpombo, då jag var gosse. På Nganda liksom på andra ställen förekom "lemba", en fetischdyrkan, genom vilken man sökte roffa till sig andras ägodelar. Platsen, på vilken avguden tillverkades, var helig, och om någon obehörig beträdde den, blev han genast bunden och släpptes ej lös, förr än han betalt, vad som fordrades. Själva stationsplatsen har varit en begravningsplats. Som flera sade sig hava sett järtecken på Nganda, troddes det vara ett tillhåll för spöken och onda makter. Då man i de omgivande byarna skulle göra slut på någon avgud, gick man till Nganda för att där utföra ceremonien. Sålunda blev berget en plats, där ingen varken ville eller vågade bo."

Man kan av Minludis berättelse förstå, att den vite gärna fick slå sig ned på berget. Att han var en orädd man, som minst av allt fruktade för avgudar och spöken, visar en gängse berättelse, som säger, att han trampat ihjäl två av det senare slaget.

Andreæ kom till Nganda den 3 maj förstnämnda år och tog genast itu med att uppföra tvenne gräshus. Den 24 juni kom Jöns Larsson honom till hjälp. Under den torra tiden uppförde de ett boningshus av tegel, innehållande två rum. Detta användes numera till magasin. Under tiden köptes av Kongostaten en tomt, som innehåller 337,58 ar och för vilken betalades 150 francs. Det följande året kom J. A. Norén till hjälp i arbetet. Det ena huset efter det andra byggdes nu med rask fart, så att i slutet av år 1893 funnos, utom det förstnämnda huset, två boningshus, kokhus, gosshus, ett hus för medicin och snickarebod

samt kyrkan, som på sin tid kanske var den ståtligaste i Nedre Kongo. Sedermera under K. E. Lamans tid på Nganda byggdes ännu ett gosshus. År 1903 tillökades medicinhuset, och året därpå byggdes två mindre hus. Det gamla kokhuset nedrevs 1905 och ersattes med ett nytt. Då uppfördes också ett litet sjukhus, som är det första i sitt slag vid våra stationer i Kongo.

Det ena boningshuset och magasinet vid Nganda

Då husen på Nganda byggdes, skedde det med omsorg och med bättre material, än man använt vid föregående stationer, varför Nganda då ansågs som en av de bästa. Den har dock med tiden fått byta om roll i detta avseende i jämförelse med de övriga stationerna.

När man vet, att vid allt byggnadsarbete missionärerna själva e blott fått vara byggmästare utan också de första och sista vid arbetets utförande, emedan de svarta ej förstodo sig på annat husbygge än hopbindandet av sina gräshyddor, och då ej några hantverkare från andra platser i Afrika eftersänts, sasom

skett vid föregående stationers byggande, förstå vi något, med vilka svårigheter missionärerna hade att kämpa, under det att febrarna också togo sin del av deras mod och energi. Arbetet föraktades av de infödda. Det passade åt kvinnor, gossar, flickor och slavar. Om någon utmärkte sig framför andra i flit och skicklighet, blev han snart, i synnerhet om han ej hade någon framstående samhällsställning, utpekad som trollkarl och dödad.

Vy av Nganda station

Men det ej blott byggdes på Nganda under 1890-talet, utan det ägnades också mycket arbete åt platsens omgivning. Man planerade, anlade vägar, planterade vackra alléer med allehanda nyttiga prydnadsväxter och fruktträd och gav platsen ett tilltalande utseende. Man planterade palmer av flera slag, yuka-, akacie-, mangos-, apelsin-, lemon-, loquots- och kaffeträd, körsbärsbuskar, myrten, nerium, kaktus, agaver och rosenbuskar. Dessutom planterades pisang, kassava, batater, ignamer, ananas m. m. Stationen har därför hela året om rikligt med frukt.

Tack vare tropikernas sol och den ypperliga jordmånen har odlaren sett sin möda mer än rikligt belönad.*

Men missionärerna kommo ej blott för att bygga hus och plantera nyttiga träd. De kommo för att sprida ljus och förkunna evangelium för ett i mörker famlande släkte. Denna sin uppgift ha de alltid haft i sikte, och missionens Herre har krönt deras arbete med framgång. Det har bestått i ordets förkunnande, i skolverksamhet, i botandet av sjuka och i hjälp på varjehanda sätt. Ej blott på stationen har detta arbete bedrivits utan överallt i byarna däromkring. Många byskolor hava byggts, i vilka infödda evangelister predikat och undervisat. Bland dessa må nämnas Honde, Bulu, Lukoko och Nsundi Mamba. En Guds församling har uppstått, som i slutet av mars 1901 räknade över 300 medlemmar. Den förste döptes i oktober 1892 och hette Abalami Nkumba. År för år har sedan en skara döpts. Många ha under tiden gått hem i tron på sin Frälsare. Febrarna och sovsjukan ha orsakat stor dödlighet bland folket. År 1901 kom en prövningens och sållningens tid, under vilken församlingen fick bättre än förut förstå, vad det vill säga att följa sin Mästare. Medlemsantalet har sedan dess varit omkring 200.

Promenaden under apelsinträden

Om den gamle Mintulu Mambu nu stode upp ur sin grav, skulle han icke känna igen sig. Överallt skulle han finna sederna mildare, den allmänna säkerheten större, folket mera upplyst och nya tänkesätt rådande. Han skulle här och där i byarna träffa många, som dyrkade den ende, sanne Guden, ljusets fader och alla goda gåvors givare, och som trodde pa den han sänt, Jesus Kristus. Han skulle förundra sig över, huru flere hundra kunde läsa och skriva och meddela sig med varandra genom

*) Dessa planteringar äro missionens egendom och missionärerna betala till missionen vad de använda därav för hushållet.

tecken, med vilka de bildade ord. Han skulle säga, att en ny tid kommit och att de järtecken, som förr synts, bebådat densamma.

Många missionärer hava under tiden arbetat på Nganda. Alla hava de, var och en efter sin förmåga och på sitt sätt, bidragit till de resultat, som vunnits. Utom de förut omtalade kunna nämnas W. Walldén, C. N. Börrisson, C. W. Lembke, E. Ekström, P. A. Westlind och M. Westling. Dessa ha längre eller kortare tid varit föreståndare för stationen. De, som där fått

Skolan och gosshuset vid Nganda

sluta arbetet och ingå i vilan, äro: K. F. Andreæ, fru Karolina Andreæ, Augusta Waxgren, Sofia Karlsson, J. A. Norén, Albertina Rutström, Ida Svensson, fru Cornelia Ekström och hennes lilla Monika, Alma Johansson samt Elisabet Fält. De ha gått för att mottaga den trogne tjänarens lön. Välsignat är deras minne.

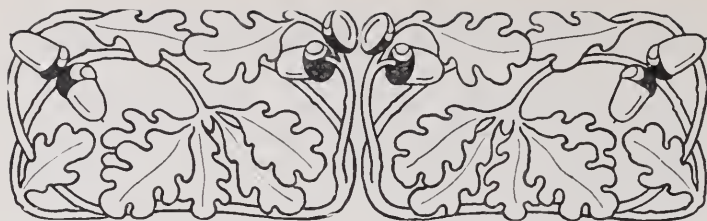
Vad klimatet vid Nganda beträffar, må nämnas, att medeltemperaturen är omkring 27° C. Variationen mellan dag och natt och mellan regntid och torrtid är ringa, varför man kan säga, att värmen är konstant. Under regntiden är ibland luften mättad med fuktighet och nederbörden riklig. På

grund av lerjordens förmåga att länge kvarhålla vatten och vara tjänlig för mygg, finnes det sådana hela året om på stationen. Då, som vi veta, det är dessa, som överföra malariaparasiten från den ena människan till den andra, äro missionärerna ständigt utsatta för att nedsmittas, i synnerhet som de infföddas bostäder befinna sig i omedelbar närhet av de vitas. Följderna av dessa förhållanden ha gjort, att Nganda ej har så gott rykte om sig ur hälsosynpunkt sett.

Nganda stations område har varit större än någon av de övriga stationernas. Åt nordost finnas ännu obrutna trakter, där det fordras planmässigt och ihärdigt arbete. Herren låte i fortsättningen sin rika välsignelse vila över missionsarbetet i Bwende!

Palmplanta

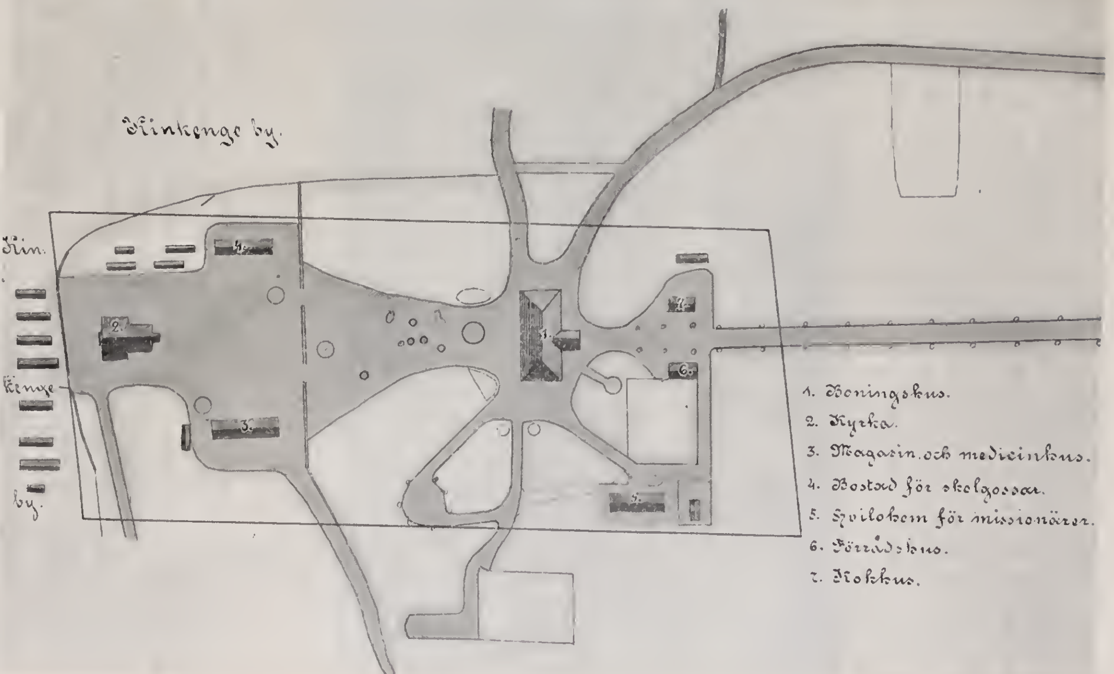
Kinkenge.

Av C. N. BÖRRISSON.

Vi hade länge bett och hoppats att få upptaga en ny missionsstation. Efter flera undersökningsresor föll valet på Kinkenge. Missionär Skarp hade besökt platsen redan 1895. Det blev hans sista resa. Efter en överansträngande marsch insjuknade han i den våldsamma hæmaturiska feber, som efter några dagar ändade hans verksamma liv.

I april 1897 besöktes platsen av de nu vilande bröderna Jöns Larsson och Ivar Johansson. Då gjordes överenskommelse med Kinkengehövdingen Makasa Biyala om upplåtande av hans by för missionen och ett fredligt samarbete. Många byar däromkring hade väl visat sig vänliga men ändå ovilliga att upplåta plats för en missionsstation. På brödernas undran, var de skulle få stanna och bygga, hade man i de andra byarna svarat: "Gån till Kinkenge."

Kinkengefolket var mycket vilt och grymt och hade många synder på samvetet. Men Gud hade ändå gjort dem på särskilt sätt förberedda. Detta är ej den enda plats, där han så gjort. En av förfäderna på platsen hade sagt, innan han dog: "När jag gått bort, komma främlingar, som skola lära eder goda ting. Dem skolen I mottaga." Denna profetia funno de passa in på missionärerna.

Plan av Kinkenge station

Den 8 juli 1897 kunde Ivar Johansson och August Jansson början det första röjningsarbetet för stationens grundläggande.

Det är ingen lätt sak att uppföra en missionsstation i Kongo. Man måste ju beräkna den minsta möjliga kostnad, då resurserna äro mycket små. Men leran grävdes, formades, soltorkades och brändes till tegel. Det ena stora mahognyträdet fälldes efter det andra och sågades upp till stockar och bräder. Och efter mindre än fem år var Kinkengestationen färdig med boningshus för mis-

Boningshuset vid Kinkenge

sionärer på fyra boningsrum och tre mindre rum till skafferi och garderober, särskild köksbyggnad med tjänarebostad, kyrka, rymmande 350 personer, två gosshus med tillsammans nio rum, ett hus med slöjdbod m. m., ett hus med sjuk- och medicinrum, två rum till magasin och ett bostadsrum samt ett hus för höns, getter, odlingsprodukter o. d.

Samtidigt hade pågått en kraftig grundläggning för det direkta missionsarbetet. Det allmänna förtroendet bland folket växte mer och mer, och de vetgiriga bland ungdomen kommo i tiotal, ja hundratal för att bliva undervisade.

Året efter grundläggningen kom P. O. Wirén med fru, och detta blev en stor hjälp i alla avseenden. Ej många förstå, huru illa våra bröder foro, då de jämte allt byggnads- och undervisningsarbete även skulle sköta om hushållsbestyren. Det fick naturligtvis bli härmed, som det kunde. Den unga fru Wirén var till mycken nytta och glädje för både vita och svarta. De senare påstodo sig känna igen henne som en kvinna av deras egen släkt, som för någon tid sedan dött och som Wirén tagit reda på någonstädes i de dödas värld. Således hade hon kommit att uppstå bland dem igen. Hon fick därför från början bära den kvinnans namn. Inga invändningar hjälpte.

Men följande år fick infödingarnas gamla vantro en obotlig knäck, då det första missionärsbarnet föddes ibland dem. Det är en vitt utbredd uppfattning, att de vita varit svarta och som sådana växt upp och levat i landet och först genom döden kunnat bliva vita. Men därav måste följa, att de vita alltid komma till så stora de äro och ej kunna födas, ej heller föda barn. Denna vantro har hindrat infödingarne att ens hoppas att lära, vad vi kunna, eller att bliva så skickliga eller rättfärdiga, som vi äro, förrän de genomgått denna förvandling.

Wiréns förstfödda fick nu överbevisa hedningarna om verkliga sanningen, så som de vuxna missionärerna med alla sina förklaringar icke kunnat göra.

Ej endast i denna svårighet utan även i en mångfald andra, såsom ifråga om kristna, sedliga begrepp, sunda familjeförhållanden, fostran av de unga och utövande av en del av församlings- och sjukvården m. m. är det av synnerlig vikt att hava åtminstone ett gift missionärspar vid en station. Och missionärsbarnen ha även de sin uppgift att fylla, såsom vi visat.

Många missionärer hava sedan deltagit i arbetet vid Kinkenge. Såsom stationsföreståndare hava utom de redan nämnda tjänstgjort följande: Aug. Berthold, Jöns Larsson, W. Walldén, C. N. Börrisson och Axel Wennerström.

Ehuru inga ombyten av missionärer ske, utan att det är nödvändigt, så är det dock tydligt, att arbetet på en station kännbart lider av desamma och detta allra mest vid täta ombyten av föreståndare. Mången god plan blir ofta ofullbordad och

många experiment måste göras av de nya för att finna vägarna till framgång.

Stationen har mer och mer utvecklats på allt sätt. Den har befunnits vara en av de få lyckliga platser i Kongo, där malariamyggan ej trives, varför platsen är jämförelsevis hälsosam. Härför har den ock haft sitt värde som viloplats för mången uttröttad missionär. Samtidigt med husens uppförande schaktades och gjordes gångar och anläggningar med träd och blomstergrupper. Den gamla skogen utgallrades till en angenäm park. Genom ett

Kinkenge kyrka och gårdsplan

gott umgänge med byfolket lyckades man vinna behövligt utrymme, då den av Kongostaten köpta tomten var tilltagen alltför liten. Missionärernas rättfärdiga levnadssätt har ingivit förtroende, och många äro de, som velat lära sig att arbeta och på samma gång förtjäna något. Samtidigt ha de blivit mera mottagliga för annan undervisning. Rätt stora odlingar ha gjorts omkring stationen, varifrån ha hämtats behövliga födoämnen både för missionärerna och deras skyddslingar.

Det praktiska och i synnerhet odlingsarbetet har haft sitt

stora inflytande och goda föredöme för alla i nejden. Under missionens första tid förekom odlingsarbetet bland folket mycket sparsamt och var huvudsakligen överlämnat åt kvinnorna. Nu gå både män och kvinnor efter exempel från stationen till arbetet, och följden har blivit, att nästan all jord i trakten, som passar för odling, har uppodlats, så att folket på ärligt sätt skaffar sig gott om lämpliga födoämnen. Det är vägen till välstånd och lycka.

Även har uppfödande av mindre husdjur, handel och andra företag blomstrat. I byn är ordning och snygghet rådande,

Vilohemmet vid Kinkenge

och husen strävar man att bygga bättre än förr. Somliga, som lärt sin konst hos oss, bygga till och med tegel- eller trähus och skaffa sig även enkla möbler, som de förr saknade.

Det var en stor segerdag, då den första byskolan till Kinkenge kunde börja i Bunzi, omkring en timmes färd från stationen åt norr. Det var 1901. Sådana utstationer äro fyrbåkar, resta i hednabyarna, vilka skötas av infödda lärare och evangelister, som ständigt vistas där. Så ofta som möjligt besökas utstationerna av missionärerna.

Genom dessa kan en huvudstation missionera och evangeli-

sera vida omkring. Vi räkna nu deras antal inom Kinkengedistriktet till mellan 30 och 40. Vid de flesta av dem ha vi grupper av dopkandidater och flera församlingsmedlemmar.

Vid våra bröders första ankomst möttes de av byns modigaste män, som lågo på vakt med sina bössor i gräset utefter infartsvägen i syfte att förhindra deras ankomst. Bland dessa var en yngling, Nswele, som skulle bli Kinkenges förste evangelist. Han slöt sig snart till missionärerna, blev deras tjänare, kom till tron på Frälsaren och blev en av de först döpte. Han blev, sedan han varit i evangelistskolan, lärare i Bunzi skola och en pelare i Kinkengeförsamlingen, trogen på sin post, tills han 1907 hemkallades till Guds vila.

Vi behöva en stor skara av sådana arbetare vid våra utstationer och vi bedja Gud därom. Han hör ock våra böner. För närvarande ha vi en lycklig skara på ett 40-tal unga män och några kvinnor, som med glädje tjäna Gud och missionen i Kinkengelandet medelst undervisning, var och en med sin gåva. Men vi behöva ännu många flera.

Ökad bekantskap med folket har givit ökat samförstånd och förtroende. Och med evangelium, som outtröttligt predikats vid stationen och i byarna, har Guds Ande varit verksam till många människors frälsning.

Utom till lärare och evangelister hava åtskilliga infödingar uppövat sig till kockar, tvättare, tjänare, skräddare, byggnadsarbetare, djurvårdare och annat.

Så är gudaktigheten nyttig till allt och har löfte om detta livet och det tillkommande. 1 Tim. 4: 8.

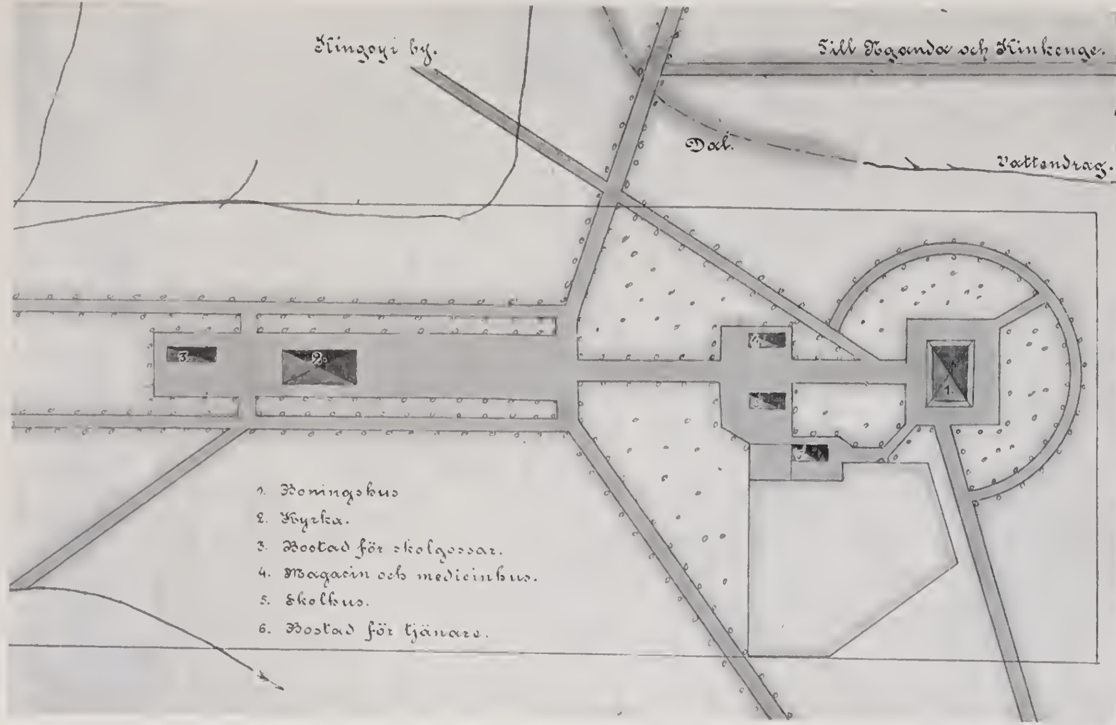

Kingoyi.

Av P. O. WIRÉN.

Det var den 19 juli 1900, som broder Johnell och undertecknad begåvo sig av från Nganda station för att börja anläggandet av en missionsstation i Kingoyis vilda trakter. Broder Flodén gjorde oss sällskap på vägen, emedan han tillsammans med Börrisson och Storm förut varit där och utsett platsen. De hade även gjort överenskommelse med de tre hövdingar, som sade sig äga var sin jordbit av det område, som skulle bliva stationsplan. Hövdingarne hade av missionärerna mottagit i gåvor ett svin och var sin filt samt i gengäld givit missionärerna gåvor, bestående av höns och matvaror. Överenskommelsen skulle genom detta gåvoväxlande, enligt landets sed, vara fastare. Men troligen hade de två mindre mäktiga av dessa hövdingar icke varit fullt ense med den tredje och mäktigaste, Nsengo. Ty de hade gjort, vad de kunnat, för att komma missionärerna i vanrykte. Detta hade också burit frukt, ty just som vi skulle bryta upp från Nganda, spred sig ett rykte från Kingoyitrakten, att de vite skulle jagas bort, om de komme dit. Till följd härav vägrade de flesta av bärarne att gå med. Några kommo dock, fast mycket fruktande, och lovade försöka att följa oss.

Våra saker voro redan packade, och nu uppstod icke litet bekymmer, huru vi skulle kunna få dessa med. Det var verktyg,

Plan av Kingoyi station

matvaror och några bytesvaror, för vilka vi skulle köpa mat. Det blev ingen annan råd än att i en hast beräkna allt så knappt som möjligt och giva det åt de få bärare, som kommit, samt trots hotet begiva oss av. Någon av kamraterna på Nganda påminde vid uppbrottet om språket i "Dagens lösen" för den dagen. Det gav oss tröst och mod.

Men färden gick trögt, och bärarne måste formligen tvingas fram, ty de voro rädda för Kingoyi. Det tog oss fyra dagar på vägen, som annars tillryggalägges på två.

Den fjärde dagen, en söndag, närmade vi oss målet. Ryktet hade gått före oss, och då vi nalkades Kingoyis backar, möttes vi av stora skaror beväpnade män. Nog kände vi oss litet beklämda och visst suckade vi till Gud. Vi hälsade vänligt, och de besvarade hälsningen samt stego åt sidan, så att vi fingo passera. Snart kom en skara till och så ännu en, och alla sällade sig till vårt tåg, som styrde upp till kullen, där "de vites hus" stod. Det var ett infödinghus, som våra bröder vid första besöket köpt och flyttat dit.

Alla, som mött oss på vägen, och flere andra, som sedan kommit till, hade vi till åskådare, då vi efter framkomsten reste upp tältet, som skulle bli vår första boning.

På måndagsmorgonen återvände broder Flodén till Nganda. Samma dag på aftonen samlades på vår kulle en skara människor, medförande palmvin och stora burar av trä. Vi undrade storligen, vad det skulle bli av, men så kom den gamle hövdingen Nsengo och talade om, att det var en ny grav på kullen, i vilken jorden sjunkit ned. Den skulle nu fyllas under dans och andra ceremonier. Män, kvinnor och barn bildade ring och utförde en sorts dans samt sjöngo otuktiga sånger och drucko palmvin.

Så fort vi hunnit ordna våra saker, måste byggnadsarbetet börja, ty regntiden väntades om två månader, och till dess behövde vi bättre hus att bo uti. Somliga av våra medhjälpare fingo börja slå tegel, andra bära hem träd från skogen. Vi grävde ned trästolpar i jorden, murade en fot av råtegel och satte väggar av kongohus på tegelgrunden samt bundo väggarna i stolparna. Golv gjordes av råtegel. Till tak använde vi löv på samma sätt som infödingarna. Men dessa tak ha ett stort fel. Då blåst och regn komma på en gång, ställa taklöven sig rätt upp, så att regnet strömmar in.

Då vi en morgon kommo ned till Kingoyibyn för att med våra bärares tillhjälp föra upp ett köpt kongohus, hade en skara män samlats omkring en eld på den öppna platsen i byn. På vår begäran att få vårt köpta hus fingo vi intet svar. Männen sågo på varandra, och det märktes, att de hade något de ville säga. Så tog till slut den gamle hövdingen till ordet: "I fån ej något hus, I måsten gå härifrån. Gån tillbaka dit, varifrån I han kommit. Där han I ert svin". Och han visade bort åt pisang-

Boningshuset vid Kingoyi

planteringen vid sidan av gårdsplanen, där ett stort svin stod bundet. (Detta hade de fått av de vita, såsom redan är nämnt, men som de ej varit eniga om att låta oss få bygga ibland sig, så hade de icke ännu slaktat detsamma). "Tagen det", sade han, "vi vilja ej ha det. Vad mig beträffar, så haden I gärna fått stanna här, men alla hövdingarna häromkring vilja ha er härifrån, och de ge mig ingen ro. Därför, gån härifrån".

Broder Johnell, som ännu ej lärt sig språket, frågade ivrigt, vad det gällde. Vi växlade några ord, om vad vi borde göra,

och jag meddelade hövdingen vårt beslut att stanna kvar. "Säg", sade jag, "till dina medhövdingar, att de få komma till oss, om de ha någon sak mot oss." Hövdingen löste genast grisen, och mera blev ej sagt om saken. — "Men få vi ej vårt hus?" — "Icke i dag, kommen tillbaka en annan dag, så fån I det".

Följande dag kom traktens mest fientlige hövding, Mayimbi, och ställde sig framför vårt tält, åtskilligt drucken. Han var en stor, kraftigt byggd karl, och hans utseende var allt annat

Kyrkan vid Kingoyi

än behagligt, där han stod och hånskrattade i vrede framför mig. — "Jaså", började han, "ni vill ej gå härifrån." — "Nej, vi ämna stanna här, bygga och bo samt undervisa eder." — "Här blir ni skjutna". — "Jaså, skall du göra det?" Han svarade ej därpå utan sade i stället: "Men skall ni bo här, så får ni antaga våra gudar, ty ingen får bo här, som ej tillbeder dessa". Jag svarade: "Vi tillbedja den sanne Guden, och vi vilja lära eder att känna honom". Han stod en stund och stirrade på mig. "Men," sade han till slut, "skall ni då stanna, så får ni ej ställa till nå-

got bråk". — "Nej, visst icke, vi äro fridens människor, och ären I fridsamma, nog skola vi vara det. Vi skola nog komma överens". — Det värsta syntes vara över. Nog erforo vi mycken ovilja i fortsättningen och hörde många ovänliga ord, men vi fingo dock ostörda fortsätta med byggandet.

En dag kom den gamle hövdingen Nsengo och hälsade på oss. Vi hade ej träffat honom, sedan vi voro för att hämta huset i byn. Även han ställde sig framför mig i tältdörren, men han var ej lik den andre hövdingen. "Frukta icke", började han, "den här platsen, som ni bor på, är min egendom, och där och där äger jag jorden, så ni får bygga, frukta icke! Om någon vill göra er ont, så skall jag komma hit och ligga utanför ert tält på nätterna, och då måste de först skjuta mig, om de vilja eder något ont". Detta var ord, som vi behövde. Vi sågo på varandra och ögonen tårades, men det var glädjetårar. Gamle Nsengo var verkligen vår vän. Jag röres än i dag till tårar, då jag tänker på allt, vad han gjorde för oss.

Att det ännu ej gick an att göra bybesök, förstod jag väl. Och min unge, eldige kamrat fick även snart på ett ganska kraftigt sätt visshet därom, då han vid ett besök i en by möttes av laddade bösspipor och hotfulla ord att på ögonblicket gå sina färde. Folket var ännu alltför vidskepligt och uppfyllt av fruktan för oss. Vi hade även fullt upp med arbete på stationsplanen, så att vi behövde ej oroa folket ute i byarna. Ävenså hade vi rika tillfällen att vara i beröring med dem i arbetet alla dagar, och de förde nog hem allt, vad de sågo och hörde hos oss. Gossar kommo och ville arbeta mot betalning, och med dem började vi en middagsskola. Snart funnos några, som önskade, att vi skulle börja en dopklass. Sålunda tycktes isen vara bruten, och vi kunde redan efter åtta månaders arbete se tiden an med goda förhoppningar. Jag och min hustru måste då, år 1901, bryta upp och resa hem för att få en välbehövlig vila, men J. E. Lundahl kom för att hjälpa till, till dess P. Markus med fru kommo ut från Sverige. Senare kommo C. W. Grahn, miss Kohm och Alma Doering samt A. Walder.

Redan medan vi voro kvar, blevo ett par mindre tegelhus uppförda, vilka skulle användas till magasin, medicinhus och snickareverkstad men som i början fingo tjänstgöra som boningshus. Vi hade redan börjat tillredelser för ett större boningshus,

KINGOYI MISSIONSSTATION

i det att under regntiden något tegel slogs samt virke sågades i skogen. Huset skulle byggas följande torrtid. Bröderna Johnell, Markus och Grahn strävade med detta stora företag. Det var stort, då man betänker, vilka resurser, som voro tillgängliga. Alla de svarta medhjälparne voro ju fullkomligt ovana vid dylikt arbete. Man hann dock med största nöd få huset under tak, innan regntiden åter inbröt. Under följande torrtid byggde Markus och Walder det rymliga skolhuset. Miss Kohm, skicklig som lärarinna, hade under dessa två år kommit ganska långt med en ordnad stationsskola, vilken hölls i ett av förrådsrummen.

Det var rent av hänförande för mig och min hustru, som varit vid Kingoyi under "armodets" dagar, att åter komma dit efter över två års bortovaro och se, huru allt förändrats. Vi möttes nu av en stor skara klädda och rena skolgossar. Och vad mera var, det hade uppstått en församling på ett 40-tal medlemmar. Vi fingo nu stiga in i stora, trevliga rum i andra våningen av det präktiga boningshuset och vid måltiderna gå ned i en rymlig matsal för att spisa. Ett stort kök med skafferi och ännu ett rum fanns i nedre våningen. Allt var storartat mot förr. Vi kände oss överlyckliga att åter vara på Kingoyi. Vårt hopp och vår bön var, att vi skulle få vara till mycken välsignelse och få föra arbetet framåt, såsom det gått framåt under vår bortovaro.

Alla dagar skulle dock ej bli glädjedagar. Man fick gråta ibland, då hedendomens vidskepelse och styggelse lade sig hindrande i vägen. Ofta var det bekymmersamt. Det kom en tid, då människorna dogo ganska mycket. Och då var det naturligt för de svarte, på grund av deras vidskepelse, att tro, att de vita "åto" dem. Fördenskull sågo de oss med ovilja. Då vi i en by öppnade sångboken för att sjunga en sång, bådo de oss lägga ihop den. — "Det är i dessa böcker ni fångar våra bilder, och så sänder ni hem dem till edert land, och följden blir, att vi dö", sade de. Ofta mötte de oss med sina bössor, då vi besökte byarna, och hotelser voro vanliga. Våra skolor och den lilla församlingen blev uteslutande vårt arbetsfält under denna tid. Nog var det skönt att få arbeta bland skolbarn och församlingsmedlemmar, men vi ville även nå dem, som sutto utomkring. Där tycktes dock vägen bli mer och mer stängd. Det såg mörkt ut, och vi suckade: "Herre hjälp".

Herren har ock hört våra böner. På de sista åren har en stor förändring inträtt i hela distriktet, så att nu äro missionärerna välkomna i byarna och människorna lyssna uppmärksamt till förkunnelsen. Församlingen har växt rätt betydligt.

På Kingoyi kyrkogård vilar till uppståndelsens morgon syster Hilma Karlsson.

Välsigne Herren denna plats och det missionsarbete, som där utföres, så att det ständigt må ske i hans Andes kraft till timlig välsignelse och evig frälsning för stora skaror.

Londe station och transportarbetet.

Av C. W. LEMBKE.

I missionsverksamheten ingår en ganska dryg del av materiellt arbete, som tager mycken tid och kraft i anspråk så väl ute på missionsfältet som i hemlandet. Vad missionsfältet i Kongo beträffar, förekommer sådant arbete mer eller mindre vid varje station. Men vid de så kallade transportstationerna är missionärens tid nästan uteslutande upptagen därav.

Man har nämligen i Kongo varit nödsakad att anlägga transportstationer för att möjliggöra missionens existens i det inre av landet. Dessa äro därför anlagda närmare kusten vid någon större plats intill Kongofloden, dit oceanångarna gå för att landsätta passagerare och lossa sin last.

De flesta missioner i Kongo äga transportstationer. Missionssällskap, som sakna dylika anläggningar, äro mycket beroende av andra missioner, som måste ombesörja transporten för dem. Svenska Missionsförbundets kongomission var i början av sin tillvaro i Kongo i liknande beroende. Missionär N. Westlind uppgjorde allra först år 1886 överenskommelse med holländska handelshuset i Ango-Ango nedanför Tunduwa, vilket åtog sig att sköta vår transport. Denna överenskommelse varade dock endast en mycket kort tid, emedan den hade så många obehag och svårigheter med sig, att man tröttnade därpå.

Redan 1887 träffades genom missionär K. J. Pettersson

överenskommelse med Amerikanska Baptistmissionssällskapet, så att det övertog vår transport. Denna mission ägde en liten transportstation i närheten av Ango-Ango, där det holländska handelshusets båtar, vilka vid denna tid skötte alla frakter uppför floden från Banana, lade till. Vår transport ombesörjdes nu efter samma pris för börda, som det kostade det amerikanska

Plan av Londe station

sällskapet. Detta gick ganska bra en tid, ehuru det hade sina olägenheter. Efter någon tid flyttade amerikanarne sitt transportmagasin upp till Matadi och uppsade samtidigt vårt kontrakt, emedan de hade mer än nog av sitt eget arbete.

Vi vände oss nu till de engelska baptisterna, som hade en präktig station vid Tunduwa mellan Ango-Ango och Matadi. De

voro också mycket tillmötesgående och förbundo sig att sköta vår transport för 100 pund (= 1,800 kr.) om året. För varje ny station skulle denna summa ökas med 25 pund (= 450 kr.) om året. Alltså hade man åter lyckats att efter åtskilliga bekymmer få ett tillfälligt hem för ut- och hemresande missionärer och i övrigt väl sörjt för transporten under några år.

Såväl vår som engelsmännens egen transport växte emellertid för varje år på grund av de båda missionernas utveckling. Härtill kom snart den omständigheten, att oceanångarne började gå ända upp till Matadi och där lossa sitt gods. Det holländska handelshusets båtar hade lossat godset strax utanför magasinen. Nu däremot måste man hämta godset uppe i Matadi med missionens egna båtar och föra det ned till Tunduwa. Härigenom ökades arbetet mycket, och följden blev, att det engelska sällskapet uppsade vår transport. Detta skedde i maj 1892.

Missionär K. J. Pettersson hade fått bud att gå ned till Tunduwa för affärernas ordnande men hade då ej minsta aning om, att det gällde uppsägning. Han blev därför högst överraskad och mycket bekymrad över denna utgång. Nu stod han där och hela vår kongomission delvis på bar backe. Ingen hade han att rådgöra med. Något måste likväl göras utan uppskov, ty efter sex månader var uppsägningstiden ute. Han började genast undersöka flodstränderna mellan Tunduwa och Matadi och hörde sig för både hos staten och handelshusen, vilka möjligheter som kunde erbjudas för upplåtande av lämplig plats, där en transportstation kunde anläggas.

Efter mycket sökande och många missräkningar lyckades det honom att finna en lämplig tomtplats strax nedanför Matadi vid Nkala-kala, tillhörande handelsfirman Hatton & Cookson i Liverpool. Agenten vid Nkala-kala kunde emellertid ingenting bestämma utan hänvisade Pettersson till chefen, som bodde i Cabinda nere vid kusten i Portugisiska Kongo. Till Petterssons glädje och vår missions fromma ordnade sig nu affärerna alldeles förträffligt, ehuru de ej kunde avslutas förr än firman i Liverpool sanktionerat överenskommelsen. Detta gjorde också firman inom kort.

Glad och tacksam till Gud reste Pettersson upp till stationerna och framlade saken för den sammankallade konferensen. Denna gillade i allt de mått och steg, som voro vidtagna,

och fattade beslut om en transportstations byggande. Pettersson återvände till Matadi, där han genast började med anläggandet av stationen å den för ändamålet förvärvade jorden. Arbetet tog sin början den 28 juni 1892.

En plats med lämpligare läge för en transportstation finner man ingenstädes i Matadis omgivningar. Endast femton minuters väg från järnvägsstation, post- och tullhus och blott fem à tio minuters färd från oceanångarnes ankarplatser ligger den både vackert och i sanitärt hänseende utmärkt på en liten höjd, som delvis skjuter ut i Kongofloden.

Boningshuset vid Londe sett från flodstranden

För att i rätt tid kunna övertaga transporten uppfördes av Pettersson allra först en magasinsbyggnad. Denna blev så snart färdig, att godset kunde mottagas från ångarne och transporten övertagas, innan uppsägningstiden var ute.

Under första månaden bodde och spisade Pettersson gratis på Nkala-kala handelshus. Därpå förhyrdes en ångbåt, vid namn Anny Taylor, tillhörande Biskop Taylors Mission. Denna förankrades vid stranden och tjänstgjorde som bostad, tilldess stationshuset delvis var färdigt. I kontoret, som först inreddes, flyttade Pettersson in, så snart det lät sig göra, och ansåg sig nu hava det riktigt kungligt.

Med arbetshjälp var det mycket dåligt beställt. Pettersson måste därför med egen hand lägga grunden både till magasinet

och stationshuset. Även i övrigt utförde han själv det mesta arbetet. De få svarta arbetare, han lyckades anställa, dugde endast till hantlangare.

Utom stationshuset, som innehåller tre boningsrum och kontor, uppfördes ett gästhus med fyra rum för utkommande och hemresande missionärer.

I den nya stationen, som fick namnet Londe, blev den Amerikanska Alliansmissionen inom kort delägare. Denna hade nämligen ungefär samtidigt med vår mission kommit i liknande bekymmersamma läge rörande transporten. Alliansmissionen anhöll därför att få lika del i Londestationen på det villkoret,

Gata i Matadi

att den ikläddc sig hälften av anläggningskostnaderna. Denna begäran bifölls med tacksamhet, i all synnerhet som det blev en ej ringa ekonomisk hjälp för vår mission, vilken genom stationens byggande helt hastigt fått en hel del nya utgifter. Kontrakt upprättades mellan de båda sällskapen i oktober 1892. Från år 1898 tillhör emellertid Londe uteslutande Svenska Missionsförbundet, som då inlöste den andra hälften, emedan Alliansmissionen förlade sin transport till Boma.

Under årens lopp har stationen blivit tillökad med flere byggnader. År 1894 uppförde missionär A. Th. Strandman ett ganska stort boktryckeri. Att förlägga tryckeriet till Londe var från början aldrig tänkt. Man hade ju redan ett mindre sådant vid Kibunzi. En snällpress hade emellertid blivit utsänd för att

transporteras till Kibunzi. De olika maskindelarna befunnos dock vara alldeles för tunga för bärarne. Flere karavaner kommo ned till Londe för att bära upp pressen, men alla måste återvända med oförrättat ärende, ehuru för varje karavan någon av missionärerna följde med för att hjälpa till med råd och ledning. När sålunda alla försök att frakta upp pressen till Kibunzi visade sig fruktlösa, var man nödsakad att bygga ett tryckeri vid Londe. Detta har ock sedermera visat sig vara både praktiskt och ekonomiskt, dels emedan många beställningar ingå från handelshusen

Londe från Kongofloden

i Matadi m. fl. platser, dels därigenom att missionen befriats från de ganska dryga transportutgifter, som voro förenade med frakt av papper och övriga materialier till Kibunzi. Som det gamla tryckeriet nu är alldeles för litet, är en ny tryckeribyggnad av sten under uppförande, 7 × 20 meter.

En trevlig predikolokal med läsrum för sjömän byggdes av W. Sjöholm år 1901 utan någon direkt kostnad för missionen. Medel därtill insamlades på enskild väg genom intresserade i Kongo och i hemlandet.

Stationshuset utvidgades och ombyggdes delvis under åren

1903 och 1904 utan någon förändring i den gamla byggnadsplanen.

Alltifrån stationens grundläggning har ett planmässigt terasserings- och planteringsarbete fortgått. Den starkt sluttande stationsplanen har nämligen nödvändiggjort uppbyggandet av terasser, utan vilka de starka regnen skulle bortföra matjorden och omintetgöra all trädgårdsanläggning. Dessa arbeten hava utförts av stationens roddkarlar på de tider transporten icke

Boningshuset vid Londe sett från tryckeriet

tagit dem i anspråk, vadan de icke vållat missionen några extra utgifter. Men stationsområdet har härigenom på ett förvånansvärt sätt förskönats, så att det i förhållande till omgivningarna är såsom en oas i öknen. Icke mindre än nio terasser, varierande i höjd från en halv till två meter, höja sig över varandra, klädda med olika slag av prunkande frukt- och prydnadsträd, vilka genom sin ständiga grönska och svalkande skugga skänka åt hela stationen ett behag, som gör den hemtrevlig och inbjudande. Fruktträden giva ofta ymniga skördar. Isynnerhet bära

mangos-, apelsin- och mandarinträden i regel rikligt med frukt. Då mangosträden blomma, stå apelsin- och mandarinträden dignande under sina gyllene och läskande frukter, och när mangosfrukten som bäst håller på att mogna, utveckla apelsin- och mandarinträden sin vita, härliga blomsterskrud, som fyller stationen både inom- och utomhus med sin ljuvliga doft. — Utom de nämnda frukterna bjuder också den vackra trädgården allt emellanåt på dadlar, kokosnötter, granatäpplen m. m.

Sedan vi nu sett, huru Londe station anlagts och under årens lopp förbättrats och förskönats, vilja vi giva en närmare inblick i arbetet. Namnet "transportstation" giver ju redan vid handen, vad slags arbete här är fråga om. Det är ock för de flesta missionsvänner bekant, att större delen av missionärernas livsförnödenheter måste rekvireras från Europa. Det mesta tages från England men ganska mycket även från Sverige. — Så snart man erhållit räkningar och övriga papper rörande ankommande gods, utskrives en så kallad tulldeklaration, som insändes till tullkammaren. Å varje sådan deklaration, som skrives på franska, angives nummer, märke, innehåll och värde m. m. för varje kolly. Priserna, som å engelska räkningar givas i pund, shillings och pence samt å svenska i kronor och ören, måste å deklarationen förvandlas till francs och centimes. Så snart tullkammaren mottagit deklarationen, utfärdar den en fullmakt, som berättigar till godsets mottagande från ångaren. Godset, som i regel föres i land av ångarens besättning, måste före magasinerandet noga kontrolleras. Det hör ej till ovanligheten, att lådor och tygbalar blivit öppnade och en del av innehållet bortstulet. Understundom kan något vara sönderslaget eller förstört av vatten. Allt sådant skall efterses och genast anmärkas. Är någon nämnvärd skada eller förlust skedd, måste man genom respektive leverantör eller agent söka utfå skadeersättning av ångbåtsrederiet.

Med få undantag blir godset ej länge kvar i transportmagasinet. Bärarekaravanerna från de olika stationerna komma snart slingrande nedför bergen för att hämta bördorna. Som Londe ligger på södra flodbanken men alla övriga stationer, med undantag av Mukimbungu, äro belägna norr om Kongofloden, måste de flesta karavanerna hämtas över i en större roddbåt, som kan taga mellan tjugu och trettio man. Under högvattnet är det därför ett mycket ansträngande arbete för roddkarlarne

att hämta och åter överföra karavanerna och deras bördor, ty strömmen är då mycket hastig och virvlarne djupa och starka. Är båten ej bemannad med kraftiga och vana roddare, är det icke alls ovanligt, att den gripes av en virvel och föres runt flere gånger, innan männen bli herrar över situationen.

Karavanerna äro mycket olika. Somliga bestå av blott några män, andra kunna uppgå till närmare ett hundratal. De största karavanerna komma, då en sändning missionärer skall hämtas upp till stationerna. Att förse ett större antal bärare med bördor kan ibland vara ganska ansträngande, isynnerhet då man skall packa om och göra i ordning bördorna och värmen när-

Gästhuset och kyrkan (längst bort) vid Londe

mar sig 50° Celsius. Detta arbete kan ock hava sitt intresse. Livliga och högljudda, som de svarta äro, då det gäller att "stå på sin kant", föra de ett buller och stoj vid bördornas utdelande, så att man svårligen kan göra sig hörd. Alla vilja ha sina bördor först, och alla vilja ha de minsta och lättaste bördorna — för bästa möjliga betalning. Att en till det yttre stor börda är tung och en liten lätt, det, mena de, är ett axiom. Man får sig ofta ett hjärtligt skratt, när man ser dem rusa iväg för att nappa åt sig små nätta lådor — som innehålla spik eller andra järnvaror. Det var besynnerligt! Den satt ju nästan fast. Vad kan den innehålla? Så resonera de och smacka och sla ihop händerna och vända tillbaka långa i synen, under det de

andra trettio à fyratio leverera en skrattsalva, så att det skräller i hela plåtmagasinet.

I allmänhet går det nu för tiden lätt att utlämna bördor, ty bärarne äro mera vana och bråka sällan. Varje börda betalas ock numera efter vikt med 18 centimes (= omkring 13 öre) pr kg. Vid framkomsten till stationerna få de även något, så att frakten går till omkring 25 centimes eller 18 öre pr kg. Till Kingoyi blir frakten dyrare. Betalningssystemet är nu också mycket bekvämare än förr, enär betalningen sker med klin-

Bärare vid Londe väntande på bördor

gande mynt. Under många år betalade man med handelsvaror. Varje bärare fick för full börda 1 stycke tyg, 1 burk konserverad sill, 1 mugg salt, 1 mugg ris samt ett litet handfat eller två små muggar av porslin. Arbetet med betalningen då tog längre tid än utlämnandet av bördorna, så framt dessa ej behövde packas om.

Det är också med stor lätthet man nu kan få bärare vid stationerna. Härutinnan förhöll det sig helt annorlunda under de första tio à femton åren. Det var understundom med stor

svårighet, man då kunde förmå bärare att gå ned till Matadi. Detta berodde till stor del på ovilja och även ovana att bära men också mycket därpå, att karavaner ofta överföllos från fientliga byar, rövades och misshandlades. För att rädda missionärerna från svält och hungersnöd hände det då, att någon bland dem måste följa bärarne till Matadi för att hämta upp proviant, emedan de ensamma ej vågade gå. Nu däremot tävla männen om att vara de förste att få hämta bördor. Ingen behöver heller frukta för överfall och röveri. I denna förändring till det bättre

Utsikt över Matadi från terassen vid Londe

ha vi ett bevis bland de många på vad evangelium kan uträtta på blott ett par decennier.

Under år 1908 utlämnades 1,125 bördor, för vilka i transport betalades vid Londe 5,160 francs = 3,690 kr. Det mesta av dessa utgifter ingår i missionärernas löner för transport av deras proviant m. m. Utom dessa fraktomkostnader betala missionärerna all frakt från Europa samt tull därå (12 %) för alla sina förnödenheter.

De dagar, man har glädjen mottaga och välkomna missionssyskon från hemlandet, räknar man till de mest trevliga och upp-

muntrande i arbetet vid Londe. Väl är det dagar av arbete och mångahanda bestyr, men glädjen att dels återse gamla kämpar på fältet, dels att få mottaga och lära känna dem, som första gången beträda missionens mark, gör arbetet ljuvt och lätt.

Förutom det vanliga arbetet med tillsyn av gods och bagage har man vid missionärers ankomst en hel del andra saker att ombesörja. — Varje missionär måste, för varje gång han eller hon kommer ut på fältet, inregistreras hos civilstaten. Detta sker genom särskilda inskrivningsbulletiner, som ifyllas och insändas till vederbörande civilofficer, vilken till var och en utfärdar ett inregistreringsbevis. Likaså måste anmälan inlämnas till staten, så snart någon lämnar landet. Medför någon skjutvapen, skall även detta inregistreras och stämplas. Detta kan dock ej ske, förrän man först skaffat speciell fullmakt från guvenören i Boma. Sådan inregistrering av skjutvapen kostar 20 francs och gäller i fem år. Vidare skall det övervakas, att varje missionär upprättar ett testamente, varav en förseglad avskrift skall förvaras vid Londe. I varje testamente förordnas missionens laglige representant, vilken är föreståndaren för Londe station, till att vara testamentets exekutor i händelse av testators dödsfall. Till den laglige representanten lämnas även av missionärerna fullmakt att å posten utbekomma rekommenderade brev och andra värdeförsändelser under deras adresser. — Detta är nu den praktiska och prosaiska delen av vad som är samhörigt med hjälptruppernas ankomst från Sverige. Men det finnes mycken poesi vid dessa sammanträffanden. Utrymmet tillåter dock icke att nämna därom. Läsaren får själv tänka sig, huru det kan te sig, då missionens sändebud från nordanland mötas på Kongoflodens strand.

Genom Londe ombesörjas de flesta postbefordringar till Europa. Alla penningar, som vid stationerna i det inre av landet användas för bestridande av missionens olika utgifter, rekvireras från Londe. Där anskaffas ock biljetter för alla hemresande missionärer, som även förses med nödig reskassa.

Stationsföreståndaren vid Londe är av samtliga missionärer på fältet utsedd och av regeringen i Kongo antagen och godkänd såsom missionens laglige representant inför staten, handelshusen och främmande missionssällskap. I egenskap av sådan har han att övervaka och tillse, att alla papper och trans-

aktioner mellan missionen och staten ordentligen klareras. På grund härav är han både inför missionen och kongoregeringen ansvarig. Representantens plikt är att hos regeringen för varje år anhålla om rättighet för missionen att under året anställa nödigt antal arbetare. Sådan rättighet kostar 100 francs = 72 kr. Vidare skall han för varje år från alla stationerna mottaga deklarationer å alla hus, arbets- och tjänstepersonal m. m. och i vederbörlig tid insända detta till staten, som därav beräknar skatten, vilken sedermera genom Londe station utbetalas. Varje första januari inlämnas till överdomaren i Boma en förteckning över alla missionärer, som vistas på fältet. — Upplåtande och köp av jord till nya stationer m. m. skall genom representanten utverkas och genom honom fullföljas. Allt sådant förorsakar mycket arbete, vilket blir drygare därigenom, att man skall röra sig med främmande språk. — Räkenskaper och bokföring ta ock sin del av tiden.

Av vad här ovan sagts framgår, att ganska stora penningeutgifter avslutas genom Londe. Anskaffandet av penningar är icke alltid det lättaste. Man får efter tillfälle och omständigheter anskaffa dem från tyska, engelska, franska, italienska och portugisiska handelshus, som dels ha filialer, dels huvudkontor i Matadi. Pengarna "köpas" genom växlar, numera direkt på Svenska Missionsförbundets Expedition i Stockholm. Dessa utfärdas i regel i engelska pund, emedan de därigenom ha större värde i Europa och hellre mottagas av handelshusen. För blott några år sedan förmedlade vår agent i Liverpool, E. Bennett, alla sådana växlar. Som detta system emellertid kostade extra ersättning till Bennett, var det för missionen en ekonomisk vinst att utställa dem direkt på Missionsförbundet.

Penningefrågan har under vissa tider varit rätt brydsam, enär Londe även ombesörjt transporten åt den amerikanska presbyterianska kongomissionen, vilken drager väldiga summor i fraktkostnad på järnvägen till Leopoldville.

Utom missionär K. J. Pettersson, som är Londe stations anläggare, ha följande personer varit föreståndare vid Londe: A. Th. Strandman, K. E. Laman, A. W. Lagerin, Aug. Berthold, Wilh. Sjöholm, C. W. Lembke, E. Storm, P. A. Westlind och M. Westling. — På Tunduwa kyrkogård vila missionärerna Mina Svensson, Sofia Karlsson, K. Axelsson, Aug. Werlin och A. Th.

Strandman samt Jöns Larssons dotter Ruth. På Matadi kyrkogård vilar Adolf Brink.

Vi ha nu sökt framställa — om även inom en trång ram — en så tydlig bild som möjligt av Londe station, dess tillkomst, arbete och huvuduppgift, med en innerlig önskan, att missionsvännerna må sätta sig in däri och må följa verksamheten med alltjämt växande intresse och med sina förböner. Verket är Herrens, arbetarna likaså.

Londe båt och roddare

Första tiden på Kinkenge.

Av AUG. JANSSON.

Morgonen den 15 juli år 1897 stod en liten karavan färdig för uppbrott från Diadia missionsstation. Den bestod av Ivar Johansson och Aug. Jansson samt ett tjugutal bärare, och den stora byn Kinkenge var dess mål. Där skulle en ny missionsstation byggas, en fyrbåk resas, från vilken evangelii ljus skulle sprida sina strålar över den i hedendomens mörker sänkta trakten.

Dagen var mulen och sval, just en sådan dag, som man önskar sig, då man i Kongo skall företaga en längre resa. Våra bärare lyfte hurtigt sina bördor och började färden. Vi vita, följda ett stycke till vägs av kära kamrater, kommo efter, och när vi sagt farväl och emottagit kamraternas välgångsönskningar, skyndade vi för att hinna fatt bärarne.

Efter 6 timmars marsch kommo vi till byn Kingwala, där vi slogo läger. Dagen därpå fortsatte vi vår färd, och vid tretiden kommo vi i närheten av Kinkenge.

På Kuhakuåsen straxt utanför byn mötte oss två män, beväpnade med bössor. De hejdade oss och utfrågade noga, vilka vi voro och varifrån vi kommo. Vi sade dem, att vi voro Guds vita män och kommo från Diadia station samt ville bliva förda till hövdingen Makasa Biyala. Det tycktes vara en god tidning för dem, ty över deras mörka ansikten drog ett skimmer av ljus.

Men straxt voro vi omringade av en skara beväpnade män, och vi undrade mycket, vad det hade att betyda. Vi hälsade dem med frid och de besvarade vår hälsning. En tid därefter fingo vi veta, att de legat gömda i gräset för att överfalla oss, om vi varit statens män, men då de hörde, att vi voro Guds vita män, avstodo de därifrån. Vi blevo så ledsagade fram till byn och till hövdingens hus, där vi slogo oss ned i trädens skugga. En del

Hövdingen Makasa Biyala

av byns manliga befolkning samlades omkring oss. Hövdingen hälsade oss vänligt och gjorde ett av sina hus i ordning åt oss att sova i för natten.

Vi framförde vårt ärende att få bygga en station vid byn. De hade nog en aning om, att vi kommo i det ärendet, ty Jöns Larsson och Ivar Johansson hade varit där några månader förut och undersökt trakten och sagt, att vi möjligen skulle komma och bygga ibland dem. Hövdingen blev emellertid orolig, när vi framställde vår begäran, och sade sig ej kunna besvara den, förr

än han sammankallat de övriga hövdingarna i trakten och rådgjort med dem. Vi bådo honom sända bud till dem och kalla dem till sammanträde nästa dag. Detta gjorde han, och dagen därpå kommo flera hövdingar och med dem mycket folk, som ville vara med om det märkliga sammanträdet. Hövdingarna hade styrt ut sig, så gott de kunde, för att se respektingivande ut. Sammanträdet började, och Makasa Biyala förde vår sak på tal. Den ene efter den andre hade ordet, och de tycktes ej hava något särdeles emot, att vi stannade kvar, men de ville veta, vilka nya bud och stadgar vi skulle införa, om de ej finge dricka palmvin, ha flera hustrur, dansa, giva gift o. s. v. Därtill svarade vi, att inga andra lagar skulle stiftas än de, som finnas i Guds ord. Detta skulle vi lära dem, och sedan bleve det deras sak att antaga det eller icke. De blevo nöjda därmed och sade sig vara glada att se de vitas ansikten ibland sig.

Så tillfrågades vi, var vi ville bygga. Vi bådo dem följa med oss, så skulle vi visa den plats, vi önskade. När vi kommit dit, sade hövdingarne: "Ja, denna skolen I få. Jorden äga vi ej, så att den kunna vi ej sälja till er. I fån taga, vad I viljen, det är eder sak."

Sedan överenskommelsen var gjord, återvände hela skaran glad och belåten till byn. Av hjärtat tackade vi Herren, att han öppnat vägen för sitt ord till Kinkengefolket. I byn avslöts sammanträdet med att hövdingarna fingo en liten gåva var.

Dagen därpå — den 18 juli — var en söndag. Vi tillsade folket att samlas, och några kommo till vår lilla gräshydda och satte sig på den öppna platsen utanför. Evangelisten Kiananwa, som var med oss, talade en stund till de församlade. Han talade om skapelsen och Guds stora makt och kraft samt om hans kärlek till människorna. Aldrig hade de hört sådana ord förr; icke hade de tänkt, att Gud älskade dem. Det var en betydelsefull dag för Kinkenges folk, då de första gången samlades med den stora skaran av sabbatsfirande människor omkring Herrens ord. Evangelii sol hade börjat uppgå för att fördriva det tusenåriga mörkret.

När vi slutat vårt möte i byn, gingo vi upp till den plats vi fått att bygga på. Vi ville hava ett bönemöte där och på så sätt inviga den till en plats för livets ljus. Vi läste dagens text, och i denna funno vi dessa ord: "På denna klippa skall jag

bygga min församling, och dödsrikets portar skola icke vara henne övermäktiga.“ Det blev oss ett särskilt löfte från Herren om hans hjälp i det arbete, som vi här i hans namn skulle börja. Vi böjde våra knän och utgöto våra hjärtan inför himmelens Gud, och vi kände, att han skulle välsigna sitt verk på Kinkenge.

Måndagen den 19 juli började vi arbetet. Av några träd från skogen samt gräs och palmblad byggde vi på en vecka vårt första hus. Det bestod av tre rum: ett för oss vita, ett till förvaringsrum för bytesvaror m. m. samt ett större rum för våra arbetare, vilket ock fick tjäna såsom samlingslokal vid bönestunderna.

När detta var gjort och vi flyttat från vår lånta bostad in i eget hem, började vi förberedelserna till ett större hus. Vi måste skynda för att om möjligt få ett tegelhus i ordning före regntidens inbrott. Gräshuset var för dåligt att bo i under regntiden, och det var två månader, tills denna började. De flesta av våra arbetare, som voro från de andra stationerna, hade redan tröttnat och ville gå hem. Det var svårt för dem att få köpa mat av folket, emedan de voro främlingar. Endast fem ville dela svårigheterna med oss och stannade kvar i arbetet. Dessa fem voro församlingsmedlemmar. Av byns folk kunde vi ej få några arbetare, ty de vågade ej anförtro sig åt oss, emedan vi enligt deras tanke voro stora trollkarlar. Men Herren gav hälsa och krafter åt de få arbetare vi hade och åt oss själva, och arbetet gick raskt undan. Tegel slogs och brändes, bräder sågades, träd höggos och buros fram. Så byggde vi, och innan regnet kom, hade vi vårt tegelhus färdigt.

I sin vidskepelse trodde folket oss om allt möjligt ont. Våra bemödanden att hjälpa dem missförstodos ofta. En hövding dog några veckor efter vår ankomst. Då troddes det, att vi voro orsak till hans död. De, som hörde till hans byavdelning, flyttade bort ifrån byn för att bliva kvitt de vita trollkarlarnes konster.

Hövdingen Makasa Biyalas systerson sjuknade en dag i reumatisk värk och feber. Det blev stor oro i byn. Johansson var hos honom, men han fick ej göra mycket för honom. I stället tillkallades avgudaprästen, som under dans och rop besvor sina gudar att hjälpa. Men sjukdomen förvärrades. Efter några dagar kommo hövdingen och avgudaprästen och bådo oss om hjälp. Johansson gick då dit och gav den sjuke medicin samt

bad Gud för honom. I vårt rum bådo vi ock Gud visa, att han var mäktigare än avgudarne. Allas tanke var nu riktad på vår Gud. Frågan, om de vites Gud var mäktigare än hedningarnas, skulle avgöras. Vår Gud hjälpte underbart. Snart blev den sjuke bättre och om några dagar var han fullt frisk. Folket fick därigenom bättre tankar om oss och vår Gud.

Snart vågade några gossar börja arbeta åt oss, och få dagar därefter började vi en skola med 5 elever. Det var den 1 november.

Tegelslagning vid Kinkenge

Efter någon tid började fyra av gossarna visa sig påverkade av evangelium och bekände sig vilja bliva kristna. Då gladdes våra hjärtan. Så hade då evangelii predikan redan börjat bära frukt till frälsning bland Kinkenges folk. Gossarne fingo särskild undervisning i den kristna läran, och efter några månader bestämdes en dag, då de skulle mottaga det heliga dopet. När vi meddelade dem detta, blevo de så innerligt glada, att de rent av hoppade av fröjd. Men då deras anhöriga fingo kännedom om saken, blevo de förbittrade och beslöto förhindra det. En dag kommo ett trettiotal av byns manliga befolkning upp till stationen. Alla sågo hotfulla ut och voro beväpnade med skarpladdade

gevär. De omringade oss, där vi stodo i vårt arbete, och deras anförare tilltalade oss ungefär så: "Vi hava hört, att I tänken döpa våra gossar och inviga dem till trollkarlar för att sedan genom dem fördärva allt folket i byn. Detta skola vi ej tillåta och ha kommit för att säga er det." — Vi försökte tala till vårt försvar, men ingen hörde på oss, utan alla väsnades och skreko, att vi skulle sluta upp med vår verksamhet. Till sist fingo vi dock ordet och framhöllo för dem det orätta uti att behandla oss på detta sätt. Vi voro ju deras vänner och hade ej gjort dem annat än gott. Vi sade dem ock, att då hövdingen Makasa Biyala komme hem, skulle vi göra upp saken med honom, ty det var han, som lovat oss att få bygga här. (Han var nämligen borta i en annan by vid tillfället). Det lyckades oss att lugna de vilda människorna, så att de drogo sina färde, visserligen under hotelser att snart komma igen. Detta blev dock aldrig av.

Med dopkandidaterna kommo vi emellertid överens att uppskjuta dopet en tid, tills oron bland folket hunnit stilla sig och vi mera vunnit deras förtroende. Efter några veckor kunde vi också hava dopförrättningen i lugn och ro. Några av de förra orostiftarne voro till och med närvarande.

En direkt välsignelse hade vi ock från det omtalade uppträdet. Vi hade länge tänkt begära av hövdingen att få en annan plats för stationen, ty den vi fått var i flera hänseenden olämplig. När hövdingen kom hem, bådo vi honom därför besöka oss. Han kom och hade en av sina förnämsta män med sig. Nu fruktade han, att vi ville ställa honom till ansvar för uppträdet, och därför bad han genast om ursäkt, för att folket handlat så mot oss. Hade han varit hemma, så hade det ej fått ske. Vi sade honom, att vi skulle lämna den saken, men vi hade en annan angelägenhet att framställa för honom, och vore han tillmötesgående i den, så vore allt bra igen. "Tala då," sade han. Då begärde vi att få en ny plats för stationen. Vi önskade den skogbeklädda platsen österut. Men detta var en gammal gravplats och ansågs helig. Ävenså funnos där rätt många fruktträd, och det var svårt för hövdingen att lämna oss densamma. Det var ett brott mot de avlidnas andar. Men han ville ock gärna handla mot oss såsom vår verklige vän. Han satt vid vårt bord, böjde huvudet i handen och sade: "Vänta, jag skall tänka Guds tankar."

Om en stund reste han sig och sade: “Vi gå och se på platsen.“ När vi kommit dit, utvisade vi, hur stort område vi önskade. Han syntes mycket villrådig. Slutligen sade han: “Om jag giver er denna plats, så måsten I lova att icke hugga bort de träd, som äro planterade på dessa gravar.“ Vi lovade att akta träden. Vi skulle visst icke hugga bort dem, ty det var just för trädens skull, vi ville hava platsen. De skulle giva oss skydd mot de starka vindarna och den brännande solen. Så fingo vi hans löfte att bygga där och hade så en mycket lämplig plats för vår station.

Krig och dans, giftgivning och avgudadyrkan hörde på den tiden till ordningen för dagen. Ofta hörde man gifttrumman tala sitt dova, dystra språk om grova brott och hedendomens mörka gärningar. Än kom den ena underrättelsen än den andra om, huru de hade misshandlat varandra. Hövdingarna för våra arbetare och gossar hotade ofta, att de skulle döda dessa, om de ej slutade upp med sitt arbete. En del vågade till följd därav ej fortsätta hos oss, andra, särskilt de, som fått djupare intryck av kristendomen, trotsade hövdingarna och fingo lida mycken försmädelse. En av våra gossar måste en dag äta gift för att befria sig från beskyllningen att han sysslade med trolldom, som han lärt av oss.

Trots allt fingo vi bygga och bo i trygghet på Kinkenge. Gud hjälpte oss från seger till seger. Det verk, som under årens lopp utförts genom evangelii predikan i denna trakt, är ett under för våra ögon.

Karavan

Vårt första besök vid Kingoyi.

Av C. N. BÖRRISSON.

Det var i maj månad 1900. Enligt uppdrag av kongokonferensen skulle jag i sällskap med bröderna Storm och Flodén besöka trakterna vid Lualaflodens källor, nordväst från Nganda, för att finna lämplig plats för en ny missionsstation. Föregående undersökningar hade givit vid handen, att där var en folkrik trakt. Resan tog oss flera dagar. Inga kända, raka vägar funnos, utan vi måste följa de trånga, slingrande stigarna från by till by. Gräset var fullväxt och räckte oss nästan ständigt högt över huvudet, inneslutande oss i en kvav tunnel, däri den ene vandraren ej kunde se den andre ibland på en meters avstånd för bara gräs. Men oaktat svårigheterna bjöd färden på många intressanta erfarenheter.

En afton kommo vi till en övergiven byplats i Mpompi, där endast några lämningar av hyddor lågo kvar. Som mörkret föll på, kunde vi ej taga oss fram vidare utan måste slå läger. Då lägereldarna började lysa, blev folket i orten undrande, om det spökade i den gamla byn. Några stego upp på en höjd, varifrån de hade utsikt. Och då de sågo, att folk rörde sig i lägret, togo de mod till sig, ropade och frågade, vilka vi voro. På vår uppmaning att komma till oss, kom ett par av de modigaste männen. En av dem sade sig sedan vara vår bäste vän och ville icke, att vi skulle ådraga oss några svårig-

heter. Därför ville han bestämt avråda oss från att gå till det folk vi ämnade oss till. Så drog han upp hårresande historier om dem och huru de hade svurit vid sina gudar att döda redan den förste vite, de finge se i sitt land. Och, tillade han, i morgon hålla de en stor marknad. Då dricka de mycket palmvin och då äro de besinningslösa och kunna göra vad som helst.

Vara bärare lyssnade, tills de skälvde som asplöv, och bado oss, att vi skulle vända om hem. De skulle på inga villkor följa oss dit upp. Men vi visste, huru mycket vi borde taga hänsyn till vår föregivne väns råd, ty folket i denna trakt hade en tid förut tagit livet av en person, därför att han vid vår förra resa därigenom härbärgerat .oss över natten. Vi bado dem lyssna till vår aftonbön och sade, att som Gud uppenbarade sin vilja för oss, så skulle vi göra.

Följande dag bröto vi ej upp utan bado "vår vän", som åter besökte oss, att visa oss omkring där i trakten. Han försäkrade, att där ej fanns en enda plats, lämplig för en missionsstation. Och han hade kanske rätt, ty hela orten bestod av toppiga kullar med trånga dalar emellan. Vi sågo dock en ej så olämplig plats, sedan vi mot löfte om en bordskniv fått en ny vägvisare. Denne fick dock sedan stryk av sin hövding, för att han visat oss omkring, ehuru han gjort det så skickligt, att vi ej sett en enda by. Alltjämt påstods det, att där ej fanns folk, ehuru vi märkte många stigar kors och tvärs. Vi försökte att betinga oss en vägvisare till följande morgon, men det var omöjligt.

Morgonen därpå bröto vi upp utan att säga bärarna, vart vi skulle gå. De skulle endast följa oss, och vi skulle följa Guds ledning. Snart ropades efter oss:

"Två bärare vilja ej gå med!"

"Låt dem då gå, vart de vilja!"

"De vilja gå hem igen!"

"De få gå, vart de vilja!"

"Var skola de göra av bördorna?"

"Låta dem ligga!"

"Nu gå de; skola de ej ha något brev?"

"Nej, men bed dem hälsa hem!"

Från en upphöjning iakttog jag dem. De gingo ett stycke i riktning hemåt, tills gräset skymde bort dem. Men då såg jag

på grästopparnas rörelse, att de veko av ifrån stigen och stannade i väntan på, att vi skulle söka efter dem. Jag var så gott som säker på, att de ej skulle våga gå hem ensamma. Därför fingo de vara. Om en stund kommo de ock tillbaka, togo upp sina bördor och följde oss efter, nöjande sig med lite smått skämt från de övriga i karavanen.

Nu gjorde vi en intressant iakttagelse. Vi hade ej fått någon vägvisare bland dessa irrgångar och stigar. Men vi märkte snart, att där det var ett vägskäl, där var den ena stigen överknuten med gräs, medan den andra var öppen. Och huru denna öppna stig slingrade och krökte bland kullarna med eller mot den riktning, vi skulle gå, så var den alltid den rätta för oss. Det var avvägarna till byarna, som voro överbundna.

Till slut voro vi uppe på krönet av en långsträckt ås med en härlig utsikt över det land, dit vi ämnade oss. Här fingo vi se, att det var en mycket folkrik trakt vi vistats uti, ty en väldig människoskara hade samlats för att se på vårt avtåg. Många hade klättrat upp i träden i en vid sidan liggande skog för att i säkerhet kunna betrakta oss. Vi rastade en stund ibland dem för att tala om den Frälsare, i vars uppdrag vi voro ute. Jag tror, att vi gjorde ett gott intryck på dem.

Från denna dagsmarsch minnes jag även en mycket lustig syn. Jag hade just kommit upp på en kulle med kort gräs och hade en del av karavanen före mig. Bärarne gingo över en slätt med högt gräs. På ett ställe, där stigen gick fram, var gräset nedslaget på en stor rundel. Flodén var den förste i karavanen. Just som han kom ur det höga gräset ut på den öppna platsen, mötte honom tre palmvinstappare med klättervidjor och kalebasser. De kommo från motsatt håll. Ett ögonblick stodo de som stela av fasa och sågo på den vite mannen. Sedan satte de av som hjortar med de vildaste språng i och över det väldiga gräset under rammel och skrammel från redskapen och försvunno till sist långt borta vid ändan av slätten i en skog, där jag hoppas, att de stannade. Då vi längre fram träffade folk, fingo vi bemöda oss om att göra så gott intryck som möjligt, varför vi läto dem göra oss små tjänster mot god ersättning, under det vi berättade för dem om missödet att hava mot vår vilja skrämt deras bröder. Så upplöste sig det hela i en gemytlig stämning.

Det hade annars lätt kunnat få ödesdigra följder i en trakt, där man ej förr sett vite män.

Det var lördagskväll. Sedan vi vadat över ett otäckt träsk i en skog, träffade vi på en stor by. Men endast de första i karavanen fingo se den sista skymten av byns innevånare. De flydde ut i skogen, både människor och djur. — Vad skulle vi göra? — Voro de månne fientliga? — Eller rädda? — Skulle vi få övernatta här? — Dessa och dylika frågor voro gemensamma för oss alla. Dörrarna till många av hyddorna stodo öppna, och t. o. m. lergrytorna stodo och puttrade över elden.

Trötta lade bärarna sina bördor ned på en öppen plats i byn, och vi satte oss på dem. Så högljutt som möjligt upptogo vi följande samtal:

"Vem kom först in i byn?"

"Masambu."

"Vad gjorde du, som skrämde folket?"

"Intet, vite man."

"Varför flydde de då?"

"Inte vet jag, det berodde väl på deras lättskrämdhet."

(I högre ton): "Vilken skada! Vi som kommit för att stifta vänskap med denne hövding, och så få vi icke träffa en människa! Ha vi då burit med oss våra gåvor förgäves och nödgas att återvända med dem samma långa väg igen? — — Tyst, vad är det, som rör sig därborta i buskarna?"

"Det är folk."

"Bed dem komma fram."

(Många bärare) "Så kommen då och hälsen på edra vita bröder! Varför ären I så rädda och dumma? Viljen I, att de skola bära vänskapsgåvorna hem igen?"

Tre kraftiga, svarthyade män, synbarligen samlande sitt yttersta mod, närmade sig.

"Skrämde vi er?"

"Ne-ej då."

"Är hövdingen hemma och kan han träffas?"

"Nej, han träffas ej, han är långt borta."

"Så ledsamt! Vi ha gått lång väg för att träffa honom och bli riktiga vänner med honom. Bed folket komma fram. Få vi stanna här i natt?"

Männen utbytte blickar och gingo så bort med snabba steg. Vi voro ännu kvar i ovisshet.

Om en stund började dock folk komma försiktigt och närma sig sina hyddor. Sedan dröjde det ej många minuter, förrän både hövdingen och arvprinsen presenterade sig.

“Blev ni rädda, då vi kommo?“

“Nej, inte alls.“

“Men alla flydde ur byn?“

“Vi ha varit till arbetet.“

“Vill ni ta emot oss som vänner?“

“Låt gå!“

Det hade varit tal om gåvor. Sådana slösa vi ej med. Men nu var det klokt att söka vänskap på den vägen, och vi sågo, huru hövdingarnas ögon drogos till våra koffertar. De fingo en eldröd filtmössa och en famn rött bomullstyg vardera. Med egna händer hjälpte vi dem att kläda det pa sig, ty de sågo överväldigade och tafatta ut. Men då de blivit påklädda, skulle vi få se på annat. Med avmätta steg gingo dessa två “bamfumu“ först till ena ändan av byn och så till den andra. Och folket rusade till och gladdes höggljutt över sådana vita vänner — den levande Gudens vite — som klätt deras konungar i en ståt, som de aldrig förr sett maken till.

Nu fingo vi ved och vatten och hus att bo uti, bara vi ej kokade getkött därinne, ty det var “heligt“ (förbjudet) för dem. Stor förtrolighet bevisades oss. Män, kvinnor och barn skockade sig omkring oss för att iakttaga, vad vi gjorde och sade. Efter kvällsvarden började vi fråga dem om deras gudar samt berätta om vår Gud. Det var underbart.

“Nzambi Mpungu, har ni hört talas om honom?“

“Våra fäder hava nämnt hans namn.“

“Vet ni något mera om honom?“

“Nej, våra präster veta ej, hur han skall dyrkas.“

“Han är uppenbar för oss och vårt släkte. Och han har sänt oss att lära eder känna sig.“

“Verkligen!“

“Ja, och sitt ord har han givit oss, som vi ha uti ett stort skinn. Vill ni se det?“

(I korus) “Gärna, gärna!“

Nu tordes vi taga fram bibeln, som de annars likt andra hedningar skulle trott vara en trollspegel. Kongofolket skulle egentligen för den skull föredragit att kalla en bok för spegel. Men denna beteckning ha vi ej kunnat antaga för att ej ge stöd åt deras vidskepliga uppfattning om läskunnigheten. Då ej annat ord i spraket befanns lämpligt för begreppet bok, ha vi måst nöja oss med “skinn“ (nkanda), som avser omslaget men också betyder hud, papper o. d. Vad som var satt eller skrivet i skin-

Läger i skogen

net, kunde de ju ej fatta, då de ej kunde läsa, men vi berättade åtskilligt för dem.

“Vidare tillbedja vi också vår Gud. Vill ni höra, hur det går till?“

(Många röster) “Ack ja, gärna!“

Det blev bön. Vi missionärer bådo, vara troende bärare bado. Ett gemensamt böneämne var, att Herren måtte sprida sitt ljus och sin Ande över denna by och denna trakt och frälsa även detta folk. Åhörarna uttryckte sin förvåning över, att man kunde bedja till “Nzambi Mpungu“ på ett så vanligt och begrip-

ligt språk. Deras avgudaformler bestå vanligen av gamla och ovanliga ord med otydligt sammanhang.

“Men vi göra ännu mera. Vi sjunga också till hans ära. Vågar ni höra, hur det låter?“

“Ja då, så roligt!“

Nu klingade den ena sången efter än den andra. Folket, som lika lätt kunnat fly sin väg vid första tonen i tanke att det varit en trollsång, om de ej blivit förberedda, blevo nu alldeles hänförda och instämde snart i omsjungningarna.

Men fästets stjärnor läto oss förstå, att nattens timmar voro inne, och vi måste söka vila. Det sista jag hörde från bärarna var: “Detta var något annat än det vår sluge vän i Mpompi skrämde oss med. Gud är i sanning levande och stor.“

Vi sovo gott, men huru kallelsen till “stormöte“ för nästa dag utgått under natten, vet jag icke. Vi väcktes på morgonen av, att någon av de våra tittade in och sade: “Här är så mycket folk! De vilja höra de sånger om igen, som vi sjöngo i går kväll.“

“Ären I redo, så sjungen för dem, tills vi bli färdiga!“

Det blev sång, bön, berättelse och undervisning i Guds ord. Så fortgick det timme efter timme, och vi avlöste varandra om och om igen. En stor, uppmärksam människoskara trängdes omkring oss och ville blott höra mera.

Fram på eftermiddagen togo dock hunger och trötthet ut sin rätt. Jag hörde hövdingar säga till varandra: “Ha vi icke stått här hela dagen och lyssnat till detta goda budskap och alldeles glömt, att vi ej ätit en bit i dag?“ Så vände de sig till kvinnorna: “Gån nu hem och skaffen mat, ty nu äro vi hungriga.“

“Skulle ni tycka om, att vi stannade här i trakten och undervisade eder mera,“ frågade vi?

“Ack ja, om det blott funnes en plats god nog för er att bygga på.“

“Få vi se efter? Och om vi finna en, viljen I då alla vara våra vänner?“

(I korus) “Ja, i sanning!“

Så småningom skildes folket åt. Efter en stund hörde jag några säga till varandra: “Tänk, vad det skulle bli, om dessa lärare kunde finna en plats och ville bygga och bo ibland oss.“ — Jag förstod, att vi voro på rätt stråt, och tackade Gud.

Sedan vi ätit och vilat något, följde oss byns hövdingar och andra ut på en fri höjd, där vi hade utsikt över trakten. Vi fingo nu reda på, vilken mängd byar, som vi hade framför oss. Vårt gemensamma val föll på en vacker platå, beklädd med palmer och andra träd, i ett högland omkring en halv dagsresa längre bort. Där omkring skulle ock det mesta folket finnas.

På måndagsmorgon fortsatte vi färden med ett odelat angenämt intryck av våra vänner i skogen. Vi ville taga vår utvalda plats i närmare betraktande och om möjligt även i besittning. Men även denna färd skulle ha sina svårigheter. Här mötte oss motståndet i ett annat temperament än hos "vår vän" i Mpompi, som skulle bevaka hela distriktet. Sedan vi gått igenom flera byar, där folket var vänligt, nalkades vi en by, i vilken vi på avstånd kunde se och höra en rasande människa. Han röt och han hoppade och svängde en flintlåsbössa i luften. Hans ögon voro rödsprängda, fradgan rann ur munnen och han var hemsk att skåda. Vi stannade och undrade, om möjligen någon stig fans, som kunde leda oss omkring byn. Men då kom en annan vänlig man emot oss och sade:

"Vill ni gå fram här, så får ni gärna. Jag är hövding i denna by och icke han."

"Är han vansinnig, eller varför rasar han så?"

"Nej, han är bara ond på er. Han är hövding och präst i en by här bakom och vill på intet vis släppa er igenom, dit ni ämnar er."

"Men vi måste fram till den plats, som vår Gud har anvisat åt oss. Visa oss blott någon väg, som bär dit, vilken gör detsamma."

Mannen rasade än mera, så att han ej kunde säga ett riktigt ord. Vi försökte lugna honom med vänliga åtbörder. Och då jag trots hans hot gick fram och hälsade på honom, röt han: "Då skall jag själv visa er vägen, då!"

"Det var utmärkt! Enda villkoret är, att du visar oss rätt."

Han gjorde helt om, och nu gällde det att följa med i ilmarsch. Om vi släppte honom ur sikte, kunda vi frukta, att han skulle lägga sig i försåt för oss. Under färden lugnade han sig

dock något, så att vi kunde samtala. Då vi kommo till ett vägskäl, vek han av på vägen till sin by men vände ögonblicket därpå, fattade posto och visade bärarna att gå den andra stigen, fast ingen av dem visste, vart det skulle bära. Då de ville tränga sig in på hans stig, spände han hanen på flintlåsbössan.

"Vad står på?"

"Hm, hm, hm. Jag har tillsagt dem att gå den där vägen, men de vilja icke," mumlade han och knäppte på sitt flintlås.

"Men du lovade ju att visa oss vägen, dit vi skulle. Gå du bara före och visa oss den väg, vi skola gå, så komma vi snällt efter", genmälte jag och lade min hand vänligt på hans arm.

Så fortsatte han vidare före oss, och vi kommo omsider till den by, dit den åstundade palmklädda platån hörde. Byn låg ett gott stycke på andra sidan om platån, nere i en dalsänka, och ägdes av en mycket gammal hövding, Nsengo.

På framställning av vår önskan att bo och bygga i hans land, svarade Nsengo: "Jag är själv den älste hövdingen här i trakten, och de övriga hövdingarna måste göra efter min vilja. Välj var det passar eder, och vi skola vara vänner. Jag skall själv gå med och visa eder landet." Den onde vägvisaren — Mayimbi = förtryckare, hette han — varnade för oss. Men Nsengo svarade, att nu hade han själv tagit emot de vite som sina gäster och att vi voro vänner. Han gjorde ock det bästa för vår trevnad. Alla visade sig vänliga, och vi beundrades mycket, så ock våra saker och våra bärare. Ett par unga män presenterade sig som gamla bekanta. De hade en gång i sällskap med andra gjort en handelsresa till Nganda och köpt en jordbrukshacka av mig. De berömde oss mycket för det vänliga bemötande, de då fått röna

Dagen därpå följde Nsengo med oss, såsom han lovat, på alla höjderna däromkring och visade, var det fanns källor och vattendrag. Även visade han oss en marknadsplats, Bukonso.

Sedan vi sett oss om i trakten, befanns det, att ingen plats var så lämplig, som den vi hade utsett dagen förut på avstånd. Där funnos springkällor ovan och nedan och det var en härlig plats. Vi visste då ej, att de höjder, vi tagit i betraktande, lågo vid gränsen mellan Franska och Belgiska Kongo, och ej heller, att den plats, vi funno lämplig, visserligen låg i Belgiska Kongo men

KONGOLANDSKAP

endast omkring 200 meter från den sedermera reglerade gränsen mot Franska Kongo. Då vi bestämt oss för denna tomt och meddelat Nsengo det, svarade han: “Mebendi mwidi momo. Lutungeno kweno“ = Jag själv äger denna plats. Ni må gärna bygga.

En kulle, rikt skogsklädd, avslutade ena ändan av platån.

“Få vi den ock?“

“Min by har förr legat där, och där ha vi sedan gammalt begravt våra förnämsta hövdingar.“

“Vi skola ej göra något åt dem.“

“Ja, ni får taga så stort utrymme, ni behöver.“

“Tack!“ — Ett handslag.

Vi gingo tillbaka till byn. Där köpte vi ett svin, som Nsengos folk och vårt folk skulle dela som besegling på vänskapen. Detta slaktades dock ej, förrän byggandet av stationen börjat. För att taga platsen i besittning med detsamma köpte vi ett gräshus och läto bära upp till vår “station“. Kvinnorna lejde vi till att hacka bort gräset till en gårdsplan. När sedan alla, som hjälpt oss, fingo sin ersättning härför i bitar av röd tvills, blev glädjen “vild“. De hoppade, de skreko och voro rädda för att de ej skulle få alldeles lika. En man t. o. m. “lekte boll“ med sin laddade bössa, så att en av oss missionärer blev så rädd, att han måste gå in i tältet.

Kingoyiman

Mörkret föll på, och folket gick. Vi hade gått till sängs, och bärarna hade slagit sig ned vid lägereldarna. Då hörde jag någon på stigen borta i backen ropa: “Muntu lueki! Muntu

lueki!“ = här kommer någon. Bärarna hörde, att tonen var fredlig, och svarade, att han fick komma. Vem är det, om ej vår trogne vän Nsengo, som kommer ensam med en liten hoprullad gräsmatta under armen.

“Sova de vite?“ viskade han till bärarna.

“Ja, troligen.“

“Kan ni tänka er, den odågan Mayimbi kom till byn och ville egga mitt folk att följa med och överfalla de vite i natt, och så skulle de dela rovet. Och sex stycken hade han fått att hålla med sig. Men då blev jag ond och sade: Vet ni då ej, att eder hövding är den älste hövdingen? Alla måste vörda mig. Jag har mottagit dem. Vill ni göra dem något ont, så måste ni först döda mig. Nu skall jag sova hos dem i natt.“

Så bredde han ut sin gräsmatta på marken utanför tältet och slog sig ned där. Gud hade sänt oss en skyddsängel för hela vårt läger. Vi sovo gott och stördes ej av ett knäpp under hela natten. ¨Den som sitter under den Högstes beskärm och vilar under den Allsmäktiges skugga, han säger: I Herren har jag min tillflykt och min borg, min Gud, på vilken jag förtröstar.¨

Följande morgon rustade vi oss för hemresan. Vi skulle hämta verktyg och arbetare och snart komma igen och bygga. Många av våra vänner från gårdagen infunno sig till avsked. Även Mayimbi hade kommit, fast han stod ett stycke på avstånd och skämdes för att blanda sig med våra vänner. Som han ej fått något för att han visat oss vägen, fick han en liten gåva tilllika med tillsägelse att övergiva sina dumheter och likt de andra vara en sann vän till de vite.

Nsengo, som legat och frusit under natten, fick en filt. Då vi ville se även andra delar av landet, följde han med oss ett långt stycke och visade oss en annan väg hem till vårt land igen.

En orolig tid.

Bild från Kingoyi missionsstation 1906.

Av JOSEF EKSTAM.

"Ty mina tankar äro icke edra tankar, och edra vägar äro icke mina vägar, säger Herren." Es. 55: 8.

Att något var i görningen, det hade vi märkt ett helt år förut, och vi undrade mer än en gång, vad slutet på allt detta skulle bliva. Nog hade Kingoyifolket förut övat mörkrets gärningar, men deras liv under denna tid trotsar all beskrivning. De köpte och sålde människor, gåvo gift inför våra ögon samt dansade och förde ett förfärligt oväsen natt efter natt. Alla våra böner, förmaningar och hotelser tjänade till intet, och det enda, vi kunde göra, var att bedja Gud om hjälp ur svårigheterna.

Någon egentlig fara för våra liv hade det dock ej varit förut. Nog hände det ibland, att de mötte oss med bössor, hotande att skjuta oss, men det stannade alltid vid hotelsen. Men sedan en statens domare varit här och några på hans order blivit bundna, visade det sig, att de kunde mer än hota. De församlade sig, slogo en spik i Nkondeguden samt avlade ed på, att om någon vit ginge förbi, skulle han skjutas. De första, som gingo vägen fram, voro Wirén och jag, och det var endast

som genom ett under, vi blevo räddade undan deras mord-anslag.

Vi hade beslutit oss för att gå och laga bron över Luala-floden och gåvo oss iväg rätt tidigt en morgon. Vi mötte en pojke, som varnade oss för att gå genom byn Mukela, men vid sådana varningar voro vi vana och fäste oss ej därvid utan fortsatte. När vi gått ett stycke, kommo vi i sällskap med en hel mängd karlar, som skulle gå till Nkoyimarknaden. Vi fort-

En statens domare och en officer på besök i Kingoyi strax före oroligheternas utbrott

satte därför med glatt mod, ty de voro alla vänliga. Men sedan vi skilts från dem och kommit i närheten av byn Kingwadi, började det se hotande ut. På höjderna stodo några män med bössor i händerna och överöste oss med otidigheter samt till-sade oss att vända. Vi sade dem, att vi endast ville gå förbi samt att de ej skulle hindra oss. När vi samtalat med dem en stund, tycktes de taga reson och sade: “Så gån då förbi.“ Vi forsatte således men hade ej hunnit långt, förrän rätt många karlar kommo springande från en annan by oss till mötes. Vi drogo oss nu tillbaka, men de följde efter, och så fort de kom-mit inom skotthåll, började de skjuta. Nu förstodo vi, att de

beslutit taga våra liv. Och att det även skulle lyckas dem, om Gud ej genom ett under räddade oss, därpå tvivlade vi ej ett ögonblick, då vi sågo den skara människor, som på en liten stund samlades och började förfölja oss.

Vi sprungo, så fort vi kunde, men Wirén hade svårt för att komma fort undan, ty han hade haft feber i flera månader och var fördenskull matt. Jag var därför till en början framför och hade ingen annan tanke än att rädda mig själv. Men så hörde jag honom ropa på mig, och då jag vände mig om, såg

Soldater

jag, att han var blodig i ansiktet. Jag stannade då och lät honom komma förbi samt hotade förföljarne med min bössa, vilket hade till följd, att de strax hejdade sig.

När de första skotten började smälla, kastade de flesta av våra bärare ifrån sig allt vad de hade. Jag bar själv min hagelbössa men hade endast tre patroner, laddade med små hagel. Till försvar var den av föga värde, men de svarta voro ändå rädda för den, och var gång jag siktade på dem, kastade de sig i gräset. Detta gjorde, att jag kunde uppehålla dem så, att Wirén kom undan ett stycke, och sedan jag sprungit fatt honom, upprepade jag samma manöver. De sköto på mig skott på skott,

och blybitarna slogo mig både grön och blå, men förunderligt nog hade de ej kraft att tränga igenom kläderna. Männen blevo dock djärvare och djärvare, då jag aldrig sköt utan endast siktade, och därför sköt jag ett skott för att skrämma dem, då de voro mycket nära. Jag hörde dem fråga: "Är någon sårad?" och då de fått klart för sig, att alla voro oskadade, började de åter att förfölja. Vi voro nu i närheten av en liten skog, och där lyckades vi gömma oss. De omringade oss, och vi trodde, att vår sista stund var kommen, samt anbefallde oss i Guds hand. Men Gud hade annorlunda beslutit. De fingo ej syn på oss, fastän jag såg dem hela tiden. Jag kan ej förstå detta på annat sätt, än att Gud förblindade deras ögon.

Om en stund lämnade de oss, och sedan vi vilat och försäkrat oss om, att ingen stannat för att vidare söka efter oss, började vi sakta krypa därifrån. Det var mycket svårt, men det gick dock ett stycke i sänder. Så länge vi voro i skogen, gick det dock an, värre blev det, sedan vi kommit upp på kullen, där gräset var kort. Vi måste då taga av oss hjälmarna, så att de ej skulle förråda oss, och lyckades utan att bliva sedda komma ned i en skog ett stycke därifrån. Där fingo vi tid att se efter, huru vi sågo ut. Min blus var sönderskjuten på två ställen. Öm var jag överallt, och på några ställen, där blybitarna tagit som värst, var huden borta, men blyet från deras flintlåsgevär hade ej haft kraft att tränga igenom. Med Wirén var det sämre ställt. Han hade fått hjälmen sönderskjuten, tva sår i ansiktet och ett ganska djupt sår i ryggen. Vi förundrade oss dock över, att vi sluppit undan för så gott pris, då de skjutit så mycket på oss och ibland på ganska nära håll. Vi dröjde i skogen till kvällen, och sedan gingo vi eller kröpo, allt eftersom det lämpade sig, hemåt. Dock togo vi en omväg in i Franska Kongo, ty vi visste, att alla vägar, som ledde till stationen, voro bevakade. Så kommo vi i skymningen fram till kända trakter.

Fru Wirén och fröken Josefina Nilsson voro hemma på stationen, och huru de kände det, kan lättare tänkas än beskrivas. De kunde både se och höra, då man sköt på oss, och dessutom voro ej heller de säkra för överfall. Det var också meningen, att de skulle dödas, och fördenskull sändes en man för att se efter, om det fanns någon, som bevakade stationen. När han

anlände, hade rätt många av våra vänner kommit tillstädes, och därför vågade ingen anfalla.

Första natten lågo vi själva på vinden. I våra rum, ja, överallt lågo de svarta, som kommit för att hjälpa oss. Det var rent av rörande att se, huru rädda de voro om oss. T. o. m. sådana, som aldrig besökt våra sammankomster, visade sig nu vara våra verkliga vänner. Vi väntade dag efter dag, att den officer, som blivit beordrad hit för att skydda oss, skulle komma,

Soldater vilande framför stationshuset i Kingoyi

men han hade för få soldater och vågade sig ej hit. Från den 6 till den 24 september fingo vi således vara ensamma, och det gick långt bättre, än vi vågade tro. Någon egentlig nattro blev det icke, ty vi måste vara beredda på överfall när som helst, och därför lågo vi påklädda, ifall något skulle hända. En av de första nätterna kommo fienderna i avsikt att överfalla oss och voro ända framme vid Kingoyi gamla byplats, några stenkast från boningshuset, men där möttes de av våra vänner och drevos tillbaka.

När vi fingo underrättelse om, att den förut nämnde officern ej skulle komma, förrän han fått förstärkning, barrikaderade

vi boningshuset för den händelse, att vi skulle bliva överfallna. Våra vänner från Franska Kongo kommo också varje kväll för att hålla vakt. Ack, vilka dagar och nätter! Allt var som upp- och nedvänt, och det bråk, som fördes, trotsar all beskrivning. När våra försvarare kommo, förde de ett oväsen, som ingen, som ej hört något dylikt, kan göra sig en föreställning om. De blåste i pipor och tomma patronhylsor, och de, som saknade dessa hjälpmedel, tjöto och skreko det värsta de kunde. Allt detta gjorde de, på det att fienderna skulle höra, att vid stationen fanns folk, som ej fruktade.

Vi gingo ibland ut för att se på våra "krigare". I köket, i trapporna, i mitt rum, på vinden, ja överallt lågo de. Och hur det såg ut, där de lågo! Ja, det skall jag ej försöka skildra.

Efter lång väntan kommo då äntligen två officerare med ett 50-tal soldater, och vi trodde, att befrielsens timme var slagen. De hade haft ett svårt arbete att slå sig igenom och skydda det 30-tal bärare, de hade med sig. En del soldater voro också sårade, därav två rätt svårt. Vi trodde i det längsta, att de, då de fått vila ut, skulle börja att återställa ordningen, men då den ena dagen och veckan fick gå efter den andra, frågade vi dem, hur de tänkte, och fingo då veta, att de blivit beordrade hit för att skydda stationen och ej för att kriga. Kommendanten i Matadi trodde nämligen, att folket vid åsynen av så många soldater skulle falla till föga. Men däruti misstog han sig. De byggde nu en barrikad på tre sidor om boningshuset, och soldater och bärare, som ej vågade ligga i gosshuset bakom kyrkan, lågo under verandan. Röken från deras eldar trängde in genom fönster och dörrar, och deras bråk och stoj var långt ifrån trevligt. Infödingarna gingo på höjderna runt omkring, hånande och begabbande såväl soldaterna som oss. Om nätterna tändes vakteldar på vägarna, som strängt bevakades, och ofta stodo vi på verandan och beskådade eldarna samt lyssnade till signalerna från deras trätrumpeter och undrade, huru länge vår fångenskap skulle räcka.

Då folket ej ville böja sig i godo, såsom kommendanten trott, förklarade han trakten i krigstillstånd och beordrade officerarne att bekriga de tre största byarna, Manzau, Musinda och Kingwadi. Det dröjde dock några dagar, innan detta kunde ske, ty den ene af officerarne låg sjuk i feber. Men så fort

han blev frisk, gingo de en natt till Musinda. Fienderna hade nu blivit så säkra, att folket återvänt till sina byar — de hade förut vistats i gräset eller skogarna — och därför påträffades de försänkta i djup sömn. Ett sådant uppvaknande hade nog aldrig Musindafolket varit med om förr, och för mången var det ett sista.

Rätt många dödades och sårades, och ett tjugutal gjordes till fångar. En av officerarne hade dock nära nog fått släppa livet till, ty då de i en by stodo och sågo på våra återfunna saker, smög sig en infödingi fram och sköt honom i huvudet, så att han föll. Kulan trängde dock ej in i huvudet utan plattades mot nackbenet och kunde sedan tagas ut.

Nu var det dock slut med folkets mod, och knappt hade officerarne återvänt till stationen med fångarna, förrän ombud från andra byar kommo för att höra efter fredsvillkoren. Men officerarne hälsade till folket i de fientliga byarna, att de själva måste komma, samt att de ej skulle frukta, ty man skulle ej göra dem något ont. Dagen därpå kom också hövdingen från Musinda, klädd i djupaste sorgdräkt och fylld av räddhågans ande, så att hans grästyg skälvde som asplöv. Han blev mycket vänligt behandlad samt tillsagd att hämta alla de andra.

Alla vågade sig dock ej fram, men omkring 200 män församlade sig. När de väl hunnit sätta sig, kommo soldaterna uppmarscherande, omringade dem och satte bajonetterna på gevären. Så illa däran hade de väl knappast varit förut, och en hel mängd försökte komma undan, vilket naturligtvis misslyckades. De måste sitta, där de sutto. Så blev det fråga om, vem som var upprorets upphovsman och vilka som börjat skjuta på oss. Till en början voro alla mycket okunniga och kände knappt till någonting, men hur det var, klarnade det så småningom för dem, och de kände väl till både upphovsmannen och dem, som börjat skjuta. De sistnämnda blevo i likhet med en del andra satta i fängsligt förvar, och den förstnämnde tog Musindafolket hit några dagar senare.

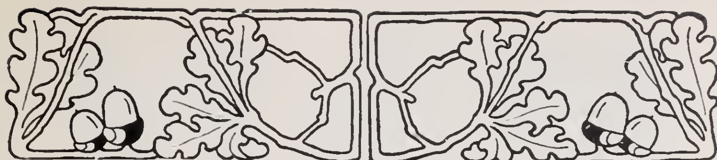
De blevo nu tillsagda att hacka bort gräset ur sina byar, bereda vägar, bygga broar, taga emot skolor i byarne samt till tecken på underkastelse hänga ett vitt tygstycke på en stång mitt i byn. Allt lovade de naturligtvis.

Så voro då oroligheterna slut och folket mjukt och, som

det tycktes, mottagligt för Guds ord. Skolor begärdes och byggdes, och gamla och unga läste av hjärtans lust samt lyssnade gärna till Guds ord. Jag besökte sedan de fientliga byarna, och då ingen av dem, som förr sökte taga våra liv, gjorde mig någon skada utan i stället visade mig kärlek och välvilja, kunde jag ej förstå annat, än att Gud sänt dessa oroligheter för att nedslå folkets högmod och för att bereda väg till deras hjärtan för det ord, som de förr ej ville mottaga. Låt vara, att fruktan för staten drev dem till att taga emot skolor och lärare och att bevekelsegrunderna således ej voro så rena, Guds ord varder dock predikat och skall så småningom upplysa, förädla och upphöja det i hedendomens styggelser sjunkna folket. Och den späda kör, som här börjat sjunga Herrens lov, skall växa sig stark och fyllig, till dess den med alla jordens folk skall sjunga den nya sången inför Guds och Lammets tron.

Pisangträd med frukt

En framtidssyn.

Es. 35.

Av P. A. WESTLIND.

Med vantro och mörker vår jord är omsluten
och lögnarens gift uti folktron är gjuten.
Men fram träder siar'n, en konstnär från Gud,
och målar allt skapat i härlighetsskrud.
Hans pensel förvandlar snart öknarnas sand
till bördiga slätter och härliga land,
där källorna porla och bäckarna brusa
och folket bor fridsällt bland palmer, som susa.

Med blicken än fäst vid profetiska bilden
jag tänker på öknen, på slaven och vilden
och suckar: När kommer du, saliga tid,
att giva åt skapelsen sällhet och frid?
Och svaret ger Herren, som sagt, att hans ord
skall först göras kunnigt kring nattomhöljd jord. —
Så är det då oss, som det uppdraget gäller
att utföra bilden, som siar'n framställer.

Ack vänner, som bon i den signade Norden,
Miljoner än leva i mörker på jorden!
De sträva för lycka men finna blott nöd;
i guldland de bo, men de sakna dock bröd.
I avgudadyrkan kan hjälp icke fås;
i armod och laster nationer förgås.
Men fort, låt oss giva åt folken, som blöda,
Den kunskap, som skänker dem liv från de döda

Se'n stundar det snart efter sekler av töcken
en bådad förvandling av folklivets öken,
då jorden går in i sitt ymnighetsår
till evig förening av sommar och vår.
Vid floden, som väller bland livsträdens mängd,
vid levande källor i underskön ängd
bo idoga släkter av alla nationer
och lova Försonar'n vid harpornas toner.

Kyrka och församling vid Mukimbungu

Skolans början och första tid.

Av EDV. KARLMAN.

Den beryktade skolmannen von Rochow berättar, huru han en dag satt vid sitt skrivbord, försänkt i djup sorg och grämelse över de fruktansvärda verkningar, som vidskepelse och okunnighet åstadkommit bland hans folk. Medan han så satt och reflekterade, tecknade han ett lejon liggande insnärjt i ett nät. Så, tänkte han, ligger också den ädla, mäktiga gudagåvan — förnuftet — som dock finnes hos varje människa, till den grad invecklad i en vävnad av fördomar och dumheter, att den lika litet kan använda sin kraft som lejonet här sin. Om det blott funnes en liten råtta, som gnagde sönder några maskor av detta starka nät, så skulle kanske även detta lejon visa sin styrka och slita sig lös. Så tecknade han en liten råtta, som gnagde sönder några maskor på nätet, vari lejonet låg insnärjt. Under det han så tecknade och reflekterade, for den tanken genom hans själ: "Tänk, om även jag likt denna råtta skulle kunna förstöra några maskor på det nät, som nu binder mitt folk."

* * *

Den stora vidskepelse och okunnighet, vari Kongos folk under årtusenden varit bundet, har hos missionärerna väckt tankar och känslor liknande dem, som besjälade von Rochow vid det ovan anförda tillfället. Därför har det från missionens början varit dem angeläget att finna de bästa sätt och kraftigaste medel, varigenom de skulle kunna slita sönder så mycket som möjligt på det av hedendomen med dess vidskepelse hopbundna nätet för att därur lösgöra kongonegern.

Skolgossarne i arbete på fältet

Med all rätt har skolverksamheten härvid fått en framstående plats. Att den borde gå hand i hand med den direkta missionsverksamheten har från början varit en avgjord sak. Detta så mycket mer som hoppet om en bättre framtid bland ett så okunnigt hednafolk nästan uteslutande vilar på de unga, bland vilka allt skolarbete ju har sitt egentliga verksamhetsfält. Goda skolor och inrättningar för bibringande av civilisation och bildning äro därför oumbärliga, om missionsarbetet skall bliva grundligt och fruktbärande.

Att skolverksamheten till en början — såväl som många andra verksamhetsgrenar — skulle mötas av misstroende, förakt

och svårigheter av tusende slag från folkets sida, var ju att vänta. Sådant vet skolans historia att berätta från alla nu civiliserade länder.

De mest vidskepliga och onda rykten, som oavlåtligen spredos om missionärerna och de vite i allmänhet, gjorde, att det dröjde länge, innan det stora flertalet på allvar vågade närma sig missionärerna. Kvinnor och barn befalldes med stränghet att gömma sig, om någon vit människa kom till byn. Endast någon hövding och några av de modigaste männen fingo visa sig och tala med de vite.

En nu avliden lärare berättade, att då Stanley under sin resa kom till hans by, blevo han och hans jämnåriga på det strängaste förbjudna att visa sig eller gå så, att de fingo se en skymt av den underbara varelse, som skulle komma. Om den vite finge se dem eller de honom, så skulle de snart dö. Den vite skulle antingen äta deras själar eller strax döda dem och göra medicin av vissa delar av deras kroppar o. s. v. Frestelsen blev dock den nyfikne gossen för stark. Han skilde sig från sina kamrater och smög sig genom gräs, buskar och hus så långt, att han fick se en skymt av den vite mannen. Men då han nu sett en vit, fruktade han mycket för följderna. Han vågade icke på många år omtala vad han sett, ty han fruktade, att han då skulle bli ansedd som en trollkarl och bli dödad.

Om någon djärv gosse eller yngling vågade sig till missionsstationen och lovade stanna där någon tid, och detta blev känt för hans hövding eller släkt, togo de honom utan förskoning från stationen för att, som de menade, därigenom rädda sig och sin släkt. Vågade han sig åter till stationen, blev han hemförd på samma sätt och fick ofta utstå hårda straff. Nästan alla, som vid tiden för missionens början kommo till stationen och även besökte skolan, hava mycket att berätta om huru de blevo slagna och hemförda gång efter annan.

Att några ändå vågade komma och därtill kunde utstå hårda straff för dessa sina tilltag, berodde icke på hunger efter kunskap utan därpå, att de efter någon tids vistelse vid stationen kunde få en liten tygbit, en kniv, en skjorta eller litet god mat. Den nästan fullkomliga frånvaron av kunskapsbegär hos den oberörde infödingen har varit ett stort hinder för skolans utveckling.

Alltifrån skolans början har undervisningen varit fullkomligt frivillig. Då inga lagar eller förordningar funnits varken från statens sida eller från de infödda hövdingarnas utan snarare motsatsen, är det icke så underligt, om skolgången till en början var oregelbunden. Trots alla dessa svårigheter har likväl skola bedrivits samtidigt med den direkta missionsverksamheten ända från missionens första tid. Till följd av den stora svårigheten att få elever och att skaffa underhåll för desamma var elevantalet till en början ganska ringa. År 1883 var det endast 16 elever i gosskolan vid Mukimbungu, men redan 1887 voro där ända till 35 o. s. v. Ungefär på samma sätt har elevantalet tillväxt vid alla våra stationer.

Åtskilliga orsaker, såsom anförvanters ovilja att hjälpa eleverna med mat, hemmens avstånd från stationen, det demoraliserande livet i byarna, bidrogo till, att eleverna voro så gott som tvungna att vistas på stationen samt klädas och underhållas av missionen. Därför har elevantalet måst begränsas allt efter som missionen haft tillgångar och det varit möjligt att skaffa underhåll. Ibland har det till följd av fördomar eller andra orsaker varit omöjligt att till något pris få köpa mat av infödingarna.

Läsning, skrivning och något litet räkning voro de ämnen, som, utom kristendom, förnämligast förekommo i de första skolorna. Att undervisningen icke kunde bliva så grundlig, förstås lätt. Missionärerna måste börja undervisa, innan de tillräckligt hunnit tillägna sig språket. Deras tid var även mycket upptagen av andra arbeten. Läroböcker saknades nästan fullständigt, likaså infödda medhjälpare.

Eleverna hade icke den ringaste aning om, vad skola och skoldisciplin ville säga. Det enda, de i den vägen hört talas om, var avgudaprästernas skolor. I regel trodde de ock, att de i missionärernas skolor skulle läras att bliva någon sorts trollmänniskor. Då de därför fortsatt någon tid i skolan och icke hört talas om att äta, döda eller förtrolla människor, så förvånades de mycket.

Skrivningen ansågo de till en början endast som en sorts lek. Ordet skriva hade de hört de gamla använda, då de gjorde sina teckningar på kalebasser och vid utförandet av ett sorts skulpturarbete, som var ganska vanligt på dörrar och dylikt.

DEN GAMLA SKOLAN VID MUKIMBUNGU MED LÄRARINNA

Brevskrivningen gav dem ock nya tankar och anledning till mycket funderande. De förklarade saken så: den, som skrev, hade förut genom trolldom fått tag i en människas ande, vilken han genom skrivandet fastgjorde på papperet. Då nu brevet kom till den, som skulle ha det, var det anden, som omtalade

Skolgossar köpa råttor på torget

avsändarens tankar och önskan. Räkning hade de en aning om, ty de hade förut varit med om att räkna pärlor, frukter, höns och getter m. m. Läsa ur bok var något fullkomligt nytt. Länge dröjde det ock, innan de fullt kunde förstå, vad bokstäverna och deras namn och sammanförande kunde betyda. Brev och böcker voro de rädda för, såsom ock många gamla kongonegrer äro ännu

i dag. Därför fruktade de ofta för postpaketen och ville icke gärna bära dem till andra stationer, vilket annars i regel ingick i deras arbete. Blev en gosse anmodad att några gånger efter varandra gå med brev, så hände det icke sällan, att han flydde.

Som en följd av en god utveckling följde även elevernas indelning i klasser. Detta gav dem åter anledning till oroliga farhågor. En ännu levande lärare berättade, att då uppdelningen i klasser för första gången kom före i den skola, där han var lärjunge, blev han mycket rädd. Nu, tänkte han, kommer väl ändå det, som jag så länge väntat. Nu börja de välja ut dem de tycka bäst passa att "äta" och förgöra. Så fort han därför kom utom skolans väggar, plockade han ihop sina små tillhörigheter och flydde.

Att upprätthålla en god ordning i skolan var ingen lätt sak. Innan eleverna kommo till skolan, voro de vana vid att bliva hårt behandlade och straffade utan barmhärtighet vid minsta förseelse. Ett vänligt och kärleksfullt bemötande var för dem främmande och missbrukades därför mycket ofta. Detta insågo snart missionärerna, varför en viss stränghet måste införas. Kroppslig aga måste även givas, då någon gjort sig förtjänt därav.

Utom det direkta skolarbetet fingo eleverna även deltaga i många andra arbeten såsom jordbruk, byggnads- och röjningsarbeten m. m. Vanligen fingo de arbeta utom skolan ett par timmar på morgonen och två, tre timmar på eftermiddagen. Den teoretiska undervisningen pågick i regel från kl. 9 f. m. till kl. 12 middagen.

För de arbeten, som gossarne utförde, erhöllo de en veckoavlöning, uppgående till 50 à 60 öre. För dessa penningar fingo de köpa sig mat. Till en början, då penningar icke voro kända, fingo de pärlor, knivar, större brokiga näsdukar, tygbitar m. m. för samma ändamål. Utom dessa matpenningar erhöllo de även billiga kläder, bestående av skjortor och skynken, 3 à 4 gånger årligen.

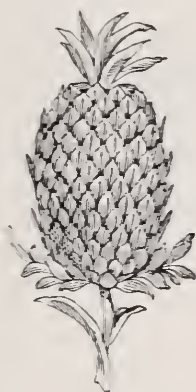
I de första skolorna voro eleverna nästan uteslutande gossar och ynglingar på 10—15 år. Så småningom, då en del fördomar ramlat och kunskapsbegäret i någon mån vaknat, blev det även möjligt att vid stationerna få några män och även kvinnor att komma till skolan för att lära sig läsa och skriva. Som dessa nya elever — åtminstone kvinnorna — voro mera

beroende av sitt arbete, måste deras undervisning förläggas till sådana tider av dagen, då de lättast kunde komma ifrån sina arbeten. Ofta ha dessa skolor varit samskolor.

Efter någon tid blev det även möjligt att börja skolverksamhet i en del byar. Men som man ännu saknade lämpliga, infödda lärare kunde icke mycket uträttas härmed.

Det anförda visar något av vad våra skolor från början haft att kämpa med. Svårigheterna hava varit många och stora, men glädjeämnen hava icke heller saknats.

Skolan har utfört ett betydelsefullt undermineringsarbete på vidskepelsens stora bålverk i Kongo. Den har säkert gnagt av flera maskor och hjälpt långt flera att lösgöra sig ur okunnighetens och hedendomens starka nät, än vi för närvarande kunna och våga tro.

Ananasfrukt

Mukimbungu skola för tjugo år sedan.

Av RUTH WALFRIDSSON.

Mukimbungu skola är icke densamma nu som för tjugo år sedan. Huset är nedrivet, och särdeles svårt var det nog ej att jämna den gamla byggnaden med marken, så spruckna som lerväggarna voro, så murkna stockarna och underminerade av vitmyrgångar, och så bristfälligt, som grästaket var. Men för mig finns den kvar, den kära skolan, och har i mitt minne en fastare plats än alla de sköna och strålande tempel, jag sett i världen.

Bilden på sidan 230 visar, var den låg, till höger om den stora gårdsplanen, då man kom från byn. Så låg var den, att man kunde räcka upp att rycka grässtråna ur det nedskjutande taket. I fönstren funnos inga rutor, och väggarna voro nedtill beklädda med sönderblåsta papyrusmattor, som en gång ditsatts till skydd mot störtregnet. Bakom de där mattorna brukade de små svarta krypa in och gömma sig, då de hade ont samvete.

Var vår skola anspråkslös utvändigt, så var det inre ej stort bättre. Jordgolv, grovt tillyxade bänkar utan ryggstöd, ett

par större bord för skribenterna, ett mindre bord och en stol för läraren, ja, så såg det ut därinne plus en världskarta och några stavningstabeller på väggarna. För dragets skull spikades vitt tyg för fönstergluggarna, tills glasrutor äntligen kommo från andra sidan havet. Och då taket sedan fick ny gräsbeklädnad och jordgolvet blev tegelbelagt, då tyckte vi vår skola var riktigt fin och vacker. — Och så vackert den låg sedan, på tre sidor omgiven av lummiga träd till svalka mot solens brand! Vid ena gaveln växte två stora citronträd, gamla tropiska veteraner, som gåvo förunderligt rika skördar av härliga citroner. Dessa citroner, välsignade i åminnelse, förtjäna ett litet omnämnande i förbigående. De gåvo genom sin uppfriskande, hälsosamma saft en ljuvlig lisa åt den febersjuke. Skolbarnen gjorde sig nytta av den vid bollkastning, och än i dag kan jag se de små gröna bollarna, hur de flögo i luften under gossarnas yra lek. Tappades ett halvt tjog under lekens gång, så var det bara att plocka ett halvt tjog till, och hur man plockade och skar och kastade, så togo de aldrig slut.

Liten och ringa var vår skola, men den hade en hög mission. Den var ett kunskapssäte, ett av de första i ett av världens mörkaste länder, ett kunskapssäte för ett av jordens mest förnedrade folk. Först och främst bjöds därinne den kunskap, som är vishetens begynnelse, ty huset var invigt åt Gud, och på de gamla väggarna tycktes det mig, som om det stått att läsa i osynlig skrift: "Helig Herranom".

Men därinne arbetades också, och det under strömmar av svett, på att plocka fram för det svarta landets förundrade barn några av den världsliga kunskapens förborgade skatter. Och fram i dagen kommo för dem hittills oanade ting. Världen blev i hast så stor för de lyssnande barnen. Den slutade icke, som de förut hört berättas, där havet tog vid. Det fanns bortom det stora vattnet vida sträckor, andra länder med folk av annan färg, vita, gula, röda, med andra tungomål och andra seder. Det fanns ett skriftspråk att sinsemellan utbyta tankar på; det fanns en tidräkning, ett sätt att räkna ut, hur gammal man var. Det fanns trakter på jorden, där det var så kallt, att man kunde gå på vattnet, och där marken låg vit av snö. Det lärdes ock, hur naturens krafter fingo tjäna människan till nytta, och för första gången nåddes ivrigt lyssnande öron av sådana ord som

elektricitet, telegraf, telefon o. s. v. “Inför dessa ting äro vi kongofolk såsom de, som föddes i går”, var ofta uttrycket för deras förvåning över allt detta nya.

Aldrig har väl heller ett så litet skolhus varit på en gång gosskola, flickskola, seminarium och sist men icke minst gudstjänstlokal.

Men för att nu särskilt tala om gosskolan, så hade man aldrig tråkigt där, ty det saknades knappast någon dag små upplivande episoder. Hör bara, hur flinkt lille Lukeso, ungefär

Det gamla Mukimbungu med skolhuset till höger

7 år gammal, förr ett till hälften utsvultet slavbarn men nu tjock och knubbig, svarar under en geografilektion. Läraren har just förklarat med pekpinnen på världskartan, hurusom det ljusblå fältet föreställer vatten, och vill nu veta, vad de små prickarna i Stilla Oceanen månde föreställa. Fisk, svarar Lukeso med en tvärsäkerhet, som verkar rent av övertygande på det svarta auditoriet. Eller se Ngabu, av ungefär samma ålder, framme vid tavlan, hur behändigt han kringgår förbudet att räkna på fingrarna genom att taga upp foten och räkna på tårna. Att så ibland en ödla eller en orm, vanligtvis ofarlig, faller ned från grästaket

mitt under lektionen, verkar bara som ett hälsosamt avbrott i den enformiga skolrutinen.

Bland gossarna i skolan, vilkas antal tidvis kunde uppgå till sjutio, åttio stycken, voro många, som med stor begåvning förenade djupt allvar och ihärdighet, som funderade och tänkte mycket på vad de hört och sett. Andra åter voro, förstås, lata och tröga men hanglade ändå med år ut och år in.

Så olika som de voro till begåvningen, så olika voro de ock i ålder, utseende och skaplynne. Vi hade ofta i samma klass gossar på sju, åtta år tillsammans med ynglingar, som voro tjugo år och däröver, ty i ett land, där ingen kan läsa, blir en stor lika bortkommen inför abc som en liten. Någon bestämd ålder på eleverna kunde man emellertid aldrig utröna, ty själva visste de ej, hur gamla de voro, och ingen annan heller. Jag kommer ihåg, vilken fröjd det blev hos de svarta över den första almanacka, missionärerna utarbetat, så att man hädanefter skulle kunna räkna ut den kommande generationens ålder.

Vad utseendet beträffar, så förefölllo alla eleverna fullkomligt lika vid första påseendet, och det såg verkligen hopplöst ut att någonsin kunna skilja dem åt, men sedan man lärt känna dem, framträdde karaktären i anletsdrag och uttryck lika utpräglat som hos de vite.

Och så skaplynnet! Ja, där bekräftades också den gamla sanningen: "Så många huvuden, så många sinnen", men nog tror jag mig sanningsenligt kunna säga, att de godsinta och lättledda voro fullt ut lika många om ej fler än de ondsinta och trilska. Nog fanns det stridstuppar, särskilt bland nykomlingar, för vilka det gick som en blink att vid minsta förnärmelse ställa sig i position.

Ett hade dock våra gossar gemensamt, då de först kommo till skolan, nämligen att de voro ytterst smutsiga och mer eller mindre fulla med sår och ohyra. Den skadan gick dock ganska lätt att bota, och nu kommo citronerna väl till pass. Att efter en grundlig tvättning med tvål och vatten ingnida den smutsige nykomlingen med citronsaft var en process, som brukade lämna ett storslaget resultat.

Bland gossarna voro söner till hövdingar och fria män, men även, och kanske mest, slavbarn. För dessa stackars fattiga slavar var det gott att inom vår skolas väggar finna skydd och

huld, lämnade som de ofta voro att reda sig själva i den grymma hednavärlden. Att undervisningen bland så många med endast en lärarekraft ej kunde bli så grundlig, det är klart, men då man efter hemkomsten till Sverige får det ena brevet efter det andra från sina elever, redigt och trevligt skrivna och ibland med en handstil så vacker, att många svenska barn ej skriva bättre, då ser man återigen, att varken tid eller möda varit förspilld. Vittna sedan dessa brev om, att gossarna fortfarande följa den Frälsare, de lärt känna och älska i skolan, då gråter hjärtat av glädje.

Om skolan vid Mukimbungu vid den tiden kunde lämna mycket övrigt att önska i fråga om pedagogik och metodik — ty för så länge sedan låg den ju ännu i sin linda — så fyllde den dock troget sin *förnämsta* uppgift: att föra Kongos ungdom till Kristus. Kristendom var där huvudämne, icke biämne, och hur skönt att med ord och vandel få visa en hednisk ungdom, vad kristendomen är och från vem den kommer! Och ännu skönare att se, hur dag efter dag dess djupa sanningar få större fäste i deras hjärtan och till slut uttränga den sista kvarlevan av hednisk vantro. Men skönare ändå är det att se, hur kärleken till Kristus tvingar en och annan att, fastän liten och svag, vittna i sitt hem och i sin by för hedniska, hånande anförvanter, att Gud är den ende, sanne Guden och att Jesus är Frälsaren för alla. Flere av våra trognaste evangelister, en gång små smutsiga hedningar även de, fingo i den gamla skolan vid Mukimbungu den första maningen att tjäna Gud bland sitt eget folk.

Våra skolor och deras mål.

Av EDV. KARLMAN.

"Länge bevarar ett kärl den lukt, som det fått av den vätska, varmed det först blivit fyllt."

Vad den gamle Horatius velat säga med de ovan citerade orden, vinner mycket väl sin tillämpning på det uppväxande släktet i Kongo. De, som aldrig varit i tillfälle att lära känna de vite utan allt från sin tidigaste barndom endast hört de mest vidriga och onda rykten om dem, förbliva i det längsta skygga och oåtkomliga för alla goda intryck. Andra däremot, som själva sett och hört den vite mannen och kanske även av honom fått mottaga några bevis på kärlek, förbliva alltid mottagliga och tillgivna, vad de än få höra från sin omgivning. Många, som haft förmånen att vara i våra skolor, hava av en eller annan orsak efter en kort tid blivit skilda från dem. Men vi ha funnit, att de intryck och lärdomar, som de under sin korta skoltid erhöllo, länge förblivit kvar. Vid första lägliga tillfälle hava dessa i regel kommit åter till skolan.

Visserligen gives det även sorgliga exempel på, huru gossar och ynglingar, vid vilka vi fäst stora förhoppningar, lämnat oss och, som det synes, vänt åter till sitt hedniska liv.

I skolorna väckas de slumrande och nästan förkvävda anlagen på ett glädjande sätt. Genom den hårda och oförståndiga fostran, som kongobarnen få, berövas de i hög grad den medfödda arbetslusten. Nästan ständigt bliva de hånade och straffade för allt, vad de säga och göra. Till följd härav bli de

skygga och förslöade och självförtroendet försvinner mer och mer. Sällan finner man ett barn från en hednisk by begivet på lek och upptåg.

Kunskapsbegäret vaknar dock ganska snart. Sedan de kommit till missionsstationen, få de nykomna se sina kamrater skriva brev. Och huru svårt det än må vara att läsa dem, så förvånas de storligen däröver. De börja längta efter den dag, då även de skola kunna skriva ett brev till sin hövding eller sina bröder. Att kunna läsa i bok eller läsa ett skrivet brev är icke mindre underbart. De se, lyssna och äro mycket förvånade den första

Gosskolan i Mukimbungu

tiden, dels över missionärernas stora konst och skicklighet att arbeta och dels över sina kamraters kunskap, sätt och förmåga att fatta missionärernas vilja. Allt sporrar dem att hugga i och ingiver även hopp om, att de en dag skola kunna bliva lika kunniga.

Till följd av den bristfälliga uppfostran, som dessa barn fått, och de inskränkta och oriktiga föreställningar, som de hava, innan de komma till skolan, måste vi här skynda mera långsamt med allt skolarbete, än vad som är av nöden i civiliserade länder. Med detta hava vi dock icke velat säga, att barnen i Kongo äro mera tröglärda än barnen i våra länder. Bliva de blott rätt behandlade och tages nog hänsyn till deras härkomst

och uppfostran, göra de i regel goda framsteg i både det ena och andra avseendet.

I den mån arbetet utvecklat sig och begäret efter kunskap tillväxt, hava läroämnena även ökats. För omkring tio år sedan tillsattes en kommitté, som utarbetade kursförslag och arbetsordning för både stations- och byskolorna. Som detta kursförslag och schema omfattade endast tre timmars teoretisk undervisning om dagen, har det nu måst omarbetas åtskilligt, sedan den teoretiska undervisningen i de flesta stationsskolorna ökats till fyra timmar om dagen.

I dessa skolor undervisas samtidigt fyra årsklasser. Icke så sällan händer det, att till exempel den första klassen måste delas i två eller tre avdelningar, emedan den gärna vill bliva för stor och elevernas förmåga att lära är ganska olika. Som skollokaler använda vi i regel våra bönehus eller kyrkor, om man så vill kalla dem. De äro ganska stora och luftiga, vilket gör det möjligt att undervisa så många klasser på en gång under samma tak. Någon gång händer det ju, att en klass får flytta ut och slå sig ned i skuggan av ett större träd.

Skolan skötes i regel av missionären med erforderlig hjälp av infödda lärare och hjälplärare. Som vi numera äro nog lyckliga att hava många lärarinnor i vår mission, så har det blivit oss möjligt att för skolarbetet få mycket lämpliga krafter.

Utom de ämnen, som förekommo i de första skolorna, hava vi nu även naturkunnighet, geografi, grammatik, slöjd samt litet teckning och gymnastik.

Kristendom, som ju är och bör vara ett av huvudämnena, upptager utom morgonbönen tre timmar i veckan. Under dessa timmar delas skolan vanligen i två avdelningar, som undervisas av var sin lärare. Av läroböcker användas mest bibeln och en biblisk historia, vars uppställning i det närmaste motsvarar den, som användes i den svenska folkskolan.

Åt innanläsning och välskrivning ägnas mycken tid, synnerligast i de första klasserna. Målet är, att alla skola kunna läsa tämligen väl och någorlunda förstå, vad de läsa, samt skriva en så jämn och god stil som möjligt.

Räkningen omfattar huvudräkning, de fyra enkla räknesätten samt något litet decimalbråk. Vid huvudräkning lägges i allmänhet stor vikt.

Lubakulu lua Kongo.

Mu Afelika mwena nsi zazingi. Zankaka zàbadikidi zayakana, kansi zankaka kazitomene zayakana ko. Bwabu nsi yayi yibadikidi zayakana mpe ye yaveno nkumbu Kongo. Tana kintete Kongo kadiazayakana kwa mindele ko, kansi mu 1485 mundele wantanda nkumbu andi Diego Cami, wabakula va bwabananga Nzadi ye mbu Atalantika. Mvu mintanu diaka mboki mindele miankaka miayiza ye miatunga ku St. Antonio mu simu ditalene ye Banana. Nsi yoyo yabikwa kimfumu kia Kongo. Nzaku a kimfumu kiokio zakala muila wa Kwánza ku sude ye Nzadi ku Node. Mbanza a mfumu yabikwa Ambasi vo Ambese. Minkita ye mindele miankaka mia badika kwiza, kansi minlongi mia katulika miayiza mpe. Babingi babotukwa ye mfumu a nsi wabotukwa mpe, ye nzo a Nzambi yatungwa. Kansi mvu wa 1570 makabu mabantu banzenza mabwila nsi ye bayoka mavata ye bavonda bantu. Vata dia mfumu diabungwa, ye mfumu ye bayandi batinina mu sanga kiena mu Nzadi. Buna mindele mia ntanda mia fidisa 600 zabinwani zanwanisa banzenza bàbo, ye bau babakuba mu nsi. Mfumu yavutuka ku nsi andi ye watungudila vata diandi. Mu diambu dia lusadusu lubatambula kwa mindele, yandi wavana nsi andi yamvemba kwa mfumu ansi a mindele mia ntanda kidi kakala ntabdi au nkumbu ansi au Potóngali.

Kinganga Novemba kia 27. 1906.

D. Mose Lukisa

Skrivprov från Kinganga byskola

Översättning.

Kongos upptäckande.

I Afrika finnas många länder. En del av dem ha börjat bliva kända, men andra äro ännu icke utforskade. Detta land har nu delvis utforskats och har fått namnet Kongo. Från början var Kongo icke känt av de vite, men år 1485 upptäckte en sjöfarande, vid namn Diego Cam, Kongoflodens utlopp i Atlantiska havet. Fem år senare kommo andra européer och slogo sig ned vid S:t Antonio på stranden mitt emot Banana. Landet kallades konungariket Kongo. Dess gränser voro Kwanzafloden i söder och Kongo-

floden i norr. Konungens stad hette Ambasi eller Ambiese. Handelsmän och andra vita började komma, och även kommo katolska lärare. Många blevo döpta, konungen blev ock döpt och en kyrka byggdes. Men år 1570 kommo skaror av främlingar och överföllo landet, brände byarne och dödade folket. Konungens stad förstördes, och konungen och hans folk flydde till en ö i Kongofloden. Men de vite sjöfararna sände 600 krigare, som anföllo främlingarne och fördrevo dem. Konungen återvände till sitt land och återuppbyggde sin stad. Med anledning av den hjälp, han fått av de vite, överlämnade han hela sitt land åt de vite sjöfararnas konung, nämligen konungen av Portugal, på det att han skulle vara landets skyddsherre.

Kinganga den 27 november 1906. *D. Mose Sukisa.*

Lings gymnastik i Kongo (Evangelistskolans elever)

Vad språket beträffar, inskränker sig undervisningen i vanliga fall, förutom det redan nämnda, till interpunktions- och rättskrivningsläran samt något av formläran. I samband med interpunktions- och rättskrivningsläran förekommer rättskrivning, brev- och uppsatsskrivning.

I naturkunnighet och geografi undervisas endast i tredje och fjärde klasserna. Undervisningen i naturkunnighet inskränker sig huvudsakligast till läran om människokroppens byggnad och organ samt hälsolära. I geografi är naturligtvis

Kongos land och folk huvudämnet. Dessutom undervisas om andra folk och länder, så långt tid och omständigheter det medgiva.

Till undervisning i sång är anslaget en timme i veckan, varunder eleverna övas att unisont sjunga de sånger, som förekomma i vår sångbok.

Som vi redan sagt, äro barnen i de rent hedniska byarna icke begivna på att leka. Flickorna måste arbeta allt för mycket. Gossarna få själva skaffa sig mat, huru de bäst kunna. För övrigt ligga de i byarna och lyssna till de äldres historier om jakt, krig och rättegångar. Någon gång få de följa sina ägare och bära saker åt dem, då de gå ut på sina rättegångar, eller bära deras mat, då de bära bördor åt de vita. Då de komma till våra skolor, dröjer det därför vanligen någon tid, innan de ens förstå eller ha någon lust för att leka.

De lekar, som mest förekomma vid våra stationer, bestå i att kasta och sparka boll. Som bollar användas vanligen citroner eller massiva gummibollar. Skall leken vara intressant, så måste den åtföljas av skrik och ett väldigt oväsen. Att försöka inlära våra mera fina och lugna lekar är otacksamt.

Numera hava vi ingen svårighet att få elever. Långt flera, än vi kunna antaga, bruka i regel anmäla sig. Som högsta antal ha vi bestämt 75 elever för varje stationsskola. Anmälning och inskrivning sker endast en gång årligen och detta vanligen strax på nyår.

Lästiden är bestämd till 8 månader om året och fördelas på 2 terminer.

Ännu är största antalet av eleverna gossar. Men med glädje se vi, huru flickorna även börja komma, ehuru det är mycket svårt för dem att lösgöra sig från de ansträngande odlings- och jordbruksarbeten, som äro dem ålagda.

Skolverksamheten i de olika bydistrikten har utvecklats på ett glädjande sätt. År 1907 hade byskolorna ett gemensamt elevantal av omkring 2,500. Från de byar, där vi hava stationerade lärare eller hjälplärare, mottaga vi i regel inga elever för stationsskolan med mindre, än att dessa kunna läsa och skriva, så att de kunna börja i andra klassen. Våra byskolor äro således en sorts småskolor, varifrån de bästa och mest intelligenta eleverna sedan sändas till stationsskolorna för vidare utbildning.

Målet med vårt skol- och uppfostringsarbete är ju redan delvis angivet. Det är i stort sett detsamma här som i andra länder. Under skolans första tid kunde man ju säga, att dess huvudmål var att arbeta bort fördomar samt vidskepliga och oriktiga föreställningar om den vite mannen så väl som om missionsverksamheten i sin helhet. Som skolan lyckats mycket väl i detta avseende, så har dess uppgift och mål numera blivit av

Skolgossar sätta sötpotatis

annan och mera omfattande karaktär. Någon har givit följande definition: "Uppfostran (skolan) är de äldres avsiktliga och planmässiga inverkan på de yngre för att hjälpa dem att bliva nyttiga samhällsmedlemmar och lyckliga evighetsvarelser." Det är för uppnåendet av dessa mål, som skolan alltjämt har arbetat och kommer att arbeta. Den har i allt velat understödja, utveckla och uppöva de ungas krafter samt uppfostra och bilda dem till friska, förståndiga, allmännyttiga, fosterlandsälskande och lyckliga människor, som med kraft och framgång kunna ar-

beta för sitt folks lycka. Det är klart, att vi vid ämnesurval och arbetsmetoder måste taga mycken hänsyn till, hurudant samhället nu är och hurudant vi vilja hava det samhälle, där våra elever en gång skola bliva inflytelserika och nyttiga medlemmar. Vi böra, allt eftersom tiden och utvecklingen skrider framåt, noga överväga, huru mycket av teoretisk och praktisk kunskap individen behöver för att kunna fylla sin plats och inverka förädlande på sin omgivning.

Med avseende på de angivna målen ha vi kommit ganska långt och ha all orsak att glädjas över de resultat, som redan vunnits. Då vi komma ut i byarna, mötas vi nästan överallt av forna elever, vilka nu utmärka sig på många sätt genom bildning och intelligens. Om en och annan än faller i synd och går tillbaka till sitt gamla liv, så äro vi dock fullt övertygade om, att den kunskap om Gud och den andliga världen, som han en gång fått, icke så lätt skall lämna honom. Därför vilja vi frimodigt, i förtröstan på Herren och hans löften samt under bön om hans ledning och välsignelse, fortsätta vårt skol- och uppfostringsarbete. På skördens dag skola vi säkert få se skaror av vår skolungdom från Kongo stå bärgade på den himmelska stranden.

Pojkarne i arbete.

Av A. WALDER.

Bindvirke tillagas

I den tidiga morgonstunden, då ljuset bryter fram över de grönskande kullarna, ljuda stationsklockans toner över det ännu drömmande landskapet för att väcka skolgossarne och säga dem, att natten har flytt och att tiden för dem är inne att gå till sitt arbete på stationen. När klockans sista toner dött bort, synes en skara gossar i brokiga skjortor komma på de slingrande gångstigarna, som leda till stationen. De äro muntra och glada, och deras hjärtliga skratt skallar mellan de höga kullarna. Här kommer en, tuggande på en bit kassavarot och med en sko på ena foten, och där en annan, ätande jordnötter och med en gammal strumpa, tjänstgörande som mössa.

En del gossar, som sovit i gosshuset på stationen, komma ut yrvakna, gäspa och sträcka på sig. Det är ej så gott att bli väckt så tidigt som klockan 6 pa morgonen.

Snart ljuder den andra klockan, da alla skola vara samlade och arbetet börjar. En hjälplärare ropar upp deras namn, varefter följer bön och sång. De sjunga med liv och lust. Men

de skulle aldrig få något pris för sin sång, om de skulle sjunga för musikaliskt bildade personer. Sången är dock naturlig och okonstlad, så att man förstår, vad de sjunga.

Nu kommer fördelningen av arbetet. Några av de största gossarna bliva tillsagda att gå till skogen och bära hem bräder. Ett par av dem äro icke villiga att gå, varför den ene påstår, att han "har huvud", och den andre, att han "har ben"*. Vad skall man nu göra? ty man tror icke, att den förste "har huvud", ej heller att den andre "har ben". Jo, man får undersöka, huru

Gossarne rödja fält

det är. Det finnes många sätt, som man kan begagna för att övertyga sig om verkliga förhållandet. Då man fått klart för sig, att de inga krämpor ha, måste de knoga iväg, även om de i början taga långsamma steg. Det är också ofantligt nyttigt för dem att få lära sig lyda, ty denna sköna dygd är så gott som okänd i deras byar.

En skara sändes att slå tegel, ty ett tegelhus skall byggas. De synas trivas bra i lergroparna, där de bearbeta leran med fötterna.

---

* Då de svarta ha huvudvärk, säga de, att de ha huvud, och när de ha ont i benen eller fötterna, säga de, att de ha ben.

En annan grupp får hacka upp ett fält, där de sedan skola plantera pisang och sötpotatis. De gå efter sina hackor och spadar, vilket icke går allt för fort, ty det rastlösa, jäktande livet i de civiliserade länderna har ännu icke hunnit hit. De tåga ned i en dal, som legat obrukad i minst tio år och vars långa, saftiga gräs sakta vajar för den lätta morgonbrisen. Innan de komma i gång med hackningen, är det litet bråkigt, och ibland inte så litet, ty ingen vill gå längst bort i det daggiga gräset och börja. Då ljuder pojkrättarens djupa basröst som en väldig fältherres och bjuder tystnad. Den kivande skaran skingras för att arbeta.

Nu faller det långa gräset för de täta huggen. Gräshopporna taga skutt på skutt för att frälsa sina liv. Råttor och ödlor gömma sig i sina hål, ty ångest och dödsfruktan har gripit dem. Där borta i det lilla hålet tittar ett litet huvud med plirande ögon nyfiket omkring. "Om du vetat ditt öde, hade du ej varit så nyfiken, men du får trösta dig med, att du har många dina likar både på vatten och land, vilka fått sota för sin nyfikenhet." En av gossarna upptäcker genast det lilla rörliga huvudet, och vips är han där för att få sig en frukostbiff. Med ett par tag av hackan har han utvidgat hålet, och där längst inne sitter det lilla kräket. Med ett raskt tag griper han henne. Men strax rycker han till som stungen av en orm, och en ful grimas far över hans ansikte. Vad är anledningen? Jo, den lilla gnagaren har sänkt sina tänder i hans tumme. "Du borde hava aktat dig och kommit ihåg, att en liten också kan bitas." Sitt tag släpper han dock icke. Det var nog ej första gången en åkerråtta bet honom och fick plikta därför med sitt liv.

De andra gossarna, som avundas honom hans fångst, skratta och göra spe av honom, för att han blev biten. Ack, människorna äro sig lika överallt: de le åt andras ofärd.

Några av de små odlarne — för att icke säga de flesta — äro ganska lata, ty när de hava hackat några minuter, vilja de vila, emedan de påstå, att ryggen värker. Andra, vilkas ryggar icke värka, ha en alltför ledig tunga för att något längre kunna arbeta med sina händer, och rätt som det är, ställa de sig och börja prata av hjärtans lust, och därmed kunde de hålla på huru länge som helst, om icke den vite eller pojkrättaren vore med.

En skara kvinnor går förbi, och genast är en odygdig pojke

framme och frågar dem, om de ha tvättat sig och om de lagat mat till sina män, innan de gingo hemifrån. Kvinnorna, som enligt sin tanke blivit smädade, äro icke sena att ge svar på tal, och en av dem frågar i försmädlig ton: “Haven I blivit kvinnor, eftersom I gån här och hacken bort gräs? En riktig karl hackar väl aldrig gräs; är icke det kvinnornas arbete?“ Detta är den tändande gnistan till en ordstrid, som börjar efter hela linjen. Gossarna anse sig hava blivit djupt förolämpade.

Jag tillsäger de stridande, att de skola tiga och att kvinnorna skola avlägsna sig. På samma gång är jag i tillfälle att

Takgräs rensas

för det unga afrikanska blodet inpränta den gamla sanningen: “Som man ropar i skogen, får man svar.“

Några börja fundera, om det ej är tid att sluta, emedan “hungern biter dem“.* Men de få till svar, att den får bita, tills klockan ringer.

Nu höres klockan ringa. Den ljuder alldeles som den s. k. vällingklockan på de svenska herrgårdarna. En gång hörde jag ock en gosse sjunga, då klockan ljöd: “Tutombukidi si tua dia yaka, tutombukidi si tua dia yaka“ = Låt oss gå upp och äta kassavarot, låt oss gå upp och äta kassavarot. Då

*De svarta säga, när de bliva hungriga, att hungern biter dem.

klockans ljud höres, stiger jublet högt mot skyn, ty fri- och måltidstimmen har kommit. Om det gick sakta för dem att komma hit, så går det så mycket fortare att komma härifrån.

Där borta i krönet av vägen komma brädbärarne med sina bördor. Vilka äro i täten? Jo, de som "hade huvud och ben," då de skulle gå åstad. Jag frågar dem: "Han I nu icke huvud och ben längre?" De svara: "Vi hava blivit friska nu." — — "Vilken medicin han I använt, eftersom I bleven friska så fort?" — "Din vilja," är svaret.

På eftermiddagen, då skolan är slut, få de åter börja sitt arbete på fältet. Deras arbetslust är då kanske ännu mindre

Råttorna stekas

än på morgonen, emedan värmen är så tryckande. Men fastän de icke äro några driftiga arbetare, blir det ändå icke så litet uträttat på en dag, och dessutom få de lära sig arbeta, vilket är av stor betydelse.

När solen börjar dala i väster, ljuder uppbrottssignalen, och gossarna kasta med en förnöjsam min sina hackor på axeln och styra sina steg antingen till gosshuset eller till sina byar för att hämta nya krafter för den kommande dagens arbete i skolan och på fältet.

En examen.

Av JOSEFINA NILSSON.

Det är den 23 december. Solen bränner från högblå himmel, och naturen prunkar i högsommardräkt. Överallt är det festligt och trevligt. På den stora planen utanför kyrkan synes en skara gossar i glad lek, klädda i nya kläder. I den långa promenaden ser man några mera försigkomna gossar gå av och an. Deras ansikten hava i dag en allvarligare prägel än vanligt. Man märker, att de äro upptagna av många tankar. Och det är icke underligt, ty en viktig stund förestår. Det skall hållas examen i skolan. Och till densamma bjuda vi nu våra kära missionsvänner i fosterlandet att vara hjärtligt välkomna.

Klockan ringer. Gossarna ställa upp sig i ordnade led och tåga in i den med palmgrenar och grönt dekorerade skolsalen, där de tyst och stilla intaga sina platser.

Lärarinnan träder fram till katedern. Sedan en sång sjungits, nedkallar hon Guds välsignelse, varefter hon läser något Guds ord och riktar särskilt några förmaningens och uppmuntringens ord till de elever, som i och med denna dag hava slutat sin 4-årskurs och nu stå färdiga att träda ut bland sitt i synd och hedendom försänkta folk för att lysa med det ljus de mottagit.

Förhöret börjar. Först hålles lektion i kristendomskunskap. Nya Testamentets heliga historia, Kristi liv och verksamhet, ge-

nomgås i stora drag. Ingen fråga blir obesvarad. Och den, som ger akt på de strålande ögonen och det spända intresset, förstår, att det inhämtade icke är endast en torr kunskap, utan att det blivit deras hjärtas skatt, deras själs egendom.

Nästa lektion är i naturkunnighet. Att även detta ämne är intressant, märkes av svaren, såväl när det gäller människokroppens sammansättning och förrättningar som dess vård.

Utexaminerade elever

Afrikas karta hänges upp. En elev går fram och pekar ut gränserna samt talar om, vilka europeiska länder, som ha besittningar i de svartes världsdel. En annan går fram till kartan och gör reda för sitt eget land, Belgiska Kongo, dess gränser, floder, sjöar, berg, järnvägar och huvudorter.

På svarta tavlan få eleverna turvis räkna ut några tal ur de fyra enkla räknesätten, vilket sker till åhörarnes belåtenhet.

En lektion i innanläsning är den sista. Högt och tydligt läses berättelsen om den store missionären och upptäcktsresanden David Livingstone eller någon annan mera bemärkt man eller kvinna.

Härefter utdelas betygen. En av de manliga missionärerna

på stationen läser sedan något Guds ord och beder till Gud, varefter den högtidliga examen avslutas med gemensam sång.

Men innan vi gå ut, göra vi en titt till bordet där framme i kyrkan och bese gossarnes väl- och rättskrivningsböcker samt de uppsatser de skrivit till examen. Allt vittnar om flit, ihärdighet och en god ordning. På ett annat bord finnas deras

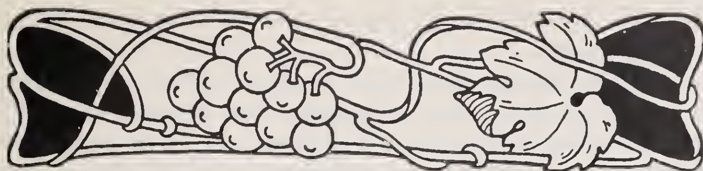

Gosskolan vid Kingoyi 1909

handarbeten: skjortor, rockar och byxor, som förfärdigats under terminen. Även här synes, vartill flit och ihärdighet leder.

Den besökande frågar sig ofrivilligt: Kan något sådant åstadkommas av barn, vilka så nyss varit nedsjunkna i hedendom och okunnighet? Ja, nog kan det synas omöjligt, men genom Herrens hjälp och välsignelse har det dock blivit en verklighet.

Evangelistskolan.

Av EDV. KARLMAN.

För att kunna bedriva ett kraftigt och välsignelsebringande missionsarbete behöver man taga väl vara på och förståndigt använda de anlag och gåvor, som finnas hos infödingarna, så väl med avseende på den direkta missionsverksamheten som vid de praktiska arbetenas utförande. Detta har ock beaktats både av missionärerna ute på fältet och av vår missionsstyrelse i hemlandet. Ganska tidigt fingo därför en del av de mera försigkomna församlingsmedlemmarna deltaga i missionsarbetet såsom bybesökare och efter hand även börja att offentligt vittna om sin Frälsare. För att dessa skulle kunna fortsätta och bliva till större nytta och välsignelse, blev det snart nödvändigt att giva dem en för ändamålet lämplig utbildning.

Om öppen blick för betydelsen av infödingarnes deltagande i missionsarbetet vittna missionär Nils Westlinds ord, som han redan år 1887 skrev i “Missionsförbundet:“ “Afrika får aldrig evangelium, om ej dess egna söner börja förkunna det.“ Missionär K. J. Petersson skrev 1890 i nämnda tidning om, huru dåvarande missionsföreståndaren, d:r E. J. Ekman, uppmanat missionärerna att utbilda infödda evangelister: “Pastorn har ju flerfaldiga gånger uppmanat oss att upprätta en sådan skola, och jag har mycket önskat, att vi måtte få en sådan till stand, men det går så rysligt sakta här ute att komma någon väg. Konferensen har visserligen blivit påmind om saken, men jag fruktar,

att under året ändå intet kan göras däråt, enär ingen av bröderna kan undvaras.“

Mindre kurser med några få elever började ganska snart att hållas på stationerna. Missionär Nils Westlind höll redan år 1887 en dylik kurs med 8—10 elever vid Mukimbungu. År 1891 hade K. J. Petersson en liknande kurs vid Kibunzi.

De tre första gemensamma kurserna, till vilka elever från alla stationerna voro samlade, höllos vid Diadia åren 1892 och 1893 av missionärerna W. Sjöholm och H. Skarp. År 1895 flyttades evangelistskolan till Mukimbungu, där den alltsedan varit.

Evangelistskolan vid Kibunzi 1891

Att till evangelistskolan få lämpliga elever var i början — så väl som ännu i dag — icke lätt. Det gick icke an att mottaga vem som helst. Många, som ansågos lämpliga, ville icke bliva evangelister, eller ock blevo de hindrade av sina anförvanter. Den, som skulle bliva antagen, måste någon tid ha tillhört församlingen och av densamma rekommenderas. Även borde han vara något hemmastadd i läsning, räkning och skrivning.

Varje kurs varade under den första tiden i regel tre månader. Det beräknades, att varje elev skulle genomgå tre sådana kurser, innan han ansåges för fullgod evangelist eller lärare. Under

tiden mellan kurserna deltogo eleverna i evangelist- och skolverksamheten. Denna mellantid, som ibland varat ett till flera år, har varit en god och behövlig prövningstid för att lära känna elevernas karaktär och duglighet för kallet. Några hava av en eller annan orsak icke genomgått mer än en eller två kurser men hava ändå under flera år arbetat såsom evangelister och fått vara till stor välsignelse.

Eftersom kurserna voro korta, kunde ämnena icke få vara så många. Kristendom, innanläsning, skrivning och räkning voro hufvudämnen. Undervisning och praktik i att offentligt predika

Lektion i evangelistskolan vid Mukimbungu 1909

och undervisa i en skola förekom också. Den teoretiska undervisningen pågick i regel sex timmar varje dag.

Bostäder och underhåll måste eleverna få helt och hållet av missionen. Själva hade de just ingenting, och deras anförvanter sågo mest med oblida ögon, att de gingo till skolan, så att från dem var ingenting att vänta. De hade svårt att förstå, vad skolan skulle tjäna till, och ansågo eleverna såsom för samhället farliga människor. Att skaffa mat och se till, att den blev lagad och rätt fördelad m. m., var ett för missionärerna mycket mödosamt

och besvärligt arbete. Så fort det därför blev möjligt för eleverna att själva köpa sig mat, bestämdes en viss penningesumma till veckounderhåll för var och en. Härför fingo de själva anskaffa maten och anrätta den bäst de ville. Detta underhåll har varierat mellan kr. 1: 00 och kr. 1: 50 pr vecka, allt som allt.

I den mån, som missionen och arbetet i sin helhet utvecklat sig, hava fordringarna i många avseenden stigit, och detta icke minst vad evangelisterna beträffar. Från stationernas gosskolor utgå årligen icke så få elever, vilka återvända till sina byar i de skilda distrikten. Dessa äga en ganska god kunskap i många ämnen. De underlätta i regel skolarbetet i byarna, och genom deras inflytande väckes kunskapsbegäret i icke ringa mån. År 1903 beslöt därför kongokonferensen att öka evangelistkursernas längd till sex månader och antog även ett nytt kursförslag.

Kursernas eller klassernas antal är fortfarande tre med kortare eller längre mellantider.

Lärokurser.

Kristendom.

Första klassen.

De fyra evangelierna, Apostlagärningarna, översikt av Gamla Testamentets böcker, det israelitiska folkets historia.

Andra klassen.

Första hälften av de apostoliska breven, det israelitiska folkets lag, helgedom, prästadöme och offer.

Tredje klassen.

Återstoden av Nya Testamentet samt profeterna.

I alla klasserna förekommer dessutom praktisk behandling av predikotexter samt tre till fyra talövningar med kritik i veckan.

Fioti-språket.

Första klassen.

Välläsning med övning att muntligen återgiva innehållet, formläran i dess huvuddrag, ljud,- rättskrivnings- och inter-

punktionsläran (lärobok av K. E. Laman), två uppsatser i månaden.

Andra klassen.

Repetition av rättskrivnings- och interpunktionsläran, formläran, satsläran, uppsatsskrivning.

Tredje klassen.

Repetition, satsläran, syntaxen, uppsatser med dispositioner.

Naturkunnighet.

Första klassen.

Människan (lärobok av K. E. Laman), hälsolära, föreläsningar i fysik.

Andra klassen.

Djurriket, föreläsningar i fysik och kemi.

Tredje klassen.

Växtriket, föreläsningar i astronomi och geologi.

Geografi.

Första klassen.

Satser ur den allmänna geografien, översikt av Kongostaten (lärobok av K. E. Laman).

Andra klassen.

Repetition av Kongostaten, övriga delar av Afrika.

Tredje klassen.

Repetition, den övriga världen.

Räkning.

Första klassen.

Hela tal, något av decimalbråk (lärobok av K. E. Laman).

Andra klassen.

Hela tal, decimalbråk.

Tredje klassen.

Hela tal, decimalbråk, något av vanliga bråk.

Pedagogik.

Första klassen.

I huvuddrag det föreslagna urvalet för småskolelärarinne-seminarium (lärobok av Sven Lundqvist).

Andra klassen.

Repetition och avslutning av det föreslagna urvalet.

Tredje klassen.

Repetition samt ur kap. 2—8 vad tid och omständigheter medgiva.

Metodik.

Metodiska anvisningar enligt läroböcker av olika författare för undervisningen i kristendom, läsning, räkning, skrivning m. fl. ämnen. Lektioner hållas av eleverna i ovan angivna ämnen, varpå följer kritik och anvisningar.

Historia.

Undervisning i världs-, kyrko- och missionshistoria meddelas i alla klasserna mest i form av föreläsningar, varunder det väsentligaste genomgås enligt läroböcker av olika författare.

Sång.

Tonträffning, övning av unison sång i alla klasserna.

Slöjd.

Sågning av virke, förfärdigande av enklare möbler, sömnad, tillskärning m. m.

Gymnastik.

Vanliga arm-, ben- och bålrörelser, marsch o. s. v., efter tid och omständigheter.

Varannan söndag besöka eleverna två och två i sällskap de närmaste byarna för att predika. De få på så sätt under söndagarna praktisera, vad de under arbetsdagarna lära sig. Dessa bybesök äro både för eleverna och folket till stor nytta i många avseenden.

Lektionstimmarna äro i regel fem varje dag utom lördagarna, då det undervisas endast två timmar på förmiddagen. Övriga delen av dagen är avsedd för vila och inköp av mat på marknaden, som

hålles vid stationen varje lördag. Utom de teoretiska lektionstimmarna är det en halv timmes gymnastik och en timmes slöjd dagligen. Är klassen stor, delas den i två avdelningar, vilka alternera i de olika ämnena, särskilt i slöjden. En och annan fridag eller del av en dag erhålla eleverna, allt efter som omständigheterna fordra det.

Inträdesfordringarna äro ännu ganska låga. Ett önskemål är dock, att en evangelistkandidat skall kunna uppvisa ett godkänt

Evangelistskolan 1909

avgångsbetyg från en stationsskola. Dessutom fordras, att han tillhört en församling några år, att han tjänstgjort som hjälplärare någon tid och därunder uppfört sig väl samt ådagalagt intresse och anlag för evangelist- och lärarekallet. Det är svårt att få goda och lämpliga kandidater. Därför måste vi ännu ställa inträdesfordringarna lågt, särskilt vad angår den teoretiska kunskapen, och mera fästa oss vid det kristliga livet och intresset för saken.

Missionen måste ännu underhålla eleverna och även tillgodose dem med erforderligt material. Bostadsförhållandena äro

ganska enkla. I regel bo fyra elever i varje rum om 2,80 × 3,00 meter med lergolv. Möblerna äro 3 till 4 britsar med papyrusmattor på samt ett enkelt bord.

Sedan studierna avslutats, bliva de ekonomiska förhållandena något bättre. En elev, som avslutat sin första kurs och av kongokonferensen blivit antagen till evangelist, erhåller 11 francs (7: 92 kr.) i månaden. Då han genomgått en andra kurs, erhåller han 13 francs (9: 36 kr.) och efter tredje kursen 15 francs (10: 80 kr.) Flyttar en evangelist till en nyanlagd station eller till ett avlägset distrikt och där bosätter sig, så ökas lönen med 2 francs (1: 44 kr.) i månaden, oberoende av vilken lönegrad han befinner sig i.

Under åren 1892—1909 hava icke mindre än 218 elever genomgått skolan. Av dessa hava 188 antagits till ordinarie evangelister och lärare. De övriga hava arbetat och en del arbeta ännu som hjälplärare.

Från Mukimbungu station hava inalles 72 besökt skolan och bevistat en till tre kurser. Av dessa leva och arbeta ännu 18 evangelister och 5 hjälplärare; 28 hava kallats hädan från kampen och frestelserna för att vara hos Frälsaren; 18 hava avfallit. Av dessa ha 4 dött och 14 leva fjärran från Herren. Från Kibunzi station är det 42, som på liknande sätt besökt skolan. Av dessa leva och arbeta 10 ordinarie evangelister och 1 hjälplärare; 15 hava i tron dött på sin post, 3 avfallit och dött utan frid, 11 leva som avfällingar, 2 leva och äro kvar i tron men arbeta icke som evangelister. Från Diadia ha 36 elever varit i skolan. Sex arbeta ännu som evangelister, 20 hava dött i tron och 10 hava avfallit. Av dessa leva 4. Från Nganda hava 39 besökt skolan. Tolv arbeta som evangelister, 17 hava dött i tron, 3 äro alltfort troende men arbeta icke som evangelister, 7 hava avfallit, av vilka 4 ännu leva. Kinkenge station har haft 21 elever i skolan. Av dessa leva och arbeta 19; 2 hava fått hembud. Från Kingoyi hava 6 besökt skolan. En har avfallit och 5 arbeta som evangelister. Från Vivi hava 2 deltagit i evangelistskolan, men båda hava avfallit och leva främmande för Herren.

Dessa siffror visa, att ett stort antal elever under årens lopp besökt skolan. Sorgligt nog är det ganska många, som avfallit, men ännu flera hava genom döden avgått. Med mycken

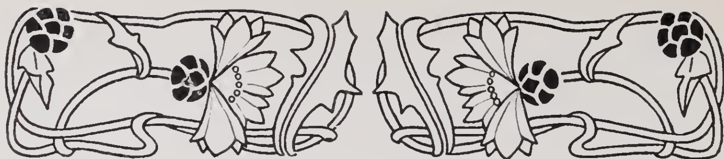
SLÖJDSKOLAN VID MUKIMBUNGU 1907

sorg hava vi gång efter annan måst bevittna, huru den svåra sovsjukan gripit den ene efter den andre av våra bästa och mest förhoppningsfulla evangelister. Det ser ut, som om sovsjukan skulle fortare angripa dem, som sysselsätta sig med själs- och tankearbete än andra. Om mången än ryckts bort — mänskligt sett — allt för snart, så kan man därför icke säga, att deras arbete och skolan därigenom icke nått sitt mål. Många evangelister hava genom sitt liv, sina handlingar och ord lämnat goda, outplånliga minnen efter sig, både hos missionärerna och infödingarna.

Till följd av missionens ständiga tillväxt både i inre kraft och yttre omfång stå vi åter inför ett skede, då evangelistskolan måste genomga en ganska stor omläggning. Detta gäller både plats, tid och lärokurser. Åtskilliga förarbeten äro redan gjorda i detta avseende. Men som allt detta hör den osedda framtiden till, kunna vi icke här säga något därom.

Vår evangelistskola har i all sin enkelhet och bristfällighet fått vara en fyrbåk, varifrån ljus, kunskap och civilisation spritt sig ut i vida kretsar till de i hedendom och mörker famlande människorna. Och vår bön och vårt hopp är, att evangelistskolan alltfort må få bliva detta land och folk till stor välsignelse i både andligt och lekamligt avseende. Må den vara ett medel i Herrens hand att av detta folks söner fostra hundratals dugliga, självförsakande och karaktärsfasta folkuppfostrare och evangelii förkunnare.

Slöjdskolan.

Av G. N. NYKVIST.

I missionsarbetet är det vårt första och förnämsta mål att leda människorna till en sann kännedom om Gud och den han sänt, Jesus Kristus. Men vi hålla det ock för en viktig sak att bringa dem annan god och nyttig kunskap, såväl teoretisk som praktisk.

Sverige har länge gått i spetsen för att i skolorna införa en uppfostrande slöjdundervisning, och andra europeiska länder ha följt i spåren. Varje väl ordnad skola har numera slöjd upptagen på skolschemat.

Någon har om slöjdens betydelse sagt följande: "Slöjden verkar uppfostrande genom att hos lärjungarne utveckla goda krafter och egenskaper. Den vill sålunda bland annat ingiva lust och aktning för kroppsarbetet, den vill vänja vid självständighet, ordning, uppmärksamhet och flit, den vill stärka kroppens krafter samt utveckla ögat till att kunna se och handen till att kunna utföra och genom allt detta göra de unga mera dugande att fylla de praktiska krav, som livet ställer på dem."

Slöjdens betydelse för negergossarne är alldeles densamma som för gossarne i civiliserade länder. Men det är svårare att hava slöjdskola i Kongo på grund av att resurserna äro små och den allmänna folkbildningen är låg. Undervisningen kommer helt och hållet på missionärens lott, enär ännu icke

några av infödingarne hunnit utbildas till slöjdlärare. Liksom i all annan skolverksamhet är det även i detta fall vårt mål att utbilda infödda till att sköta undervisningen. Härmed går det dock sakta. När man funnit en eller två ynglingar, vilka tyckas vara lämpliga och vilka man under ett par terminer givit särskild undervisning för att bli slöjdlärare, så kan det hända, att den ene i ett nu får ett infall att återvända tilll sin by och den andre angripes av sovsjukan, blir slö och likgiltig för allt arbete och dör efter någon tid.

Ett utmärkande drag hos negrerna är, att de äro ytterst

Undervisning i sömnad

lata och vilja ej göra mera, än de tvingas till av omständigheterna. Därför nöja de sig med bostäder och husgeråd av enklaste slag. Bostaden består av en gräshydda med fyra sammanbundna väggar och grästak. Fönster saknas. Förgäves ser man sig om efter en stol. Några andra möbler finnas icke, om man icke vill benämna "sängen" med detta namn. Den göres på så sätt, att i marken nedslås fyra korta pålar med klykor, vari läggas två stänger, och ovanpå dem bindas palmgrenar. En människoboning kan väl knappast vara enklare.

När gossarna slutat skolan och återvända till sina byar, är det bra, att de kunna läsa och skriva, men av stor betydelse är det ock, att de kunna förfärdiga sig någon sak till nytta och trevnad i sina hem. Under de år, som de vistats vid stationsskolan, ha de fått vänja sig vid att på många sätt ha det annorlunda, än de varit vana vid i sina byar. Så t. ex. ha de i skolan fått sitta på bänkar i stället för på bara marken, ävenså ha de haft ett bord att lägga sina böcker och andra tillhörigheter på. De önska därför att äga dylika saker i sina egna hem.

Vid byggandet av våra missionsstationer ha ju ganska

Brädsågning i skogen

många av de svarte varit missionärerna behjälpliga och därvid övat sig i byggnads- och snickeriarbeten. Sedermera anordnades till en början kortare slöjdkurser vid stationerna. En sådan kurs varade från fyra till sex veckor med tre till sex timmars undervisning dagligen, allteftersom de vites tid och krafter tilläto det.

År 1907 infördes slöjd såsom läroämne i gosskolan vid Mukimbungu och sedermera även vid de övriga stationerna.

Två à tre timmar dagligen blevo anslagna för slöjd, mest för 3:dje och 4:dje klasserna. Intresset hos gossarna har varit synnerligen stort, och slöjdtimmarna äro alltid efterlängtade. När klockan tillkännagiver, att slöjdtimmen är inne, ställa sig gossarne i en rad utanför slöjdlokalen. Inga surmulna anleten synas då, såsom fallet är, då de skola utföra arbeten, som de ej tycka om.

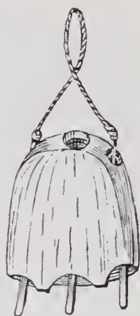
Virket tages från mahognyträden i skogarne, vilka pojkarne få fälla och såga upp till bräder. De nödiga verktygen måste köpas från Europa. Av ålder känna ej Kongos negrer till de hos oss så vanliga verktygen som sågen och hyveln. Att undervisa eleverna om de olika verktygens användning tager ock sin tid. De få lära sig fila sågar, slipa yxor och hyveljärn, att ställa hyveln, som den skall vara o. s. v.

Så är man då färdig att börja den egentliga slöjden. Eleverna äro kanske 15 till antalet i 3:dje klass, men endast 6 hyvelbänkar finnas. Därför måste sådana först göras, och några få på sin lott att hyvla plankor därtill. Sedan märkas bräder och ritas upp till de möbler, som skola förfärdigas. Det hyvlas och sågas med liv och lust. Men se, där har en slagit ned hyveljärnet alltför djupt, så att det tar för stora spånor. Hurudan brädan blir, tänker han ej på. En annan, som sågar, har betydligt avvikit från ritsen. På tillfrågan, varför han ej följer ritsen, svarar han vanligen: “Det är sågens fel, som vill gå så.“ En tredje har börjat spika ihop sin möbel, men gjort det mycket snett och skevt. Läraren frågar: “Ser du ej, att det är snett?“ Härpå följer ett helt godmodigt svar, ungefär sa här: “I mina ögon är det bra, men kanske ej i dina.“ Då jag vid ett tillfälle frågade en yngling, om han trodde sig kunna laga en sak, som var sönderslagen, fick jag följande svar: “Vo Nzambi zolele kumpana nduka“ = Om Gud vill giva mig förstånd därtill. — Att detta var en klok yngling, visade savä1 hans svar som det arbete, han utförde.

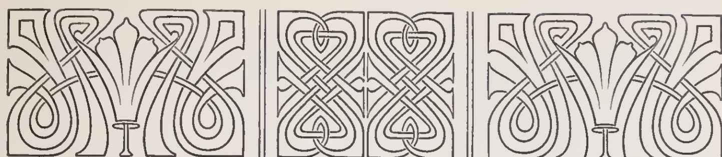
Huvudsakligen förfärdigas stolar, bord, sängar, dörrar och dörrkarmar. Allt är av enkel beskaffenhet men fyller dock infödingarnes krav. Beställningar av särskilt dörrar och sängar ha varit flera än som hunnits med. Vid kursernas avslutning ha vi haft utställning av de förfärdigade sakerna. Då har det varit mycket intressant att se envar sta vid sina arbeten och taga skammen eller äran av sina händers verk.

Det händer ock, att de mera försigkomna med hjälp och undervisning av de vita bygga sig hus av bräder med ett eller två rum och oftast med åtminstone ett fönster i varje rum. Dessa hus äro mycket trevliga i jämförelse med de vanliga gräshyddorna. Finnes det då möbler i rummen, och hålles det städat och snyggt utan och innan, så är skillnaden mellan förr och nu mycket stor. Allt visar, att Kongos negrer verkligen kunna höjas från den låga standpunkt, på vilken de stått.

Säkerligen komma vi ännu mera hädanefter än hittills att lägga an på denna gren av verksamheten. Det är de unga, som kunna läras, och det är av dem vi vänta, att de skola bli ett praktiskt, förståndigt och renligt men framför allt ett Gud hängivet folk.

Träbjällra

Söndagsskolan.

Av SELMA LAMAN.

Söndagsskolan i Kongo är en gren av vår verksamhet bland barnen. I vardagsskolorna gå större barn och även fullväxta personer, men i söndagsskolan gå företrädesvis de mindre barnen. Redan tidigt, innan de själva kunna gå till söndagsskolan, komma de med sin mor, syster eller bror. Mången moder, som förr varit söndagsskolbarn, står ännu kvar där och har sina små med sig. Åtskilliga barn från vardagsskolan gå ock i söndagsskolan.

Det som till en början drog och som ännu drager de små till söndagsskolan, äro de bibliska bilder och planscher, som förevisas. En flicka utbrast en gång: "O, detta Guds stora öga, tänk om det följer oss dag efter dag!" Hon hade nämligen på en plansch sett detta Guds öga, som med välbehag vilade på allt, Gud hade skapat. Lilla Bazala kände med sig, att Guds öga icke kunde se på henne med välbehag. Hon kom igen söndag efter söndag och satte sig så nära lärarinnan som möjligt.

Det dröjde ej länge, förrän Bazala fick erfara, att Guds välbehag vilade över henne. Hon hörde ej till dem, som vacklade hit och dit eller tyckte, att det var tungt att tjäna Herren, utan hon tjänade Gud med glädje och av hela sitt hjärta. I dopet antog hon namnet Rode. Hon angreps sedan av sovsjukan och dog i tron på Herren Jesus.

Söndagsskolbarnens antal har ökats år från år. Mödrarna ha börjat inse, att barnen bli mycket snällare, då de från späda år få gå i söndagsskolan.

Att söndagsskolfesten vid jul är liksom en dragande magnet, är ju självklart, ty tänk, vilken glädje det då är bland de små! De flesta av barnen i byarne äro vana vid att i mörkret krypa in i sina mörka gräshyddor och lägga sig på en matta på jordgolvet med armen till huvudkudde och alldeles nakna. Men se,

Söndagsskolan vid Mukimbungu

vid julen ha de fått ett litet julljus och kanske en liten skjorta eller klädning. Nu tändes ljuset och skjortan tages på. Ögonen tindra, kanske mer än ljuset, och de vita tandraderna, som ej blivit förstörda av sötsaker, lysa som finaste elfenben.

Förra året upptogo vi en liten mulattgosse på fem år. Hans fader var en svensk kapten, som nu var död. Han hade aldrig varit med om någon jul, men av barnen här och i söndagsskolan hörde han talas om jul och om Jesus. Så frågade han en dag: “Men vad kan julen vara för en rysligt stor dag? Kanske Jesus skall komma då och de döda stå upp?“

En rätt ung flicka blev för länge sedan gift med en gammal

hövding vid Mukimbungu. Hon hade det rätt ledsamt i sitt äktenskap, men i söndagsskolan trivdes hon så väl. Hon fick där höra om honom, som tagit allas våra bördor på sig och framförallt syndabördan. Mpungi blev döpt och är ännu ett Guds barn. Efter något år fick hon en son, som hon kallade David. Honom bar hon med sig till söndagsskolan och då hon gick för att höra Guds ords predikan. Men även i den lilla gräshyddan lärde hon honom att bedja och att älska Gud.

David blev därigenom så förtrogen med Gud, att han anförtrodde allting åt honom samt bad om det han önskade och

Småttingar i Kongo

ansåg vara rätt. Modern blev efter några år omgift, ty hennes förre man hade dött, och då hon en dag sade till David, att han kanske skulle få en bror, sade han: "Jag har bett Gud om en syster, ty en syster vill jag ha. Låt oss bedja igen, att jag får en syster". Sedan han bedit, frågade han: "Vad skola vi nu kalla henne?"

David fick verkligen en syster och han tackade Gud därför, men en vår, då lilla Mbikulu var 4 år, kallade Gud henne hem till sig. David kunde aldrig förstå, varför Gud ville taga det, som han hade så kärt, han, som så troget vaktat och vårdat lilla syster. Modern tröstade David med, att Gud hade henne ännu kärare, och att han tagit henne i sitt förvar från synd och lidande.

David är nu 9 år och går i skolan vid Mukimbungu. Ännu anförtror han smått och stort åt Gud. Modern är änka för andra gången och har en liten 2-årig, sjuklig gosse. Själv har hon svårt för att tala på grund av ett sjukdomsanfall, men hon är lycklig i sin Gud.

För lille David kom dock en prövningens dag, ty helt plötsligt fick han se ett par fula sårutslag på kroppen, som vittnade om, att han liksom varje inföding såsom liten eller stor en gång måste ha den elakartade och långsamma "mpele"-sjukdomen. Detta blev nu ett böneämne för David. Han bad och bad att få slippa denna svåra sjukdom, men allt som oftast slog ett nytt sår ut. Han började misströsta och trodde, att Gud ej mer älskade honom eller ville höra honom, och han var mycket ledsen och nedslagen. Så en dag sade en vän till honom: "Var ej så ledsen. Gud har nog bönhört dig. Han har ju blott låtit några få sår slå ut på dig. Tänk, hur andra hava sår över hela kroppen, på läpparne, näsan, ögonlocken och öronen. Och du vet ju, att vi alla en gång få dylika sår." David blev då glad och tackade Gud för hans godhet.

Söndagsskolan har alltså på sitt sätt fått vara ett medel i Guds hand att föra både små och stora till tro på Jesus.

Kongofar

Våra församlingar.

Av K. E. LAMAN.

Det dröjde icke många år, förrän evangelii predikan började bära frukt till sinnesändring och syndernas förlåtelse. Redan i maj 1886, då Svenska Missionsförbundet övertog Mukimbungu station och började egen mission, döptes de fem första infödingarna, och därmed var den hednakristna församlingen på Svenska Missionsförbundets missionsfält i Kongo grundlagd. Av dessa fem lever ännu en, och den gamla Eva Manluakila har nyligen avlidit i tron på sin Frälsare. I oktober samma år döptes ytterligare trettiofem, varav blott tre ännu leva.

Några år efter det våra övriga missionsstationer blivit grundlagda, bildades även där församlingar. Herrens verk gick framåt, och rätt stora skaror kommo till tron på Gud. Till följd av sovsjukans härjningar har dödligheten varit mycket stor, så att medlemsantalet i församlingarne därigenom reducerats betydligt. Vid Mukimbungu t. ex. har under årens lopp ungefär en tredjedel av de döpta avlidit i sovsjukan och andra sjukdomar.

Evangelii predikan och skolverksamheten ha varit de kraftigaste medlen att draga folket till Gud. Men även andra medel givas, såsom då sjuka bliva helbrägdagjorda, då elända och utarmade stackare bliva upphjälpta, då vi kunnat bistå folket eller vissa byar i deras ofta påkommande trångmål, allt visande dem, att

vi kommit för att bistå, rädda och hjälpa dem och icke för att roffa och fördärva.

Så snart någon väckts till syndakännedom och fått behov av frälsning, brukar han avlägga bekännelse härom, varefter han inskrives i den s. k. dopskolan, där han åtnjuter undervisning i kristendomens huvudsanningar. Då dopkandidaten fått ett nöjaktigt mått av kunskap och hans liv i tron på Gud är oklanderligt,

Julotta i Mukimbungu kyrka

så att han erkännes och mottages av den troende kretsen, där han bor, döpes han genom neddoppning, varefter han intages i församlingen och välsignas under händers påläggning. Han får nu icke vidare hava någon gemenskap med avgudarne eller hedningarne i allmänhet i deras dans, dryckeslag och fester. Även måste han avhålla sig från palmvin och andra starka dryc-ker samt avlägga otillbörliga hedniska seder såsom att tatuera huden, fila tänderna eller slå ut tänder för prydnads skull.

De kristnas späda barn döpas icke. De fostras av sina föräldrar i hemmen och i söndags- och vardagsskolor till gudsfruktan och kristliga dygder, och då de själva uttrycka sin önskan om att få upptagas i församlingen, inskrivas de i likhet med andra i dopskolan och döpas, då kunskap och liv vittna om, att de vilja vara Guds barn.

Den hednakristna församlingen i Kongo har naturligtvis ännu ej nått en så hög utveckling, men det finnes inom densamma en barnaande, som i flera avseenden är mycket beaktansvärd. Så t. ex. praktiseras ej den satsen, att tiden läker alla sår, utan de vilja snart göra upp sina mellanhavanden, fel och synder, som de kunna begå mot varandra. Ha de ej gjort upp sin sak genast, så måste det dock ske, innan de deltaga i Herrens nattvard. Det händer därför ofta, att medlemmar under lördagens församlingsmöte, före nattvardsfirandet på söndagen, stå upp och bekänna sina synder för varandra och bedja om förlåtelse. Har någon fallit i synd eller visat olydnad mot lärare eller församlingstjänare, bekännes även detta, och den felande beder Gud, församlingen och läraren om förlåtelse. Har någon måst uteslutas för ohörsamhet och ett syndigt leverne, skall även han före sitt återupptagande visa ånger och bekänna sina synder samt bedja om nåd och förlåtelse. Därefter står han någon tid på prov, innan han blir fullt återupptagen.

Församlingen vill dock ej i första hand utesluta för synd, utan den följer Skriftens anvisning att varna och förmana enskilt och sedan offentligt inför församlingen. Medlem straffas även i vissa fall genom att till en tid uteslutas från Herrens nattvard och genom att icke få åtnjuta full församlingsgemenskap.

En hel del ekonomiska frågor, som i hemlandet vålla församlingarne mycket arbete och bekymmer och mången gång ge uppslag till ledsamheter, förekomma ej här. Utskolorna, som äro enkla och kosta folket mycket litet, byggas i regel av dem själva. Lärarnes underhåll är ju rätt litet, men då de äro så många, blir det dock för hela missionen en stor utgift. Församlingarna söka genom kollekter och andra bidrag hjälpa till att underhålla dem. Evangelist- och lärareseminariet samt alla stationsskolor bekostas av missionen.

Församlingen ledes och styres av föreståndaren med tillhjälp av de infödda lärarne och kretstjänarne. Varje stations

missionsdistrikt indelas i vissa smärre distrikt, där en överlärare eller kretsföreståndare tillsättes för att hava vård och uppsikt över byskolorna, hjälplärarne, kretstjänarne och de olika lokalförsamlingarna. Denne kretsföreståndare är ock avskild till att

Eva Manluakila vid Mukimbungu med dotter och dotterdotter
Tre generationer av församlingen i Kongo

förrätta dop och utdela Herrens nattvard samt förrätta andra tjänster, som förekomma inom församlingen.

Kretsföreståndare, församlingstjänare, revisorer och sekreterare utses vid varje års början.

Inom de särskilda distrikten utväljas vissa söndagar, s. k. "storsöndagar", då alla till distrikten hörande kretsar samlas till ett gemensamt möte. Då firas även Herrens nattvard och nya medlemmar intagas i församlingen.

Vid de vanliga krets- och församlingsmötena förekommer i regel bibelstudium, då de läskunniga medlemmarna i ordningsföljd läsa var sin vers, varefter man genom frågor och svar söker tillägna sig innehållet. Efter dessa mötens slut uppropas medlemmarna.

Vid stationen och ute i kretsarne, då missionärerna besöka församlingarna, hållas ofta frågomöten, då lärare och medlemmar få fråga om vad som helst, som rör församlingen och arbetet eller sådant i bibeln, som de själva ej kunnat fatta. Efter predikan i byarne är det även fritt för hedningarne att framställa de frågor, som de tycka vara för mycket inveckläde eller obegripliga. För ej länge sedan tillfrågades jag: "Vad heter det trädet, som Adam och Eva åto av, ty det trädet måste finnas här i Kongo och vi måste äta därav, eftersom vi synda så mycket och dö?" Några andra sådana frågor kunna vi ge exempel på: "Kom all kunskap och visdom in i Sverige med den förste läraren, som där predikade evangelium?" — "Varför tillåter Gud oss att bliva frestade, även då han vet, att vi skola falla?" — "Då det heter, att Gud ångrade sig, ödmjukade han sig då inför sig själv och bad sig själv om förlåtelse eller bad han någon annan därom?" — "Då Herren säger, att utan att en varder född av vatten och ande, kan man icke ingå i Guds rike, huru kunde då rövaren på korset och andra, som bedja om nåd och förlåtelse i elfte stunden, bliva frälsta, då de ej hunnit bliva döpta?"

Det är många saker, som de troende hava svårt att rätt fatta. Däribland är det, att Gud kan tillåta sina svaga och vacklande barn att frestas, då han vet, att de skola falla. De anse, att Gud skulle avvärja alla sådana frestelser. Kongonegern har ytterst svårt för att erkänna, att han själv är skulden till sin förseelse eller synd. Är det ej Guds fel, så är det satans eller någon människas eller någon saks skull. Syndakännedomen är därför ytterst ringa.

Församlingen utvecklar sig raskt och tillväxer i det goda, ty det onda avskiljes undan för undan. Mycken okunnighet och enfald, fäderneärvda fördomar och tankar spåras ju ännu,

synnerligast bland sådana, som ej haft tillfälle att gå i våra skolor eller eljes stått i närmare beröring med äldre och erfarna kristna. De mera utvecklade och erfarna tyckas sträva mot en större självständighet, ja, till och med att bliva folkets ledare. Folket ser även upp till dem, mer än man skulle kunna tro. Det gäller därför, att dessa ledare tillväxa i sann ödmjukhet. Om detta ej sker, måste man hava ett vaksamt öga på dem, att de ej förhäva sig och åstadkomma söndringar och ledsamheter, som bliva till stor skada.

Av erfarenheter, som gjorts såväl på vårt eget missionsfält i Kongo som på andra håll, finna vi, att man ej alltför hastigt får efterkomma mångas önskan att låta församlingarna bli självstyrande. Lyckas de att bliva självunderhållande, ha de naturligtvis all rätt att bliva självstyrande. Få vi genom våra missionsvänners hjälp och stöd fortsätta ännu under en mansålder att hålla församlingen på detta fält vid handen, styrka, stödja och uppmuntra densamma, så kommer nog även den till en sådan stadga och erfarenhet, att den kan övertaga verksamheten i sin helhet.

Om än våra erfarenheter skifta rätt betydligt, så att vi den ena dagen tacka och prisa Herren för det verk han utfört bland detta folk och den andra dagen stå nedslagna och sörjande över den ondska, likgiltighet och försoffning, som på olika sätt uppenbaras, så veta vi dock, att Herren skall föra sitt verk till seger. Även denna lilla svaga och klena hjord behöver icke frukta, ty det är Guds goda och behagliga vilja att giva den riket.

FÖRSAMLINGEN VID EN UTSKOLA

I väckelsetider.

Av S. A. FLODÉN.

I väckelsetider fröjdas Guds folk och evangelii förkunnare, då lyfter sig hjärtat i tack till Gud och det går lätt att arbeta. När man ser syndare gråta vid Jesu fötter, församlingen blomstra och tillväxa i yttre omfång och inre kraft, då känner man sig själv ganska ringa och ovärdig men rikligt belönad för det arbete, som man under bön och tårar fått utföra.

Är detta fallet i allmänhet bland de kristna, så gäller det ännu mer i ett land sådant som Kongo, där man känner sig omgiven av ondskans andemakter värre än annorstädes.

Vi ha dock, Herren till pris, även där fått se, att evangelium är en Guds kraft till frälsning för alla, som tro, och även där fått vara med om stora och genomgripande väckelser. Det är ett par sådana väckelser vid Kibunzi och Diadia, vid vilka jag själv varit med, som jag här vill beskriva.

Runt omkring dåna trolltrummorna vid nattliga gillen, där hedendomens ande för spiran. Avgudapräster skaka sina gudar, läsa sina trollformler och utkräva oskyldigt blod. Drinkare samlas kring sin gud, månggifte florerar, mord begås, sjukdom, fattigdom och annan nöd grinar en obarmhärtigt i ögonen.

Vid de andliga mötena ser man icke många samlade. Men lyssna till deras samtal, deras böner! Se dem, där de gå två och

två för att tala med sina medmänniskor om den sanne Guden. Se, huru de hotas att bliva skjutna, halshuggna, brända, se, huru oblygt kvinnorna blotta sig för dem, dels frestande, dels smädande.

Men Herrens högra hand kan allting förvandla. Det börjar kännas en andens susning ibland folket vid stationen och även ute i byarne. Antalet mötesbesökare ökas för varje gång. Barnen infinna sig talrikare i skolorna, och det går lättare att arbeta.

En morgon, då vi sitta vid frukostbordet, komma fem av traktens förnämsta hövdingar och många andra gamla män och kvinnor med sina gudar och kasta dem för våra fötter. På vår fråga, varför de göra så, svara de: "Vi vilja lämna dessa, som icke kunna hjälpa, och tro på eder Gud, som är den sanne Guden." Våra kristna passa på tillfället och gå ut och tala om det i byarne och i husen. Och folket tänker: "Hava de gamla lämnat sina gudar, så följa vi dem." — Man kan säga, att hela Kibunzibyn med något undantag sopades rent från avgudar på en enda gång vid detta tillfälle.

Efter denna underbara dag blev kyrkan överfull av folk vid varje möte och man såg en här och en annan där stå upp och avlägga sin bekännelse, stundom ända till 10 à 15 åt gången. Avgudapräster, hövdingar och slavar, unga män, kvinnor och barn begärde nåd och förlåtelse. I kvinnoskolan gingo närmare 150 kvinnor, av vilka några voro mycket gamla och aldrig kunde lära sig läsa. Men de ville ändå vara med för att höra. Vuxna karlar och unga män ville ha undervisning, och i dopskolorna voro hundratals människor av alla åldrar.

Elden spred sig utåt, och det var blott lärare, som fattades. Överallt ropades det: "Låt oss få en lärare till vår by, vi vilja höra om eder Gud. Förbarmen eder över oss och låten oss få någon, om icke annat än en skolgosse, som kan läsa boken för oss." Ofta fingo vi också den tiden höra: "Varför han I icke kommit förr?"

Det blev en ny tingens ordning. Man ville skyla sin kropp och bo bättre. Männen lämnade sina bihustrur sägande: "Icke skola vi förgås för en kvinnas skull." De ville själva taga del i arbetet och hjälpa till att försörja familjen. Församlingen förökades dagligen med dem, som trodde, och vi hade att gång efter annan genom dopet upptaga 10 till 60 personer.

Församlingen byggde utskolor och underhöll lärare, och

medlemmarne gingo ut turvis två och två eller flera till mörka byar, där de stundom stannade ett par dagar och predikade för folket. Själv såg jag, huru de slöto icke troende personer i famn, frågande: "Min vän, huru snart skall du komma?" De voro frimodiga och oförskräckta och vunno segrar, var de gingo fram.

Ehuru utsliten, kände jag icke längre någon trötthet. Jag var uppfylld av glädje och tacksamhet till Gud.

Vid Diadia bröt väckelsen ut under mycket ogynnsamma omständigheter, mänskligt att se. Dödligheten var stor, och därav togo hövdingarne ofta anstöt och skyllde oss och vår Gud för att vara orsaken därtill. Själv hade jag varit sjuk och, såsom det syntes, i dödens våld. Jag var klen och trött. Min lille Josef var nu, som vi trodde, dödligt sjuk, och min kära hustru låg för döden. Då bröt väckelsen ut. Skolgossarne begåvo sig ut i byn på kvällarne och samlade folk till mötena.

Hör, så livligt de sjunga ända till midnatt. Medan någon annan vakar hos de sjuka, gå vi ut i byn. — Se där! "Varför står du här, min gosse, och knackar på en annans hus?" Hör svaret inifrån! "Han vill, att jag skall öppna för Jesus." Då vi börja tala om, att Jesus säkert sänt den lille gossen och att kvinnan därinne nu borde öppna för Frälsaren, höres ett milt svar inifrån: "Kanske det." Då blir gossen så glad, att han jublar och linkar av till ett annat hus. Se på honom! I den ena foten har han sår under hälen och i den andra i tårna.

Under det han sjunger: "Kom, kom, kom i Herrens namn", går han från hus till hus och utför sin mission. Men där nere i byn äro alla våra gossar ute i samma ärende. Mitt på byplatsen vid stockelden samlas de frälsningssökande. Här ligga de på knä. Här bedja och sjunga de. Sedan gå de ut att vinna andra.

Våra hjärtan äro överfyllda av tack och lov. Vi lämna de unga väckelsepredikanterna och gå hem för att vaka över våra sjuka. Och under tiden bedja vi innerligt: "Frälsare, rädda, vad räddas kan."

Efter ett möte en afton kommer någon in och säger till min döende hustru: "Kan du höra ett ord?" "Vad?" fragar hon. "Jo, många ha i kväll avlagt bekännelsen, att de vilja följa Herren, och ibland dessa äro de två gamla Diadiaborna, för vilka du bedit så mycket." Hon knäppte sina händer och sade: "Tack, gode

Gud!“ Snart därefter löstes hennes frigjorda ande och hon fick gå hem till evig vila.

Det året hade vi glädjen att upptaga i församlingen 408 medlemmar. Av dessa hava visserligen en del måst uteslutas, men många lysa ännu såsom ljus i mörkret och många hava fått flytta hem till Gud.

Kongoblomma.

I sållningstider.

Av S. A. FLODÉN.

Simon, Simon, se, satan har begärt att sålla eder såsom vete, men jag har bett för dig, att din tro icke må varda om intet. Luk. 22: 31, 32.

Denna satans anhållan om att få sålla lärjungahopen synes hava blivit honom beviljad, varför han ock använder all sin list för att sålla dem, ja, blåsa bort dem såsom agnar. Vore icke vår Frälsares förbön gällande än i dag, och hade icke Gud själv ett fadershjärta för barnen, så bleve intet kött frälst.

Äro farorna för avfall i allmänhet stora, så äro de det i synnerhet bland de troende i hednavärlden. Och bör man i allmänhet fröjdas med bävan i väckelsetider och vid församlingens tillväxt, så har man särskilt stora skäl därtill på hednafältet.

Det är känt och erkänt, att vår kongomission haft stora framgångar, men det är ock känt och bör icke förtigas, att avfallen varit både många och stora; och jag fruktar, att de komma att bliva så långa tider framåt.

Den förre hedningens grova okunnighet, hans falska begrepp om rätt och orätt, hans slumrande samvete, de inrotade hedniska vanorna, sederna och bruken, av vilka många anses heliga, hans svaga karaktär, de sinnliga lustarna, oseden att icke vara sig själv utan följa sin hövding, lärare eller överman, vart

det än bär, slaveriet och månggiftet, som ger ära och anseende bland folket — se där anledningarna till att så många av våra församlingsmedlemmar falla i synd.

Kongomissionärens arbete är i allmänhet tungt och tålamodsprövande, men församlingsvården, på samma gång som den är hans käraste uppgift, är också den svåraste, den mest maktpåliggande och ansvarsfulla. Detta erfar man mest smärtsamt i sållningstider.

Så väl vid Kibunzi som vid de andra stationerna hava de flesta avfallen skett på grund av begäret efter palmvin. De kristna ha velat dricka endast måttligt, men följden av deras måttlighet har blivit passion, avfall från Gud och fall i många andra synder och laster.

Jag vill här anföra ett exempel från mitt eget verksamhetsfält, som belyser det ovan sagda.

I en by, Nsundi, där vi hade en församling på 69 medlemmar, hade en vältalig församlingsmedlem med stort anseende fått begär till palmvinet. Han sammankallade församlingsmedlemmarna, talade till dem om deras fattigdom, dåliga mat och usla dryck, vattnet. Han påminde om, att palmerna växte fritt i skogarna, fritt för en var, som ville använda dem, påminde om deras goda saft och om fädernas frihet att tappa och dricka den, bäst de behagade. Nu menade han, att de borde begagna sig av Guds gåvor, dock naturligtvis med måtta och utan att göra någon som helst annan synd. De skulle ock vara så eniga i sitt beslut, att icke någon skulle låta rubba sig av vare sig lärare eller församlingsföreståndare. De troende läto sig förledas av hans tal och började dricka.

Vid det församlingsmöte, som sedan hölls i Nsundi, sökte de även vara eniga och läto den nämnde personen tala i allas namn. Han räckte händerna mot himmelen och försäkrade med Gud till vittne, att de icke skulle göra någon annan synd, men att de utan undantag skulle dricka palmvin.

Jag bad honom att icke tala så stora ord och att icke svara för andra, ty han torde få nog att göra med sig själv. Jag profeterade, att jag inom ett år icke skulle finna en av dem kvar, som blott drucke palmvin, utan de skulle samtliga hava fallit även i andra laster. Då jag frågade, om de samtliga läto honom tala för sig, svarade de ja. “Men om det ock gäller att bli ute-

slutna ur församlingen, skolen I ändå fortsätta?“ “Ja“, svarades det. Efter ännu en varning och en hjärtefråga, huruvida, om det ock gällde deras själars eviga väl eller ve, de ändå skulle stå fasta vid sitt beslut, svarades ett ännu kraftigare ja. Under det jag med tårar i ögonen såg ut över de församlade, stod en person upp och sade: “Det går icke an, att en svarar för alla. Stryk icke ut mitt namn, ty jag vill icke lämna Gud och hans församling för palmvinets skull.“ “Tack, min Gud!“ sade jag. “Kanske finnes det flera, som vilja följa exemplet?“ Jag räknade upp dem alla, och en var fick svara för sig.

Av de 69 var det 40, som hade mod att bryta överenskommelsen och lämna palmvinet. De andra sade, att de ville och skulle dricka, och en man tillade: “till evig tid“, under det han slog dörren igen efter sig och gick sin väg.

Min profetia gick snart i uppfyllelse. En månad därefter föll deras stortalige ledare i synd och gifte sig med en andra hustru samt drog 9 andra med sig i samma synd. Då vaknade de andra och begärde nåd och upprättelse, “ty“, sade de “nu se vi, att du hade rätt och att vi låtit bedraga oss.“

I denna sållningstid gick begäret efter palmvin fram i byarna som en löpeld, och några måste uteslutas här och några där. Det må anmärkas, att ingen uteslöts enbart för palmvinets skull, utan de föllo nästan strax i andra synder. Så t. ex. gifte sig en evangelist med två kvinnor, en annan evangelist skickade bort sin hustru och tog en annan. En började att trumma vid nattliga gillen och en annan att medelst “hokuspokus“ söka återföra sjuka till hälsan. En avfallen lärare dansade, så att han blev sjuk en längre tid, en föll ned från en palm och slog ihjäl sig. Ja, vem kan tälja allt elände, som förekom under denna sållningens tid.

Att se dessa, vilka man under smärta fött och med bekymmer fostrat, se dessa, på vilka man slösat sin kärlek och övat så mycket tålamod, dessa, för vilkas skull man givit ut så mycket penningar, ja, för vilka så många liv offrats, att se dem hängiva sig åt synden, trots förmaningar, böner och tårar, det är mer än man i längden orkar bära. Att se lärare, som länge lyst likt stjärnor i natten och visat mången hedning från mörkret till ljuset, nu själva vandra i mörkret, se dem gå den “oskyldiga

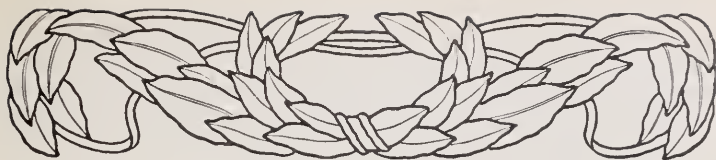
palmvinsvägen“ till dansen, månggiftet, slaveriet och avgudadyrkan, det kännes obeskrivligt tungt, ja, hjärtslitande.

Då man ser nästan hela församlingen skakas och många blåsa bort, då kan man icke annat än bedja: “Barmhärtige Fader, bjud vindarna stilla sig, att icke med agnarna även de små kornen, de omogna, vilka ännu hänga fast vid agnarna, må blåsa bort. Giv, att deras tro, om än aldrig så svag, icke må varda om intet.“

Visst äro syndafallen många i sållningstiderna, men han, som fordom sade: “Kommen tillbaka, I avfälliga barn, så vill jag hela eder från eder olydnad,“ han bjuder så ännu i dag. Och många, ja, Gud vare lov, de flesta, hörsamma bjudningen och komma likt den förlorade sonen tillbaka till fadershuset.

Orm sväljande en höna

Från mörker till ljus.

Av J. HAMMAR.

En av våra bästa och mest begåvade evangelister i Kongo var *David Makumba.* Både i sitt umgänge med människor och i sitt uppträdande på talarestolen gjorde han ett mycket gott intryck. Från de kurser, han genomgick i evangelistskolan på Mukimbungu, återvände han alltid med goda betyg. Sitt verksamhetsfält hade han vid Nganda, där han arbetade troget till sin död den 9 juli 1906. Han lämnade ett stort tomrum efter sig.

Då han och undertecknad en gång voro i sällskap till en by för att predika, berättade han följande ur sitt liv:

"Jag föddes i byn Kasi på södra sidan om Kongofloden. Min far var sakförare i byn och var gift med två kvinnor. Med min mor hade han fyra barn, av vilka jag var äldst, och med sin andra hustru hade han två. Han dog, då jag var omkring 15 år, och då ärvde hans bror och syster enligt landets sed min mor, mig och mina bröder samt en min syster. Snart därefter dog också brodern, och systern var då ensam kvar att härska över oss och vår mor, ty hon var köpt. Hade hon icke varit slav, så hade hon och vi återvänt till hennes by och till hennes bror, som då skulle till "sterbhuset" ha återsänt "longo", det vill säga den betalning eller pant, som erlägges till giftomannen, då kvinnan bortgiftes.

Så hände det efter en tid, att sonen till den kvinna, som ägde oss, blev sjuk. Då tänkte hon, att vi, min mor och jag, "ätit" (genom trolldom förgjort) hennes son, varför hon menade, att vi skulle dricka "nkasa" (ett slags gift). Vi sade: "Ja, låt gå, vi skola dricka nkasa och visa, att vi äro oskyldiga".

Dagarna närmade sig för giftprovet, och en fetischpräst eftersändes. Denne gav oss giftet, varefter vi vaktades natt och dag och tvingades att springa hit och dit, på det att giftet skulle verka såsom avförande medel. Hade det så gjort, så hade det

David Makumba vid skolan i Nsundi Mamba

varit ett bevis för, att vi voro trollmänniskor och skyldiga till döden. Då de, som tvingade oss att springa och dansa, blevo trötta, fortsatte andra med att sjunga och gå i ringdans omkring oss. I tre dagar åto vi intet, den fjärde litet, och den femte dagen släpptes vi lösa men voro då i ett jämmerligt tillstånd.

Nu visste kvinnan, att vi ej "ätit" hennes son. Men efter en tid, då han ej blev frisk, sade hon till mig: "Den sjuke drömde en dröm, att dina bröder kastade en eldbrand efter honom, då han gick till vattnet. Sök därför reda på nkasaprästen, på det han också må låta dem genomgå giftprovet".

“Jag går ej efter någon präst“, svarade jag. “Vill du hava hit någon, så får du hämta honom själv. Jag har ingenting att betala en präst med. Först sade du, att jag och min mor åto din son, och därför fingo vi genomgå giftprovet. När vi genomgått det, visade det sig, att vi voro oskyldiga. Och nu kommer du och säger, att mina bröder äro trollmänniskor. Nej, nu står jag icke ut med mer.“

“Så gå då“, sade hon, “och skaffa hit en präst, som kan föra tillbaka ‘nsala‘ (livskraften) till den sjuke.“

“Nej, det gör jag ej,“ svarade jag. “Mina bröder äro ju bara barn. Huru kunna de då äta en människa? Jag vill ej missunna dig att behålla ditt barn utan vill hjälpa dig, men hämta prästen och betala honom, det har jag ingen lust till.“ Då jag sade detta, blef hon utom sig av vrede och menade, att hon skulle döda en av oss, om hennes son doge. Då jag hört såväl denna som många andra hotelser, tänkte jag: “Vad skall jag göra? Hon plågar oss mer och mer. Det är bäst att söka fly.“

Jag delgav min mor mina tankar och sade henne, att vi tillsammans borde fly till Mukimbungu. Men hon tyckte, att vi skulle vara säkra, om vi ginge till hövdingen Nzansa. Jag övertygade henne dock om, att denne man, ehuru vår vän, skulle utlämna oss, blott han finge bra betalt. Hos de vite däremot skulle vi vara trygga. Min mor gick då in på mitt förslag.

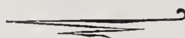
Vi — min mor, mina syskon och jag — lyckades att på skilda vägar komma till byn Mabwabwa. Här voro de vänliga mot oss och lovade skydda oss. Men så en dag, då jag satt uppe i en palm och tappade palmsaft, hörde jag min lilla syster från trädets fot ropa svagt: “Makumba, hon ‘som äger oss‘ är här med några män för att gripa dig och mor.“ Medan hon talade, kom min mor och mina övriga syskon, och vi beslöto nu hastigt att dela oss på två hopar och fly åt samma håll. Min mor och två av mina syskon följde dalen, vi övriga gingo på sluttningen i skogen. Jag var så rädd, att jag knappt såg, var vi gingo. Vi kommo till en pisangplantering men gingo åter in i skogen och gömde oss i ett snår. I min förtvivlan ropade jag i mitt hjärta: “O, att himlen ville låta ett starkt regn komma, så att våra förföljare ginge tillbaka och icke kunde söka oss.“ Om en liten stund förvånades jag över att se himlen och jorden förenas genom ett svart moln. Åskan började dundra. Mitt hjärta fröj-

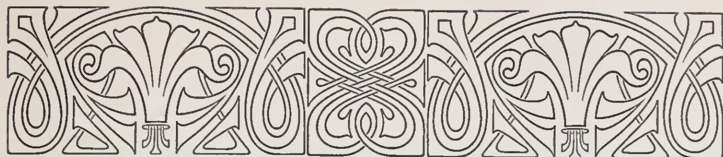
dades, och jag tänkte: himlen har hört mig för min ångests skull. Inom kort började ett starkt och häftigt regn falla, och jag prisade himlen, vår förbarmare. Vi sammanträffade nu alla och fortsatte gemensamt vår flykt. Senare på kvällen blev det stjärnklart och lätt att hitta vägen. Från midnatt till framemot soluppgången vilade vi oss i ett skjul. Vi kommo sedan lyckligt fram till Mukimbungu. Där igenkändes vi av några, som varit i Kasi, och för dessa omtalade vi, varför vi flytt. De uppmanade mig att gå och omtala allt för den vite. Jag gick men var mycket rädd och tänkte: om jag börjar berätta, så slår han mig. Jag hade ju aldrig talat till en vit man förr. Av fruktan återvände jag därför. Men då mina vänner försäkrade mig, att jag ingenting hade att frukta, tog jag mod till mig och gick och omtalade för den vite (missionär Walldén) vår belägenhet. Han utfrågade mig mycket noga om allt, som rörde vår flykt och anledningen därtill, och så lovade han mig att dagen därpå få följa honom till Nganda. Däråt blev jag mycket glad. Och för min mor och syskonen fruktade jag ej, då de voro på Mukimbungu.

Alltså kom jag till Nganda. Där sattes jag tillsammans med andra att arbeta. Där fick jag också lära mig läsa och skriva. Jag minnes, huru glad jag var, då jag började kunna forma till bokstäver. Det var år 1897. Vid den tiden började jag också tänka på Gud, och efter en predikan av missionär Walldén stod jag upp och tillkännagav, att jag ville bli en kristen. Så gick jag i dopskolan en tid. Då jag efter någon tid fick veta, att jag skulle få döpas, fröjdade jag mig mycket. Följande år blev jag sänd till evangelistskolan på Mukimbungu. Då skolan var slut, återvände jag till Nganda. Den första plats, dit jag fick gå som lärare, var Ngoma.“

Här slutade han sin berättelse.

Sedermera genomgick Makumba tvenne kurser i evangelistskolan, den sista 1904. Under denna tid besökte han sin födelsebygd och blev då mycket väl mottagen. Kasifolket sökte förmå honom att stanna och undervisa i deras by, men han sade dem, att han hade sitt arbete på Nganda och att han ville fortsätta där. De sista åren verkade han i Nsundi Mamba. Där har nu utsädet börjat bära frukt i det att rätt många blivit kristna.

Våra evangelister och deras verksamhet.

Av EMIL EKSTRÖM.

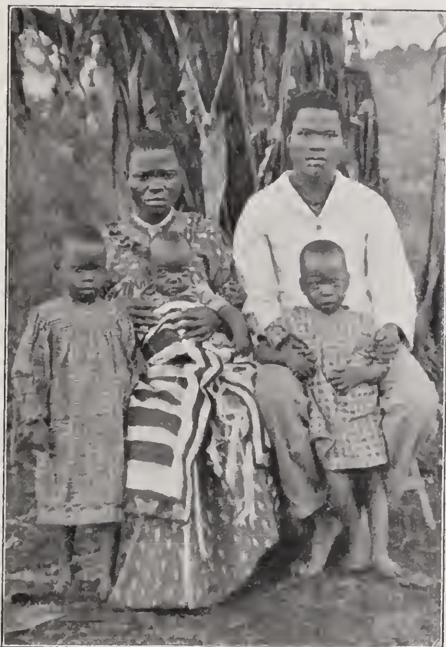
För missionsarbetets framgång i Kongo har det varit nödvändigt att så mycket som möjligt använda de infröddas hjälp. I vår mission torde omkring 300 evangelister längre eller kortare tid ha verkat med sina olika gåvor. Emedan den svarte läraren bättre känner sitt folks språk och seder samt är van vid deras levnadssätt, har han ofta kunnat gå ut och bryta mark, där det varit omöjligt för den vite.

En stor del av dessa lärare träffade man för några år tillbaka än som avgudapräster, än som hövdingar eller slavar, varför mången lärares levnadshistoria har sin dystra färg av mörker och hedendom. Några ha dock redan som barn kommit under missionens inflytande och blivit omvända till Kristus. De ha fått utbildning i byskolan och stationsskolan samt därefter vid evangelistskolan och ha följaktligen kommit så långt, att de kunna läsa och skriva, känna till enklare räkning och ha även någon kunskap i geografi, historia och naturlära. En och annan av de äldre har ej haft sådana förmåner och kan därför ej fylla särskilt stora fordringar med avseende på boklig kunskap. Alla ha dock så mycken kännedom om Guds ord och så mycket nit för Guds sak, att vi trott oss göra Guds vilja med att använda dem i evangelii tjänst.

Av denna lärarekår kan man visserligen vänta mycket, men man får ej vänta fullkomlighet. Det fria liv, de förr levde som jägare och handelsmän, det bekymmerslösa liv de hade, då de ägde många hustrur, som skaffade dem mat, det glada liv, de levde, då de, berusade av palmvin, berättade för varandra roliga historier, allt detta skulle kunna vara frestelser för bättre karaktärer än de svartes. I stället för sin förra frihet måste de nu vid något så när bestämd tid börja sin skola. Och dessutom bära de ansvar för predikoverksamheten och församlingsvården i sin by eller sitt distrikt. Nu måste de med sin ringa lön försörja sig själva och delvis även sin familj. De glada sällskapen ha för många utbytts mot ensamheten på avlägsna orter, där de ofta bliva missförstådda, stundom förföljda, slagna och bortvisade. Under sådana förhållanden bliva prövningarna svåra. Läraren måste då ha kommit så långt, att han känner den inre kallelsen att verka Guds verk starkare än frestelserna att gå tillbaka till hedendomen. Åtskilliga hava ock återvänt till palmvinsdrickandet och månggiftet men sällan eller aldrig till avgudadyrkan.

Lärarnes familjeförhållanden ha, som man lätt kan tänka sig, bringat dem i mångahanda svårigheter. Det har ej alltid varit lätt för dem att ingå sina äktenskap på ett kristligt sätt. Hedniska släktingar hava ofta, sin vana trogna, krävt betalning för hustrurna. Efter äktenskapet ha de ock ställt till många rättegångar och mycket bråk, som kostat läraren tid och ägodelar, samt hotat honom med förlusten av sin hustru. Då han genom dessa förhållanden åter och åter får leva sig in i hedningarnas sätt att tänka, tala och handla, kan detta lätt ha en menlig inverkan på hans andliga liv. Då hans anhöriga äro hårda och omedgörliga, frestas han att bli likadan. Visserligen får han i sin hustru en hjälp att försörja familjen, men då fordrar också hustruns förre ägare att få en del av det som växer på hennes fält. Han gör till och med någon gång anspråk på att äga barnen. Har läraren väl blivit gift, så kanske döden i detta sjukdomarnas land bortrycker hans hustru. Då stunda svåra tider. Rättegång med den hårda släkten om arvet lägger sten på hans börda. Det dröjer dock sällan länge, förr än han skaffat sig en ny hustru med nya svårigheter och bekymmer. — Att leva i frid och gott samförstånd med sin hustru hör ej till hedningens sed. I detta stycke kunna vi dock med glädje säga, att ett skönt kristligt

familjeliv uppblomstrat, där våra evangelister slagit ned sina bopålar. Man får dock ej förstå detta, som skulle de ej ha stora frestelser. Nej, tvärtom måste ibland till och med den vite blanda sig i deras familjeliv för att hjälpa, leda och råda, så att allt måtte sluta väl. Läraren står visserligen högt över folket, men han är dock en son av folket.

En evangelist med familj

Den infödde läraren är en länk mellan missionären och folket. Möter man honom ute i byarna, finner man honom lika ofta klädd i skynke som i byxor, nästan alltid barfotad, oftare i blus än i rock. Han är ej klädd som den vite men ej heller som flertalet av de svarte. På hans tal kan man ofta höra, med vilken missionär han varit mest i beröring, ty han har stor benägenhet för att taga efter dennes predikostil och sätt att uppträda. Vad han lärt av den vite, gömmer han dock i sitt eget hjärtas käril,

och hans egna tankar ledas av helt andra erfarenheter än missionärens gjort. Vare sig han predikar bättre eller sämre, hör man, att det är en inföding, även om man ej igenkänner rösten eller personen. Detta beror ej blott på språket, det beror ock på de bilder, som tagas att belysa saken med, någon gång till och med på sättet att förklara förhållanden, vilket ibland kan bliva att fördunkla eller giva felaktig mening. Oftast taga de dock förträffliga bilder. En del skulle i svensk översättning förefalla plumpa. Följande må utgöra ett litet exempel på deras bilder. De troende uppmanas t. ex. att följa Jesus, som de små grisarna följa sin mor. Såsom mbenderåttan ger sitt liv, då hennes ungar äro i fara, så gav Kristus sitt liv för att rädda oss. Som kvinnan måste taga av sig sin stora vedkorg för att komma igenom sin hyddas trånga dörr, så måste vi övergiva synden för att komma in genom den trånga porten. Som hönsen plocka majs, så plockar satan bort Guds ord, som utsås i människans hjärta. Som hunden övergiver det ben, han ej kan knäcka, så måste vi lämna den fråga, vi gång på gång förgäves sökt få förklarad enligt vår önskan.

Utvecklingen inom evangelistkåren är dock så kraftig, att man på några år finner betydlig skillnad. Genom umgänge med missionärerna, då dessa resa i byarne eller då evangelisterna samlas till sina månatliga möten eller årliga konferenser, ha de rika tillfällen att förkovra sig. Att missionärens tålamod därvid ofta sättes på prov, är ej mycket att förvånas över. Det nya är alltid svårt att lära och behöver höras om och om igen, innan det fastnar. Man ser dock, huru enskilda av dessa lärare stå högt över mängden, huru de tillgodogöra sig de vites tankar och sedan draga de övriga med sig. Visst ha vi sett tröghet och slapphet hos dem, men vi ha ock sett eld och hänförelse för deras viktiga kall. Européen bör snarare frukta, att han underskattar än överskattar deras förmåga att tänka och känna. De tänka ju på sitt sätt, men de förstås också av de sina. Men emedan de frestas till mycket, som icke européen frestas till, har denne ofta svårt att hava medlidande med dem i deras svagheter.

Lärarnes arbeten äro många. Dit hör undervisning, predikan, församlingsvård, dopskola, byggnadsarbete och banbrytande arbete. Då en lärare sändes till en mörkare ort att upptaga ny verksamhet, händer det, att han genast kan börja med prediko- och skolverksamhet, men många exempel visa även

DELTAGARE I EN EVANGELISTKONFERENS

motsatsen. Det händer, att han länge får vistas i en by, utan att någon vill se honom, än mindre lyssna till hans ord. Enligt byns lag har ingen rätt att samtala med honom, sälja mat till honom, låna honom hus o. d. men väl att plåga och på allt upptänkligt sätt göra livet odrägligt för honom. Fortsätter läraren det oaktat i tålamod, får man ofta se, huru han så småningom vinner seger och huru de portar, som syntes vara av järn och väl tillbommade, öppnas för verksamheten. I svårigheterna ha helt naturligt många klagat och en och annan tröttnat, men vi ha ock exempel på manga banbrytare med utomordentlig uthållighet.

Under den första tiden av ett sådant banbrytningsarbete hålles predikan i fria luften, ofta under ett träd, vars skugga giver skydd mot den brännande solen. Men snart ser man, huru en vacker plan blivit renhackad, kärvar af tak- och vägg-gräs samlats och stolpar blivit nedsatta i jorden. Därav synes, att man ämnar bygga ett skolhus, ej av tegel, ty då kunde ej de svarte själva bygga det, utan av gräs. Att byggnaden reser sig så sakta, beror på att de, som arbeta, ej få någon betalning utan skola arbeta "för den goda sakens skull". Många gånger får läraren färgäves gå från hus till hus och ropa: "Nu gå vi efter takgräs!" Ofta blir det så svårt för honom att få skolan till stånd, att han måste bedja om hjälp hos missionären. Då får denne uppsöka traktens hövding och mana honom att göra sitt bästa för att få byggnaden färdig. Får han då ett par famnar tyg, går det mycket lättare med arbetet.

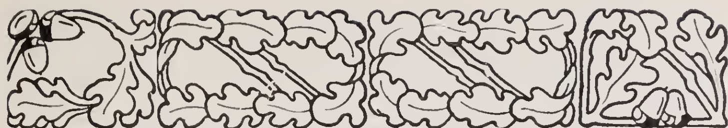
Skolhuset är äntligen färdigt. Äro väggar och tak av gräs och golvet bara marken, så äro ock skolans inventarier enkla i förhållande därtill. Här är ett rankigt bord, i vars låda tavlor, grifflar och böcker förvaras. På väggarne hänga några stavningstabeller, en enkel svart tavla samt en trätrumma, lur eller klocka, som tjänar att kalla folket till skolan. Man har några träbockar att sitta på, vilka dock icke äro så många, att alla få plats. Några sitta på bara "golvet", men allt går bra och är bekvämt i Kongo. I denna skola bor också läraren. Med en matta har han avskilt ett hörn åt sig i ena änden av skolrummet. Genom att blåsa i träluren eller slå på trumman eller ringa i klockan kallar han folket tillsammans. Men det är ej säkert, att de komma. Med sin medhjälpare måste han då skynda ut i byarna för att hämta sina lärjungar till skolan. Då de äro samlade, befinnes

läraren i många fall ganska senfärdig att sätta dem i arbete och svag uti att upprätthålla ordning och disciplin. Ofta finner man en god predikant vara en dålig skollärare men sällan motsatsen. Delvis beror detta på, att han fått större utbildning som predikant än som lärare, men delvis och huvudsakligast därpå, att kongonegern av naturen har oändligt mycket större förmåga att tala än att undervisa.

Skolan har dock en stor betydelse ej endast för att bibringa lärjungarne kunskap utan framför allt att leda dem till Frälsaren. Det är en härlig tid för läraren, då han får bevittna, att den ene efter den andre övergiver sina avgudar och lämnar sig åt Herren, då nådens sol tränger igenom mörkret och öknen börjar blomstra. Med dubbel glädje kommer han då till missionsstationen för att berätta därom. I sitt sällskap har han några svarta, som med jubel säga: “Även vi ha lärt känna Jesus!“

Ett nytt arbete begynner då för läraren, nämligen att vaka över den lilla hjorden och vårda den. Hans glädje över skörden blir dock sällan oblandad, ty nu börjar ofta striden som värst. Här har t. ex. en byhövding tvingat någon av de nyomvända att dricka palmvin. Där är en annan, som blivit slagen med läderpiska, tills han deltagit i dansen. En har till och med blivit erbjuden att få en hustru, om han blott ville offra sin tro. Avgudapräster, fäder och mödrar äro utom sig av vrede, då ungdomen övergiver de gudar, som i så många år “hjälpt“ dem och deras fäder. På missionsstationen ha lärarne alltid en säker tillflyktsort, som väl behöves under förföljelsetider. Stundom måste missionären till och med behålla någon av de nyomvända på stationen för att förhindra grymheter eller hjälpa någon svag.

Att missionärerna övervaka och leda missionsarbetet, är ännu alldeles nödvändigt, men får den skara av lärare, som vi nu hava och som vi i fortsättningen hoppas erhålla, ständigt utvecklas i det goda, skola vi i en framtid finna, huru dessa hava växt sig så starka, att de själva taga ledningen av missionsarbetet och att de leda det så, att ljuset med kraft sprides till i mörkret- vandrande grannar.

Samuel Kiasungwa.

Av C. J. LINDSTRÖM.

Av Guds nåd är jag vad jag är.
1 Kor. 15: 10.

Dessa ord framhöll evangelisten Samuel Kiasungwa vid mer än ett tillfälle, då han vittnade om sin Frälsare och den nåd han erfarit. Samuel Kiasungwa är ett välkänt namn i vår mission. Få av våra evangelister i Kongo hava gjort sig så avhållna av vita och svarta och lämnat ett sådant tomrum efter sig som han.

Då jag lärde känna honom, var han omkring 25 år. Jag fick dock icke länge hava glädjen att se honom i arbetet, emedan han angreps av sovsjukan, som snart lade honom i graven.

Kiasungwa föddes i en by, som heter Kinanga, en timmes väg från Kibunzi station. Modern är död för länge sedan, men fadern lever ännu. Han uppväxte i en fullkomligt hednisk omgivning. Då Kibunzi station anlades och ryktet därom nått Kinanga by, beslöt sig Kiasungwa för att gå dit och söka arbete, ehuru han då endast var en gosse. Visserligen sökte hans hövding förhindra honom genom lock och hot, men han gick och blev väl mottagen. Till att börja med fick han sysselsätta

sig med sådant arbete som att hacka gräs m. m. Även fick han gå i skolan och lära sig läsa och skriva. Kort därpå tog missionär K. J. Pettersson honom till sin tjänare, och han fick

Samuel Kiasungwa med familj

på detta sätt komma i närmare beröring med de vite. Efter någon tid blev han troende, döpt och upptagen i församlingen.

På den tiden var ett sådant steg förenat med stora svårigheter, vilket Kiasungwa ock fick erfara. Hans anhöriga blevo

hans fiender, så att han icke vagade gå hem till sin by av fruktan, att de skulle taga honom och sälja honom långt bort eller giva honom gift. Vid ett tillfälle kom hans hövding till Kibunzi för att taga honom med våld och föra honom till byn, men det lyckades missionär Nilsson att rädda honom. Kiasungwa hade stor lust att läsa och gjorde flitigt bruk av den lilla litteratur på kongospråket, som fanns på den tiden. Han började ock vittna om sin Frälsare och fick därför följa en äldre evangelist såsom hjälplärare till Ngombe, Kinganga m. fl. byar. Sedan han genomgått en kurs i evangelistskolan, fick han sin verksamhet i byn Kiseka, som på den tiden var en mörk plats.

Vid ett tillfälle flera år senare, då han och jag besökte nämnda by, sade han: "Här har jag utkämpat svåra strider. När jag kom hit, ville ingen höra mig predika. I skolan hade jag ibland 2 gossar, och dessa måste jag mången gång leta efter, ty de gömde sig i gräset eller i skogen. Men jag fortsatte, och nu ser du, vilken förändring som inträtt. Nu är huset fullt av folk, som lyssnar till Guds ord, och många hava kommit till tron pa Jesus." Detta sade han med stor glädje men också med ett ödmjukt sinne. Hans allvar och klara förstånd samt hans kärlek gjorde honom älskad och värderad av folket, och enär han var en bland de älsta kristna vid Kibunzi, såg folket mera upp till honom än till den store hövdingen därstädes, Makayi.

När Kibunzi station 1898 förenades med Diadia, blev Kiasungwa utsedd att förestå församlingen vid Kibunzi. Denna befattning skötte han till vår stora belåtenhet, tills han för sjukdoms skull måste lämna arbetet.

När han märkte, att han hade sovsjukan, skrev han i ett brev ungefär följande: "Jag förstår, att jag nu har sovsjukan och att jag icke kan bliva frisk mera. Men tänk icke, att jag är rädd för att dö. Nej, om jag hade vingar som en fågel, ville jag genast flyga till Jesus."

Han blev allt sjukare och sjukare, så att han till sist förlorade förståndet och blev farlig för sin omgivning, varför han måste ställas under uppsikt. När jag kom till Kibunzi för att övertaga ledningen där, satt han pa gårdsplanen, och då jag hälsade på honom, tog han mig om halsen och grät bittert och sade: "Nu, vite man, kan jag icke längre arbeta här i församlingen, nu får du vårda den. Du ser, huru de ständigt bevaka

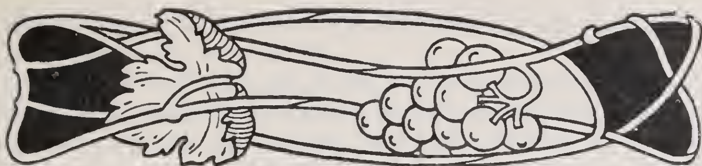
mig". Jag kunde icke återhålla mina tårar, och jag lovade honom min hjälp, så länge han levde. Även under sin svåra sjukdom kom han ihåg församlingen och bad mig ofta förmana den att bliva beståndande. Även församlingen kom ihåg sin avhållne lärare under sjukdomen, och vid varje möte bådo hans vänner till Gud, att han skulle lindra hans plågor och snart taga hem honom. Det dröjde icke heller så länge, förrän hans ande fick vingar att lyfta sig upp till sin Frälsare, som han älskat och tjänat här. Han avled på våren 1902, sörjd och saknad av hustru och två barn samt många vänner, både vita och svarta.

Kiasungwa var en helgjuten kristen, allvarlig och djupt tänkande sasom få, en god predikant och därför gärna hörd av alla. Man frågar ofta, varför icke Herren låter sådana män leva och verka, då de så väl behövas? Men Herrens tankar och planer äro ofta andra än våra, och därför må vi alltid bedja: "ske din vilja". Samuel Kiasungwa gjorde skäl för namnet evangelist. Hans arbetsdag var kort, men den var god. Nu återstår för honom en evig vila i Guds rike och i Jesu Kristi närhet. Frid över hans minne!

"Se, hednafolken finna den Gud vi hava kär.
En hop av många tusen sitt offer honom bär.
Beständigt nya skaror hans bjudning taga mot
Och lägga sina vapen ned invid korsets fot".

Tsetseflugan som anses förorsaka sovsjukan

Bybesök.

Av MARTIN WESTLING.

Missionären måste komma i så nära beröring som möjligt med det folk, han vill nå med evangelium. Han får ej låsa fast sig på missionsstationen och arbeta endast där. Han måste ut bland folket och tidvis leva och bo ibland det. Detta är särskilt betydelsefullt, då missionen är ny på en plats. Folket har nämligen en hel del orätta föreställningar om missionären, och dessa måste arbetas bort, om han skall vinna deras förtroende. Ty utan att äga detta är det svårt att arbeta med någon större framgång.

Kongofolket har haft och har delvis ännu många egendomliga föreställningar om de vite: att de hängt i snören och fallit ned ovanifrån, att de varit svarta, dött och sedan kommit tillbaka i vit skepnad, att de äro mycket skickliga i att förtrolla människor, att de äta folk och sedan med benen av de ätna förgifta vattnet, att de taga in medicin för att kunna leva ogifta o. s. v. Det är klart, att de under inflytandet av dylika tankar icke med förtroende kunna lyssna till det, som missionären har att förkunna. Men då han går ut i byarna och lever ibland folket och visar, att han är en människa som de med samma behov som de och i mångt och mycket samma känslor, och att det förutom hans högre kunskap egentligen endast är hudfärgen, som

skiljer dem åt, så försvinna efterhand de oriktiga föreställningarna.

Då missionären kommer till en by, som förut ej besökts av någon vit, taga vanligen alla till flykten. Även hönsen, getterna och svinen anse det vara säkrast att gömma sig. Men han kommer tillbaka, och för var gång blir folket djärvare, tills fruktan helt försvinner. Då kan han stanna i byn och slå upp sitt tält eller låna hus av hövdingen eller någon annan. Hövdingen kanske skänker honom ett höns, naturligtvis med beräkning att få en präktig gåva igen. Missionären samtalar med män och kvinnor, samlar barnen omkring sig och gör sig vän med dem. De sjuka söker han hjälpa, så gott han kan. Han besöker en marknadsplats i närheten, och när han går därifrån, säger man: "han var ju icke så farlig." Allt hans görande och låtande visar, att han är deras vän och är kommen för att skänka dem en skatt, som de ej känna.

Väg genom ett papyrusträsk

Men även sedan infödingarna lärt känna och värdera missionären, får han icke upphöra att besöka byarna. Till kyrkan pa stationen vilja de riktiga hedningarna ej gå. Självmant gå de ej heller gärna för att höra Guds ord. Frågar man dem varför, svara de, att de äro rädda för Guds ord, ty det "skär dem i deras hjärtan". Omedvetet giva de därmed Guds ord det sannaste och bästa betyg. Då de nu icke vilja komma, måste missionären gå till dem, ty han önskar, att Guds ord måtte "skära dem i deras hjärtan".

Då verksamheten utvecklats, så att det finnes lärare ute i byarna, måste han besöka dem i deras skolor, uppmuntra och undervisa dem och hjälpa dem att vinna folkets förtroende. Han

behöver ock genom besök uppmuntra de små grupper av troende, som finnas här och där.

Men missionärens bybesök äro av stor betydelse icke endast för folket och missionsarbetet utan ock för honom personligen. Han lär sig landets språk bäst, när han vistas bland folket. Han lär sig känna dess seder och tänkesätt, och detta sätter honom i stånd att vid personliga samtal och ordets förkunnande lättare komma

Bördor bäras över ett vatten

människorna in på livet. Han kan belysa, vad han vill säga, med bilder och händelser ut folkets eget liv, och det blir därigenom lättare för hans okunniga åhörare att förstå, varthän han syftar med sitt tal. Hur svårt detta många gånger är för dem, visar följande händelse.

En missionär hade så enkelt och på ett så lättfattligt sätt som möjligt framställt för sina åhörare, vad som menades med rättfärdighetens väg och att vandra på den. Han trodde, då han slutat, att de förstått, vad han sagt och vad han ville lära dem. Då stiger en närvarande hövding upp och säger med myndig ton till kvinnorna: “I han nu hört, hur den vite mannen sagt till er, att I skolen hacka alla vägar häromkring riktigt

fina. Ge er alltså iväg i morgon bittida och hacka“. Hade mitt i ödemarken en bomb slagit ned framför missionärens fötter, hade hans förvåning knappt blivit större än vid denna tolkning av hans tal.

Under byresorna får missionären göra många olika erfarenheter. I den ena byn blir han vänligt, ja, rent av entusiastiskt

Missionär predikande i en kongoby

mottagen. Redan ett gott stycke, innan han når byn, ha barnen sett honom och ropa: “den vite kommer“, och så springa de honom till mötes, var och en ivrig att först få ta honom i hand och hälsa “mavimpi“. Här träffar han nu lyckliga Guds barn, med vilka det är honom en fröjd att samlas omkring Herrens nådebord. Här är ljus och trevnad. Här får han en ordentlig stol att sitta på. Här bär man fram frukter, som han får läska sig med efter vandringen. — I en annan by mötes han av kall likgiltighet. Ingen synes glädja sig åt hans ankomst. Tvärtom, man tyckes helst se, att han så fort som möjligt avlägsnar sig. Men han är ute i “konungens ärende“ och får ej låta likgiltighet och köld hindra sig. Då han uppmanar byns

invånare att samlas, så att han måtte få tala till dem alla, gör ingen min av att hörsamma honom. Men han är ihärdig, och till slut får han en liten skara att tala till. Men o, denna liknöjdhet, vad den plågar honom! I en annan by visar man honom öppen fiendskap. Kanske riktar man bössorna mot honom eller i lyckligare fall låter honom genom ord och åthävor förstå, att han ej har något där att göra. Men ser han, att ingen fara är å färde, låter han icke avvisa sig så lätt. Och innan han går, kanske ändå någon blivit vänligare stämd mot honom, och när han kommer igen en annan gång, mottages han bättre. Kan han vid sådana tillfällen genom medicin hjälpa någon sjuk,

Över ett vatten

har han vunnit mycket. Och har han lyckats skjuta något villebråd, som han delar med sig av åt byns folk, då kan han rent av bliva hälsad välkommen igen. — Ja, på det sättet växlar det. Och som det växlar i det yttre, så växlar det ock med hans känslor — den ena stunden är han glad och förhoppningsfull, den andra missmodig, kanske nära nog förtvivlad — men ständigt har han det stora målet i sikte.

Byresorna äro ofta ganska mödosamma. Svenska Missionsförbundets missionsfält i Kongo beröres icke av någon järnväg, som missionärerna kunna hava nytta av på sina byresor. Man har därför antingen att gå eller färdas i bärmatta eller på enhjulsvagn. Detta senare fortskaffningsmedel är uppfunnet av en av våra

missionärer och är särdeles lämpligt för de smala vägarna och därtill lätt att draga. På en del trakter kan man ej med fördel använda varken matta eller vagn, emedan landet är så kuperat. Där måste man alltså gå, och detta är särskilt under den varmare årstiden mycket tröttsamt, då man kanske måste gå 20 km. om dagen och därutöver. Vattendragen, som finnas i stor mängd, får man antingen vada över eller låta sig bäras över, när man behöver det, på en bärares axlar eller rygg. På en del ställen finnas broar, bestående av fällda träd eller några sammanbundna stänger eller gjorda av sammanflätade slingerväxter. Ofta är det svårt att få vägvisare, och har man lyckats få en, så kan det mycket väl hända, att han inom några minuter har försvunnit, man vet icke vart.

Mat, säng och ofta tält och bytesvaror får missionären föra med sig. Allt detta bäres av för tillfället anställda bärare. Dessa hava i regel 50 centimes (35 öre) om dagen i betalning för bärning av en börda på 25—30 kg. Bördorna bäras ömsom på huvudet och ömsom på ena exeln. Bärarna äro fryntliga och godmodiga, och man har i allmänhet lätt att komma överens med dem.

Att missionärerna genom sina bybesök och genom sitt umgänge med infödingarna vunnit deras förtroende och blivit avhållna, visar följande händelse. En svensk officer i Kongostatens tjänst hotades vid ankomsten till en by att skjutas. Han såg, att det var allvar, och ville naturligen på vad sätt som helst rädda sig. Fördenskull ropade han till männen: "Viljen I döda mig, en missionär?" "Du är ingen missionär", svarade man honom. "Visst är jag det" försäkrade officeren, och för att göra sig trodd stämde han upp och sjöng en vers av en sång, som han lärt ur vår sångbok. Männen trodde honom, och ingen gjorde honom någon skada.

Arbetet bland kvinnorna och dess betydelse.

Av ANNA BAUR-PHILLIPS.

Kongokvinna

Ingen vit kvinna, som kommer till Kongo med Kristi kärlek i sitt hjärta, kan undgå att med smärta se den oerhörda skillnaden i sin egen och de svarta kvinnornas ställning. Vi fråga oss mången gång: "Varför skola dessa kvinnor så förnedras, ständigt bära den tyngsta bördan, släpa och slita ont samt behandlas, som om de vore viljelösa och okänsliga varelser?" Och dock, då vi sett kvinnor kasta sig på marken och i sorg och grämelsa riva sönder sina kroppar, då deras barn tagits från dem för att säljas, eller sett en brud föras till sin mans by under piskslag, då hon gråtande försökt att komma undan, då ha vi förstått, att de icke sakna känslor. Men under ständigt rå och hård behandling kvävas de bätte känslorna och giva rum för slö liknöjdhet. Då vi veta, att det är evan-

gelium allena, som kan omskapa förhållandena, blir det ock vårt hjärtas högsta önskan att föra våra svarta systrar till evangelii kännedom och frihet.

Om vi börja vårt arbete på fullkomligt hedniska platser, där Jesu namn aldrig hörts, få vi ej begära, att kvinnorna skola komma till oss för att begära undervisning. Huru skulle de göra det, så vidskèpliga och förmörkade i sina tankar som de äro? Vi få i stället erfara, att kvinnorna ännu mer än männen frukta de vite.

Till en början är det klokt att ej medtaga eller begagna böcker vid besöken i byarna, ty kvinnorna betrakta dem som trollmedel. Ej heller bör man röra vid deras barn eller deras gudabilder, ty det endast förskräcker och retar dem. Vid ett av

Kvinnor på väg hem från fältet

mina första besök i Diadiabyn viskade en kvinna till mig: "Öppna ej boken, ty då skola vi dö." En annan gång klappade jag ett litet barn på huvudet med den påföljd, att modern började slå sig för sitt bröst och skrika, och de andra kvinnorna började besjunga mig såsom "ndoki" (en som förtrollar).

Vi kunna få besöka byar under månader och år, innan vi egentligen få undervisa kvinnorna om Gud. Oftast beror det på männen i en by, om kvinnorna mottaga oss vänligt eller ej. Äro männen vänligt stämda mot missionärerna, bliva vi snart nog bekanta med kvinnorna, i annat fall äro de oftast otillgängliga. Det går lättare att finna öppenhjärtighet hos dem, om man uppsöker dem på deras fält, där männen ej äro med. Vid

Kibunzi brukade vi följa med kvinnorna från stationen till deras fält. Där träffade vi vanligen en hel hop kvinnor från andra byar. I början kastade dessa sina hackor och flydde ut i gräset vid åsynen av den vita kvinnan, men då Kibunzikvinnorna skrattade åt dem, kommo de snart tillbaka. Vi brukade då slå oss ned med vårt handarbete i skuggan av ett träd, medan de arbetade i jorden. Efter en stund kommo de för att vila, äta eller röka, och då fingo vi tillfälle att språka med dem. Ofta var det dock så, att så länge samtalet rörde sig om deras fält, barn och svin, voro de intresserade, men om vi sökte föra samtalet in på andliga ting, gingo de sin väg, den ena efter den andra. Efter hand ändrades dock förhållandena. Flera och flera slöto sig till och kommo till stationen för att höra Guds ord och undervisas. En av de första, som bekände sin tro på Kristus, var en kvinna, behäftad med svåra sår. Hon mottog berättelserna om Jesu barmhärtighet med synbar glädje. Hennes anhöriga i byn blevo dock så fientliga mot henne, att hon ej kunde stanna där, utan kom och bodde på stationen, varest hon ock fick sina sår förbundna och skötta. Hos henne fingo vi se ett skönt Guds verk. Hon sökte att efterfölja Guds ord och lägga bort de gamla hedniska vanorna. Då hon understundom frestades att följa dem eller var oviss om, vad hon borde göra, brukade hon komma in till oss och fråga, om det passade för Guds barn att göra så eller så. Då vi sade henne, vad vi trodde vara det rätta, gjorde hon därefter. Sedan hon lärt sig läsa, brukade hon följa oss på bybesök och var oss på det sättet ofta till god hjälp. Hennes sjukdom tog slutligen överhand, och efter många lidanden tog Gud hem denna förstlingskärve. Många andra ha följt i hennes spår under årens lopp, och deras liv och exempel ha hjälpt till att taga bort fördomar hos kvinnorna och skaffa oss förtroende hos dem.

Sedan förtroendet en gång är vunnet, ha vi ett stort fält att arbeta på. Kvinnornas hårda liv gör dem så slöa och liknöjda för högre ting, att det är svårt att få dem intresserade. Men det går så småningom. Våra kvinnoskolor ha i allmänhet varit väl besökta, och många av de yngre kvinnorna ha lärt sig läsa och skriva. På somliga stationer ha de också varit mycket intresserade av att lära, vad gossarne få lära sig i skolan, såsom geo-

grafi, naturlära m. m. Många kvinnor ha också lärt att sy sina egna klänningar och småkläder för barnen.

I skolan kan man emellertid ej så mycket lära känna deras enskilda förhållanden och deras svårigheter. Men genom att besöka dem en och en i deras hus och där samtala med dem, kunna vi bliva dem till den största nyttan. Då bruka de i allmänhet omtala svårigheter och frestelser, som de hava i sitt husliga liv, och vi få tillfälle att giva dem råd eller lägga deras sak fram inför Gud. Sådana små stunder av förtroligt samtal hava varit en hjälp för många av dem, som tagit de första stegen på livets väg.

Ibland synes arbetet bland kvinnorna mycket otacksamt. Efter många års arbete finna vi somliga af dem lika smutsiga och nakna, som då vi först kommo ut. Då vi föreställa dem, huru skamligt det är att vara så där smutsiga och nakna, få vi ofta till svar: “Vi ha intet tyg att kläda oss med.“ Ibland är detta tyvärr sant. Det är icke lätt för en kongokvinna att skaffa så mycket produkter från sina fält, att det både räcker för hushållet och blir över att köpa tyg för. Ty det är hon, som måste skaffa, vad som behöves till mat. Männen äro oftast för snåla att förse sina hustrur med sådana överflödsartiklar som tyg. Iband är det dock så, att kvinnorna föredraga att gå nakna, även fastän de hava tre eller fyra klänningar i huset. De hava ännu ej vaknat upp nog för att känna blygsel däröver.

Vi ha dock sett, att vårt arbete ej varit förgäves, särskilt närmast omkring våra stationer. Byarna äro där i allmänhet renare och snyggare, och kvinnor såväl som män bättre klädda. Det är en stor glädje att se våra kvinnor komma till kyrkan om söndagarna i rena klänningar och de små till söndagsskolan i näpna skjortor eller klänningar.

Männen äro emellertid förskräckligt rädda för att kvinnorna skola få smak för något annat arbete än det på fälten, och under alla förhållanden får ingen undervisning inkräkta på arbetet där. Tänk, om det skulle gå så långt, att de nödgades byta arbete med kvinnorna! Detta är vad de frukta och söka motarbeta. Det torde väl ännu dröja länge, innan detta sker, och för närvarande få vi nöja oss med, att en del män hjälpa sina hustrur litet med åkerbruksarbetet. Men i den mån kristendom och upp-

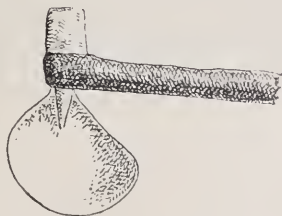
EN KVINNOSKOLA

lysning blir en makt bland Kongos folk, förändras nog tänkesättet här, såsom det skett i andra länder.

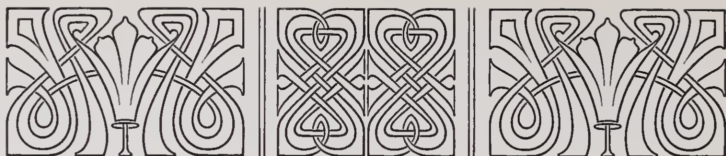
Ett bra sätt, men på grund av förhållandena nästan omöjligt att praktisera i arbetet för kvinnornas höjande, vore, att vi mottoge flickor på våra stationer och i tålamod och uthållighet undervisade dem i husliga sysslor såväl som i teoretiska ämnen och på samma gång läte dem använda en del av dagen för arbete på åkern. De få försök, som gjorts inom vår mission i detta avseende, ha ej varit förgäves. Vi äro förvissade, att barnhemmet vid Diadia skulle ha fyllt en mycket stor uppgift, om ej sovsjukan härjat där, såsom den gjorde. Om vi komma ihåg, att flertalet av de flickor, som voro där, voro antingen upptagna såsom eländiga utkast eller köpta under första tiden av vår verksamhet, då folkets största nöje och intresse var att bedraga de vite, må det ej förundra oss, att så många av dem voro mottagliga för sjukdomen.

Flickornas ständiga umgänge med missionärerna är det bästa medel att omdana deras tänkesätt och karaktär och giva dem den självrespekt, som nästan alla kongokvinnor sakna, men som de så väl behöva.

Och målet skall nås genom Guds välsignelse till ihärdigt arbete.

En kongokvinnas hacka

Flickbarnhemmet vid Diadia.

Av S. A. FLODÉN.

Till svar på missionärens fråga, varför icke även kvinnorna kommo till mötena likaväl som männen, svarade en man en gång skrattande: "Keti nkento mpe lenda tanunwe?" (= Skulle då även kvinnan kunna frälsas?) Och på en annan fråga, varför icke flickorna kommo till skolorna likaväl som gossarna, svarade en person förvånad: "Keti nkento mpe lenda longuka zaya tange?" (= Skulle då även kvinnorna kunna lära sig att läsa?) Och en tredje, en gosse på 13 år, som gick tomhänt i sällskap med sin moder, svarade på tillsägelsen att hjälpa henne med hennes alltför tunga börda: "Keti mono i nkento?" (= Är jag då en kvinna?)

Dessa svar äro mycket betecknande för kongonegerns uppfattning om kvinnans själsliv och egenskaper. Det var ock detta, som gjorde, att det till en början var så svårt att få verksamheten i gång bland kvinnorna. Vi måste därför på de olika stationerna friköpa en del flickor, likaså av barmhärtighet upptaga fader- och moderlösa flickor och sådana som övergivits, voro sjuka, utsvultna, halvdöda. Ja, även sådana ha räddats, som varit på väg att levande begravas tillsammans med sina döda mödrar.

Vårt arbete med dessa flickors uppfostran och undervisning visade snart, att kvinnan ingalunda stod efter mannen i själsegenskaper. Dock funno vi det i längden svårt att på detta sätt

fostra och utbilda flickorna, såsom vi önskade. Dessutom var det tidsödande och kostsamt att så ha dem vid varje station. Vi beslöto därför på en konferens att bygga ett flickbarnhem vid Diadia och att dit samla alla de upptagna flickorna samt att tillsätta en föreståndarinna, som skulle taga hand om dem.

År 1896 hade vi detta hem uppfört. Huset byggdes av sten och innehöll ett rum för föreståndarinnan, två höga, luftiga sovrum för flickorna med plats för 20 sängar i vardera samt en stor matsal.

Flickbarnhemmet vid Diadia

Hit flyttades nu de nämnda flickorna, 3 från Mukimbungu, 4 från Kibunzi, 8 från Nganda. Sju voro redan vid Diadia. Sedan friköptes och upptogos flickor vid hemmet, ända till dess vi på en konferens vid Kibunzi 1899 beslöto att icke vidare friköpa några flickor på missionens bekostnad. En och annan upptogs eller friköptes dock även sedan av enskilda personer pa grund av ömmande förhållanden.

De flesta av dessa flickor upptogos under späda år, och därför fanns det sådana, som aldrig visste av vare sig fader eller

moder eller ens huru de kommit till hemmet. Andra visste, att fadern var död eller dödad, modern såld som slavinna och att de själva burits eller sålts till stationen. En del hade ock gått som handelsvara, innan de kommo dit. Några få kommo under sista tiden till hemmet av fri vilja. De sågo välsignelsen av den vård och fostran, som barnhemsflickorna fingo, och därför ville ock de komma.

Målet med vårt barnhem var att höja kongokvinnan från den låga ståndpunkt, på vilken hon stod, att utbilda flickorna till dugliga hustrur åt evangelisterna och om möjligt till lärarinnor och missionsarbetare.

Flickorna höllos ordentligt i arbete och måste visa absolut lydnad. De stego upp kl. 6 på morgnarna, då en var hade att bädda upp sin säng. Kl. 8 på kvällen gingo de i regel till sängs. Dessförinnan samlade föreståndarinnan dem i matsalen till gemensam aftonbön. Här lärde flera av dem att känna och älska sin Frälsare. Här var det ofta gråt och syndabekännelse, avbön och förlåtelse. Här var det lek och barnskratt, så att det var ett nöje och en uppmuntran att få hälsa på hos dem.

I hemmet rådde en bestämd arbetsordning. Den första i varje månad var det ombyte av arbete. En flicka tillsattes att laga maten. Hon fick två minderåriga till medhjälpare. De skulle ock varje lördag skura kokhuset med dithörande inventarier. Två tillsattes att förestå matsalen, matutdelningen och diskningen. Dessa fingo ock skura servisen en gång i veckan. Vidare tillsattes ved- och vattenbärare, vilka ock hade att en gång i veckan grundligt rengöra baljor, hinkar o. s. v.

Varje fredagsafton hölls tvätt. I sovrummen skurades varannan och i matsalen varje lördag. Gårdsplanen sopades två gånger i veckan.

Två eftermiddagar i veckan undervisades samtliga i sömnad och korgarbeten och två eftermiddagar fingo de arbeta på fälten. Dessutom fingo de i likhet med gossarne undervisning i de vanliga skolämnena.

Särskilda lagar voro även fastställda för flickorna. De fingo icke hava egna fält att arbeta på, enär det då var omöjligt att hålla kontroll över dem och att få dem att passa sin tid. De fingo icke laga mat åt gossarna vid stationen eller andra manliga personer, vilket de hade synnerlig lust till, enär detta bland

Flickbarnhemmet vid Diadia med föreståndarinnan fröken Augusta Bjurholm

de svarte är ett säkert bevis på mera förtrolig vänskap. Sådant måste i varje särskilt fall medgivas av föreståndarinnan. Manliga personer hade icke heller tillträde till flickhemmet eller dess kokhus utan särskild tillåtelse, och gossarna tillätos icke att leka på flickornas gårdsplan, utan att någon av missionärerna var med dem. Flickorna fingo icke ingå bekantskap i äktenskapligt syfte, förrän de samrått med stationsföreståndaren, som bar ansvaret såsom förmyndare och fosterfader. Vid ingående av äktenskap måste den blivande maken finna sig uti att skriva inbördes testamente, i vilket stadgades, att den efterlevande makan eller maken och barnen skulle ärva kvarlåtenskapen. Detta är annars icke fallet bland de svarte.

De erfarenheter, vi gjorde under hemmets tillvaro, voro, frånsett det myckna arbetet, bekymren och ansvaret, endast glädjande. Man såg skillnaden mellan hemmets flickor och kvinnorna i byarna så stor, att man rent av glömde alla besvärligheter med dem. Var fann man ett sådant uppträdande bland kvinnor ute i byarna, ett sådant mått av kunskap i praktiskt och teoretiskt avseende? Ingenstädes. Bland våra flickor funnos sådana, som själva undervisade i morgonskolan för män och kvinnor och i klasser i vardagsskolan, ofta bättre än till och med många av våra utexaminerade lärare. Såsom tjänare voro flickorna bättre än gossarna. Några voro ock längre tider behjälpliga vid sjukvården, och även härutinnnan skötte de sig berömligt.

Flickhemmet med dess väl klädda, rena och bildade skyddslingar var en glädje för oss själva och en ära för vår mission, dels därigenom, att det var det enda i sitt slag i Kongo, och dels därigenom, att vi verkligen vunno ett gott resultat på den jämförelsevis korta tid, som hemmet ägde bestånd.

Vi kunna icke annat än beklaga, att hemmet måste upplösas. Vi skulle annars genom detsamma mycket ha bidragit till att höja kongokvinnan från hennes låga ställning, och vi skulle från detta hem fått lärarinnor och andra kvinnliga missionsarbetare, genom vilka vi hade kunnat nå mål, som vi annars näppeligen vinna. Vi ha sett andra missionssällskap utefter afrikanska kusten efter 60 års missionsverksamhet nödgas börja med dylika hem — och vi måste upplösa vårt!

Men — vad var att göra? Sovsjukan härjade så våldsamt vid Diadia och i flickhemmet, att om deras liv skulle sparas,

vilka ännu icke hunnit smittas, måste vi ovillkorligen upplösa hemmet. På ett år dogo 7 flickor, bland dessa tre av de mest förhoppningsfulla.

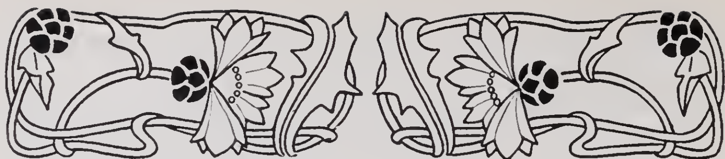
Det var år 1903, som hemmet upplöstes. Av de 18 flickor, som då funnos kvar, flyttades 4 till Kibunzi, 4 till Mukimbungu, 4 till Nganda, 1 till Kinganga (en utskola) och 5 stannade hos troende familjer vid Diadia. Dessa sistnämnda troddes då hava tecken till sovsjukan. Tre av dem och fem andra äro nu döda och hemma hos Herren. Sju äro välbärgade hustrur och 5 äro ännu unga flickor. Alla arta sig väl.

Vår största glädje över detta hem har varit och är, att alla våra barnhemsflickor hava vunnits för Herren och att intet syndafall skett med någon av dem, vare sig under hemmets bestånd eller sedan, icke ens i de svåraste frestelse- och sållningstider. Detta visar betydelsen av att ha barnen någon längre tid vid missionsstationen och få utöva ett kristligt inflytande över dem.

De kvinnliga missionärer, som förestått hemmet, äro Anna Nilsson, Augusta Bjurholm, Erika Johansson och Hulda Andersson. De tre förstnämnda äro nu hemma hos Herren.

Palmviska

Barnen.

Av KRISTINA NILSSON.

Ett barns födelse motses i Kongo med stor glädje. Många åtgärder vidtagas dock ej för dess mottagande. Vanligtvis skådar det första gången dagens ljus utanför byn i en gräsbacke eller ute på fältet, någon gång dock inne i huset, ehuru det hör till undantagen. Ett skynke att svepa om den lille nyfödde hör likaledes till undantagen.

Redan efter ett par veckor får den lille följa sin mor till fältet, där han får ligga på en medförd papyrus- eller vassmatta i skuggan av ett träd, medan modern arbetar. Det händer ofta, att de små vid dessa utfärder ådraga sig förkylning, och många dö i späda år.

Barnen bäras antingen på ryggen eller grensle över höften. Då de lyftas, tagas de i ena armen, vilket ser rätt egendomligt ut, isynnerhet då barnet överräckes till en annan, som i sin tur mottager det på samma sätt.

Dör modern, medan barnet är spätt, är det hennes närmaste släkting, som tar hand om den lille. Det har förr praktiserats och göres väl än i fullt hedniska byar, att, då modern

dör, hennes späda barn kastas levande med henne i graven. “Jag hörde, hur hon grät, då de kastade jord över henne“, yttrade en skolgosse, då han berättade, hur hans lilla syster dödats på detta sätt. Om de äro så stora, att de kunna gå, få de i allmänhet leva och omhändertagas då av moderns anförvanter eller hövding. Men de stackars barnen få ofta bittert erfara, att de ej ha någon mor. Och innan förbudet att köpa och sälja människor trädde i kraft, blev naturligtvis ett moderlöst barns lott att så snart som möjligt föras till slavmarknaden.

Bland Kongos minste

Sina namn få barnen vanligen såsom minne efter någon omständighet eller händelse, som timat strax före eller efter födelsen, och namnets betydelse hänvisar då just på detta. Var det t. ex. nymånad, när barnet föddes, kan det få namnet Ngonda Mona (= nymånad). Om det gråter mycket, kan det få heta Ndilu (= gråt). Är något barn ovanligt ljust, när det födes, kan man kalla det Kimpembe (= vithet). En gosse föddes i sanden på flodstranden. Han fick namnet Mu Nienge (= i sanden). Nzau (= elefant), Ngulu (= svin), Ngoma (= trumma) m. fl. äro mycket vanliga namn. Om under uppväxttiden något egendomligt iakttages i barnets skaplynne, får det ofta ett namn, som hänsyftar därpå. På detta sätt kunna barn få ganska många namn. Där-

emot gå ej namn i arv från far till son, men understundom uppkallas barnet efter någon vän eller släkting.

Under sina tidigaste år få de små kongobarnen nästan i allt följa sin egen vilja. Man anser dem för små både att läras och att tuktas. Följden därav blir naturligtvis, att de bliva fordrande och elaka. Den lille pysen fordrar stampande och skrikande att bliva buren, fastän han mycket väl kunde använda sina egna små ben och fastän hans mamma har en tung korg att bära och därjämte en gris att leda. Han får också sin vilja

"Rolig är vår lek"

fram, ty hans mor tänker: nu regerar han mig; när han blir större, skall jag regera honom.

Flickorna få ganska tidigt vänja sig vid arbete. Redan vid sex eller sju års ålder få de följa med till fältet och lära sig föra hackan. De få hämta vatten, sopa huset, passa upp på modern, då hon lagar mat, se efter lille bror eller syster o. s. v. Gossarna däremot få vid samma ålder för det mesta sköta sig själva och även befalla sina systrar att passa upp på sig, vilket dessa också måste göra.

Som nämnt är, få de små barnen ej lära sig lyda, varför det för dem blir så mycket svårare, då det omsider kommer därhän, att deras vilja måste böjas. Fadern bryr sig ej mycket om sina

barns fostran, emedan han inga plikter anser sig ha emot dem, då de ju ägas av moderns hövding och det egentligen är denne, som skall fostra dem. Denna fostran består dock mest i att skrika och ryta åt barnen. Om de ej vilja lyda eller de ertappas med något otillåtet, så straffas de grymt. I en by se vi en liten 7—8 års flicka bittert gråta med till hälften rädd, till hälften trotsig uppsyn. Hennes ansikte är sönderrivet och blödande. Vi fråga, vem som gjort så med henne. — Hennes mor, svaras det. I en annan by se vi en omkring tolv års flicka rulla sig på marken och skrika vilt av smärta. På vår fråga,

Gossarne leka handelsbod

varför hon gör det, svarades helt likgiltigt, att hennes mor strött peppar i hennes ögon.

Det brukas även att slå dem med tjocka påkar, hänga eller lägga upp dem under taket i huset och sedan röka dem o. s. v.

Att barnen under sådana förhållanden lära sig att bliva falska och lögnaktiga är naturligt, allrahelst som de ej få någon undervisning om det orätta i att t. ex. ljuga, utan snarare få höra, att det går an, allenast de kunna göra det så slugt, så att de ej ertappas.

Ja, de skulle ej straffas så grymt för stöld heller, som de nu göra, om det ej vore så, att deras hövding finge erlägga en

stor summa i betalning även för en småsak, då det blir upptäckt. Vi ha förut nämnt, att fadern ej anser sig ha några plikter mot sina barn, då de ju äro hans hustrus hövdings barn. Dock håller han av dem, men något innerligt förhållande emellan far och barn kan det ej gärna bliva, då han sällan har endast en hustru utan lever i månggifte.

Modern däremot älskar sina barn mycket. Hon kan underkasta sig många försakelser för deras skull och, om de äro sjuka,

Småflickorna leka "katt och råtta"

ömt vårda dem. Och av alla de tårar, som måste fällas, då någon dött, för att hedra den döde, är det nog inga, som komma så från hjärtat som en moders vid sitt barns bår.

En morgongryning har dock börjat uppgå även för barnen i Kongo. Evangelium har kommit även till dem med frid och frälsning. De få höra, att Gud älskar dem och att avgudarna ej kunna hjälpa, de få höra om Jesus, den store barnavännen. Många barn få nu höra detta till och med av sina egna föräldrar.

Sjukvården och dess betydelse.

Av J. HAMMAR.

Och han utsände dem till att predika Guds rike och göra de sjuka helbrägda. Luk. 9:2.

Då Herren Jesus predikade evangelium om Guds rike i Israels land, möttes han överallt av sjukdom och nöd. Han förbarmade sig över alla, som sökte hans hjälp, och gav dem, vad de behövde, både för kropp och själ. Då han utsände sina lärjungar att deltaga i och fortsätta sitt arbete, ville han, att de skulle arbeta på samma sätt som han. Han gav dem den vishet och kraft, som de behövde, så att de i hans namn rönte framgång och fingo orsak att glädjas.

Jesu verksamhetssätt passar ännu i dag, ty synd, nöd och sjukdom finnas ännu på jorden. I synnerhet i Kongo ha missionärerna, både för egen del och bland dem, för vilka de kommit, mötts av sjukdom i hög grad. Från första stunden av deras vistelse i landet till den sista hotas de av malariafebrarna och en del andra tropiska sjukdomar. De infödda lida också mycket av febrar, sovsjuka, hud- och masksjukdomar, frätande sår, ohyra m. m. All denna nöd ropar till missionärerna om hjälp, och de vilja hjälpa, ty Kristi kärlek tvingar dem därtill.

Som bekant ha de infödda sin åsikt om sjukdomarna och sitt sätt att söka förhindra och bota dem. De använda en del blad, örter, bark och frukter som medicin, vilka verka på naturligt sätt till sjukdomens botande, men framför allt ligger den tanken på djupet hos dem, att sjukdomen orsakas av onda människor, "ndoki", som på övernaturligt sätt genom trolldom och avgudar sända sjukdom och död på andra för att själva få mycken kraft och leva länge. När därför någon blir sjuk eller någon dött, är det av vikt att få reda på orsaken och göra den om intet. Med gåvor och bevekande böner anropas en "nganga", fetischman, om hjälp. Slutligen kommer han, bärande sina fetischer, bestående av träbeläten och knyten, kalebasser eller snäckor med helgade ting uti, såsom krita, röd och svart färg, fjädrar, klor, hår, frön, naglar, peppar o. d. En stor skara samlas. Mitt i kretsen träder fetischmannen, som lämnar sina medförda skallror åt några, som flitigt använda dem. Prästen dansar, sjunger, besvärjer och beder. Sången är oftast improviserad, långrandig och omsägande, och rörande innehållet berättar den om alla omständigheter, som sammanhänga med den sjuke eller döde, prästens kallande, drömmar m. m. Ofta vädjas i den till de församlade, som kraftigt instämma i refrängen. Med tillhjälp av fetischerna söker sedan prästen reda på den skyldige, som utpekas och måste taga gift för att bevisa sin oskuld. Giftet består av en bark, "nkasa", som stötes och blandas i vatten. En vild dans börjar, och man iakttager noga, om giftet verkar som laxermedel, i vilket fall den misstänkte anses skyldig och dödas. Giftprovet är numera undertryckt av staten genom lag, men där dess efterlevnad ej noga övervakas, fortsätter det ännu.

Oftast skall dock prästen söka reda på "nsala", livskraften, för att återföra den till kroppen. "Nsala" kan återfinnas ute på marken, i gräset eller i skogen. Den kan återfinnas på en gren eller i jorden, vilken då bäres fram och lägges på den sjukes huvud. Om den sjuke ej blir frisk, söker man en annan präst, som låter sig såsom den förre väl betalas. Blir patienten frisk, fordras mera betalning, som erlägges under rädsla för avguden, som kan sända tillbaka samma sjukdom eller en annan ännu värre. Ceremonierna växla mycket efter plats och omständigheter.

För att förhindra sjukdomar skaffar man sig amuletter, helgade ting från avgudarna, som i små påsar bäras på kroppen, eller fetischer, som hängas i och utanför husen. En fetisch skyddar t. ex. mot bröstsjukdom på så sätt, att den giver lunginflammation åt "ndoki", den som förtrollar; en annan skyddar för bråck på samma sätt. Många få av prästen en del föreskrifter att iakttaga för att skydda sig. Så t. ex. vågar en person ej äta getkött, ty då får han enligt prästens ord ett svårt hudutslag, en annan får ej äta en viss fisk, ty då inverkar det ofördelaktigt på hans hälsa. Fetischismen fyller infödingens liv med fruktan, misstänksamhet och hat i detta livet, och för det tillkommande skänker den tomhet och mörker. Den största sällhet kongonegern vet om med avseende på det sistnämnda är att skaffa sig många ägodelar, varigenom han kan få en hederlig begravning, så att han må vara en stor man i den andra världen.

Av fetischprästerna ha missionärerna ofta utpekats som "ndoki". Det förtroende, som de nu äga från de lidandes sida, har så småningom växt fram från den ena platsen till den andra. Ofta har det hänt, att patienten, sedan han fått medicin av missionären, gått till en avgudapräst och låtit sig behandlas, varvid denne sedan fått heder och betalning för den lyckade kuren. För hjälp av den vite vill man ej betala något. I stället har det hänt, att man begärt penningar för att man låtit sig behandlas, ehuru hälsa följt därpå.

En mängd sjukdomsfall kunna meddelas, vilka belysa arbetet. Några må anföras:

En man kom och ropade på hjälp. Hans hand var illa söndersliten av en bössa, som sprungit sönder. För att hindra blödningen hade han packat såren fulla med jord. Det blev ett drygt arbete att få dem rena för det första förbandet. Handen blev läkt och någorlunda skaplig efter en och en halv månad.

En annan, en mager, ömklig man, bars till stationen. Han kunde ej gå, ty benen voro lama och förtvinade. Som han var hövding och inbiten hedning, hade han försökt många präster men blott blivit sämre. Vi gåvo honom föga hopp om att bli frisk. Han bad dock enträget att få stanna. Behandlingen var elektricitet. Efter en månad kunde han gå med tillhjälp av två käppar. Han är nu fullt frisk och kan bära bördor.

En man kom och bad om hjälp för sin hustru, som efter

att hava fått ett barn ej blev frisk. Han fick litet medicin med sig hem samt tillsades att, ifall hustrun ej bleve återställd, genast bära henne till stationen. Följande dag bars hon dit. Efter några dagar gick kvinnan återställd hem. Vi sade åt mannen, att behandlingen kostade 60 centimes (omkr. 45 öre), vilket han lovade betala. Efter många påminnelser och lång tid träffade jag honom på torget, där han hade mycket att sälja. Jag tillsade honom att betala, men han förklarade sig ej ha några penningar. "Jag tar emot av dina varor i stället", sade jag.

"De äro ej mina, det är åt andra jag säljer", genmälde han.

"Men mössan är din", sade jag, under det att jag plötsligt tog den från hans huvud och gick min väg. Knappt hade jag hunnit till boningshuset, förr än han upphann mig, betalade och fick igen sin mössa.

En kvinna, full av gamla, frätande sår, avtärd och med ett litet magert barn på armen, kom och sade: "Bota mina sår!"

"Varifrån är du?"

"Från Honde."

"Vad heter din hövding?"

"Jag har ingen, jag är hövding själv."

"Nu ljuger du."

"Nej, vid Gud, det är sanning, jag talar."

Jag ropade på en skolgosse från Honde, vilken meddelade, att kvinnan ej var därifrån samt uppgav namnet på hennes by och hövding. Sedan sade jag till henne, att så snart hon talade sanning, skulle jag genast göra såren rena och förbinda dem.

Följande dag gav hon sanna, enkla svar på mina frågor, och såren blevo förbundna. Då det var färdigt, bad hon om mat, vilket hon fick. Hon omtalade, att hennes hövding sänt i väg henne, bett henne dölja namn och hemvist och söka få mat och hjälp utan ersättning. Jag sände bud på hövdingen och gav honom en läxa om att hjälpa de sina. Han var mycket medgörlig, lovade allt, vad jag ville, och gick hem men höll ingenting. Efter ytterligare bud till honom och hotelse att jag skulle göra det yttersta, för att han skulle sända mat åt sin sjuka kvinna, sände han till sist sådan. Hon fick sedan rikligt

med mat, såren läktes så småningom, och efter en tid återvände hon, nästan återställd.

Angående ersättning för medicin och hjälp praktiserades från början under många år den regeln, att man gav allt gratis. Detta hade till följd, att de, som fingo hjälp, trodde, att medicinen just ej kostade oss någonting, och de voro fordrande och befallande i sina framställningar.

Äntligen beslöts det, att de infödda skulle åtminstone ersätta medicinen, varför man numera tager betalt för den efter en låg taxa. Följderna härav ha varit de bästa, ty de infödda

Medicinförrådet vid Nganda

äro tacksammare än förut. I förbigående må nämnas, att när en kongoneger blir skyldig, så lovar han alltid att betala men håller i allmänhet ej löftena. Att taga ut skulder är därför i Kongo en stor övning i tålamod och ihärdighet. De infödda taga ut skulder många gånger av tredje led.

Arbetet bland de sjuka har ofta bedrivits under mycket ogynnsamma omständigheter. Brist på lämpliga lokaler och ringa kännedom om sjukdomar och medicin ha varit de största hindren. Den, som har att sköta denna verksamhet, måste därför finna sig i svårigheterna, vara praktisk och noggrann, ha

ordningssinne och söka att åtminstone icke skada, där han icke kan hjälpa.

För att kunna med framgång arbeta bland de sjuka i Kongo fordras fallenhet och utbildning hos den, som får det på sin lott, ett lämpligt mottagningsrum, ett litet, väl ordnat apotek och ett efter förhållandena lämpat sjukhus. Med avseende på uppfyllandet av dessa fordringar har det varit mycket övrigt att önska. Detta har till en del berott på bristande blick och intresse för saken i allmänhet.

Ett stort antal missionärer ha haft det medicinska arbetet om hand, i synnerhet kvinnliga. Många av dem ha i Sverige varit sjuksköterskor. Med stora förhoppningar utsändes år 1891 med. doktor K. S. Walfridsson som läkaremissionär. Hans arbetsdag blev dock ej lång, ty redan år 1893 kallades han hem av Mästaren. År 1902 utsändes Aug. Berthold, följande år J. Hammar och det därpå följande året Emil Cederblom för att arbeta bland de sjuka efter en med avseende därpå erhållen utbildning. I juni 1911 utsändes med. doktor G. Palmær från Jönköping, som vid London Hospital blivit utbildad till läkare.

Det kan ju även vara på sin plats att omnämna, att flera ackuschörskor utsänts till Kongo, såsom Sofia Karlsson, fru Sofia Berthold, Hulda Andersson och Anna Ekstam. De ha varit till stor tjänst för både vita och svarta.

Arbetet bland de sjuka, ehuru bristfälligt, har haft en stor betydelse ur missionssynpunkt. Det har varit ett medel att vinna förtroende, tillgivenhet och tacksamhet. Det har varit ett ojävigt vittnesbörd om missionärernas kärlek. Då de hednakristna blivit sjuka, ha de genom detsamma räddats från frestelsen att söka bot hos avgudaprästerna. Det har även haft stor betydelse för missionärerna själva.

I medicinhuset.

Av SOFIE BERTHOLD.

Nycklarne, som öppna människornas hjärtan för Gud, äro många, och de olika nycklarne äro gjorda för olika hjärtan. Läkareverksamheten har i Kongo visat sig vara en nyckel, som passar för många. Är den smord med Guds kärlek, så går det mycket lätt att öppna hjärtedörrar med den. Till en början gick den lite trögt, men nu är den blank och sliten och skall komma ännu mera i användning, då sjukhusen, operationssalarna, förlossningshemmen, apoteken, mottagningsrummen och väntrummen bliva färdiga. Till dess komma våra svarta till medicinhuset och begära både möjlig och omöjlig hjälp.

Se där en lång karavan — tjugo stycken! Först komma kvinnorna, bärande stora korgar på sina huvuden. Efter komma männen. Två av dem bära hängmattan med den sjuka uti. Mattan bäres in och kvinnan lyftes ur. Några få stanna inne, och de övriga slå sig ned utanför. I allas ansikten synes ängslan och oro. Men från medicinhuset höres snart det nyfödda barnets skrik, som förvandlar sorgen till glädje.

Här är en man, som blivit skjuten av våda. Kulan har gått in bredvid munnen och banat en stor väg uppåt kinden, där den sitter inklämd och orubblig. Ett par snitt göras, men det var inte någon vanlig kula utan en stor, mångkantig blyklump, som

måste dragas ut. Nu är "klumpen" uttagen, men ack, om inte den där hövdingen stode där och såge så förskräckligt ängslig ut. Han ville allt bra gärna säga ett par skarpa ord till den stackarn, som skjutit, och borde knappt få stanna inne. Dock, han får stanna. Men sedan såret blivit hopsytt och förband pålagt, får han en tillrättavisning av den vite, därför att han visat sig sådan inför patienten, som kunde ha fallit av stolen av rädsla genom att bara se på honom.

Fru Berthold lämnar ut medicin

Se ut genom dörren! O, det är fullt med folk i väntrummet! Visande på solen, som är deras klocka, vilja de nu om möjligt bliva hjälpta alla på en gång, ty var och en vill hem till sin by så snart som möjligt. Nu börja de komma in. Man och hustru få följas åt, och de omtala sina krämpor och lidanden. De ha en övernaturlig tro på medicin, varför ett långt samtal, som har form av föreläsning, måste följa.

Där kommer en, som plockar upp en lång rad med flaskor. Han är "långväga" ifrån och vill köpa medicin åt sådana sjuka, som ej orka och kunna komma. Men har han nu inte riktigt tagit reda på sjukdomarne, så får man hålla en föreläsning för

honom om vikten och ansvaret av att gå och köpa medicin åt andra.

Nu måste man ge sig in i apotekarens arbete, och det är förfärligt svårt för den, som inte är apotekare — alla de där konstiga namnen och sammanställningarne.

Två män komma in. De omtala, att de gått halva natten för att hinna fram. Brevet, som de lämna, säger, att någon har lunginflammation i deras by. De få tyg till omslag, medicin och stränga ordinationer.

Många av de övriga lämna också brev, som beskriva sjukdomar av alla möjliga slag.

Föräldrar komma in med sina barn. Att den där lille, som ligger i sin mammas armar, är mycket sjuk, förstår man, innan de ännu visat honom, ty mamma och pappa se så ledsna ut. De ha gått en lång väg för att få hjälp för sin älskling, som ännu inte är en vecka gammal. Den lille har hög feber. Kan det vara malaria? Nej, här ha vi orsaken. Navelsåret är inflammerat och ser mycket illa ut. “Vad har ni gjort?“ — “Jo, vi ha lagt på en sorts blad“. — Stackars folk. Här måste nu talas om sårbehandling och det orätta uti att lägga på blad, fnöske, smutsiga trasor och lera, varmed de variga såren döljas. Då de lyssnat till allt detta, säga de: “Detta ha vi ej vetat förr“.

Den lilla sexåriga flickan, som fått ett ögonförband, förstår sig ej på att tacka, ty det har hon ej fått lära sig, emedan hennes mamma påstår, att hon ännu är för liten att lära sig något. Nu måste hon dock lära sig det, och efter en lektion i medicinhuset säger hon: “Ntondele, ntondele“ = jag tackar, jag tackar.

En mager kvinna kommer in och talar om, att hon ej orkar arbeta, ty hon magrar och magrar och känner sig så svag och sjuk. Samtalet blir långt, ty det är svårt att få reda på orsaken. Hon får sedan maskmedicin och blir tillsagd att dagen därpå komma och tala om resultatet. — Jo, det var mask. — En sådan patient måste därför höra om den skadliga inverkan ätandet af rå fisk och ruttet, okokt kött har med sig.

Vid trädet sitter ännu en kvinna. Hon reser sig ej, ty hennes fötter äro mycket svullna, likasa händerna och ansiktet.

På gräsplanen ligger en hängmatta och i den en kvinna, vars ansikte vittnar om nöd, plågor och lidanden. Hon har stora, djupa sår, som fordra årslång behandling. I brevet från

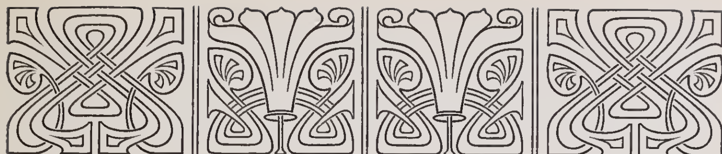
hennes bror står skrivet: “Sköt henne, och jag vill sedan betala, men gif henne också Guds ord“.

Så komma de och bedja att få medicin till både kropp och själ i medicinhuset.

Och där stå vi missionärer, lekmän icke minst på läkekonstens område, och veta icke, vad vi skola göra med all den nöd och sjukdom, som dagligen möter oss på missionsfältet. Läkare finnes icke på många mils avstånd. Doktorerna hemma kalla oss kvacksalvare. De vilja ingen undervisning ge oss före utresan, “ty“, säga de, “kan man icke bli fullt utbildad läkare, skall man icke befatta sig med sjuka, ty då blir det kvacksalveri“. Men å andra sidan ropar nöden till oss från alla sidor. Sjuklingar i hundratal komma för att få hjälp. De komma gående, haltande, krypande. Andra bäras. Att visa bort dem i deras förtvivlan kunna vi icke. Vårt samvete förbjuder oss det. Vi gripa därför verket an och göra så gott vi kunna — i väntan på de “fullt utbildade läkarne“.

Krokodilägg

Bland infödda arbetare.

Av AXEL WENNERSTRÖM.

Då inga byggnadsarbeten förekomma på en station, har man inga särskilda arbetare, ty skolpojkarne hinna med att sköta fält, hacka gräs, sopa gårdsplaner och vägar m. m. Men om en ny station skall byggas eller en gammal ombyggas, så måste man ha en mängd arbetare. I Sverige behöver icke en byggmästare lång tid för att anskaffa material. Han har blott att rekvirera, vad han behöver för sitt bygge, och olika firmor och affärsmän sända med största nöje, vad han önskar. I Kongo finnas inga tegelbruk eller sågverk. Men tegel måste dock tillverkas och virke sågas, vilket allt sker för hand. Byggmästaren, som ock är verkmästare, murare och snickare m. m., gör först mått eller formar åt sina tegelslagare. Han söker reda på en plats, där god lera finnes, och ställer där ut man vid man, så att var och en får sin lergrop. Matjorden tages bort och tegelslagaren hackar upp ett parti lera, slår vatten på detsamma och trampar det med fötterna. Sedan det legat något, helst över natten, lägger han upp det på marken bredvid och arbetar det något med händerna. Därefter formar han leran i träformarne och ställer bitarne till torkning.

Då teglet torkat, lägges det i en roste och brännes. Det uppstaplas så, att det vid marken blir öppningar eller ugnar, den ena vid den andra med några decimeters mellanrum. Att bränna

tegel passar för de svarte, ty de tycka mycket om eld. Man bränner teglet i den svala årstiden, och då samlas en stor hop folk, i synnerhet pojkar, vid elden om kvällarna. Somliga ligga där också på nätterna.

En karl eller två pojkar äro eldare. Den vite maste dock övervaka dem. Klockan 10 eller 11 på kvällen ser han efter, att det brinner ordentligt, och säger till eldaren att hela natten brasa på. Men han vet, att han ej får dröja med nästa inspektion, tills morgonen gryr, ty då skulle eldaren sova hela natten lika lugnt

Tegelslagning

som de andra. Klockan 2 eller 3 måste han gå ut och väcka eldaren, som, sömnig och olustig, upphjälper den slocknande elden.

Till ett husbygge fordras ock en mängd trävirke. Det som lämpar sig bäst i Kongo är mahogny. Kärnan av detta träd är för hård för vitmyrorna att fördärva. Man frågar arbetarne, om de veta, var det finns några stora, långa och raka mahognyträd. Ja, det veta de alla. Det vore bekvämt för den vite mannen, om han kunde skicka sina karlar att fälla de träd, som behövdes. Men det är ej lämpligt, ty de skulle då välja det minsta och första, de komme till, antingen det vore krokigt eller rakt. Nej,

man tager 4—6 karlar, försedda med stocksåg och yxor, och går själv till skogen i den tidiga morgonstunden.

När man väljer ett av de största träd, som finnas i skogen, slå de svarta ihop händerna, ifall de äro nybörjare, och säga med en mun, att de ha för liten kraft till att fälla ett så stort träd. Men de måste börja, och det går bättre än de trott. Stannar man kvar hos dem och ser till att de arbeta, så fälles den väldige jätten fram på eftermiddagen. De, som ej fällt ett stort träd förr, springa sin väg, då de tro, att det skall falla, och ropa också

Brädsågning i skogen

till den vite, att han skall springa för att ej bli ihjälslagen. Ett sådant träd kan vara ända till 20 meter högt till första grenarna och vid dessa ha en diameter på omkring 1 meter.

När trädet blivit fällt, avsågas stammen i lämpliga längder, och sedan ytan blivit borttagen från en sådan stock och den blivit skrädd i fyrkant, ritar man upp den, såsom man vill ha virket. Först sågas större bjälkar med stocksågar, och sedan användas större handsågar för att såga bräder och plank. Om man ställer sågarna väl och håller dem skarpa, så äro de svarte duktiga sågare. Det säger sig självt, att de ha dylikt arbete på ackord. En man kan såga över 6 meter bräder (7-tums) om dagen. En och annan tyckes dock aldrig kunna lära sig såga

väl. Att fila sågar och rita upp för sågning kräver en särskild, noggrann undervisning och ihärdig övning. Vid ett tillfälle, då jag ledde arbetet, var jag förhindrad att komma till skogen och rita upp. Jag sade därför till en duktig sågare att göra detta, ty han hade dagen förut varit med, då jag ritat upp en stock i båda ändarne. Men karlen ritade så, att plankorna fingo snöplogsfason.

Om ett större hus skall uppföras, behövas många arbetare. När regntiden börjar, måste man ha tak på huset för att ej få det förstört. Det är en lätt sak att få många arbetare men svårare att få ett någorlunda gott arbete utfört. Man tager de bästa

Vid tegelugnen

karlarne till murare, ifall huset skall uppföras av tegel, och finnes någon, som förr lagt sten på sten, så är han självskriven till detta arbete. En och annan visar sig mycket svårlärd, och man har ej råd att förbruka för mycken tid och allt sitt tålamod på en sådan, utan han får bli vattenbärare, lertrampare eller hantlangare, ty av det sistnämnda slaget behövas många.

Nybörjarne få mura på innerväggarna, då sådana förekomma, och de, som visa sig vara skickliga eller något vana, få sin plats på ytterväggarna. Då de få begreppen klara och byggmästaren ej river ned för mycket för dem, finna de ett nöje i att mura. Dock är det svårt för dem att få en rak vägg. De följa visserligen det sträckta snöret, men så kanske de allt emellanåt med en och annan sten trycka ut snöret en halv tum. Finge de

fortsätta utan hjälp och tillsyn, skulle det säkert bli konstiga väggar utav.

Mura hörn, slå valv och dylikt måste den vite göra, om huset skall bli välbyggt. Då ackord svårligen kan givas vid dylikt arbete, är det av vikt, att arbetarne bli väl fördelade, så att de icke bli för många på ett ställe och för få på ett annat, att material icke fattas m. m. Ledaren bör alltid vara den förste, då arbetsklockan ringer. Vid ett tillfälle var jag omkring en halvtimme försenad till följd av extra bestyr, och då jag kom, hade endast några få av karlarne börjat arbeta. Då jag frågade de andra, varför de ej hade börjat, sade en av dem: "När du ej hörde klockan, skulle vi då höra den?" Då jag påminde dem om, att den andre vite mannen var i full fart med att arbeta, svarade de: "Han är icke vår ledare i detta arbete".

Inredning av ett hus, snickeri o. d. är ju svårare för de svarte än murningen. Man har därför, i synnerhet under vår missions första tid i detta land, rekvirerat bräder, dörrar och fönster från Europa. Vid vissa tillfällen har det väl varit det bästa sättet, men som dörrar o. d. bli mycket dyra, isynnerhet om de skola bäras upp i landet, är det fördelaktigare att tillverka sådana saker på platsen. En och annan av de svarte har ock anlag och lust för snickeri. Om sådana fått vara med om en inredning, ha de en smula begrepp om träarbete. Sådana ägna sig sedan vanligen åt brädsågning och vad man efter kongoförhållanden kallar snickeri.

Det är klart, att missionärens tid är dyrbar och likaså hans kraft, och därför bör man använda de infödda så mycket som möjligt. Missionärernas önskan och mål är ock att få infödda män, som bli mer och mer hemmastadda i praktiska arbeten. Slöjdkurser, som nu börjat bli allmänna vid våra stationer, skola säkert bidraga därtill.

En egendomlighet för detta folk är, att de ej vilja byta om arbete. Den, som har burit vatten, vill bära vatten, den, som har burit sten, vill bära sten, och den, som sågar bräder, vill ej bära sådana.

En gång sade jag till en duktig sågare, att han skulle bära hem de bräder, han sågat. Då frågade han: "Vilket djur är jag då?" Jag bad honom förklara, vad han menade, och då sade han: "De, som ej förstå att såga, passa till att bära". Han

måste emellertid bära hem sina bräder, som voro nästan lika fint sågade, som om de kommit från Bomhus eller något annat sågverk i Sverige.

En gång, da jag kom till arbetarne i skogen, sade en man: “Nu skola vi ha arbetaremöte, d. v. s. vi vilja komma överens med dig om att fa mera betalt“. När jag ville höra deras begäran, gingo strax några av männen avsides och rådgjorde med varandra, huru mycket större veckopenning de skulle begära. Detta arbetaremöte var nog ett av de fridfullaste, som hållits i hela världen, ty mina svarta vänner hade en mycket billig begä-

På husbygget

ran och ändå läto de något pruta med sig. På det 15 minuter långa mötet beslöts, att de för sitt arbete ej skulle ha mera betalt än de, som arbetade på stationen, men att de dessutom skulle fa en liten extra ersättning därför att skogen, där de arbetade, var belägen ganska långt bort.

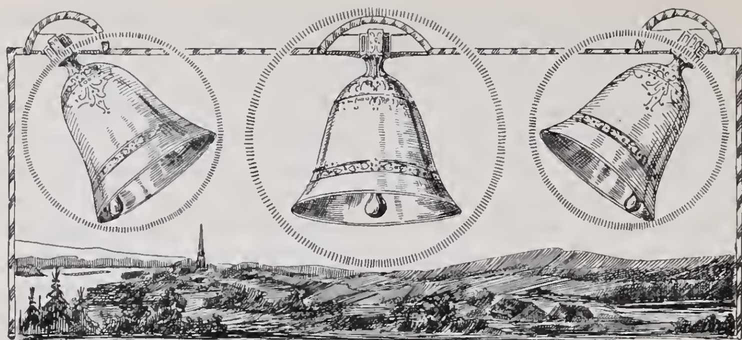
Att deras förman kan se på deras arbete, om de ha varit lata eller flitiga, tyckas de aldrig tänka på. Då de komma för sig själva och den vites öga ej vilar på dem, taga de sig först tid att vila, språka, röka och äta, varefter det kanske blir försent för dem att börja arbeta före middagen. Om de äro 6 eller 8 man, som arbeta tillsamman, fördela de arbetet så, att en eller två arbeta, medan de andra vila. Vana och duktiga karlar, även

en och annan nybörjare, göra dock härifrån undantag. Vid ett tillfälle skulle sex karlar fälla ett träd. Då jag varit med dem till skogen på morgonen och hjälpt dem i gång, gick jag hem för att sedan vända tillbaka på eftermiddagen. När jag kom, fann jag två av karlarna i lugn och ro språka med varandra, en stekte potatis, en annan satt förnöjd med ryggen mot ett träd och rökte sin pipa, och en femte sov i allsköns ro. Blott en högg då och då ett hugg i trädet utan någon beräkning. Då jag frågade, varför de ej arbetade, svarade de: “Det beror på sågen“. Det var ock sant, ty den var för litet skränkt, men det föll ingen av dem in att gå till stationen och få den omställd. Om någon hade tänkt därpå, så ville han ingenting säga, ty då hade det blivit gräl om, vem som skulle gå. När de få ackordsarbete, kunna de dock arbeta duktigt.

Att en och annan, isynnerhet nybörjare, har svårt att passa på tiden, då han skall börja arbetet, är ju ej så underligt. Det behöver endast vara något, som i byn eller på vägen till arbetet intresserar honom, och han lämnar all tanke på punktlighet. En man kom en dag till arbetet kl. $^1/_2$ 12 f. m. När jag frågade honom, varför han kom så sent, frågade han, om jag ville köpa fisk av honom. Jag framhöll, att han borde arbeta på den tid, som var bestämd, och fiska på fritiden. Han sade: “Fisken hade icke väntat, tills jag fått fritt, och det hade varit förlust att låta denna egendom försvinna. Hade jag arbetat, så hade jag nu varit hungrig, men nu är jag mätt och har även att sälja åt dem, som vilja köpa“.

Det säger sig självt, att det är arbetsamt och tålamodsprövande att vara arbetsledare i Kongo. Men understundom är det dock uppmuntrande. Om dessa arbetare äro okunniga, tröga och likgiltiga, så äro de dock godmodiga. Bli de förståndigt och rättvist behandlade, få de känna sitt människovärde och visar man dem litet kristlig kärlek, så bli de tillgivna. Och kan man leda och undervisa dem, bli vanligen de flesta duktiga arbetare.

Evangelii klockor.

Av Hildegard Nilsson.

Hör, klockorna ringa!
De dallrande toner
i rymden förklinga
med manande ljud.
Och hedningars skara
i avlägsna zoner
hörs jublande svara:
"Vi komma, vi komma att tillbedja Gud".

O klockor, så ringen
till Frälsarens ära
och budskapet bringen,
att nåden är fri.
Ja, bären det vida
till alla, som lida,
att det för all världen förkunnat må bli.

Tryckeriet och bokbinderiet.

Av C. W. GRAHN.

Inbäddat bland lummiga mangosträd, kokospalmer, bambu och blommande vit och röd akasia ligger tryckeriet på övre terassen vid Londe. Det är ej en stor byggnad med ornamenter och byster, nej, icke ens den minsta tavla av typografiens upphovsmän finnes. Det är blott ett enkelt hus, uppfört av trä och plåt. Vandraren, som går förbi, märker på gaveln två fönster. Innanför dessa ser han ett eller flera svarta ansikten leende titta fram. Och främlingen undrar, vad det månde vara för en glädjens boning? Stor har mångens förvåning blivit, då han hört, att det är ett tryckeri. Ett tryckeri! Finns det tryckeri i Kongo? Det skulle jag vilja se. Får man gå dit? — Ja, gärna, jag skall gå med och bli ciceron.

Var så god, gå upp för trappan och stig in! — Malembe! ljuder det från personalen. — Vad är det de säga? — Jo, de hälsa Eder. Frid! säga de.

Se här en snällpräss. Den kom hit år 1893 och har sedan dess varit i ständigt bruk. Den går så lätt, att en person kan draga den i timmar. — Men förstå de svarta att sköta den? — Ja, efter hand lära de sig att hålla den i rätt gott skick, men det är ju klart, att man ständigt får ha uppsikt däröver, så att de göra det ordentligt. Här äro flera olika böcker, som tryckts på den.

Här är en liten accidenspräss, den första i vår missions tjänst. Den togs ut år 1887. På denna obetydliga maskin ha jättearbeten blivit utförda, arbeten, som förtjänade ett rum i litteraturhistorien. Se till exempel denna grammatik på 400 sidor. Det är ett mästerverk, då man betänker de små resurser, som stått till buds, och att tryckningen utförts av icke fackmän. Även har första översättningen av Nya Testamentet med flera arbeten tryckts på denna präss. Den hade först sin plats på Mukim-

Tryckeriet och dess arbetare

bungu, där tryckningen av de ovannämnda arbetena tog sin början. De avslutades sedan på Kibunzi, dit prässen flyttades 1891.

Här ha vi ställningar för stillådor, där 4 à 5 personer få plats att sätta på en gång. — Men är det icke svårt att lära de svarta sådant arbete? — Jo, somliga ha svårt därför, andra däremot lära sig det ganska lätt och arbeta duktigt. Det svåraste är att få dem att hålla ut någon nämnvärd tid. De flesta stanna ej längre än ett år åt gången. Det är därför ett ständigt upplärande av nya, vilket gör arbetet i tryckeriet ganska tålamodsprövande för den vite. Då de stått en liten stund, få de "ont

i benen“, ty att stå äro de ej vana vid. Ofta händer det med nybörjare och även med dem, som hållit på rätt länge, att de, då den vite går ut, taga en stol och sitta på, medan de sätta. Jag hade en gång en arbetare vid namn Luyeye, som var ohjälplig med sitt sittande. Det fanns i tryckeriet en stol av en mans brösthöjd. På denna fann jag ofta Luyeye uppkrupen framför stillådan, och lika ofta måste jag säga åt honom att stiga ned. Jag skickade upp stolen på vinden, men likväl fann jag om ett par dagar Luyeye åter på sin höga ställning.

Interiör av boktryckeriet

Men vi gå vidare och komma så till bokbinderiet. Här bindes all den litteratur, som tryckes i boktryckeriet, och härifrån sändes den ut på sitt upplysningståg bland nedre Kongodalens befolkning. På Kibunzi bundos också böcker under flere år och senare på Diadia, till dess denna station nedlades år 1906. Det går i allmänhet lättare att lära upp bokbindare än boktryckare, så att här har man ej så stor känning av det ständiga ombytet av arbetare.

Under en följd av år hade vi i tryckeriet en man vid namn Mose Nsiku, som en gång varit på besök i Sverige med missionär C. J. Nilsson. Han var mycket duktig att sköta både tryckeriet

och bokbinderiet. Mose band böcker så fint, att en vit knappast gjort det bättre. Han dog i januari 1906 i Boma. Efter Nsiku hade vi två duktiga ynglingar. Den ene hette Nzau Danieli. Han var bokbindare flere år och skötte sitt arbete troget. År 1909 angreps han av sovsjukan och måste lämna sin plats. Den andre hette Mavasu Kalebi och var typograf. Han stod i sex år utan uppehåll på sin post och skötte sig och sitt arbete till mycket beröm. Han är nu, efter en tids vistelse i sin hemtrakt, åter här i arbetet. En annan man, Ngoma, har arbetat

Interiör av bokbinderiet

fyra år utan avbrott och därunder skött sig väl. Jag har velat nämna dessa fyra därför, att de tjänat missionen i Kongo i trohet och på ett sådant sätt, att de äro värda att omnämnas i kongomissionens historia. Trots frestelserna och farorna, som medfölja vistelsen i närheten av Matadi, ha de varit sin Frälsare trogna.

Utom all den litteratur, som vi tryckt både för vårt eget och andra missionssällskap, har mycken tryckning utförts för handelshus i Matadi och Noqui och åt franska konsulatet i Matadi samt en hel del mindre tryck åt privatpersoner. I litteratur-

förteckningen på sid. 343 och 344 lämnas redogörelse för de större arbeten, som utgått från tryckeriet.

Vilken makt är icke boktryckerikonsten i missionens tjänst! Vad den utfört för missionen i andra delar av världen, har den nu börjat utföra även i Kongo. De vapen, som utsändas från vårt tryckeri, äro oblodiga, men de medföra kraft, karaktär och liv och rödja väg för kultur, sanning, frid och rättfärdighet.

Kongopalmer

Vår litteratur.

Av MARTIN WESTLING.

Kongofolket har icke, såsom fallet är med Indiens och Kinas folk, haft någon litteratur. Skrivtecken hava också varit okända. Det är först missionärerna, som skänkt folket ett skriftspråk. Stor har förvåningen varit hos mången kongoneger, då han sett, huru ett papper eller en bok med åtskilliga figurer på kunnat, som han uttryckt sig, "tala".

För undervisningen i skolorna behövdes böcker. Det var därför nödvändigt för missionärerna, då de kommo till Kongo, att så snart som möjligt börja med översättningsarbete, dels för att få böcker till undervisningen, dels ock för att skaffa litteratur åt dem, som efterhand lärde sig läsa. Men för en missionär är det naturligt, att han först tänker på att översätta bibeln. Det är bibelns Gud, som han kommit att förkunna för hednafolket. Det är bibeln, som skall döda tron på avgudarna och vägleda den vilsekomne hedningen till den ende sanne Guden. Det är den boken, som skall skänka kunskap och hjälp åt den omvände, som skall bestraffa och varna den oordentlige och trösta och hugsvala den bedrövade och klenmodige. Av vilken oskattbar betydelse är det därför icke, då bibeln skänkes åt ett folk! Vilken gåva! Genom Guds nåd har det blivit vår mission förunnat att giva Nedre Kongos folk denna gåva. Det var år 1905, som vi kunde börja sprida bibeln. Det var den första helbibel, översatt

KAPU 52.

Nsamu wakiese mu nkudulu a Sioni.

Sikama, sikama, navwati lulendo luaku, Sioni; navwati mvwatu aku wankembo, Yelusalemi, umbanza yanlongo; kadi nkwa sutu vo usumukini kana vutuka kota mu ngeye ko.

Yes. 51: 17. Nzai. 21: 27.

2. Kubula fundu-fundu diaku, telama ye bonga mbuk' aku, Yelusalemi, kutula nsinga mu laka diaku, umwana wankento Sioni wakinkole.

3. Kadi ebu buvovele Mfumu: Yeno luatekwa mu ka lekwa ko, buna luna mpe kulwa mu kondwa kwabivanza.

1 Pet. 1: 18.

4. Inga, ebu buvovele Mfumu, Mfumu: Bantu bami bakulumuka mu lumbu biansi nkulu ku Ngipiti ye bakunda kuna bonso banzenza; mboki Asuli wabakwamisa bu kakondulwa bo lendo.

1 Mose 46: 6. 2 Nt. 17 5 b. 18 9 b., 13 b.

5. Bwabu, nki kiena vava kwa mono mu vanga? buvovele Mfumu. Keti bakatudi bantu bami mu nana; yau bakubayalanga bayaulanga, buvovele Mfumu, ye nkumbu ami yiyinwanga lumbu kiamvimba ntangu zazonsono.

4 Mose 14: 15 b. Yeh. 36 20 b. Loma 2: 24.

6. Nkiangunu bantu bami bana yambulwa bazaya nkumbu ami, inga, bana mona mu lumbu kiua, vo mono i ndieu uvovanga: tala, vava ngiena.

7. Malu manati kiansamu akiese bonso bumena mampwenia, bu keti kwiza vioki miongo ye kembi yenge, bu kasamunanga nsamu andi wambote ye kambanga mpulusu, bu kavovele kwa Sioni: Nzambi aku bongele lulendo luakitinu!

Lumb. 96. 10. Nah. 1 15. Loma 10 15.

8. Nawe, nkengi miaku mieti sasula nding' au buna miena ye yimbila, kadi beti mona vantadisi ameso mau, bonso bweti vutuka Mfumu ku Sioni.

Yes. 62: 6.

9. Inga, lubwa mu ngimbudulu akiese lubabonsono, lunzo zatuluka za Yelusalemi, kadi Mfumu weti bomba bantu bandi ye kula Yelusalemi.

Yes. 40: 1.

10. Mfumu weti fukula koko kwandi kwanlongo vantadisi ameso mabangoi babonsono, ye nsuka zazonsono zantoto zeti mona mpulusu a Nzambi eto.
Lumb. 98: 3. Yes. 53: 1. Luk. 3: 6.

11. Lukatuka, lukatuka, luvaikeno vava, ka luvalakanani bisumukini ko; luvaika muna, lukivedisa, yeno lunatanga wumbwa bia Mfumu.

Yes. 48: 20. 2 Kol. 6: 17. Nzai. 18: 4.

12. Kadi ka luena nsatu avaika nswalu ko, ka luna katuka bonso mintabi ko, kadi Mfumu vitidi ku ntu eno, ye Nzambi a Isaeli sukisi ngiendolo eno.

2 Mose 12: 33. 13: 21. 5 Mose 16: 3.

13. Tala, sielo kiami kina vanga salu kiandi mu miolo-miolo; yandi una zangama ye dongama, inga, zangama kwakwingi.
Mav. 2 33. Fili. 2 9 b.

14. Bonso babingi banyitukulwa—kadi luse luandi luabanduka beni ye kamonika bonso muntu ko, ye lunitu luandi luampila yoyo, vo walembwa fwanana ye bana bankaka babantu—

Lumb. 22: 6. Yes. 53: 2 b.

15. i bobo yandi una tukisila ngitukulu mu bantu babingi; inga, mu ngitukulu mu yandi mintinu mpe mina zika nwa miau. Kadi mabalembwa kambwa, miau bana mona, ye makabawa ko, mau bana wa.

Yes. 65: 1. Loma 15: 21.

KAPU 53.

Ndungulu akwama yasielo kia Mfumu ye nzitusu andi.

Kansi nani waleka minu mu mau matuasamununwa, ye kwa nani kwazayakane koko kwa Mfumu?

Yes. 52 10. Yoa. 12. 38. Loma 10: 16.

2. Yandi wadukumuka bonso nsasila wanienia vantadisi andi, bonso kola kiamwanzi mu ntoto wayuma. Yandi kakala nkadulu vo ntoko ko; bu tukuntalanga, kenani luse lulenda zolakana kwa yeto ko.
Yes. 11: 1. 52: 14.

3. Yandi wayinwa ye waniangwa kwa bantu, muntu wamiangala ye wakundane ye yela; yandi wakala bonso umosi ufukulwanga zizi, wayinunwa bobo, vo tuambanzila i ka lekwa ko.

Lumb. 22. 6 b. Yes. 49 7. 50: 6. Mal. 9: 12. Yoa. 7. 48.

4. Kansi i yela kweto kukanata, miangala mieto kakituika, bu tuambanzila vo wabafukwa, vo walongwa ndongi kwa Nzambi ye vo wakwamuswa.

Mat. 8. 17.

5. Kansi yandi waluekwa mu diambu diantulumunu zeto ye wabandwa mu diambu diatufuma tueto, yandi watuikwa nsembolo, kidi tuabaka yenge, ye mu vwa biandi tuniakuswanga.

Loma 4. 25. 1 Kol. 15 3. 1 Pet. 2 24 b.

6. Yeto babonsono tuazimbala bonso mameme, mosi mosi mu yeto wazola kwenda yandi nzila, kansi Mfumu wa-

En sida ur kongobibeln (Esaias 52 kapitel)

på något kongospråk. Glädjen och tacksamheten var stor och allmän, då de första biblarna kommo. Vid en av våra stationer tågade de troende i procession och sjöngo glädjesånger.

Men redan långt före nämnda år voro Nya Testamentet och Psaltaren översatta, såsom synes av litteraturförteckningen på nästa sida.

Men för skolarbetet var det, som sagt, nödvändigt att hava läroböcker i olika ämnen. Dessa äro av stor betydelse, ty de bidraga till att upplysa den i okunnighetens mörker famlande hed-

Missionär Laman vid bibelöversättningsarbetet

ningen. De giva honom en annan och vidare syn på tingen, uppöva hans iakttagelseförmåga och skärpa hans tankeförmåga.

Vår kongomission har varit nog lycklig att under de gångna åren ha haft missionärer, som med skicklighet och ihärdighet dels författat dels översatt ett stort antal böcker till kongospråket. Och tager man i betraktande den korta tiden och de utomordentligt svåra förhållanden, under vilka dessa arbeten blivit utförda, måste man erkänna, att icke litet blivit gjort för att skaffa Kongos folk god litteratur.

Följande förteckning utgör en översikt av de böcker, som utgivits, ävenså utgivningsåren och författarne.

Första delen av Mattei evangelium.................. av N. Westlind utkom 1885
Senare „ „ „ „ samt Joh. evang. „ „ „ 1889
Markus evangelium.................................. „ „ „ 1890
Apostlagärningar, Lukas evangelium samt Mattei
evangelium, ny upplaga........................ „ „ „ 1891
De apostoliska breven................................ „ „ „ 1892
Nya Testamentet, reviderat av flere missionärer „ 1897
Psaltaren.. „ dr Walfridsson „ 1898
Hela bibeln, G. T. översatt och N. T. reviderat „ K. E. Laman „ 1905
Biblisk historia av N. Westlind, 1:a uppl. 300 ex...................... „ 1888
„ „ „ „ 2:a „ 600 „..................... „ 1891
„ „ „ „ 3:e „ förstorad 5,000 ex. ... „ 1897
„ „ „ S. A. Flodén, Edw. Karlman och fru Baur
4:e uppl. 6,000 ex., färdig för tryckning.
Sångbok av N. Westlind 1:a uppl. 13 sånger, 100 ex... „ 1887
„ „ „ 2:a „ 30 „ 300 „... „ 1889
„ „ missionärer o. infödda 3:e „ 60 „ 500 „.. „ 1891
„ „ „ „ 4:e „ 312 „ 6,000 „... „ 1895
„ „ „ „ 5:e „ 332 „ 6,000 „... „ 1905
Noterna (med text) till sångboken av Sven och Anna Baur 1,000 ex. „ 1905
Abc- och läsebok av N. Westlind, 2,000 ex. .... „ 1888
„ „ „ „ fru Anna Baur.................................... „ 1893
Större „ „ fru Ruth Walfridsson, 4,000 ex. .... „ 1898
Mindre „ „ Wilh. Sjöholm 5,000 „ .... „ 1900
Illustrerad abc- och läsebok av S. A. Flodén, Edv. Karlman och
fru Anna Baur, 5,000 ex. .... „ 1910
Grammatikaliska anmärkningar över kongospråket av N. Westlind, 399 sidor .... „ 1888
Kongogrammatik, lärobok för de infödda av K. E. Laman......... „ 1899
„ „ „ „ „ tillökad uppl. av „ .... „ 1911
„ på svenska av K. E. Laman, 1,500 ex.......... „ 1911
Illustrerad naturlära av K. E. Laman, 2,500 ex......................... „ 1901
„ geografi „ „ 2,500 „ .... „ 1902
Räknebok „ „ 600 „ .... „ 1900
Lärobok i franska språket av K. E. Laman och Martin Westling
3,000 ex. under tryckning.

Almanacka, först uppsatt och utgiven av Wilh. Sjöholm år 1892 och sedan årligen utkommande.

Minsamu Miayenge (Fridsbudskapet), illustrerad månadstidning på kongospråket, utkommer sedan 1892 med ett nummer i månaden. Den innehåller uppbyggelseartiklar, berättelser, brev, sånger, uppsatser i allmännyttiga ämnen samt smärre meddelanden.

Större väggtabeller för skolorna hava tryckts flera gånger.
Följande böcker äro under utarbetande:
Illustrerad större läsebok av flere missionärer.
Fransk-kikongo och kikongo-fransk ordbok av K. E. Laman.

Av ovannämnda böcker, som utkommit, äro Mattei och Johannes evangelium, Psaltaren, geografien och den nya kongogrammatiken för vita samt musiken till sångboken tryckta i Sverige, bibeln av Brittiska och Utländska Bibelsällskapet i England och de övriga på missionens tryckeri i Kongo.

Strandfågel

Banana

Resan till Kongo.

Av OSKAR WIKHOLM.

Frimärke

På ångfärjan från Trelleborg till Sassnitz befinner sig en liten grupp missionärer, som ha det avlägsna Kongo till sin resas mål. De se sista skymten av fosterlandet försvinna vid horisonten, och undrande fråga de varandra: Skola vi än en gång få återse vårt kära, vackra land? Så har mången före dem frågat och önskat, men hoppet har grusats, och stoftet vilar i Afrikas jord. Men själen har gått till ett bättre land.

Då fosterlandet försvunnit, är det många tankar och minnen, som upptaga sinnet. Man känner ännu det smärtsamma avskedet från hemmet, då man sista gången fick trycka sin gamla mor och far till sitt bröst och av dem mottaga välsignelsen, och så avskedet från syskon och vänner. Det är som man ännu hörde deras välönskningar och såge deras viftningar, där de stodo på perrongen. Och så efter några minuter voro de försvunna och även den kära hembygden. Sedan komma andra tavlor. Man ser en liten grupp av vänner här och en annan där, som kommit ned till tåget för att säga farväl, tillönskande en lycklig resa, framgång i arbetet och välkommen åter.

Dessa minnen väcka hos oss tacksamhetens känslor, ty det är en ovärderlig skatt att äga ett fosterland, inom vars gränser

Vid kongobåtens avgång från kajen i Antwerpen

bo trofasta vänner, som med varmt intresse följa oss icke blott under resan utan även alltfort i vårt arbete, bärande oss på bönens armar inför vår Fader i himmelen.

Efter några timmarssjöresa landstiga vi på tysk jord och se en skymt av den lilla täcka staden Sassnitz. Därifrån gå vi med tåg över ön Rügen samt över norra Tysklands bördiga slätter, som vittna om, att lantmannen får rik lön för sin möda. Efter några timmars järnvägsresa äro vi i Berlin, där det vimlar av folk, droskor, automobiler och omnibussar. Vi passa nu tillfället att bese staden, men vi hinna så litet på ett par dagar. Berlin har så mycket att förtälja om forna dagars krigiska bragder. Vart man ser, blir man påmind om den mänskliga makten, våldet och dess segrar. Vi, som gått ut i fridens tecken, även vi "segrande och för att segra", tänka med hänförelse på den dag, då "varje i blod vältrad krigsrustning skall i eld varda förtärd". För att påskynda denna dags till-

Ombord på kongobåten

Bild från Santa Cruz på Teneriffa

kommelse gå även vi att offra i en enda livslång drabbning liv och blod, stridande med andens svärd, som är Guds ord.

Vi säga snart farväl till detta mäktiga land, som vid en jämförelse blir så stort och starkt gent emot vårt lilla anspråkslösa men vackra Sverige. Så fortsättes färden till den belgiska sjöstaden Antwerpen *, varifrån kongobåtarna utgå. Det gäller nu, medan vi äro kvar på Europas fastland, att inköpa de saker för vår utrustning, som vi ej kunnat erhålla i Sverige, samt tillse, att resgodset, som gått med ångbåt från Göteborg, framkommit i behörigt skick.

Någon timme före kongobåtens avgång gå vi ombord. Där träffa vi kanske andra kongomissionärer från England och Amerika, ävensom katolska missionärer, män i statens tjänst, affärsmän och andra. En stor folkskara har samlats för att åse båtens avgång. Vänner och anhöriga ha följt de sina ombord för att säga ett sista farväl. För många blir detta också ett avsked för livet, ty Kongo är känt för att

Bild från Santa Cruz på Teneriffa

* En annan väg till Antwerpen, som också mycket användes, går över Köpenhamn, Gjedser-Warnemünde och Hamburg.

vara "den vite mannens grav". Det är fördenskull ej underligt, att hjärtslitande scener utspelas i denna avskedsstund. Vi känna det som en lättnad att ha våra avsked gjorda.

När landgångarna äro indragna och alla förtöjningar lossade, glider den stora ångaren, som under tre veckor kommer att vara vårt hem, ut ur hamnen under musikens toner och folkmassans hurrarop och viftningar. Vi åtföljas av en del små ångbåtar, som äro fullsatta med vänner till passagerarna. Dessa följa med några timmar nedåt Scheldefloden.

Staden Freetown i Sierra Leone

På vår båt finnes ett sextiotal hytter, en del stora och bekväma, andra mindre och ej så trevliga. Vi vistas ej i hytterna på dagarna utan i de trevliga salongerna eller på det rymliga promenaddäcket, där vi ställa upp våra vilstolar. Dagarna användas till läsning och språkstudier, skrivning, samtal m. m. Damerna ha ofta något handarbete, som de syssla med. För våra lekamliga behov är det väl ordnat. Vi bjudas på tre mål dagligen, då det serveras flera rätter mat.

Sedan vi passerat Engelska Kanalen, som ofta är farlig för

sina täta dimmor, komma vi ut på Biskayaviken, där det i allmänhet är oroligt och stormigt. Så går det ständigt söderut, och ibland får man se en skymt av Europas fastland. Efter en vecka äro vi vid den vackra ön Teneriffa, där vår ångare skall intaga kol och vatten. Ett par dagar innan vi komma dit, förvånas vi över vattnets ovanligt vackra, blå färg. Det är en verklig njutning att betrakta det. Sedan vår båt kastat ankar

Ångaren kringsvärmad av negerbatar utanför Monrovia på Afrikas västkust

utanför staden Santa Cruz vid foten av "Teneriffas pik", går en stor del av passagerarna i land. Till vår ångare kommer en mängd affärsmän i sina små båtar för att erbjuda sina varor, bestående av korgmöbler, broderade tyger och dukar, frukt, hundar, fåglar m. m. En skara dykarpojkar kommer även ut för att uppvisa sina konster.

Sedan kolningen är avslutad, gå vi åter ut på detta vida, oändliga hav, storslaget och mäktigt, alltid brusande. Ibland avbrytes enformigheten av muntert hoppande flygfiskar eller tumlare,

och på avstånd ser man någon gång de stora havsdjuren, sprutande vattenpelare högt i luften. En härlig syn är en solnedgång på havet. Och då månens strålar i ett nu välva en silverbrygga över böljorna, får man verkligen se något, som man efteråt gärna och med glädje erinrar sig.

Efter ytterligare en veckas resa komma vi till Sierra Leone. Då blir man i mer än ett avseende påmind om, att man kommit till tropikerna. Där kolar åter vår ångare samt tager ombord en mängd svarta arbetare, som i dessa varma trakter få hjälpa till med lossning och lastning m. m. Detta är vår första bekantskap under resan med de svarte, och det gör oss ont att se, huru de ringaktas och mången gång behandlas högst brutalt av de vite.

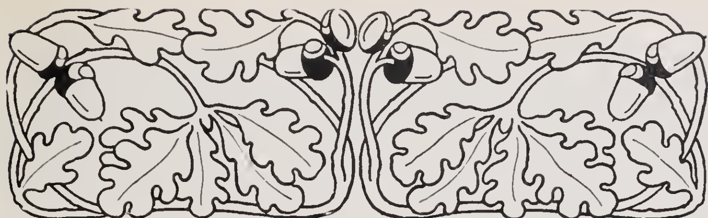
Efter aderton dygns resa komma vi till Banana, den plats, där Kongofloden kastar ut i havet sina väldiga vattenmassor. Banana ligger på en lång, i havet utskjutande udde. Där bo åtskilliga europeer, handelsmän och andra. I Banana tages lots ombord, som för vår båt upp till Matadi. Ett par dygn få vi dock ligga vid Boma, huvudstaden i Belgiska Kongo. Där stanna många av våra medresande. I Boma finnes en amerikansk missionsstation, dit vi alltid äro välkomna på besök.

Från Boma ha vi endast några timmars resa uppför floden till Matadi. Glada och tacksamma till Gud hälsa vi med jubel åsynen av vår täcka missionsstation Londe, där den ligger inbäddad i palmer och andra tropiska växter. Den blågula flaggan är hissad i topp, och på verandan stå våra kamrater och hälsa oss med sina viftningar välkomna.

Så äro vi då i Kongo, och våra hjärtan äro fyllda av glädje och tacksamhet till Gud, som med sin starka hand burit oss över land och hav till vårt kära arbetsfält.

Frimärke

Känslor och tankar vid ankomsten till missionsfältet.

Av JOHN PETTERSSON.

Medan man bereder sig för resan till missionsfältet, söker man helt naturligt få så väl reda på förhållandena där ute som möjligt. Man gör sig föreställningar om, hur det är i det ena och andra avseendet och även hur det skall kännas att en gång få se och beträda dessa redan på förhand kära områden. Men hur olika blir ej verkligheten mot de föreställningar, man gjort sig!

Redan när vi vid slutet av den långa sjöresan se de första palmerna och kullarna skymta fram vid horisonten, gå blandade känslor genom vår varelse. Så se vi äntligen en skymt av det land, till vilket vår längtan så ofta gått! Bland dessa kullar bor ett folk, djupt sjunket i synd och last, ett folk, till vilket vi på Herrens befallning skola bära frälsningens budskap, ett folk, av vilket många redan nu älska oss med hela det mått av kärlek, som de äro i besittning av. Men i detta land skola vi möta många fiender, där skola sorger ofta gästa oss, febrar lura på oss och även döden ej så sällan visa sin bleka, kalla gestalt. En tanke, som vid dessa betraktelser smyger sig på oss, är denna: Skola vi ännu en gång få se vårt hemland och våra kära?

Men när vi närma oss vår första station, Londe, och på avstånd se hemlandets flagga vaja över en med frisk grönska omgiven byggnad, då kommer det liksom nytt liv in i våra

hjärtan. Och då vi äntligen stiga i land och mottagas av våra kamrater, som gjort allt för att vi skola känna oss så hemma som möjligt, då glömma vi för en stund, att vi äro i Kongo. Men när vi sedan fråga efter missionssyskonen därute, så har kanske någon måst för sjukdoms skull helt oförmodat anträda hemresan, kanske ligger någon svårt sjuk eller kanske någon, över vilkens möte vi på förhand glatt oss, ej längre befinner sig i kamratkretsen härnere. Vad vilja dessa budskap säga oss? Jo, de säga: "Kom ihåg, att du nu är i Kongo, ett land, där

Antwerpsbåten förankrad i Kongofloden

utsädet måste vattnas med tårar för att bära frukt. Här måste du vara beredd på allt. Du, som hittills varit så frisk och kraftfull, må icke lita allt för mycket på din goda hälsa. Här är du ett intet, men kom dock ihåg, att Guds kraft fullkomnas i svaghet." Vi känna oss nedstämda men icke modlösa.

Snart anlända de bärare, i vilkas sällskap vi skola göra vår första resa i Kongo. Äro väl dessa sådana, som vi föreställt oss dem? Ja, delvis. Det är dessa och deras likar vi skola lära oss att älska, det är för dem vi skola förkunna "glädjebudskapet", för dem vi skola utgiva våra krafter, bland

KONFERENSEN VID KIBUNZI 1908

dem vi skola tillbringa den tid, Herren vill giva oss här — kanske skola vi ock bland dem nedlägga vandringsstaven. En högtidsstund är det på vår karavanfärd uppåt landet, när vi på aftonen, innan vi gå till vila, samla bärarne omkring Guds ord. En av de äldre missionärerna läser något och ställer några förmaningsord till dem, och en av de svarte beder högt till Gud. Det jublar inom oss, fast vår tunga är stum. Vi ville tala, men vi kunna det ej, ty språket är så främmande, och vi kasta längtande blickar fram mot den tid, då vår tungas band skall lossas.

Vi komma fram till en av våra äldre stationer, kanske Mukimbungu, den allra älsta. Den hjärtlighet, varmed vi mot-

Kongoexpressen

tagas av de vite, och sången, som möter oss från de svarte, som äro samlade på gårdsplanen, stämmer våra hjärtesträngar i hög tonart, och vi utbrista: "Jag är för ringa, Herre, till all den nåd, som du bevisar mig!"

Solen övergjuter det daggbestänkta landskapet med sin glans, när vi en söndagsmorgon blicka ut genom fönstret från vårt trevliga rum. Luften är så ren, och från palmernas och fruktträdens kronor höra vi fåglarnes kvitter. Allt är så stilla. Ej ett grässtrå böjer sig för vinden. Vi betrakta en stund landskapet framför oss. Men snart ila tankarna tillbaka till de sista dagarnas upplevelser och äro så i ett nu hemma i Sverige hos vänner och anhöriga. Då kallas de plötsligt tillbaka av kyrk-

klockorna, som med sina toner förkunna sabbatsfrid över hednalandet. Icke vid något tillfälle, då vi hört kyrkklockornas toner i Sverige, ha vi så stämts till helig tillbedjan som denna första gång vi höra dem på missionsfältet.

Vi samlas med folket i kyrkan, där vi likväl få njuta mest av det, som för ögonen är. Vi se en skara av två till tre hundra rena, klädda, glada och lyckliga kongonegrer sitta ned och lyssna till evangelium, förkunnat av en av deras egna, en infödd evangelist, med en hänförelse och värme, som rycker med sig både unga och gamla. Deras uppmärksamhet är stor, tystnaden fullständig, och friden återspeglas i många ansikten. Skulle icke våra missionsvänner vilja betala mycket för en sådan syn? Men ej heller det vi höra lämnar oss oberörda. En nyligen utkommen afrikamissionär skrev en gång: "Jag har ingen söndag behövt gå fattig hem från kyrkan. Nästan från början kan man följa med i sången — och det är ju de gamla, kända, kära melodierna, som bära orden. Vad de äro värda, dessa melodier, det ha dessa två afrikamånader lärt mig, om jag ej visste det förut. De lyfta och hjälpa — de slå liksom en brygga över från gammalt till nytt. 'Följ du bara', säga de, 'det är ju kända vägar mitt i allt det okända!' Ja, det är kända, välsignade vägar, Gud ske tack!"

När vi lämnat kyrkan, besöka vi för en liten stund en annan plats i dess omedelbara närhet. Vi träda in genom en myrtenhäck, som på ena sidan omgiver det rum, där några av våra föregångare vila i palmers och andra träds skugga. Vi se gravarne och vi läsa namnen på dem, som vila här. Vi tänka på våra föregångare, som brutit mark och som sått ut det ädla säde, vars frukter vi nu få skörda. Deras arbete var hårt, deras fiender många. De hade att kämpa mot misstänksamhet, rädsla, likgiltighet och även öppen fiendskap från de infödda. De träffades av för dem främmande sjukdomar, vid vilkas behandling de måste försöka än det ena och än det andra medlet. Under dessa försök vunno de en erfarenhet, som de överlämnat åt oss, en rik och värdefull men dyrköpt erfarenhet. De fortsatte oförtrutet sitt verk, medan dagen var. Många av dem sågo ej mycken frukt, ty deras afton kom snart. Hjärtat skulle vara av sten, om ej ögat vid dessa betraktelser och på denna plats fuktades av en tår.

De hava lämnat ett arv åt oss, ett stort, upparbetat och besått åkerfält, där vi nu med glädje få se, hur frukterna mogna och inbärgas. Under tiden få vi själva bryta nya tegar samt vattna och vårda det, som redan är planterat. Vi hava en skara infödda omkring oss, som äro villiga att deltaga i arbetet. Överallt mötas vi av förtroende och välvilja.

Vi känna, att vi just nu inför de osynliga vittnen, som omgiva oss, vilja förnya vårt förbund med missionens Herre. Det

Bild av kongojärnvägen

är tacksamhetens känslor, som uppstiga, men ock rop om kraft och hjälp: hjälp att kunna värdigt efterfölja våra föregångare, att vårda det arv de givit oss, att rätt leda dem, som bli oss anförtrodda, så att ingen genom vår försumlighet förloras, att ej se på egna fördelar utan ständigt på Guds namns ära och detta folks bästa, att kunna handla visligt, även då det gäller att vårda hälsan så, att den ej genom försumlighet i förtid förloras. Och inför tanken, att även vårt sista läger möjligen skall redas i Kongos jord, känna vi oss med frimodighet kunna säga: “Ske din

vilja, Herre!“ Kyrkogården har från första stunden blivit oss en dyrbar plats.

Något annorlunda ställa sig förhållandena, om vi komma till en av de yngre stationerna, kanske den allra yngsta. Endast några få utom skolgossarne besöka kyrkan. Församlingen, om där finns någon, utgöres ock till största delen av skolgossar. Hedendomen härskar fritt i byarna, och vi känna, att här är ett obrutet fält, sådant som allt var i början. Men vi se även här en brodd skjuta upp, och vi fröjdas i hoppet, ty vi veta, att Guds ord icke skall återkomma fåfängt.

Men om vi för ett ögonblick se bort från det, som Gud redan har uträttat och det han lovat göra, och med blicken stanna inför dem, genom vilka verket utföres, och se på våra egna brister och svagheter, då går en bävan genom våra hjärtan och vi fråga: Huru skall något kunna uträttas? Men då svarar oss Herren i sitt ord: “Icke med makt och icke med kraft men med min ande“ (Sak. 4: 6).

Mognade mangofrukter

Våra konferenser.

Av MARTIN WESTLING.

Då flera missionsstationer blivit anlagda och arbetet utvidgat sig, har det blivit nödvändigt för missionärerna att komma tillsammans för att gemensamt rådgöra om missionens angelägenheter. Men icke för den skull allenast, de behöva även själva stärkas och uppbyggas till sin inre människa, de behöva uppmuntra varandra till kärlek och goda gärningar, de behöva samlas med varandra till Guds ords läsning, till bön och sång.

Det var missionär H. Skarp, som utfärdade den första inbjudningen till en dylik sammankomst. Det skedde år 1889, och följande år den 6—8 februari hölls vid Diadia den första kongokonferensen. Vid densamma voro närvarande missionärerna K. J. Pettersson, N. Westlind, H. Skarp, C. J. Nilsson, K. F. Andreæ, W. Walldén och W. Sjöholm. Föredragningslistan upptog 8 punkter. Dessutom förelåg till behandling ett av missionsstyrelsen i Sverige utsänt förslag till stadgar för missionen i Kongo.

Nästa konferens hölls redan samma år i december på Mukimbungu. Sedan dess hava i regel två konferenser hållits årligen, en i januari och en i juni eller juli. Sedan år 1909 hålles endast en konferens om året, i januari månad.

Arbetet vid dessa konferenser kan nu icke såsom vid den första konferensen avslutas på två dagar; det tager ofta 4—5

dagar i anspråk. Ärendena, som skola behandlas, äro mångahanda. Föredragningslistan för kongokonferensen i januari 1909 upptog icke mindre än 34 punkter. Konferensdagarna bliva därför visserligen inga vilodagar. Vanligen börja vi kl. 7 f. m., då någon predikar på svenska, varpå följer bönemöte. De egentliga förhandlingarna taga sin början kl. 9 f. m. och pågå hela dagen, ibland ända till kl. 9—10 på kvällen, med uppehåll endast vid måltiderna. En eller ett par kvällar hålles möte för infödingar.

Avsked för konferensresan

Kongokonferensen utgöres av alla manliga missionsarbetare i Svenska Missionsförbundets tjänst i Kongo. I frågor, som röra sjukvården samt skol- och kvinnoverksamheten, hava jämväl de kvinnliga missionsarbetarna rösträtt. Konferensen har att för varje år välja ordförande, vice ordförande och sekreterare, att granska från de olika stationerna inlämnade kostnadsförslag för det kommande arbetsåret, att besluta om begärda hemresor, så vitt begäran grundar sig på nödvändigheten av hälsans vårdande, att, om så befinnes nödigt, förorda och råda missionärer att resa hem, att besluta om nödvändig förflyttning av arbetskrafter

och placering av utkommande missionärer, att besluta om kortare undersökningsresor för utvidgning av verksamheten, att uppsätta förslag till nya missionärers utsändande, nya stationers öppnande, äldre stationers om- eller tillbyggnad m. m. samt att antaga och avskeda evangelister. Utom allt detta förekommer vid varje konferens en hel del frågor rörande församlingsvården, skol- och byverksamheten, litteraturen samt uppbyggelsefrågor. Det är således ett mycket rikt arbetsprogram, som föreligger varje konferens.

De äro efterlängtade, våra konferenser, och det är ej underligt. Att få träffa kära medarbetare och vara tillsammans med dem flera dagar, utbyta tankar och rådgöra om det för oss alla så kära arbetet, sjunga och bedja tillsammans — är icke det att längta efter? Och sedan att få sitta ned och lyssna till Guds ords predikan på modersmålet — de enda gångerna på hela året — det är oförgätligt! Under sådana förhållanden glömmer man resans många besvärligheter, t. o. m. tröttheten försvinner, och att ägna några tankar åt den lika svåra hemresan hinner man ej. — Men till hemlandet gå våra tankar mer än en gång under konferensdagarna. Detta beror dels på gemensamma minnen, varom vi erinras, dels på förekommande frågor. Ibland ha vi en fosterländsk stund. Ingen av dem, som voro med på konferensen i januari 1906, glömmer den högtidliga stund, då vi beslöto sända gamle kung Oscar en hälsningsskrivelse med anledning av unionskrisen och dess fredliga avveckling. Kraftigare hurrarop för gamla Sverige och dess konung ha kanske varken förr eller senare höjts i Kongo. En varm fosterländsk stämning rådde ock vid konferensen i januari 1908, då underrättelsen kom om konung Oscars död.

Vid ett par konferenser ha bröllop firats, då missionärer blivit sammanvigda. Vigselförrättaren har varit den missionär, som av staten varit förordnad därtill.

Konferenserna avslutas vanligen med ett samkväm, varvid förekommer tal, sång, musik och deklamation. Allra sist tacka vi Honom, som är alla goda gåvors givare.

Och så vända vi åter till vårt arbete och våra strider, men vi göra det med nya krafter, stärkt mod och nytt hopp om seger för vår Herres sak.

* * *

Här må ock omnämnas de gemensamma konferenser, som de protestantiska missionärerna i Kongo hålla vartannat år sedan år 1902. Till dessa konferenser, som äro avsedda till gemensam uppbyggelse och samtal i missionsfrågor, sända vi icke ombud, utan det står vem som vill fritt att resa dit. Dessa konferenser hållas i regel vid Stanley-Pool. Vid de konferenser, som hittills hållits, hava missionärer från vårt sällskap närvarit och alltid medfört goda intryck, uppslag och lärdomar.

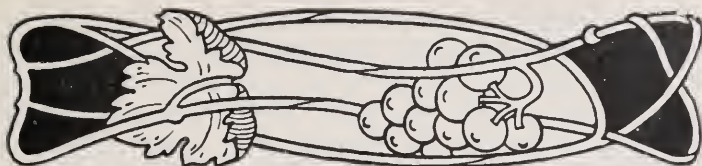
En konferens av mera säregen art hölls år 1903 på Mukimbungu, då representanter för Svenska Missionsförbundet samt för engelska och amerikanska baptistmissionssällskapen sammankommo. Ändamålet med denna konferens var att söka sammansmälta de olika språkdialekterna, så att, så långt möjligt var, samma ord skulle användas av alla tre sällskapen för bibliska namn, dagars och månaders namn, skiljetecken, räknetermer, geografiska namn m. m. Ett gott resultat nåddes även av den konferensen.

* * *

Må Guds Helige Ande ständigt vara den ledande vid våra konferenser, så att de må fylla sin stora uppgift i missionsarbetet!

Frimärke

Småbilder.

Upptecknade av MARTIN WESTLING.

Antilop

När en av våra nu avlidna missionärer en gång gick till Matadi för att på färden uppåt landet ledsaga nyss utkomna missionärer, hade han en gosse med sig såsom tjänare. Han var från trakten av Diadia. I Matadi fick gossen ris att äta. Antingen han nu tyckte detta var så gott eller han var så hungrig efter den långa marschen, alltnog, han åt så mycket, att han blev sjuk och dog. Då missionären fick höra detta, blev han både ledsen och förskräckt. Han tänkte bekymrad på, huru gossens släktingar och det hårda och fientliga Diadiafolket skulle mottaga ett sådant budskap. Kanske skulle de anklaga honom att hava dödat gossen. Då han kom hem till Diadia, berättade han saken, sådan den var, och väntade det värsta. Döm om hans förvåning, då folket uttryckte sin glädje över att gossen fått dö en så härlig död. Att få äta sig så mätt, att man dör därav — huru skönt, menade de.

* * *

En missionär var på väg ned till kusten. Många floder måste passeras. En av dessa var så djup och strid, att ingen

av bärarne vågade vada över till andra stranden. Vad var att göra? Fram måste de. Den vite klädde av sig, kastade sig i vattnet och sam över för att på andra stranden fastgöra ett rep, med vars tillhjälp alla sedan skulle kunna praktisera sig över. När bärarna sågo sin "mundele" taga kraftiga simtag mot andra stranden, samlade de hastigt ihop hans kläder och vände med övriga bördor tillbaka dit, varifrån de kommit. Där stod nu missionären, berövad allt utom sin skjorta och solhjälm. Han fortsatte emellertid sin färd i den dräkten och lånade i närmaste infödingby ett par primitiva byxor. Klädd i dem kom han till den amerikanska missionsstationen Mbanza Manteke, där han fick kläder och bärare.

* * *

Det fanns tvenne tjuvar på Mukimbungu. De stulo både höns och grisar om nätterna. Tjuvarna voro två leoparder, som hade sitt tillhåll i en närliggande skog. De borde naturligtvis oskadliggöras, och flera försök gjordes av både vita och svarta att skjuta dem men utan resultat. Men så fann en av missionärerna på ett gott råd. Man hade sett, att leoparderna gingo in under boningshuset genom en glugg, som var belägen under ett fönster. Strax utanför detta satte missionären en kväll en höna som lockbete och ställde sig i ett av fönstren för att invänta tjuven. Han hade knappast hunnit in, förrän tjuven vips var framme och tog hönan. Det var dock för mörkt att kunna se att skjuta. Nästa kväll gjorde han om experimentet. Men då satte han ett ljus i fönstret mellan glaset och rullgardinen, så att ljuset kastade sitt sken utåt och ej inåt. Leoparden kom och lade sig på ett litet avstånd och betraktade hönan utan att kunna synas av missionären, men så reste han sig, gick fram och — pang! Skottet gick genom bröstet, leoparden tog några skutt ned i potatisfältet strax intill, men ingen vågade i mörkret följa efter. På morgonen fanns han där död. Den ene stortjuven var oskadliggjord. Den andre var äldre och slugare och kunde icke skjutas i ljuset från fönstret. Man gjorde då ett giller i gluggen, där han brukade gå in. Han kom, gick in under huset och ut igen oskadad. Han hade ej trampat på gillret, som genom ett snöre stod i förbindelse med trycket på bössan. Men nästa gång han kom. brann skottet av och träffade ho-

nom i ryggraden. Han vände ögonblickligen men föll i gluggen och dog. Den andre tjuven var borta, till glädje för vita och svarta.

* * *

När tvättaren vid Mukimbungu en dag kom till bäcken för att utföra sitt arbete, låg en orm bland kläderna i tvättbaljan. Tvättaren gick tillbaka till missionärsfrun, som lagt ned kläderna, och frågade: "Varför har du lagt en orm ibland kläderna i tvätt-

Infödingar med fiskredskap vid Kongofloden

baljan?" Hon hade varken sett ormen eller skadats av den, då hon tog upp kläderna ur påsen och lade dem i baljan.

* * *

En missionär skulle taga sitt paraply. Det kändes så ovanligt tungt. När han såg efter orsaken, fann han en orm i paraplyet.

* * *

Missionären hade efter nattens vila just satt sig upp i sängen. Då faller en orm från taket ner på huvudkudden. En minut tidigare, och ormen skulle ha fallit honom rakt i ansiktet.

* * *

Två missionärer äro tillsammans i ett rum. Den ene ligger sjuk i sängen. Den andre sitter vid bordet och skriver. In genom dörren mellan rummet och tvättstugan ringlar sig en stor boaorm, gör några slag på golvet och går ut igen utan att göra någon skada.

En dödad boaorm

En av våra första missionärer var en väldig elefantjägare. Ett par tiotal elefanter fingo bita i gräset för hans välriktade kulor. Den tiden var det icke såsom nu förbjudet att skjuta elefanter.

Vid ett tillfälle höll det emellertid på att gå olyckligt. En stor elefant hade fått två kulor i sig med den påföljd, att han segnade — som det syntes — död ned på sina knän. Missionären tyckte, att det för en gång skulle vara roligt att sitta på en elefantrygg. Han praktiserade sig därför upp på ryggen och skulle just till att njuta av det i fältflaskan medförda téet, då till hans fasa den väldige besten reste sig upp. Till all lycka hade missionären sin bössa i handen. Hastigare än det går att läsa dessa ord, vände han bössan och sände en kula genom elefantens rygg. Han föll och reste sig aldrig mer.

* * *

Det var under de första åren på Kibunzi. Många hade förlorat tron på avgudarne och burit en hel hop sådana till stationen för att där brännas. En viss dag utsattes, då detta skulle ske. Dagen kom. På stationsgården ligger en stor hög avgudar av

Kongogräs

allehanda slag. Mycket folk står omkring. Närmast stå de kristna, utomkring hedningarna. Missionären kommer med en tändsticksask i handen. Han talar till folket och säger, att han nu ämnar tända eld på avgudarna. Om någon enda av dem skulle kunna rädda sig ur elden, skulle han genast packa sina koffertar och resa hem. Han närmar sig högen. Han tänder en sticka. Ett spännande ögonblick! Se, nu börja de gamla gudarna brinna — dessa gudar, som man bett till och trott på. Elden griper omkring sig. Många av gudarna ha väl ben, men de springa ej; de ha armar, men kunna ej värja sig; de ha munnar, men ingen ropar på hjälp. Döda gudar äro de, och snart äro de förvandlade till en rykande askhög. Hos mer än en av de närvarande har tron på dessa gudar fått dödsstöten. — Ingen räddade sig, och missionären stannade kvar.

* * *

En missionär besökte en by för att förmå folket att taga emot skola och lärare. Nej, det ville de icke.

"Ja, men önskar ni då icke, att edra barn skola lära sig läsa och skriva?"

"Jo, nog vilja vi det, men de kunna icke lära sig."

"Visst kunna de det. Se den här pojken, som är med mig. Han kan läsa och skriva."

"Det tro vi icke."

"Jag skall visa eder det. Nu säger jag till honom att gå så långt bort, att han ej kan höra oss. Sedan skriver jag några ord på det här papperet och läser dem för eder. Så fån I bära papperet till honom och bedja honom läsa. Lyssnen då noga, om han läser samma ord, som jag nu läser för eder."

Den lille vite sover

Det var ett bra förslag. Orden skrevos och lästes, och männen gingo till gossen, som högt och klart läste de skrivna orden. Vad dessa vita ändå kunna åstadkomma märkliga ting! Jo, nu ville de ha skola i sin by. Det vore nog bra att kunna den där konsten!

* * *

Att en skjorta kunde tala, visste man icke, förrän det upptäcktes på Kinkenge. En nattskjorta hade försvunnit, och ingen visste vart. Man drog till sist den slutsatsen, att den var stulen. Flera veckor gingo. Så en dag uppenbarade sig på stationsgården en man, iklädd den saknade skjortan. Man sade genast, att skjortan icke var hans utan tillhörde en av missionärerna. Nej, visst icke. Han hade köpt den på en avlägsen plats. Den hade aldrig varit på Kinkenge förr. "Ja, men se här, här står ju mitt namn på skjortan, då måtte den väl ändå vara min." Nu

lönade det sig icke att försöka komma undan, när skjortan själv "talade om", vem hennes ägare var.

O, dessa vita — till och med deras skjortor kunna tala!

* * *

Det var i början av 1899. Missionär Brink ledsagade tre sjuka missionärer ned till Londe. Där voro då missionärerna Strandman och Lembke. Då de tre sjuka rest, fick Strandman

Ntoto (ett kongodjur)

ett återfall i hämaturisk feber och dog efter några dagars sjukdom. Samma dag, som Strandman dog, fick Lembke malariafeber och låg sjuk i fem dygn. Då han tillfrisknat och varit uppe några dagar, sjuknade Brink, och fyra dagar därefter hade hans livslampa slocknat. Lembkes krafter voro då genom nattvak, sorg och bekymmer mycket nedsatta. Han fick ånyo feber och måste lägga sig. Brinks begravning kunde han därför icke ombesörja. Det gjorde en schweizisk missionär i Matadi. Följande dag kom en ångbåt från England, som medförde 400 bördor, vilka skulle emottagas. En engelsk missionär var vänlig nog att göra det.

David Malangidila, som den tiden var lärare på Vivi, gick genast ned till Londe, när han fick kännedom om Strandmans och Brinks död. Troget satt han vid Lembkes sjukbädd från morgon till kväll och hjälpte honom. Varje afton, innan han gick in på sitt rum, föll han på sina knän och bad Gud om Lembkes tillfrisknande. Han blev frisk men var länge mycket svag.

En dag kom en bärarekaravan, medförande ett brev, adresserat till S. M. S:s (Svenska Missionsförbundets) eller A. B. M. U:s

(Amerikanska Baptistmissionens) missionärer. Inuti brevet var skrivet på engelska: "As mr. Lembke already may be dead please give out the folloving loads to my carriers. Flodén". (= Som herr Lembke redan torde vara död, så var god och giv följande bördor till mina bärare. Flodén).

Den förmodade döde var den, som bröt och läste brevet.

* * *

Det var år 1905 på Mukimbungu. Regn hade ej fallit på en lång tid, och folket var bekymrat för den växande grödan. Man måste anlita gudarne. På Konzos marknadsplats i närheten av stationen samlades därför en dag en skara hedningar omkring en avgud. Ett höns slaktades och avguden beströks med blodet. Så gåvo de närvarande kollekt, som skulle — sade avgudaprästen — kastas i Kongofloden, men som han naturligtvis själv behöll. Nu skulle emellertid alldeles säkert regn falla. Men intet regn kom. Flere dagar gingo. Då beslöto några troende, att de skulle samlas i kyrkan och bedja Gud sända regn. Många samlades. Hedningar kommo också med. Varma och innerliga voro de böner, som uppstego till Gud. Just som de församlade utträdde ur kyrkan, blixtrade det till, åskan mullrade, och ett sakta, välgörande regn började falla. Alla voro förvånade. Guds barn fröjdades.

* * *

David Malangidila var på väg till Kongo från sin vistelse i Sverige 1900—02. Han hade av några vänner fått en vacker huvudkudde, som han tyckte mycket om. På resan blev den stulen — av vem blev icke känt. Malangidila var mycket bedrövad över förlusten men sade: "Vem som än har stulit kudden, så skall jag bedja Gud välsigna honom, då han lägger sitt huvud på densamma". — En himmelsk tanke hos en Kongos son!

Mellan liv och död.

Av AUG. JANSSON.

Kongomissionen arbetar under svåra klimatiska förhållanden, och på grund därav ställas dess arbetare mycket ofta inför den allvarliga frågan: liv eller död? Ej sällan blir det dagar, ja veckor av djupaste oro och ångest. Någon ligger i feber, t. ex. hämaturia. Patienten plågas av den brännande febern och en aldrig vikande oro, förorsakad av sjukdomen. De övriga kamraterna gripas av en fasans känsla. Man ställes i ett nu inför döden. Man ryser inför tanken: skall månne vår käre broder eller syster ryckas bort från syskonkretsen? Den sjukes bön om hjälp griper ens hjärta, så att det kännes, som skulle det slitas ur ens bröst. Man är så maktlös, så svag. Hur gärna ville man ej hjälpa, men man kan ej. Man ägnar den sjuke den bästa vård, giver medicin, vakar under nattens långsamt skridande timmar, aktgivande med blandade känslor på sjukdomens gång, allt eftersom temperaturen höjer eller sänker sig. Hjärtat är vänt till Gud i bön, bestormande honom om nåd och hjälp. Men mången gång, allt för mången, tyckes hjälpen vara fjärran, och vi se, hur döden griper sitt offer. Dock hava vi mycket ofta fått se, huru genom Guds nåderika ingripande livet vunnit seger över döden och vår ängslan och oro förbytts i glädje och fröjd.

Då missionär Holm låg i sin svåra hämaturiska feber i juni 1901, var det bekymmersamma dagar för oss på Mukim-

bungu. Kampen mellan liv och död var hård och ojämn. Blodavgången var mycket ymnig; dock lyckades det oss att få den att upphöra efter 36 timmar. Men efter ytterligare 24 timmar började temperaturen att stiga i oroväckande grad. Vi gåvo starkt laxativ och flera kinainsprutningar, men allt förgäves. Temperaturen steg timme efter timme. Vad skulle vi göra? Vi tänkte på bad, men i Dr. Sims' bok om malariafebrar i Kongo stod det, att bad voro ytterst farliga i denna feber, ty de bidraga till förkylning och stocka blodet i njurarna. Från två stationer kommo brev, vari man varnade oss för att använda bad i en sådan feber. Vi fruktade ock själva, ty vi visste vilken risk, som var förenad med bad. Men då temperaturen endast steg och steg samt kom nära 40° C. och alla tecken tydde på, att den skulle fortsätta att stiga, rådgjorde vi, som vårdade honom, med varandra, och efter mycken oro beslöto vi, att, om temperaturen stege till 40.5° C., såsom en sista förtvivlad åtgärd giva ett bad. Vi ansågo, att om vi ej kunde hejda febern vid så hög temperatur, så skulle den ända den sjukes liv. Vi gjorde alltså i ordning ett bad på 40° C. Detta tog en halv timme, och när vi sedan togo temperaturen, visade den 40.5° C. Vi lade honom genast i badet och avkylde så småningom vattnet till 28 grader. När han legat i badet en stund, började han sjunga. Han kände det så skönt. Vi voro mycket oroliga. Vad skulle det bliva — liv eller död? I 40 minuter låg han i badet, innan han kände minsta kyla. Så snart han kände det, togo vi upp honom, torkade honom väl och lade på honom filtar. Temperaturen hade gått ned till 38°, ett gott resultat.

Nu följde ett par timmar av stor oro, innan det visade sig, om han var förkyld eller ej. Vi märkte, att så ej var. Ingen blodstockning förnams. O, vilken lättnad! Det var, som hade en centnertung börda fallit från våra skuldror.

Men temperaturen började åter att envist stiga, och efter 4 timmar var den 40°. Då badade vi honom på nytt och fingo ned temperaturen till 38.5°. Efter några timmar var den åter 40°. Samma kur, och den gick ned till 38°, men snart var den på nytt uppe i 40 grader. Vi började misströsta och läto vår broder veta detta. Under djup smärta sade vi honom farväl. Det tycktes oss, som kunde vi ej mer. Det var lönlöst att strida. Men om en stund kom en kraftig känsla över oss, att vi dock borde

kämpa till det yttersta mot döden. Holm var nu viljelös. Vi lade honom åter i ett bad, och temperaturen gick då ned till 37.7°. Nu var han så svag, att han på tre timmar ej rörde sig det minsta. Ögonen hade mist sin glans, och vi väntade att få se dödsarbetet börja. Broder Lundahl hade kommit oss till hjälp från Nganda. Han vakade nu en stund, så att vi skulle få vila. Efter tre timmar kom Lundahl till oss med den glada underrättelsen, att den sjuke kommit till sans; livets glans hade återvänt i hans ögon, och han hade begärt att få dricka. Temperaturen hade ej stigit något nämnvärt. Den steg visserligen sedan sakta till 39 grader men vände där och sjönk så småningom. Vår broder tillfrisknade, och livet behöll efter en hård kamp segern.

Regntiden åren 1898—1899 var för kongomissionen en prövande tid. Gång efter annan nådde oss budskap om sjukdom och död. Jag vistades på Diadia, och där låg vid ett tillfälle fru Matilda Flodén illa sjuk i hämaturisk feber. En dag kommo två bud, som förtäljde om bröderna Brinks och Johanssons död. Endast några dagar till, och så stodo vi vid fru Flodéns dödsbädd och sågo hennes ande flytta från stofthyddan. Ilbud sändes för att tillkännagiva sorgebudskapet för kamraterna på de andra stationerna. Döden syntes oss så mörk, så stark.

Klockan två på natten, tropikernas mörka natt, då syrsor, ödlor och nattfåglar läto höra sina genomträngande läten och den fuktigt kyliga nattvinden svepte fram över nejden, gick jag ut för att göra en likkista, en sista tjänst, åt vår avhållna syster. Det svagt flämtande lyktskenet förmådde på några få fots omkrets sparsamt upplysa platsen, en bjärt bild av mitt inre, där dystra tankar och känslor hade herraväldet, tankar på mörker och död. "Löftenas stjärnor, de glimma så matta, då vägen bland tvivel och prövningar går". Döden tycktes ha övertaget. Men dagen grydde även efter denna dystra natt. En inföding kom och frågade så bevekande: "Fader, icke tänken I väl lämna oss åt oss själva att förgås i detta dödens land?" Jag vaknade upp ur mitt dvallika tillstånd. Tanken fick rätt riktning, och jag svarade: "Nej, vi vilja kämpa ännu en tid mot mörker, synd och död för att visa några själar till liv och ljus i Kristus."

Vi samlades vid graven. Tårar flöto och snyftningar hördes från både vita och svarta. Frågan "varför skulle hon dö?" framställdes. Vi förmådde ej svara. Vi visste det icke. Någon

sade: "Hur skall det bliva med vår kongomission? Kanske bliva vi hemkallade, då så många dö". Men då hördes ett svar: "Vi vilja strida till vår död, ty segern är vår. Livet skall dock till sist behålla segern, om det än går genom sjukdom, bedrövelse, mörker och död."

Blomma och frukt av apbrödträdet

På kyrkogården.

Av CARL PALMKVIST.

Se här ett litet inhägnat område med några fyrkantiga kullar, beskuggade av palmer och akacier. Det är missionsstationens kyrkogård, där stoftet av våra kamrater, som före oss gått ur striden, ligger nedmyllat.

Vad påminnas vi om, då vi stå på detta område? Vi påminnas om livets korthet och dödens visshet. Vi se så klart, att vi äro med i den stora processionen till det land, varifrån ingen återvänder. Vi genomströmmas av den sanningen, att lika säkert som lövet, vilket faller till marken, kommer att uppblandas med mullen, skola även våra kroppar nedmyllas i jorden. Och liksom vi trampa det vissnade lövet under våra fötter, skola kommande generationer trampa på vårt stoft, utan att ens veta, att vi levat. — Dessa gravars slumrare hade just väpnat sig för kampen i Kongo. Men armen domnade, kinden bleknade, för många blev första slaget det sista. De hade bestämt sig för att leva för Kongos evangelisering. För detta mål fingo många av dem ej göra mer än — dö. Varför, evige Fader, varför? Varför slöts detta öga så snart? Varför domnade denna hand så tidigt? Och detta hjärta, varför skulle det brista, just då det var som rikast på kärlek?

Då vårt innersta utropar dessa "varför", förnimmes en lugnare stämma, som säger: "Må din klagan tystna. Livet är

Axelssons och Palmers gravar på Tunduwa kyrkogård

kort, men den, som tjänar Herren, kan aldrig dö för snart, emedan måttet av hans livstid är bestämd av Honom, som ej begår några misstag."

Ett besök på denna plats påminner oss om mörker och ljus, då förtöjningarna slitas. Vi se dessa, som slutit sina ögon i den långa sömnen, och deras närmaste, som under öm och kärleksfull vård följt dem till den gräns, där det lekamliga livet upphör. Vi erinra oss det uttryck av förskräckelse, som var målat i den döendes ansikte, då han hörde bruset av dödsfloden. Vem förskräckes icke vid första anblicken av denna flod? Vi se tårade ögon och sorgsna anleten. Dödens närhet har tryckt på allt och alla en prägel av allvar och stillhet. Lugna dig, sörjande hjärta!

"Ej jorden har en sorg,
som himlen ej kan släcka."

Mina Svenssons grav på Tunduwa kyrkogård

Under det den bräckliga stofthyddan mer och mer nedbrytes, synes själen emellanåt bliva genom tron förklarad, så att den liksom strålar av himmelskt ljus. Och under nästan ohörbara viskningar om återseende går den från mörker till ljus.

Vi påminnas vidare om vårt arbete tillsammans med dem, som vila här, och om de uppoffringar, som Kristi kärlek tvingat dem till. De bävade vid tanken på "den vite mannens grav", men kärleksbudets krav kunde ej därigenom nedtystas. Det var svårt för dem att tänka på att säga farväl at ett älskat fosterland.

Men Kristi kärlek segrade. På eldsprov sattes detta beslut, då det meddelades deras gamla föräldrar, som bedrövade sade: "Vill du verkligen lämna oss? Finnas icke här många nödens barn, som behöva din hjälp?" Löfte och föräldravälsignelse gåvos dock, om än under tårar.

Så smaningom försvann barndomshemmet, hemtrakten och fosterjorden för de bortilandes blickar. Fäderneslandet, vars fördelar man ej fullt uppskattar, förrän man lämnat det, utbyttes

De vites gravar vid Diadia

mot ett främmande och okultiverat land. Det friska och vackra Sverige, rikt på liv och hälsa, utbyttes mot Kongo, som bjuder på febrar och sjukdomar av allehanda slag jämte en tidig grav. Dessa och andra uppoffringar gjorden I, kamrater, med en sådan villighet, att om I icke fått göra dessa offer, sa hade just det blivit eder största uppoffring.

Vi hava dröjt länge på de avsomnades vilorum. Fläktar från evighetens värld ha vidrört oss, då vi blivit påminta om tidens härjningar. Det kännes, som om tiden och evigheten, jorden och himmelen vore varandra närmare än vanligt i så-

dana ögonblick. Man tycker sig nästan se sin egen ande frigjord inträda i de ljusa boningar, där ro gives efter striden, vila efter arbetet. — Tyst och med en känsla, som ej kan beskrivas, lämna vi denna heliga mark. Ännu några ögonblick och vi mötas igen i ett land, som ej vet av något giftigt klimat eller några grusade förhoppningar.

Kyrkogården på Nganda

Då äro torkade alla tårar,
Då äro helade alla sår.
Ej mer på travar av lik och bårar
Med facklan nedvänd och släckt jag står.
Jag facklan vänder,
Och med detsamma
Den åter tänder
Vid livets flamma,
Och blandar, evig seraf, min ton
I eder lovsång vid Lammets tron.

Vivi.

Av C. W. GRAHN.

På Kongoflodens norra strand vid en mindre vik, kallad Belgiska viken, omkring 5 kilometer ovanför Matadi, grundlade den store upptäcktsresanden H. M. Stanley vid sin återkomst till Kongo Vivi station. Detta skedde i september 1879. Som Stanley själv ständigt var ute på upptäcktsfärder, fullbordades byggandet av andra.

Från 1880 till 1885 var Vivi Kongostatens förnämsta station och säte för ledningen av "L'Association Internationale du Congo" (Internationella föreningen för Kongo). Det var vid denna tid på tal att hit förlägga Kongostatens huvudstad. Allra först gingo de stora båtarna endast några kilometer uppför floden till ön Ponta da Lena, varifrån godset fraktades i mindre båtar till Vivi, som under denna tid var utgångspunkt för all transport på Övre Kongo. Något år senare kunde båtarna från Europa gå uppför floden ända till Matadi, som då blev utgångspunkt för transporten för så gott som hela Kongo, och sedan järnvägen Matadi—Leopoldville blivit färdig, var det slut med Vivis storhetstid.

Besökaren finner nu av denna station blott några obetydliga ruiner kvar, som väl om några år skola vara alldeles förstörda av tidens tand.

Av de olika protestantiska missionssällskap, som på 1880-talet började mission i Kongo, må här nämnas ett amerikanskt, emedan dess historia är förknippad med Vivi. Det var "Bishop Taylor's selfsupporting mission" (biskop Taylors självunderhål-

lande mission). Taylor var biskop i metodist-episkopalkyrkan. Hans mening var, att missionärerna genom eget arbete skulle underhålla sig själva, en tanke som väl kan synas god, men som ännu är alldeles omöjlig att tillämpa i praktiken. Detta visade sig också här. Det gick ej att på samma gång genom arbete underhålla sig själv och att missionera.

År 1898 övertog vår mission Vivi. Följande år döptes och intogos i församlingen 18 personer. Sedan dess har där varit en väldig kamp mellan ljuset och mörkret, mellan rättfärdigheten och orättfärdigheten. Vivifolket är hårt och styvsint, varför det för den andlige såningsmannen är ett hårdarbetet fält. Hedendomens makt är bruten men icke syndens. Vivis närhet till Matadi gör det lätt för folket att där skaffa sig starka drycker, och dessa hava dragit flera bort från Herren. Många, som för några år sedan fröjdade sig i Gud, äro nu fördärvade av spritdrycker och ett otuktigt leverne. Under flere år undervisade icke mindre än fyra lärare i Viviskolorna. Alla dessa föllo i synd och drogo andra med sig. En av dem är återupprättad men är f. n. ej anställd som lärare.

Där är dystert vid Vivi nu, och man suckar och gråter över förfallet. Vi hoppas dock, att det skall bliva en möjlighet att av den uppväxande generationen dana en bättre församling, ty det finnes, Gud vare lov, en gnista av liv kvar. De få själar, som varit trogna under avfallets tid, utgöra den gnista, som skall antända och förnya den slocknade livselden. "Därför frukta vi icke, om än jorden bävade och bergen sjönke i havets djup", ty Kristus skall föra sin sak till seger. Hans nitälskan och ömmande hjärta för de vilseförda skall göra det.

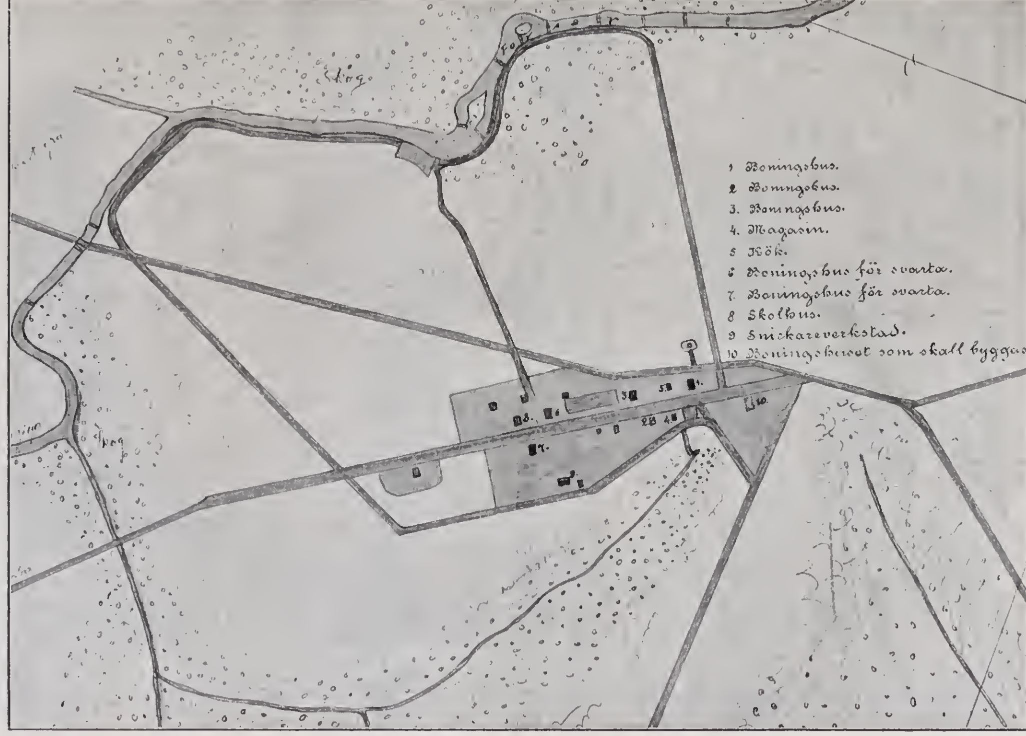

Början av missionsarbetet i Franska Kongo.

Av J. HAMMAR.

På kongokonferenserna åren 1906—1908 behandlades livligt frågan om utvidgning av kongomissionens område. Flera undersökningsresor blevo följden härav. Till Kwango-distriktet utsändes år 1906 en expedition, bestående av Aug. Jansson och E. Cederblom. I slutet av samma år gingo Cederblom och M. Westling till Franska Kongo. De togo vägen över Mbanza Baka, Mindouli och Mbamu till Brazzaville. I mars 1907 begåvo sig E. Ekström och Cederblom till Leopoldsjö-distriktet i Belgiska Kongo för undersökning av lämpligheten att där börja mission. Resultaten av dessa expeditioner voro till största delen ej tillfredsställande.

På hemvägen från Leopoldsjö-distriktet gick Ekström ensam till Bula Ntangu i Franska Kongo och därifrån tillbaka över Mbamu och Mbanza Baka till Nganda. Följden av denna resa blev, att vi hos regeringen i Brazzaville begärde att få börja mission i Bula Ntangu. Denna begäran besvarades nekande, emedan osäkerheten där skulle vara för stor. Sedan sändes J. Hammar och T. Ceder år 1908 till samma trakter, som Ekström besökt, för att ytterligare studera det föreslagna missionsfältet. Då de återkommit, insändes till förutnämnda regering begäran om jord för tvenne stationer, en i Mbamu-distriktet och en i

Plan av Maziga station

Maziya missionsstation

Infödingar från en by i närheten av Maziya

Pangala (Bula Ntangu), och J. Hammar med fru bestämdes att upptaga verksamheten på den bestämda platsen i Mbamu. De anlände också dit i januari 1909.

Den plats, de valt, ligger omkring 3 timmars väg norr om Mbamu statspost vid Maziyafloden. Runt omkring platsen finnas flera byar. Befolkningen tillhör baladistammen. Närgränsande stammar äro bateke och basundi. Det språk, som allmänt talas,

Missionär Hammars boningshus vid Maziya missionsstation

är kikongo, detsamma som talas på vårt gamla fält, men jämte detta får man ibland höra kiteke. Folkets förhållande till missionärerna har varit vänligt.

Till att börja med slogo sig missionärerna ned i byn Mbembe hos hövdingen Matuba, i vilkens hus de fingo bo. Så fort sig göra lät, uppfördes tvenne enkla hus till bostäder åt de vite och deras svarte arbetare, som voro från Nganda. Arbetet har alltsedan huvudsakligen varit byggnadsarbete.

En liten järnväg mellan Brazzaville och Mindouli är under byggnad. Den är avsedd för transport av koppar från de rika kopparfälten vid Mindouli och Boko Songo.

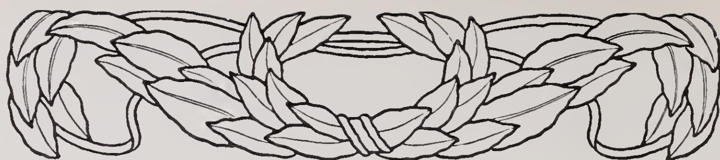
Det har visat sig svårt att i Missionsförbundets namn erhålla jord till tomter i Franska Kongo. Till att börja med har därför jorden måst begäras i enskild persons namn. Vi hoppas, att dessa svårigheter snart skola bli lösta och att Missionsförbundet obehindrat skall kunna erhålla jord i Franska Kongo.

År 1910 började under missionär C. W. Grahns ledning anläggandet av missionsstationen Musana, belägen 4 dagsresor i sydvästlig riktning från Maziya, och detta år har T. Ceder upptagit arbetet för anläggandet av en missions- och transportstation i Brazzaville.

Stora områden, som ännu äro oberörda av mission, med samma språk, som användes i vår kongolitteratur, finnas i Franska Kongo. Må det arbete, som Missionsförbundet nyligen börjat där, krönas med rik framgång och bringa evangelium till stora skaror av dem, som ännu vandra i mörker och hedendom!

Missionär Hammar med arbetare vid Maziya

Missionens förhållande till Kongostaten.

Av C. W. LEMBKE.

Den ställning ett lands regering intagit till den evangeliska missionen och dess representanter har ofta visat sig vara avgörande för missionens vara eller icke vara i detta land. Det har därför också sitt intresse och är på sin plats att i denna minnesskrift lämna några upplysningar om vår missions förhållande till myndigheterna i Kongo.

Då våra första missionärer åren 1881 och 1882 utsändes till Kongo, fanns där ingen europeisk administration. Den 26 februari 1885 avslutades emellertid den s. k. Berlinertraktaten, genom vilken de europeiska statsmakterna erkände den nybildade Kongofristaten med konung Leopold II av Belgien såsom dess suverän. De missioner, som före denna tid genom uppgörelse med landets hövdingar hunnit anlägga stationer, tillerkändes av Kongofristaten fri och full äganderätt till de jordområden, som de på detta sätt upptagit.

Svenska Missionsförbundet erhöll först år 1886 sin första station, Mukimbungu, som utan ersättning överlämnades av Livingstone Inland-missionen. Vår självständiga kongomission började alltså sin verksamhet under den regim, som i och med Kongofristatens bildande och erkännande inträdde i Centralafrika, och blev av den nya regeringen inregistrerad och erkänd under namnet “The Swedish Missionary Society“.

I den mån vår kongomission utvidgats genom nya stationers anläggande, har staten överlåtit jordområden till densamma för en ringa köpeskilling till evärdlig besittning. Kingoyi stationstomt utgör dock härutinnan ett undantag, enär vid tiden för anläggandet av denna station en ny lag stipulerats, vilken bestämde, att jord tills vidare finge upplåtas till protestantiska missionssällskap endast genom arrendekontrakt på vissa, av rege-

Konung Leopold II av Belgien

ringen bestämda år. Kingoyi station måste därför byggas på statens mark mot ett årligt arrende av 25 francs (= 18 kr.) enligt kontrakt, som gällde för 20 år. — Förlidet år blev emellertid på vår missions begäran hos regeringen detta kontrakt annullerat genom Diadia-tomtens* överlämnande till staten i utbyte mot Kingoyi tomt, som sålunda till vår glädje blev missionens tillhörighet.

* Diadia station blev nämligen nedlagd år 1906.

Med den nya staten kommo även skatter. På grund av mycket vägande skäl hade missionssällskapen likväl bort vara befriade från alla skattebördor. Men staten behövde pängar. Den drygaste skatten var den s. k. husskatten. Denna beräknades efter byggnadernas golvytor med 72 öre kvm. för missionärernas boningshus, kök, skafferi, verandor etc.; 55 öre kvm. för magasin; 36 öre kvm. för tjänarebostäder och karavanskjul.

Konung Albert I av Belgien

För en vanlig roddbåt erlades i skatt kr. 14:40. Dessutom måste skatt även betalas för tjänare och arbetare. — Kyrkor, skolor och boningshus för skolgossar blevo dock undantagna från beskattning.

Det dröjde ej många år, förrän vår mission så väl som andra missionssällskap på detta sätt fingo skattebördor, uppgående till flere tusen kronor om året. Samtliga inom Kongofristaten arbetande missionssällskap ingingo därför genom sina respektive

representanter i hemlanden till centralregeringen i Brüssel med begäran om en nedsättning av skatterna. Regeringen villfor också denna begäran och nedsatte skatterna för missionsällskapen med 50 %, vilken nedsättning dock snart uppvägdes genom förhöjda importtullar. Alltsedan har tullen å alla livsförnödenheter, såsom matvaror, kläder, tyg, husgeråd, byggnadsmaterial etc., varit 12 %. För verktyg och maskiner betalas omkring 4 %. Alla slags inventarier till kyrkor och skolor äro tullfria.

En annan inkomstkälla för staten blev den s. k. vägskatten. Så länge järnvägen ännu icke var färdigbyggd, måste staten hålla de större karavanvägarna i någorlunda gott skick samt tillse, att broar och färjställen voro användbara. Emedan missionernas transportkaravaner helt eller delvis använde dessa vägar, måste för varje börda hos staten köpas en s. k. vägbiljett, som kostade 1 franc (= 72 öre). Vår mission fick på detta sätt till staten årligen betala omkring ett tusen kronor. En dryg del av denna summa ingick dock i missionärernas löner för deras matvarutransport. Dessa vägbiljetter upphörde omkring år 1900.

Genom kongojärnvägen ha kommunikations- och transportförhållandena samt postväsendet gjort stora framsteg, till välsignelse och fromma även för missionssällskapen. Vårt missionsfält beröres dock ej så mycket av järnvägen, enär det ligger några dagsresor därifrån. För snabbare postbefordran har regeringen på eget initiativ insatt postbärare från Tumba järnvägsstation till Mukimbungu med regelbundna turer. För en del av våra stationer blev dock denna postväg mindre fördelaktig. År 1908 inlämnades därför till guvernören i Boma en anhållan om upprättandet av en postkurir Boma—Kinkenge, vilket även beviljades. Genom detta regeringens tillmötesgående erhålla nu flera av våra stationer posten i så god tid, att den kan besvaras med omgående postbåt till Europa, vilket ju må räknas såsom något storartat i Afrikas vildmarker.

Vad beträffar missionens förhållande till civilstaten, må nämnas, att varje missionär vid sin ankomst från Europa är pliktig att låta inregisterera sig, likaså måste anmälan ske, då han lämnar landet. Men då även dödsfall, giftermål etc. förekomma, har regeringen med vår missions samtycke utnämnt en av missionärerna, nämligen föreståndaren för Nganda station, till e. o. ämbetsman med rättighet att förrätta vigsel, utfärda födelse- och

dödsattester o. s. v. Genom denna anordning har missionen fått en lämplig mellanhand i förhållande till staten, som i flere avseenden är underlättande. Missionärer, som skola ingå äktenskap, besparas både tid, krafter och penningar, emedan de nu ej behöva företaga den långa, svåra och kostsamma resan till Matadi eller Boma. — Missionären-ämbetsmannen tages även ofta i anspråk av de infödda, särskilt vid äktenskaps ingående. Civilposten vid Nganda är därför ett medel till folkets lyftning med hänsyn till äktenskapsfrågan, ty genom densamma hävdas makarnas rätt till barnen, vilka eljest enligt landets sed räknas såsom tillhörande hustruns hövding.

För själva missionsarbetet bland infödingarne är det, såsom lätt inses, av utomordentlig betydelse, att regeringen visar sitt intresse för detsamma och att missionen sålunda får röna förståelse och uppmuntran från myndigheterna. Härutinnan har dock varit mycket övrigt att önska. Att en katolsk regering och ett land, sådant som Belgien, där obligatorisk skolgång ännu ej existerar, ej visa sa synnerligen varma sympatier vare sig för protestantisk missionsverksamhet eller för skolarbete bland de svarte, må man icke förundra sig över. Vi kunna likväl icke, vad vår mission angår, påvisa några svårare hinder från regeringshåll. Visserligen finnas exempel på, att enskilda av statens funktionärer under sina ämbetsresor i vårt missionsdistrikt visat och ådagalagt både missaktning och hätskhet mot vårt arbete. Så ha t. ex. flere av våra församlingsmedlemmar tvingats att dricka palmvin, att dansa och trumma, infödingarne ha uppmuntrats till månggifte m. m., för att nu icke tala om det omoraliska liv flere av dessa herrar föra. Men det finnes även officerare, som uppträtt som gentlemän och som t. ex. befallt hövdingarna att skicka sina barn till våra skolor. — Erkännas må även, att regeringen, vad vår mission beträffar, icke ställt sig likgiltig, då missförhållanden av ett eller annat slag givit våra missionärer anledning att insända rapport därom.

Genom missionärerna bringas infödingarne i ganska avsevärd grad till kännedom om statens lagar och bestämmelser, vilka i civilisationens tjänst äro till stor hjälp vid undertryckandet av orättfärdiga och grymma hedniska seder och bruk. I vår månadstidning, Minsamu Miayenge, förekomma allt emellanåt

utdrag ur statens kungörelser av för infödingarne viktigare lagbestämmelser.

Å vårt tryckeri vid Londe utfördes både trycknings- och bokbinderiarbeten för statens räkning, innan staten själv ägde något tryckeri i Kongo.

Såsom av ovanstående framgår, har vår kongomission under de flydda 25 åren kunnat arbeta utan några störande ingripanden från regeringens sida. Det i allmänhet lugna förhållandet beror icke minst därpå, att i Nedre Kongo aldrig förekommit sådana våldshandlingar som på flere platser i Övre Kongo, varest därvarande engelska och amerikanska missionärer gång efter annan tvungits att avgiva de skarpaste protester mot det gräsliga förtryck, under vilket tusenden lidit och gått under.

Till sist må anföras, att regeringen vid flera tillfällen uttalat sitt erkännande över vår missions verksamhet och arbete. Såsom ett bevis därpå må erinras om det hedersdiplom, Svenska Missionsförbundet tilldelades vid utställningen i Brüssel år 1897 för där utställda arbeten, som utförts av skolbarnen vid våra stationer och missionsskolor.

Vid aftonens tid skall det varda ljust.

Sak. 14:7.

Av Hildegard Nilsson.

En aftonstund jag såg,
Hur sol i gyllne våg
Kring Kongos berg och dalar strödde prakten.
Så ljust, så skönt var allt,
Ej mörkt, ej dystert kallt,
Nej, ljusets härskarspira hade makten.

Så skön naturen var
Och himlen log så klar,
Dock nåddes örat av en klagans stämma:
"Ack, vi gå vilse här —
Om livets väg oss lär
Och hjälp oss hjärtekvalens marter hämma!

Mång' tusen år ha flytt,
Dock än har dag ej grytt,
Vårt folk ännu på nattlig bana skrider.
I syndens slaveri,
Av mörkrets tyranni
Vi plågats under långa, hårda tider."

Du helga sannings sol,
Som ifrån pol till pol
Vill ljus med milda, varma strålar sända,
Kom, sol, och lys och gläd,
I härlig glans framträd,
Att hedendomens natt må gå till ända!

* * *

I tidens aftonväkt
Från varje folk och släkt
En skara stor för Lammets tron skall träda.
Då skall från Kongos dal
I denna ljusa sal
Ett frälsat folk i himmelskt ljus sig kläda.

Märkliga årtal

i svenska kongomissionens historia.

År

1880 beslöt Svenska Missionsförbundet att börja mission i Kongo i samband med "Livingstone Congo Inland Mission".
1881 utreste den förste svenske missionären till Kongo.
1885 utgavs den första boken på kongospråket.
1886 övertog Svenska Missionsförbundet Mukimbungu station och började därmed självständig mission i Kongo.
1887 inträffade det första dödsfallet bland missionärerna.
1888 byggdes den andra missionsstationen, Kibunzi.
1889 byggdes den tredje missionsstationen, Diadia.
1890—91 byggdes den fjärde missionsstationen, Nganda.
1892—93 byggdes transportstationen Londe.
1895 dogo fem missionärer.
1897 började byggandet av den sjätte stationen, Kinkenge.
1899 dogo sju missionärer.
1900 började byggandet av den sjunde stationen, Kingoyi.
1905 dogo fem missionärer.
1905 utkom hela bibeln på kongospråket.
1906 nedlades Diadia som huvudstation.
1908 inspekterades kongomissionen av predikant J. Norberg.
1909 började byggandet av missionsstationen Maziya i Franska Kongo.
1909 inträffade det 50:de dödsfallet bland missionärerna.
1910 började byggandet av missionsstationen Musana i Franska Kongo.
1911 anlades transportstationen i Brazzaville, Franska Kongo.

Korta biografier över Svenska Missions-förbundets kongomissionärer.

Av THEODOR ANDERSON.

CARL JOHAN ENGVALL föddes den 31 juli 1858 i Vall i Karlskoga socken, Värmland. Han genomgick Svenska Missionsförbundets missionsskola i Kristinehamn åren 1878—1880; avskildes till missionär i Kristinehamns missionshus i juli 1880; vistades därefter någon tid i England för språkstudier och avreste till missionsfältet i Kongo den 8 juli 1881. Efter endast tre månaders vistelse därstädes nödgades han på grund av sjukdom återvända till hemlandet; har sedermera verkat som missionär i Finland och Ryssland samt varit anställd som föreståndare för den s. k. West-End-Missionen i London.

Engvall är sedan den 2 juni 1884 i äktenskap förenad med Harriet Williamsson från London.

NILS WESTLIND föddes den 8 juni 1854 i Svenneby, Fryksände socken, Värmland. Han deltog med i arbetet på sin faders egendom till sitt 24:de år, då han sökte och vann inträde i tredje klassen vid högre allmänna läroverket i Karlstad. Efter att ha genomgått nedre sjätte klassen lämnade han läroverket och förestod därefter under någon tid en folkskola i Fryksände. Höstterminen 1881 studerade han vid missionsskolan i Kristinehamn; avskildes till missionär den 24 febr. 1882; vistades därefter någon tid för språkstudier vid Dr Guinness' institut, Cliff College, England, och avreste därifrån till Kongo i mars 1882; återkom till hemlandet den 16 aug. 1885; återvände till Kongo den 5 aug. 1886; återkom till Sverige på våren 1892; avreste till Kongo för tredje gången den 21 juli 1893; dog den 2 mars 1895 i staden Las Palmas, Grand Canaria.

Westlind var i äktenskap förenad med Selma Eriksson.

CARL JOHAN PETTERSSON föddes den 22 juni 1855 i Arboga stadsförsamling, Västmanland. Han ägnade sig åt lantbruksarbete till sitt 24:de år; genomgick missionsskolan i Kristinehamn åren 1879—1882; avskildes till missionär den 24 febr. 1882; avreste omedelbart därefter till England, där han stannade några veckor för språkstudier; reste från England till Kongo den 22 april 1882; återkom till hemlandet i maj 1886; studerade i sex månader vid Londons hospital och Morfields ögonklinik; återvände till Kongo den 27 april 1887; återkom den 22 april 1895; reste till Kongo för tredje gången den 27 juni 1897; återkom till Sverige i maj 1900; är f. n. anställd som Svenska Missionsförbundets reseombud för yttre missionen.

Pettersson är sedan den 27 juni 1904 i äktenskap förenad med Augusta Ståhl.

KARL FREDRIK ANDREÆ föddes den 11 okt. 1854 i Söne socken, Skaraborgs län. Andreæ, som före sin utresa till Kongo var bokhandlare i Lidköping, avskildes till missionär den 19 juni 1886. Han avreste till Kongo den 5 aug. samma år; återkom till hemlandet i maj 1892; avreste till Kongo för andra gången den 4 juni 1893; avled vid Nganda den 19 dec. 1894.

Andreæ var i äktenskap förenad med Karolina Gustafsson, vilken dog vid Nganda 1895.

CARL JOHAN NILSSON föddes den 24 dec. 1858 i Norrbärke socken, Dalarna. Han började tidigt sysselsätta sig med predikoverksamhet i hemlandet; genomgick missionsskolan åren 1883—1886; avskildes till missionär den 19 juni 1886; utreste till Kongo den 5 aug. sistnämnda år; återkom till hemlandet i maj 1890; avreste till Kongo för andra gången den 7 april 1891 och avled på Mukimbungu missionsstation den 14 nov. samma år.

LARS FREDRIK HAMMARSTEDT föddes den 9 juni 1861 i Torsåkers socken, Gestrikland. Han ägnade sig i sin tidigare ungdom åt skomakeriyrket; genomgick missionsskolan åren 1881—1882; avskildes till missionär den 27 juni 1883; verkade som missionär i Ryssland fr. o. m. den 18 sept. 1883 t. o. m. februari 1886; reste till Kongo den 5 aug. 1886; dog vid Mukimbungu den 24 febr. 1887.

JOSEF WILHELM HÅKANSON föddes den 25 mars 1862 i Arvika socken, Värmland. Han ägnade sig i sin tidigaste ungdom åt skrädderiyrket; genomgick missionsskolan åren 1880—1884; avskildes till missionär den 20 juni 1884; verkade i Åländska skärgården 1884—1885; studerade vid Karlskoga praktiska skola åren 1885—1886; avreste till Kongo den 13 jan. 1887; återkom redan 1889. Efter hemkomsten vistades han år 1891 sex månader i England för språkstudier och är sedan dess anställd som lärare vid Svenska Missionsförbundets Missionsskola.

Håkanson ingick den 22 aug. 1891 äktenskap med Anna Nilsson från Karlstad.

HENNING SKARP föddes den 25 nov. 1856 i Kila socken, Södermanland. Han genomgick år 1881 en kurs i en skogsskola och var därefter under några år skogvaktare. År 1886 vistades han några månader vid missionsskolan i Kristinehamn; avreste till England den 13 jan. 1887, där han vistades några månader för studiet av engelska språket, varefter han därifrån utreste till Kongo; återkom till hemlandet i april 1891; återvände till Kongo i dec. 1892; avled den 19 nov. 1895 på Diadia missionsstation.

Sedan den 15 dec. 1892 var Skarp i äktenskap förenad med Lovisa Gustafsson.

KARL THEODOR ANDERSON föddes den 5 mars 1864 i Järnboås socken, Örebro län. Han genomgick missionsskolan i Kristinehamn åren 1883—1885, Karlskoga praktiska skola läsåret 1885—1886 och missionsavdelningen i missionsskolan läsåret 1886—1887; avskildes till missionär i Immanuelskyrkan i Stockholm den 24 juni 1887; studerade därefter någon tid vid missionsinstitutet Harley House i London, England, och avreste därifrån till Kongo den 14 april 1888; återkom till hemlandet den 21 mars 1892; avreste till Kongo för andra gången den 21 juli 1893; återkom den 21 juli 1895; har sedan tjänat som Svenska Missionsförbundets reseombud för yttre missionen och de tre sista åren varit anställd som redaktionssekreterare på Svenska Missionsförbundets Expedition.

Den 26 aug. 1891 ingick han äktenskap med Karna Anderson.

MAGNUS RANGSTRÖM föddes den 13 juni 1860 i Fleninge socken, Malmöhus län. Han arbetade i sin ungdom som trädgårdsmästare; genomgick missionsskolan i Vinslöf åren 1884—1886 och missionsavdelningen vid missionsskolan i Kristinehamn läsåret 1886—1887; avskildes till missionär den 24 juni 1887; studerade därefter någon tid vid Harley House i London och avreste därifrån till Kongo den 14 april 1888; avled på Kibunzi missionsstation den 22 jan. 1892.

Rangström var sedan år 1891 i äktenskap förenad med Anna Nyvall.

WILHELMINA SVENSSON föddes den 17 juni 1861 i Tvärreds socken, Älfsborgs län. Efter genomgångna kurser vid diakonissanstalten i Ersta och Elsa Borgs bibelkvinnohem, Stockholm, var hon en tid föreståndarinna på fattiggården Ahlsborg i Hvetlanda, Småland; avskildes till missionär påskdagen 1888; avreste till Kongo den 17 april sistnämnda år; avled vid Tunduwa missionsstation den 14 april 1890.

ANNA ANDERSSON föddes den 19 nov. 1863 i Mangskogs socken, Värmland. Från våren 1884 till hösten 1887 var hon anställd vid Skyddshemmet i Jönköping; läsåret 1887—1888 genomgick hon Elsa Borgs bibelkvinnohem; avskildes till missionär påskdagen 1888; avreste till Kongo den 17 april sistnämnda år; avled vid Mukimbungu station den 22 jan. 1889.

ELISABET KARLSSON föddes den 12 juni 1861 i Sunnerbergs socken, Skaraborgs län. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem åren 1887—1888; avskildes till missionär påskdagen 1888; avreste till Kongo den 17 april sistnämnda år, där hon kort efter framkomsten dog vid Tunduwa missionsstation den 23 juli.

JOHAN ERIK WILHELM SJÖHOLM föddes den 22 nov. 1865 i Skartofta socken, Skåne. Han ägnade sig i sin tidigare ungdom åt handelsyrket; genomgick missionsskolan i Kristinehamn åren 1886—1888; avskildes till missionär den 22 juni 1888; studerade därefter någon tid vid missionsinstitutet Harley House i London, England, och avreste därifrån till Kongo den 26 april 1889; återkom till hemlandet den 25 maj 1893; utreste till Kongo för andra gången den 26 okt. 1894; återkom den 10 aug. 1897; avreste till Kongo för tredje gången den 23 febr. 1900; återkom till Sverige den 6 juli 1903.

Vid konferensen 1904 blev Sjöholm utsedd till Svenska Missionsförbundets sekreterare.

Sjöholm är sedan den 12 maj 1890 i äktenskap förenad med Emma Maria Niklasson.

JOHAN WILHELM WALLDÉN föddes den 8 juli 1863 i Barkeryds socken av Jönköpings län. Han var i sin tidigare ungdom skomakare; genomgick missionsskolan i Vinslöf åren 1884—1886; verkade därefter en tid som predikant i Skånes missionssällskaps tjänst; genomgick missionsavdelningen i missionsskolan i Kristinehamn läsåret 1887—1888; avskildes till missionär den 22 juni 1888; vistades därefter någon tid vid missionsinstitutet Harley House i London och avreste därifrån till Kongo den 26 april 1889; återkom till hemlandet den 24 maj 1893; utreste för andra gången den 31 aug. 1894; återkom den 9 okt. 1897; utreste för tredje gången den 6 okt. 1899; återkom den 24 okt. 1902; innehar f. n. anställning som distriktsföreståndare i Svenska Missionsförbundets 8:de distrikt.

Walldén är sedan den 26 aug. 1891 i äktenskap förenad med Johanna Charlotta Söderholm.

AUGUSTA WAXGREN föddes den 8 febr. 1853 i Uppsala. Hon genomgick ett småskollärarinneseminarium år 1880; verkade som småskollärarinna dels i Rasbo, dels i Uppsala tills i juni 1888; genomgick på hösten sistnämnda år en kurs vid Elsa Borgs bibelkvinnohem; avskildes till missionär i Uppsala den 14 april 1889; utreste den 26:te i samma månad till Kongo; återkom till hemlandet i maj 1892; återvände redan i december samma år till missionsfältet i Kongo, där hon den 10 april 1893 avled på Nganda missionsstation.

SELMA WESTLIND, född Eriksson, föddes den 28 juni 1861. Hon ingick äktenskap med missionär N. Westlind den 6 mars 1886; avskildes till missionär den 14 april 1889; utreste till Kongo den 26 i samma månad; återkom till hemlandet den 2 maj 1892; reste till Kongo för andra gången den 21 juli 1893; återkom den 22 april 1895.

JÖNS LARSSON föddes den 21 jan. 1865 i Glimåkra socken, Skåne. Han genomgick missionsskolan åren 1886—1889; avskildes till missionär den 30 juni 1889; utreste till Kongo den 16 mars 1890; återkom till hemlandet i sept. 1893; avreste för andra gången till Kongo i juli 1895; återkom i juni 1898; avreste till Kongo för tredje gången den 15 maj 1899; avled på Mukimbungu missionsstation den 8 aug. 1901.

Larsson var sedan den 8 maj 1891 i äktenskap förenad med Matilda Hall.

ANNA SOFIA KARLSSON föddes den 27 mars 1857 i Nerike. Hon avskildes till missionär den 16 febr. 1890 samt utreste till Kongo samma år den 16 mars. Den 28 juli 1892 avled hon på Nganda missionsstation.

NILS TUFVESSON föddes den 17 mars 1853 i Åhus, Kristianstads län. Han genomgick missionsskolan i Vinslöf åren 1882—1884; tjänstgjorde några år som sjömansmissionär; avskildes för missionen i Kongo den 16 febr. 1890 och avreste dit den 16 mars samma år. På grund av kroniskt njurlidande kunde han ej stanna i Kongo utan återvände samma år till hemlandet, men dog under resan den 11 oktober 1890. Han var i äktenskap förenad med Lydia Gustafsson.

LYDIA AUGUSTA TUFVESSON, född Gustafsson, föddes i Åbo, Finland, den 9 mars 1870; utreste till Kongo den 16 mars 1890 och återvände till hemlandet på hösten samma år. Hon är numera bosatt i Åbo, Finland.

KARNA ANDERSON föddes den 21 sept. 1863 i Skärhus, Önneköp, Malmöhus län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1889—1890; avskildes till missionär den 16 febr. 1890; avreste till Kongo den 5 april sistnämnda år; återkom till hemlandet den 21 mars 1892; avreste för andra gången till Kongo den 21 juli 1893; återkom den 21 juli 1895; är sedan den 26 augusti 1891 i äktenskap förenad med Karl Theodor Anderson.

EMMA MARIA SJÖHOLM, född Nicklasson, föddes den 4 mars 1862 i Hjelmseryds socken av Jönköpings län. Hon genomgick en kurs vid Elsa Borgs bibelkvinnohem i Stockholm åren 1888—1889 samt en kurs i sjukvård vid Sabbatsberg åren 1889—1890; avskildes till missionär den 29 juni 1889; avreste till Kongo den 5 april 1890; ingick äktenskap med Wilhelm Sjöholm den 12 maj 1890; har med undantag av tvenne viloperioder i hemlandet vistats i Kongo till den 6 juli 1903, då hon för tredje gången återkom till hemlandet.

JOHANNA CHARLOTTA WALLDÉN, född Söderholm, föddes den 26 okt. 1863 i Dalby, Uppsala län. Hon genomgick en kurs vid bibelkvinnohemmet åren 1889—1890; avskildes till missionär den 16 febr. 1890; avreste till Kongo den 5 april 1890; återkom den 24 maj 1893; utreste för andra gången den 31 aug. 1894; återkom den 9 okt. 1897; utreste för tredje gången den 6 oktober 1899; återkom den 24 oktober 1902. Är sedan den 26 augusti 1891 i äktenskap förenad med W. Walldén.

JOHAN AUGUST NORÉN föddes den 5 april 1863 i Köpings landsförsamling. Han genomgick missionsskolan i Kristinehamn åren 1887—1890; avskildes till missionär den 29 juni 1890; reste till Kongo den 7 april 1891; avled på missionsstationen Nganda den 11 mars 1894.

MATHILDA LARSSON, född Hall, föddes den 7 maj 1866 i Kivik, Skåne. Hon genomgick en kurs vid Elsa Borgs bibelkvinnohem vintern 1890—1891; avskildes för missionen den 22 febr. 1891 och utreste kort därpå till Kongo; ingick äktenskap med Jöns Larsson den 8 maj 1891; återkom till hemlandet i augusti 1893; avreste för andra gången till Kongo på våren 1896; återkom till hemlandet i juni 1898; reste för tredje gången till Kongo i juni 1901; återkom i juni 1902 till hemlandet, där hon nu vistas.

KARL SIMON WALFRIDSSON föddes den 12 juli 1866 i Hakarps socken av Jönköpings län. Efter att ha avlagt studentexamen vid Jönköpings högre allmänna läroverk vistades han vid missionsskolan i Kristinehamn 1895—1896; reste därefter till London för medicinska studier, där han efter jämförelsevis kort tid avlade medicine doktorsexamen; avskildes till missionär den 22 febr. 1891; avreste till Kongo som läkaremissionär den 7 april 1891; avled vid Mukimvika station den 7 maj 1893. Han var sedan år 1891 i äktenskap förenad med Ruth Sofia Dorph.

RUTH SOFIA WALFRIDSSON, född Dorph, föddes den 30 dec. 1865 i Stockholm. Hon har genomgått Vänersborgs elementarläroverk för flickor och åren 1889—1890 en pension i London; avskildes till missionär den 22 febr. 1891; avreste i april sistnämnda år till Kongo efter att förut hava ingått äktenskap med K. S. Walfridsson; återkom till hemlandet 1894; utreste för andra gången 1896; återkom 1899; är för närvarande anställd som lärarinna i språk vid missionsskolan på Lidingön.

År 1905 kallades fru Walfridsson till hedersledamot av Brittiska och Utländska Bibelsällskapet.

ANNA AUGUSTA PHILLIPS föddes den 9 september 1867 i Karlskoga, Örebro län. Hon genomgick B. C. Rodhes seminarium i Göteborg år 1888; genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1890—1891; avskildes till missionär den 22 febr. 1891; utreste till Kongo den 7 april samma år; återkom till hemlandet i maj 1894; reste för andra gången till Kongo i juli 1895; återkom i oktober 1897; reste för tredje gången till Kongo i aug. 1900; återkom till hemlandet i september 1903; utgick för fjärde gången till Kongo den 24 aug. 1906; ingick år 1891 äktenskap med M. Rangström, som avled påföljande år, varefter hon ingick äktenskap med Sv. Baur, som avled 1899; är nu sedan den 21 dec. 1908 gift med engelske baptistmissionären Ross Phillips och lämnade vid detta äktenskaps ingående Svenska Missionsförbundet.

KARL EDVARD LAMAN föddes den 18 mars 1867 i Munkbo, nära Smedjebacken, södra Dalarne. Efter att ha genomgått sex klasser vid högre allmänna läroverket i Västerås genomgick han en kurs i Västerås tekniska skola år 1882; ägnade sig därefter åt språkstudier m. m.; genomgick missionsskolan i Kristinehamn åren 1888—1890; avskildes till missionär den 29 juni 1890; utgick till Kongo den 7 april 1891; återkom till hemlandet den 30 september 1894; återvände till Kongo för andra gången den 5 april 1896; återkom till hemlandet den 17 maj 1900; reste ut för tredje gången den 27 maj 1902; återkom den 10 juli 1906 och utreste för fjärde gången den 27 juni 1908.

Laman är sedan den 14 januari 1893 i äktenskap förenad med Selma Karolina Carlsson. År 1905 kallades Laman till hedersledamot av Brittiska och Utländska Bibelsällskapet med anledning av den bibelöversättning han utfört till kongospråket; erhöll i okt. 1906 av Kungl. Vetenskaps-Akademien den s. k. Linnémedaljen i guld för de stora samlingar, som han gjort för Riksmuseets entomologiska avdelning.

SELMA KAROLINA LAMAN, född Carlsson, föddes den 29 juli 1862 i Norra Hult, Östra Hargs socken, Östergötland. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem i Stockholm åren 1890—1891; avskildes till missionär den 22 febr. 1891 och avreste till Kongo den 7 april samma år; är sedan den 14 jan. 1893 i äktenskap förenad med K. E. Laman. Arbetsperioderna på fältet och vilotiderna i hemlandet sammanfalla med K. E. Lamans.

ANDERS THEODOR STRANDMAN föddes den 6 augusti 1856 i Göteborg. Han genomgick några klasser i därvarande högre allmänna läroverk och ägnade sig sedan åt lantbruk; avskildes till missionär den 11 juni 1892 efter en tids vistelse vid missionsskolan i Stockholm och utreste till Kongo den 22 december samma år; återvände till hemlandet 1896. Den 22 oktober 1897 reste han för andra gången till Kongo, där han dog den 5 mars 1899 vid Londe missionsstation, Matadi.

CARL NIKLAS BÖRRISSON föddes den 14 september 1862 i Igelsjö, Börringe, Malmöhus län. Han ägnade sig i sin ungdom åt lantbruk, snickeri m. m.; deltog i F. Fransons evangelistkurs i Malmö år 1883; genomgick missionsskolan 1889—1891; antog kallelse till missionär och avskildes på årsmötet i Stockholm 1892; avreste till Kongo den 19 december sistnämnda år; återkom till hemlandet den 11 april 1896; utreste för andra gången den 27 juni 1897; återkom till hemlandet den 27 augusti 1900; utreste till Kongo för tredje gången den 8 juli 1902 och återkom den 24 juni 1908; avreste till Kongo för fjärde gången den 6 juli 1910. Är sedan den 18 december 1897 i äktenskap förenad med Elin Albertina Axelsson.

SVEN AUGUST FLODÉN föddes den 7 jan. 1861 i Björnås, Floda socken, Västergötland. Han var i sin ungdom lantbrukare, gråstensarbetare och timmerman; genomgick missionsskolan åren 1888—1892; avskildes till missionär vid årsmötet i Stockholm 1892; avreste till Kongo i december 1892; återkom till hemlandet den 15 augusti 1896; avreste för andra gången till Kongo den 27 oktober 1897; återkom den 14 juli 1901; avreste till Kongo för tredje gången den 3 april 1903; återkom den 19 augusti 1907; avreste för fjärde gången till Kongo den 14 december 1908.

Flodén är gift tre gånger. Hans första hustru var Mathilda Sofia Johansson, som dog 1899. Den andra var Augusta Sofia Bjurholm, vilken dog 1905. Är nu sedan den 3 nov. 1907 gift med Hildur Lindecrantz.

PER OLOF WIRÉN föddes den 16 december 1867 i Torsåkers socken, Gäfleborgs län. Han ägnade sig i sin ungdom åt jordbruksarbete och snickeri; antog kallelse som praktisk arbetare i missionens tjänst år 1892 och avreste till Kongo den 20 dec. samma år; återkom till hemlandet den 28 juli 1896; avreste till Kongo för andra gången den 25 juli 1898; återkom till Sverige den 20 juli 1901; avreste för tredje gången till Kongo, då som missionär, den 8 augusti 1903; återkom den 10 juni 1907.

Är sedan den 11 juli 1898 i äktenskap förenad med Helena Kristina Englén.

JOHANNES GUSTAF PALMÆR föddes den 22 april 1863 i Boeryd, Månsarps socken av Jönköpings län. Efter studier vid högre allmänna läroverket i Jönköping var han en tid apotekselev i Falkenberg och Jönköping samt avlade examen vid Farmaceutiska institutet i Stockholm år 1893; avskildes till missionär den 11 juni 1893; avreste till Kongo den 20 juli samma år, där han sedan arbetade som läkaremissionär, tills han den 2 april 1897 avled på resa till hemlandet ombord å ångaren Leopoldville i Matadi hamn samma kväll han kommit ombord.

LOVISA SKARP, född Gustafsson, föddes den 5 juni 1859 i Sorunda socken, Stockholms län. Hon har genomgått småskollärarinneseminarium och haft anställning som lärarinna i Sorunda i flera år; avskildes till missionär den 12 juni 1892 och utreste till Kongo den 21 dec. samma år; ingick äktenskap med Henning Skarp den 15 dec. 1893; har sedan 1895, då hon blev änka, vistats i hemlandet.

ANNA SOFIA KARLSSON föddes den 8 juli 1855 i Norrköping. Hon var före sin utresa till missionsfältet praktiserande barnmorska; avskildes till missionär den 12 juni 1892; avreste till Kongo i december samma år; återkom till hemlandet år 1896; avreste för andra gången till Kongo den 22 okt. 1897; avled vid Kibunzi den 29 juli 1898.

KAROLINA ANDREÆ, född Gustafsson, föddes den 23 maj 1858 i Västra Vingåker, Södermanland. Hon genomgick Göteborgs småskollärarinneseminarium åren 1877—1878; var lärarinna i en privatskola i Stockholm åren 1883—1891; avskildes till missionär vid årsmötet 1893 och avreste till Kongo den 20 juli samma år; ingick äktenskap med K. F. Andreæ i juni 1893; avled den 9 juni 1895 på Nganda missionsstation.

AUGUSTA PETTERSSON, född Ståhl, föddes den 28 febr. 1862 i Skillingaryd, Jönköpings län. Hon genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1892—1893; avskildes till missionär vid årsmötet 1893 och utreste till Kongo den 20 juli 1893. Sedan den 27 juni 1894 är hon i äktenskap förenad med K. J. Pettersson. Arbetsperioderna på fältet och vilotiderna i hemlandet sammanfalla i huvudsak med K. J. Petterssons efter år 1894.

MATHILDA SOFIA FLODÉN, född Johansson, föddes den 30 november 1865 i Spinkabo, Malmbäcks socken, Småland. Hon avskildes till missionär år 1892 och utreste samma år till missionsfältet i Kongo, där hon ingick äktenskap med S. A. Flodén. Den 26 april 1899 avled hon vid Diadia.

OLOF NORDBLAD föddes den 9 mars 1870 i St. Svedala, Malmöhus län. Efter genomgången kurs vid missionsskolan i Stockholm avskildes han den 10 juni 1894 till missionär och utgick till Kongo den 31 aug. samma år. Han återkom från Kongo till hemlandet i mars 1897 och lämnade Svenska Missionsförbundet 1898; är sedan 1896 i äktenskap förenad med Louise Johnson; har nu anställning i Amerika.

LOUISE NORDBLAD, född Johnson, föddes den 11 sept. 1867. Hon utsändes till Kongo av ett amerikanskt missionssällskap, d:r Simpsons mission i Chicago; vistades på Missionsförbundets fält i Kongo åren 1893—1897; ingick äktenskap med Olof Nordblad år 1896; lämnade Svenska Missionsförbundet 1898; är nu i Amerika.

SVEN BAUR föddes den 9 april 1870 i Näflinge socken, Kristianstads län. Han genomgick missionsskolan åren 1890—1894; avskildes till missionär den 10 juni 1894 och avreste till Kongo i september samma år; återkom till hemlandet i oktober 1897; avled den 14 december 1899 i Winslöf, Skåne. Baur var gift med Anna Rangström, född Nyvall.

AUGUST LARSSON-WERLIN föddes den 6 februari 1862 i Väse socken, Värmland. Efter genomgången kurs vid missionsskolan avskildes han den 10 juni 1894 till missionär och utgick till Kongo den 26 okt. samma år, där han efter endast några månaders vistelse dog på missionsstationen Londe den 25 december 1894.

ANETTE NATALIA WESTLIND, född Åkesson, föddes den 27 okt. 1869 i Kivik, Södra Mellby socken, Kristianstads län. Hon genomgick en slöjd- och samaritkurs i Träne 1890; vistades vid Elsa Borgs bibelkvinnohem i Stockholm åren 1892—1893 och en tid vid missionsskolan år 1894; avreste till Kongo den 26 okt. 1894; återkom till Sverige i juni 1897; återvände för andra gången till Kongo 1902, där hon den 14 jan. 1905 ingick äktenskap med P. A. Westlind; återkom till hemlandet den 13 maj 1905; avreste för tredje gången till Kongo den 1 augusti 1907; återkom till hemlandet den 16 jan. 1910.

KARL JOSEF AXELSSON föddes den 18 november 1872 i Solna socken, Stockholms län. Han var utbildad typograf och blev år 1894 kallad till föreståndare för missionens boktryckeri vid Londe; avreste till Kongo samma år; dog därstädes den 26 okt. 1895.

MARIA NYBERG föddes den 3 mars 1869 i Vånga socken, Östergötland. Hon avskildes till missionär år 1895 och utreste samma år till Kongo, där hon efter blott ett par veckors vistelse avled vid Diadia den 16 sept.

AUGUSTA ANDERSSON föddes den 4 febr. 1870 i Säfvekärr, Långareds socken av Älfborgs län. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem 1893—1894 och missionsskolan 1894—1895; avskildes till missionär den 9 juni 1895; avreste första gången till Kongo den 27 juni 1895; återkom den 18 okt. 1898; avreste för andra gången till Kongo den 6 okt. 1899; återkom den 24 okt. 1902; avreste till Kongo för tredje gången den 19 augusti 1904; återkom till hemlandet den 30 nov. 1905 och dog i Säfvekärr den 27 okt. 1906.

AGDA ELISABETH WÄNNLUND föddes den 21 sept. 1868 i Jönköping. Hon genomgick kurser vid Elsa Borgs bibelkvinnohem och missionsskolan åren 1892—1894; avskildes till missionär vid årsmötet i Stockholm 1895 och avreste till Kongo den 22 juni samma år; återkom till hemlandet i juni 1898; reste till Kongo för andra gången i mars 1900; återkom den 14 sept. 1901; är av läkare avrådd att återvända till missionsfältet; innehar f. n. anställning på Svenska Missionsförbundets expedition.

IVAR JOHANSSON föddes den 2 sept. 1868 i Näs, Brunskogs socken, Wärmland. Han studerade vid Karlskoga praktiska läroverk 1893; genomgick därefter missionsskolan i Stockholm och avskildes till missionär den 12 mars 1896, varefter han omedelbart avreste till Kongo, där han dog den 5 april 1899 vid Mukimbungu missionsstation.

JOSEF P. LINDÉN föddes den 25 maj 1868 i Täby, Örebro län. Efter avslutade studier vid missionsskolan i Stockholm avskildes han till missionär den 12 mars 1896 och utgick till Kongo några dagar därefter. Han avled vid Mukimbungu den 19 dec. 1898.

AUGUST JANSSON föddes den 11 nov. 1871 i Skefthammars socken av Uppsala län. Han ägnade sig i sin ungdom åt lantbruk; antog kallelse av Svenska Missionsförbundet att utgå till Kongo som praktisk arbetare och avskildes för detta kall i mars 1896 samt utreste till missionsfältet den 2 april samma år; återkom till hemlandet den 26 juni 1899; återvände till Kongo för andra gången den 10 aug. 1900; kom tillbaka till Sverige den 24 aug. 1903; genomgick missionsskolan åren 1903—1905; avreste till Kongo för tredje gången (då som missionär) den 14 aug. 1905; återkom till hemlandet den 17 nov. 1908 och utgick för fjärde gången den 10 juni 1910.

Jansson är sedan den 30 juli 1905 i äktenskap förenad med Hanna Charlotta Sandqvist.

AUGUST WALFRID LAGERIN föddes den 10 sept. 1873 i Ramsbergs socken av Skaraborgs län. Han ägnade sig i sin ungdom åt lantbruk; genomgick Karlskoga praktiska läroverk år 1895; kallades att utgå till Kongo som praktisk arbetare och avskildes för detta kall i Malmö den 2 aug. 1896 samt avreste omedelbart därpå till missionsfältet; återkom till hemlandet 1899 och avled i sitt föräldrahem i Stora Lakenäs den 12 febr. 1901.

CARL WILHELM LEMBKE föddes den 25 sept. 1872 i Ofvansjö socken, Gäfleborgs län. Han ägnade sig i sin ungdom åt kopparslagareyrket; genomgick en kurs vid Karlskoga praktiska läroverk åren 1895—1896; avskildes för missionskallet i april 1896 och utreste omedelbart därpå till Kongo som praktisk arbetare; återkom till hemlandet den 31 maj 1899; genomgick missionsskolan i Stockholm åren 1899—1902; avreste för andra gången till Kongo den 6 juni 1902, då som missionär; återkom den 2 juli 1905; utreste för tredje gången den 21 oktober 1907; återkom till hemlandet den 1 sept. 1910.

Lembke är sedan den 19 maj 1902 i äktenskap förenad med Anna Sofia Broman.

ANNA NILSSON föddes den 21 juni 1872 i Åhus socken, Kristianstads län. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem år 1895; avskildes till missionär vid årsmötet i Stockholm år 1896; avreste till Kongo i aug. samma år; återvände till hemlandet år 1899; avled i sitt föräldrahem i Ripa, Skåne, den 2 sept. 1900.

ALBERTINA RUTSTRÖM föddes den 24 april 1869 i Linneryds socken, Kronobergs län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen i Stockholm år 1895; avskildes till missionär vid årsmötet 1896; avreste till Kongo i aug. samma år och dog några månader därefter den 29 dec. 1896 vid Nganda missionsstation.

LARS ADOLF BRINK föddes den 21 okt. 1868 i Brinkstugan, V. Vingåker, Södermanland. Han var i sin tidiga ungdom skomakare. Sedan han genomgått en bibelkurs för pastor Kihlstedt i Kräcklinge och en evangelistkurs för missionär Franson i Jönköping, verkade han en tid som evangelist; genomgick missionsskolan i Stockholm åren 1893—1897; avskildes till missionär vid årsmötet 1897; avreste till Kongo den 27 juni samma år; avled den 27 mars 1899 vid Londe missionsstation.

PER AUGUST BERTHOLD föddes den 27 dec. 1866 i Dörby socken av Kalmar län. Han ägnade sig i sin ungdom åt bokbinderiyrket; antog kallelse som predikant av Visby missionsförening år 1891; genomgick missionsskolan i Stockholm åren 1893—1897; avskildes till missionär vid årsmötet 1897; utgick till Kongo den 27 juni sistnämnda år; återkom den 20 mars 1900; reste för andra gången till Kongo den 10 juni 1902; återkom till hemlandet den 24 sept. 1905; dog i Stockholm den 7 febr. 1906.

Berthold var sedan år 1902 gift med Sofie Knudsen.

PER MARKUS föddes den 2 jan. 1871 i Siljansnäs, Dalarne. I sin tidigare ungdom arbetade han som snickare och murare; genomgick missionsskolan åren 1894—1897; avskildes till missionär vid årsmötet 1897 och utgick strax därpå eller den 27 juni samma år till Kongo; återkom till hemlandet i nov. 1899; avreste till Kongo för andra gången den 10 maj 1901; återkom den 19 juni 1904; avreste för tredje gången till Kongo den 14 maj 1906 och avled på resa hem ombord å ångaren Albertville den 15 oktober 1908.

Den 20 april 1901 ingick Markus äktenskap med Maria Mathilda Östberg.

ELIN ALBERTINA BÖRRISSON, född Axelsson, föddes den 24 april 1868 i Lillkyrka socken, Nerike. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem åren 1895—1896 och vistades vid missionsskolan i Stockholm åren 1896—1897. Sistnämnda år antog hon kallelse som missionär och avreste till Kongo den 27 juni samma år; är sedan den 18 dec. 1897 gift med C. N. Börrisson, varefter hennes arbets- och vilotider sammanfalla med hans.

ANNA ERIKSSON föddes den 10 okt. 1868 i Österåker, Södermanland. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem åren 1895—1896 samt en kurs vid missionsskolan i Stockholm åren 1896—1897; avskildes vid årsmötet sistnämda år till missionär och avreste strax därefter till Kongo; återkom till hemlandet 1899 och dog den 27 nov. samma år i sitt föräldrahem i Österåker.

KRISTINA NILSSON föddes den 14 okt. 1866 i Glafva, Wärmland. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen 1893—1894 och en kurs på missionsskolan 1896—1897; avskildes till missionär vid årsmötet 1897; avreste till Kongo den 27 juni samma år; återkom till hemlandet den 16 maj 1900; avreste för andra gången till Kongo den 10 juni 1902; återkom den 23 sept. 1905; återvände till Kongo för tredje gången den 6 maj 1907; återkom till hemlandet den 30 juli 1910.

MARIA NILSSON föddes den 23 mars 1870 i Nössemarks socken av Älfsborgs län. Hon genomgick en kurs vid Bibelkvinnohemmet i Stockholm 1896; avskildes till missionär vid årsmötet 1897; avreste till Kongo den 27 juni samma år; dog under hemresa ute på havet ej långt från Sierra Leone den 8 juni 1899.

HELENA KRISTINA WIRÉN, född Englén, föddes den 23 aug. 1872 i Ofvansjö socken, Gäfleborgs län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1896—1897 samt en kurs vid missionsskolan åren 1897—1898; avskildes till missionär vid årsmötet 1898; ingick äktenskap med P. O. Wirén den 11 juli samma år och avreste följande månad till Kongo; återkom till hemlandet den 20 juli 1901; reste till Kongo för andra gången den 8 aug. 1903; återkom den 10 juni 1907.

AUGUSTA SOFIA FLODÉN, född Bjurholm, föddes den 4 dec. 1863 i Wärmdö socken av Stockholms län. Hon genomgick Löfvéns småskollärarinneseminarium åren 1881—1882; var därefter lärarinna på Muskö; genomgick en kurs vid bibelkvinnohemmet i Stockholm åren 1897—1898; avreste till Kongo sistnämda år; återkom till hemlandet 1901; ingick äktenskap med S. A. Flodén och återvände i hans sällskap till Kongo den 3 april 1903; avled vid Mukimbungu den 4 juni 1905.

HILDA ELEONORA JENNINGS, född Hindorf, föddes den 18 dec. 1871 i Bogsta, Södermanland. Efter att en tid ha praktiserat som sjuksköterska genomgick hon en kurs vid missionsskolan åren 1897—1898; avskildes till missionär på årsmötet 1898 och avreste den 6 aug. samma år till Kongo. Genom giftermål med missionär Jennings övergick hon år 1903 till Engelska Baptistmissionssällskapet.

IDA WILHELMINA SVENSSON föddes den 23 okt. 1862 i Rumskulla socken av Kalmar län. Såsom utbildad sjuksköterska avskildes hon till missionär vid årsmötet 1898; avreste den 6 aug. samma år till Kongo, där hon efter endast ett par månaders vistelse avled vid Nganda den 27 nov. 1898.

FRANS EMIL EKSTRÖM föddes den 1 april 1874 i Lerbäck, Nerike. Efter att i sin tidigare ungdom ha ägnat sig åt måleriyrket genomgick han missionsskolan åren 1895—1899. Vid konferensen 1899 avskildes han till missionär och avreste till Kongo den 2 aug. samma år; återkom till hemlandet den 24 okt. 1902; studerade vid Linköpings folkskollärareseminarium 1903—1904 och vistades en tid i Schweiz för studium av franska språket; reste till Kongo för andra gången den 18 aug. 1904; återkom den 24 juni 1909; avreste till Kongo för tredje gången den 2 maj 1910.

Den 13 juni 1904 ingick Ekström äktenskap med Cornelia Martinsson, vilken dog i Kongo 1905.

CARL JOHAN LINDSTRÖM föddes den 3 okt. 1872 i Uppsala, där han sedermera blev galvanisör. Åren 1895—1899 genomgick han missionsskolan och avskildes till missionär vid årsmötet i Stockholm 1899 samt utgick till Kongo sistnämda år den 2 aug. Han återkom till hemlandet den 19 aug. 1902; avreste till Kongo för andra gången den 6 juli 1904; återkom den 25 aug. 1907 och återvände till Kongo för tredje gången den 14 dec. 1908; ingick år 1902 äktenskap med Anna Jonsson, som dog i Kongo 1905.

JOHAN PETER SVENSSON föddes den 3 sept. i Gestads socken, Dalsland. Han genomgick Karlskoga praktiska skola åren 1898—1899; kallades av konferensen 1899 att utgå till Kongo som praktisk missionsarbetare och utgick till missionsfältet samma år. Han återvände till hemlandet 1902 och är för närvarande anställd som predikant i Degerfors i Värmland.

ERNST BIRGER STORM föddes den 13 maj 1879 i Örebro. Han var en tid montör; genomgick därefter Karlskoga praktiska skola och utgick till Kongo som praktisk arbetare den 18 maj 1899; återkom till hemlandet den 5 juni 1902; genomgick missionsskolan 1902—1904, varefter han för vidare studier vistades en tid i London, där han avlade »English Matriculation»-examen och utreste som missionär till Kongo den 13 juli 1905. Han återkom till hemlandet den 4 sept. 1907; är f. n. anställd på J. & C. G. Bolinders Mekaniska Verkstads Aktiebolags kontor i Stockholm.

Storm är sedan den 3 juli 1905 i äktenskap förenad med Ester Olivia Dorph.

JAKOB EMANUEL LUNDAHL föddes den 26 sept. 1875 i Hvetlanda socken, Jönköpings län. Han genomgick 5 klasser i Göteborgs högre latinläroverk; ägnade sig en tid åt lantbruk och därefter åt kontorsarbete; kallades till praktisk arbetare år 1899 och avreste till Kongo den 6 okt. samma år. Han återkom till hemlandet den 24 okt. 1902 och är nu anställd som redaktionssekreterare på Svenska Missionsförbundets expedition.

Är sedan den 27 maj 1908 i äktenskap förenad med Maria Ljungström från Sundbyberg.

ANNA LINDSTRÖM, född Jonsson, föddes den 18 mars 1874 i Hedesunda socken, Gäfleborgs län. Hon genomgick kurser vid bibelkvinnohemmet och missionsskolan åren 1897—1899; antog kallelse som missionär år 1899 och utreste samma år till Kongo; återkom till hemlandet 1902; ingick samma år äktenskap med C. J. Lindström, i vilkens sällskap hon återvände till Kongo den 6 juli 1904. Hon dog vid Diadia den 4 jan. 1905.

HULDA MARIA ANDERSSON föddes den 7 april 1875 vid Gustafsberg, Värmdö socken av Stockholms län. Hon arbetade en tid vid Gustafsberg som porslinsmålerska; genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1898—1899; avskildes till missionär vid årsmötet 1899; avreste till Kongo den 2 juli sistnämda år; återkom till hemlandet den 24 okt. 1902; avlade barnmorskeexamen vid barnbördshuset i Stockholm 1904; reste för andra gången till Kongo den 14 aug. 1905; återkom den 24 maj 1909; avreste till Kongo för tredje gången den 3 sept. 1910.

CARL WILHELM GRAHN föddes den 26 jan. 1878 i Rogberga socken av Jönköpings län. Han genomgick åren 1893—1897 en kurs i smedsyrket och år 1899 en kurs i bokföring samt senare i bokbinderi; har även genomgått kurser i engelska och franska språken; avskildes för missionskallet i Jönköping i jan. 1900 och avreste kort därpå till Kongo som praktisk arbetare; återkom till hemlandet i maj 1903; vistades vid missonsskolan höstterminen 1903 samt en tid av vårterminen 1904; avreste till Kongo för andra gången — då såsom missionär — den 19 aug. 1904; återkom den 23 maj 1907; avreste till Kongo för tredje gången den 14 dec. 1908.

Grahn är sedan den 14 mars 1906 i äktenskap förenad med Dora Elisabeth Dahlqvist.

JOHAN A. JOHNELL föddes den 28 mars 1875 i Tunhem, Älfsborgs län. Han avreste till Kongo som praktisk arbetare år 1900; återvände till hemlandet år 1904 och lämnade missionen samma år, då han återgick till sitt gamla yrke, byggnadsverksamhet.

HANNA CHARLOTTA JANSSON, född Sandqvist, föddes den 20 nov. 1866 i Almunge socken av Uppsala län. Hon genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1899—1900; avskildes till missionär år 1900 och utgick till Kongo samma år den 10 aug.; återvände till hemlandet 1903; inträdde i äktenskap med August Jansson den 30 juli 1905; utreste för andra gången till Kongo den 14 aug. 1905; återkom till hemlandet den 17 nov. 1908; avreste till Kongo för tredje gången den 10 juni 1910.

AUGUSTA JOSEFINA NILSSON föddes den 6 jan. 1874 i Litselås, Tillinge socken, Uppsala län. Hon genomgick en kurs vid bibelkvinnohemmet i Stockholm åren 1898—1899 och vistades vid missionsskolan åren 1899—1900; avskildes till missionär vid årsmötet 1900; avreste till Kongo den 10 aug. sistnämnda år; återkom till hemlandet den 24 aug. 1903; genomgick en småskollärarinnekurs i Stockholm under vilotiden åren 1904—1905; reste till Kongo för andra gången den 14 aug. 1905; återkom den 17 nov. 1908; avreste till Kongo för tredje gången den 6 juli 1910.

ERIKA JOHANSSON föddes den 26 juli 1869 i By socken, Dalarne. Hon genomgick bibelkvinnohemmet åren 1891—1892; var under flere år husmoder på ett av Elsa Borgs barnhem vid Hvita Bergen; avskildes till missionär vid årsmötet i Stockholm 1900 och utreste i augusti samma år till Kongo. Endast några månader efter sin ankomst till missionsfältet dog hon vid Diadia den 12 dec. 1900.

AUGUST ALBERT HOLM föddes den 9 juli 1870 i Lännäs, Nerike. Han var i sin ungdom timmerman och jordbrukare. Efter att hava genomgått Labbetorps bokhålleriskola sökte och vann han inträde på missionsskolan, där han avslutade sin kurs år 1901; avreste i aug. samma år till Kongo; nödgades till följd av sjukdom återvända till hemlandet redan följande år; reste någon tid därefter till Amerika, där han antog kallelse som predikant; avled den 2 mars 1909 i Sioux City, Indiana.

PER AUGUST WESTLIND föddes den 7 jan. 1877 i Svenneby, Fryksände, Värmland. Han ägnade sig åt lantbruk före sitt inträde på missionsskolan, som han genomgick åren 1897—1901; studerade samtidigt franska språket på Borgarskolan i Stockholm åren 1900—1901.

Den 9 juni 1901 avskildes han till missionär och avreste till Kongo den 13 aug. samma år; återkom till hemlandet den 13 maj 1905; vistades i Frankrike för språkstudier våren 1905; reste till Kongo för andra gången den 1 augusti 1907; återkom den 16 jan. 1910.

Westlind är sedan den 14 jan. 1905 i äktenskap förenad med Anette Åkesson.

KARL OSCAR SÖDERSRTÖM föddes den 2 dec. 1875 vid Gustafsberg i Värmdö socken, Stockholms län. Under några år hade han anställning där som porslinsmakare; genomgick missionsskolan åren 1897—1901; avskildes till missionär vid årsmötet 1901; avreste i aug. samma år till Kongo; avled på resa hem i Dakar, Senegambien, den 17 april 1905.

MARIA MATHILDA MARKUS, född Östberg, föddes den 20 jan. 1873 i Svärdsjö, Dalarna. Hon hade en tid anställning som bibelkvinna; genomgick en kurs på missionsskolan åren 1900—1901; ingick äktenskap med numera avlidne P. Markus den 20 april 1901 och reste i hans sällskap till Kongo den 10 maj samma år; återkom till hemlandet 1903.

KARL EDVARD KARLMAN föddes den 13 mars 1876 i Öster Ökna socken, Jönköpings län. Han ägnade sig i sin tidigare ungdom åt lantbruk och utbildade sig dessutom i mureri, snickeri och trädgårdsskötsel; genomgick missionsskolan åren 1897—1901; avskildes till missionär i juni 1901 och avreste till Kongo den 13 aug. samma år; återkom till hemlandet den 13 maj 1905; genomgick en kurs i pedagogik och metodik vid Strengnäs folkskollärareseminarium åren 1905—1906; reste till Kongo för andra gången den 25 juni 1906; återkom den 7 sept. 1909; vistades några månader i Frankrike år 1910 för språkstudier; reste till Kongo för tredje gången den 20 dec. 1910.

Den 20 juni 1906 ingick Karlman äktenskap med Karolina Lovisa Davidsson, som dog i Kongo den 3 aug. 1909.

HULDA WILHELMINA JONSSON föddes den 4 dec. 1873 i Nydala socken av Jönköpings län. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem vid Hvita Bergen åren 1899—1900 samt en kurs vid missionsskolan åren 1900—1901; avskildes till missionär i juni 1901 och avreste i augusti samma år till Kongo; återkom till hemlandet den 30 okt. 1904; avreste till Kongo för andra gången den 24 aug. 1906; återkom den 7 sept. 1909.

INGA KAROLINA' SÖDERBERG, född Johansson, föddes den 11 juli 1873 i Kärda socken, Jönköpings län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet i Stockholm åren 1899—1900 och en kurs vid missionsskolan åren 1900—1901; avskildes till missionär år 1901; avreste till Kongo den 13 aug. samma år; återkom den 24 okt. 1904; övergick genom giftermål till The American Christian Alliance år 1905.

KAROLINA LOVISA KARLMAN, född Davidsson, föddes den 10 febr. 1876 i Malstads socken, Uppland. Hon genomgick bibelkvinnohemmet åren 1899—1900 och en kurs vid missionsskolan åren 1900—1901; avreste sistnämnda år till Kongo; återvände till hemlandet 1904; genomgick en kurs i sjukvård vid länslasarettet i Jönköping 1905—1906; ingick äktenskap med K. E. Karlman den 20 juni 1906; avreste i hans sällskap för andra gången till Kongo den 25 juni 1906; avled vid Mukimbungu den 3 aug. 1909.

JOHAN EMIL OLSSON föddes den 7 dec. 1874 i Norra Råda, Värmland. Han genomgick missionsskolan åren 1898—1902; avskildes till missionär vid konferensen 1902 och avreste den 28 nov. samma år till Kongo, där han den 7 febr. 1905 avled vid missionsstationen Diadia.

ANDREAS WALDER föddes den 10 maj 1876 i Skepthammars socken, Uppland. Han var mjölnare före sitt inträde på missionsskolan, som han genomgick åren 1898—1902; avskildes till missionär vid årsmötet 1902 och avreste till Kongo samma år den 28 nov.; återkom till hemlandet den 30 nov. 1905; avreste till Kongo den 3 maj 1907; återkom den 30 juni 1910; är sedan den 21 april 1907 i äktenskap förenad med Signe Kjellander.

ANNA SOFIA LEMBKE, född Broman, föddes den 10 okt. 1872 i Torsåkers socken, Gäfleborgs län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen och en kurs på missionsskolan åren 1898—1901; ingick äktenskap med C. W. Lembke den 19 maj 1902; avreste till Kongo den 6 juni samma år; återkom till hemlandet den 30 maj 1904; återvände till Kongo för andra gången den 21 okt. 1907; återkom den 11 juli 1909.

SOFIA BERTHOLD, född Knudsen, föddes den 19 juni 1875 i Nöterö, Norge. Efter avlagd barnmorskeexamen genomgick hon bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1896—1897; ingick äktenskap med A. Berthold 1902 och avreste till Kongo den 10 juni samma år; återkom till hemlandet den 24 sept. 1905; blev änka den 7 febr. 1906; återvände för andra gången till Kongo den 6 maj 1907; återkom till hemlandet den 1 sept. 1910.

AXEL JOHAN VILHELM HAMMAR föddes den 26 jan. 1873 i Ryssby socken av Kronobergs län. Han ägnade sig i sin tidigare ungdom åt lantbruk; genomgick missionsskolan åren 1896—1900; avskildes till missionär den 10 juni 1900; studerade medicin vid Lunds universitet under professor Seved Ribbings ledning åren 1900—1901; genomgick en kurs i tropisk medicin i Liverpool, England, 1902; avreste till Kongo den 3 april 1903; återkom till hemlandet den 10 juli 1906; återvände till Kongo för andra gången den 27 april 1908.

Hammar är sedan den 12 aug. 1904 i äktenskap förenad med Maria Elisabeth Svensson.

I oktober 1906 erhöll Hammar av Kungl. Vetenskaps-Akademien den s. k. Valbergsmedaljen för de insamlingar av etnografiska och kulturhistoriska föremål, som han gjort för svenska Riksmuseet.

GUSTAF NATANAEL NYKVIST föddes den 3 juni 1871 i Angerdshestra i Småland. Han ägnade sig åt snickeri, till dess han år 1899 vann inträde på missionsskolan, där han avslutade sina studier år 1903. Samma år den 14 juni avskildes han till missionär och utreste kort därpå — den 8 aug. — till Kongo. Han återkom till hemlandet den 12 sept. 1906; återvände till Kongo för andra gången den 6 april 1908.

Nykvist ingick den 18 sept. 1909 äktenskap med Ruth Andersson, som avled i Kongo den 25 maj året därpå.

AXEL EMIL WENNERSTRÖM föddes den 30 maj 1872 i Hultet, Regna socken, Östergötland. Han var i sin tidigare ungdom byggnadssnickare; genomgick missionsskolan åren 1899—1903; avskildes till missionär den 14 juni 1903; avreste till Kongo den 8 aug. sistnämnda år; återkom till hemlandet den 12 sept. 1906; återvände till Kongo den 6 april 1908; är sedan den 18 sept. 1909 i äktenskap förenad med Maria Karlsson.

GUSTAF ARVID JACOBSSON föddes den 30 maj 1870 i Lillkyrka socken, Örebro län. Han har genomgått folkhögskola och lantmannaskola samt Kristinehamns praktiska läroverk; ägnade sig därefter åt lantbruk, tills han den 6 aug. 1903 på egen sold avreste till Kongo i Sv. Missionsförbundets tjänst; återkom till hemlandet den 12 sept. 1906; avreste för andra gången till Kongo den 26 april 1908; återkom till hemlandet den 1 sept. 1910.

Den 18 sept. 1909 ingick han äktenskap med Ester Elisabeth Storm.

MARIA ELISABET HAMMAR, född Svensson, föddes den 13 dec. 1870 i Kaptensgård, Wärnamo socken, Jönköpings län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet åren 1897—1898; utbildades därefter till sjuksköterska; arbetade sedan ett år som medhjälparinna på Elsa Borgs skyddshem; vistades vid missionsskolan läsåret 1902—1903; utreste till Kongo den 3 april 1903; ingick äktenskap med J. Hammar den 12 aug. 1904; återkom till hemlandet den 10 juli 1906; avreste för andra gången till Kongo den 27 april 1908.

JOHANNA LUNDIN föddes den 19 okt. 1875 i Kvistofta socken, Malmöhus län. Hon genomgick en sjuksköterskekurs i Lund 1896; tjänstgjorde därefter under några år som sjuksköterska; genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1902—1903; avskildes till missionär vid årsmötet 1903; avreste till Kongo den 8 aug. 1903; återkom till hemlandet den 12 sept. 1906; reste till Kongo för andra gången den 27 april 1908.

HILDEGARD MARIA NILSSON föddes den 16 aug. 1878 i Östermalms församling, Stockholm. Efter att hava utbildat sig till sjuksköterska genomgick hon en kurs vid missionsskolan åren 1902—1903; avskildes till missionär vid konferensen 1903; avreste till Kongo den 8 aug. sistnämnda år; återkom till hemlandet den 12 sept. 1906; avreste för andra gången till Kongo den 8 aug. 1908.

HANNA WESTLING, född Persson, föddes i Tings Nöbbelöv, Wä, Skåne. Hon genomgick en kurs på bibelkvinnohemmet åren 1898—1899; utbildades därefter till sjuksköterska vid Kristianstads lasarett; vistades vid missionsskolan åren 1902—1903; avskildes till missionär vid konferensen 1903; avreste till Kongo den 8 aug. sistnämnda år; återkom till hemlandet den 12 sept. 1906; ingick äktenskap med Martin Westling den 8 juni 1908; avreste till Kongo för andra gången den 25 juni 1908.

AUGUSTA MALM föddes den 10 aug. 1878 i Elfkarleö, Uppsala län. Hon genomgick en kurs vid missionsskolan 1901—1902; avskildes till missionär vid årsmötet 1903; avreste den 8 aug. samma år till Kongo; återkom till hemlandet den 30 maj 1904 och dog den 13 mars 1907 på Akademiska sjukhuset i Uppsala.

ELISABETH FÄLT föddes den 28 aug. 1878 i Ödestugu socken, Jönköpings län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet åren 1900—1901 samt en kurs vid missionsskolan åren 1901—1902; avskildes till missionär den 8 juni 1903; avreste till Kongo den 8 aug. 1903; återkom till hemlandet den 12 sept. 1906; avreste till Kongo för andra gången den 27 april 1908; avled den 22 mars 1909 vid Nganda missionsstation.

CARL PALMQVIST föddes den 22 april 1878 i Morkarla socken av Uppsala län. Han var i sin tidigare ungdom militär; genomgick Missionsskolan åren 1900—1904; avskildes till missionär den 12 juni 1904 och avreste till Kongo samma år den 19 juni; återkom till hemlandet den 19 aug. 1907; genomgick under vilotiden en kurs i pedagogik och metodik vid Strengnäs folkskollärareseminarium samt en kurs i franska språket i Paris; återvände till Kongo den 19 april 1909.

Palmqvist är sedan den 10 april 1909 i äktenskap förenad med Elin Eriksson.

JOHAN EMIL CEDERBLOM föddes den 19 jan. 1878 i Måletorp, Forserum, Småland. Han ägnade sig åt lantbruksgöromål till år 1895, då han vann inträde vid Fjellstedtska skolan i Uppsala, där han avlade mogenhetsexamen år 1901. Under åren 1901—1902 vistades han vid missionsskolan. Från denna tid till våren 1904 erhöll han utbildning till läkaremissionär vid Lunds universitet, vid Karolinska institutet i Stockholm och S:t Görans sjukhus samt vid University College i Liverpool, England, där han avlade examen i tropiska sjukdomar. På våren 1904 vistades han tre månader i Frankrike för språkstudier.

Till Kongo avreste Cederblom den 19 juni 1904 och återkom till Sverige den 2 juni 1908. I juli 1907 ingick han äktenskap med Ida Karolina Larsson, som redan den 24 mars 1908 avled i Kongo.

Cederblom avled i sitt föräldrahem, Måletorp i Forserum, den 28 okt. 1908.

MARTIN ELIAS WESTLING föddes den 10 nov. 1880 i Norrköping. Han var i sin tidigare ungdom handelsbiträde; studerade vid Karlskoga praktiska läroverk åren 1899—1900; genomgick missionsskolan åren 1900—1904; vistades i Frankrike juli—aug. 1904 för språkstudier; avskildes till missionär den 12 juni 1904; avreste till Kongo den 25 aug. 1904; återkom till hemlandet den 5 juli 1907; avreste till Kongo för andra gången den 25 juni 1908.

Westling är sedan den 8 juni 1908 i äktenskap förenad med Hanna Persson.

GUSTAF JOSEF EKSTAM föddes den 3 dec. 1878 i Söderfors, Uppland. Han var en tid järnarbetare därstädes; genomgick missionsskolan åren 1900—1904; avskildes till missionär vid årsmötet 1904; avreste till Kongo den 19 aug. 1904; återkom till hemlandet den 2 juni 1908; avreste till Kongo för andra gången den 19 april 1909; ingick äktenskap med Anna Eklund den 24 sept. 1910.

ANIMA CORNELIA EKSTRÖM, född Martinsson, föddes den 26 aug. 1875 i Målanda socken, Bohuslän. Hon utbildades till diakonissa vid Ersta i Stockholm; tjänstgjorde därefter som sjuksköterska dels i Astad, Älfsborgs län, och dels i Halmstad; avskildes till missionär vid årsmötet den 12 juni 1904; ingick äktenskap med Frans Emil Ekström den 13 juni 1904; avreste till Kongo den 18 aug. samma år; avled på missionsstationen Nganda den 27 febr. 1905.

ELIN ELISABET PALMQVIST, född Eriksson, föddes den 23 aug. 1877 i Vireda socken, Jönköpings län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1901—1902; genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1902—1903 samt en kurs vid Ateneum i Stockholm åren 1903—1904; avskildes till missionär vid årsmötet 1903; avreste till Kongo den 8 juli 1904; återkom till hemlandet den 19 aug. 1907; ingick äktenskap med Carl Palmqvist den 10 april 1909; avreste till Kongo för andra gången den 19 april 1909.

HILDUR INGEBORG HELENA FLODÉN, född Lindecrantz, föddes den 14 maj 1876 i Huskvarna, Hakarps socken av Jönköpings län. Efter att hava utbildat sig till sjuksköterska genomgick hon en kurs vid Elsa Borgs bibelkvinnohem, varefter hon vistades vid missionsskolan åren 1902—1903; avskildes till missionär den 14 juni 1903; avreste till Kongo den 8 juli 1904; återkom till hemlandet den 19 aug. 1907; ingick äktenskap med S. A. Flodén den 3 nov. 1907; avreste för andra gången till Kongo den 14 dec. 1908.

ANDERS TEOFILUS CEDER föddes den 25 jan. 1879 i Sunne socken, Wärmland. I sin tidigare ungdom ägnade han sig åt lantbruk samt byggnads- och snickeriarbete. Han genomgick missionsskolan åren 1901—1904; vistades i Frankrike tre månader våren 1905 för språkstudier; avskildes till missionär den 9 april 1905 i Uppsala; avreste till Kongo den 6 juli sistnämnda år; återkom till hemlandet den 26 okt. 1908; genomgick en kurs å tandläkareinstitutet i Stockholm i okt. 1909—april 1910; avreste till Kongo för andra gången den 2 maj 1910.

ESTER KARIN OLIVIA STORM, född Dorph, föddes den 16 jan. 1876 i Vänersborg. Hon har genomgått ett elementarläroverk för flickor i Göteborg och har tjänstgjort som lärarinna i huslig ekonomi i Stockholm; år 1904 och en del av 1905 hade hon anställning på Svenska Missionsförbundets Expedition; ingick äktenskap med Ernst Storm den 3 juli 1905 och utreste till Kongo den 13 juli samma år; återkom till hemlandet den 4 sept. 1907.

HANNA LYDIA CEDER föddes den 19 febr. 1877 i Sunne socken, Wärmland. Hon genomgick en kurs i sjukvård vid Akademiska sjukhuset i Uppsala 1902; vistades vid Elsa Borgs bibelkvinnohem 1902—1903; studerade vid missionsskolan åren 1903—1904; genomgick en kurs vid Ateneum i Stockholm åren 1904—1905; avskildes till missionär den 9 juni 1905; avreste till Kongo den 6 juli sistnämnda år; dog vid missionsstationen Diadia den 12 nov. 1906.

IDA KAROLINA CEDERBLOM, född Larsson, föddes den 10 juni 1877 i Teckomatorp, Norra Skreflinge, Skåne. Hon genomgick en kurs vid missionsskolan 1904—1905; avskildes till missionär den 9 juni 1905; avreste till Kongo den 6 juli sistnämnda år; ingick äktenskap med J. E. Cederblom i juli 1907; avled vid missionsstationen Diadia den 24 mars 1908.

DORA ELISABETH GRAHN, född Dahlquist, föddes den 29 april 1883 i Malmö. Hon genomgick Malmö Högre Läroverk för flickor åren 1893—1900; utbildades till sjuksköterska vid Malmö Allmänna Sjukhus åren 1902—1904; genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1904—1905; avskildes till missionär den 9 juni 1905 och avreste till Kongo den 6 juli samma år; ingick äktenskap med C. W. Grahn den 14 mars 1906; återkom till hemlandet den 23 maj 1907; avreste till Kongo för andra gången den 14 dec. 1908.

MARIA OLIVIA WIKHOLM, född Persson, föddes den 9 dec. 1878 i Hedesunda socken Gäfleborgs län. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem åren 1899—1900; hade anställning som sköterska vid Eugeniahemmet åren 1901—1904; vistades vid missionsskolan åren 1904—1905; genomgick en kurs i sjukvård vid Akademiska Sjukhuset i Uppsala år 1905; avskildes till missionär den 25 mars 1906 i Karlskrona; avreste till Kongo den 14 maj 1906; återkom till hemlandet den 24 maj 1909; ingick äktenskap med O. Wikholm den 14 aug. 1910; avreste till Kongo för andra gången den 3 sept. 1910.

ALMA AMANDA JOHANSSON föddes den 23 maj 1881 i Grums socken, Värmland. Hon genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1904—1905; studerade vid Ateneum i Stockholm åren 1905—1906; avskildes till missionär den 25 mars 1906 i Karlskrona; avreste till Kongo den 14 maj 1906; avled vid missionsstationen Nganda den 21 april 1908.

SIGNE AGNES MARIA WALDER, född Kjellander, föddes i Motala den 23 juli 1875. Hon genomgick Elsa Borgs bibelkvinnohem vid Hvita Bergen i Stockholm åren 1902—1903 och en kurs vid missionsskolan åren 1903—1904 samt en kurs vid Ateneum i Stockholm åren 1904—1905; hade därefter anställning ett och ett halvt år vid Sandströmska skolan i Stockholm; avskildes till missionär vid konferensen år 1906; ingick äktenskap med A. Walder den 21 april 1907; avreste till Kongo den 3 maj sistnämnda år; återkom till hemlandet den 30 juni 1910.

GUSTAF OSKAR WIKHOLM föddes den 28 okt. 1878 i Boxholm, Östergötland. Han var i sin tidigare ungdom sågverksarbetare; genomgick missionsskolan åren 1903—1907; avskildes till missionär vid årsmötet 1907 och utreste till Kongo den 1 juli samma år; återkom till hemlandet den 24 maj 1909; utreste till Kongo för andra gången den 3 sept. 1910; avled den 31 mars 1911 vid Kingoyi missionsstation.

Wikholm var sedan den 14 aug. 1910 i äktenskap förenad med Maria Olivia Persson.

ESTER ELISABETH JACOBSSON, född Storm, föddes i Örebro den 23 dec. 1880. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1903—1904 och en kurs vid Ateneum i Stockholm åren 1905—1906, där hon avlade småskollärarinneexamen; genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1906—1907; avskildes till missionär vid årsmötet 1907; avreste till Kongo den 1 juli 1907; återkom till hemlandet den 31 aug. 1910; ingick äktenskap med G. A. Jacobsson den 18 sept. 1909.

HILMA ADOLFINA ELISABETH KARLSSON föddes den 14 maj 1875 i Taxinge socken, Södermanland. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1904—1905 och därefter en kurs i sjukvård vid Södertelje lasarett; vistades vid missionsskolan åren 1906—1907; avskildes till missionär vid årsmötet 1907 och avreste till Kongo den 1 juli samma år. Hon avled vid Kingoyi missionsstation den 14 april 1909.

CHARLOTTA SANDELL föddes den 12 maj 1874 i Fliseryd, Kalmar län. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1904—1905 samt en kurs på missionsskolan åren 1906—1907; har dessutom genomgått en kurs i sjukvård. Vid årsmötet 1907 avskildes hon till missionär och avreste till Kongo den 1 augusti samma år; återkom till hemlandet den 1 sept. 1910.

LAMBERT GOTTFRID JOHN PETTERSSON föddes den 17 sept. 1880 i Gammalstorps socken, Blekinge. Han var i sin tidigare ungdom möbelsnickare och har genomgått en kurs i Tekniska yrkesskolan i Karlshamn; genomgick missionsskolan åren 1903—1907; avskildes till missionär vid årsmötet 1907; avreste till Kongo den 1 aug. 1907; återkom till hemlandet den 14 aug. 1910; vistades läsåret 1910—1911 vid Linköpings folkskollärareseminarium för utbildning i pedagogik och metodik.

MARIA BERGLUND föddes den 11 mars 1882 i Ekshärad, Wärmland. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1905—1906; studerade vid missionsskolan åren 1906—1907; genomgick en kurs vid Ateneum i Stockholm åren 1907—1908; avskildes till missionär vid årsmötet 1908; avreste till Kongo den 9 aug. 1908; återkom till hemlandet den 14 aug. 1910.

ARVID LARSSON föddes den 20 april 1876 på Fredshammarsön, Arboga landsförsamling. Han ägnade sig i sin tidigare ungdom åt jordbruk och fiske; genomgick missionsskolan åren 1904—1908; avskildes till missionär vid årsmötet 1908; avreste till Kongo den 14 dec. 1908.

SELMA OTTILIA LUNDGREN föddes den 13 maj 1882 i Skuttunge socken, Uppsala län. Hon genomgick en kurs vid missionsskolan 1907—1908; därförut var hon sjuksköterska. Vid kvartalsmötet i Sala den 11 april 1909 avskildes hon till missionär och avreste den 19:de samma månad till Kongo.

ANNA CHARLOTTA EKSTAM, född Eklund, föddes den 5 maj 1882 i Stockholm. Hon genomgick bibelkvinnohemmet vid Hvita Bergen åren 1904—1905, studerade vid missionsskolan åren 1906—1907 och har dessutom genomgått en kurs i sjukvård. Hon avskildes till missionär vid kvartalsmötet i Sala den 11 april 1909 och avreste den 19:de i samma månad till Kongo; ingick äktenskap med Josef Ekstam den 24 sept. 1910.

HENNING JONATHAN LINDGREN föddes den 16 nov. 1880 i Gustaf Adolfs socken, Värmland. Innan han vann inträde på missionsskolan, vilken han genomgick åren 1905—1909, reste han i fyra år som sjöman och var under tre år anställd i affär. Han avskildes till missionär vid årsmötet den 5 juni 1909 och avreste till Kongo den 2 aug. samma år.

RUTH ANNA ELISABETH NYKVIST, född Andersson, föddes den 13 okt. 1882 i Månsarp, Småland. Hon genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1907—1908 och en kurs vid Ateneum i Stockholm under hösten sistnämnda år; avskildes till missionär vid årsmötet den 5 juni 1909; avreste till Kongo den 2 aug. sistnämnda år; ingick äktenskap med G. N. Nykvist den 18 sept. 1909; avled vid Mukimbungu missionsstation den 25 maj 1910.

MARIA WENNERSTRÖM, född Karlsson, föddes den 6 april 1878 i Stockholm. Hon hade anställning som barnvårdarinna vid barnhemmet Rådan i Spånga åren 1905—1907, genomgick en kurs vid missionsskolan åren 1908—1909; avskildes till missionär vid årsmötet den 5 juni 1909; avreste till Kongo den 2 aug. sistnämnda år; ingick äktenskap med A. E. Wennerström den 18 sept. 1909.

LARS OLOF SEVERIN föddes den 23 okt. 1880 i Ofvansjö socken, Gäfleborgs län. Han arbetade i sin tidigare ungdom i skrädderi; genomgick missionsskolan åren 1904—1908; studerade sedan medicin under tre terminer vid Livingstone College, London; avskildes till missionär vid kvartalsmötet i Sandviken den 5 sept. 1909; avreste till Kongo den 17 jan. 1910.

LIVIA DAHLSTRÖM föddes den 18 juli 1878 i Sala. Hon var från och med december 1908 till och med juni 1910 anställd på Svenska Missionsförbundets Expedition; avskildes till missionär vid årsmötet 1910; avreste till Kongo den 3 sept. samma år.

Statistiska uppgifter, visande kongomissionens utveckling under 5-årsperioderna för åren 1886—1911.

År	Stationer	Utstationer	Antal missionärer	Antal infödda medarbetare	Antal församlingsmedlemmar	Antal skolor	Antal skolbarn	Utgifter
1886	1	—*)	5	—*)	—*)	—*)	—*)	17.218: 31
1891	4	—*)	23	—*)	—*)	—*)	—*)	72,788: 33
1896	5	19	42	44	621	38	1,190	47,190: 81
1901	7	68	48	80	1,777	79	2.571	79,421: 14
1906	7	86	50	66	1,368	96	3,364	85,763: 87
1911	9	144	56	127	1,508	160	4,831	105,506: 16

*) Uppgift saknas.